EZEL—EBED ZAVİYESİNDEN

MİMARİ

Hayati Binler

Zülcenaheyn Neşriyat

EZEL–EBED ZAVİYESİNDEN MİMARİ
Hayati Binler

Yayınevi: Zülcenaheyn Neşriyat

Kapak tasarım: Hayati Binler
Dizgi / Yerleşim: Hayati Binler
Son okuma (tashih): Hayati Binler
ISBN: 978-975-01857-1-7
ORCID (yazar / author): https://orcid.org/0009-0005-9331-5224
DOI (bu sürüm / this version): https://doi.org/10.5281/zenodo.18048475
DOI (tüm sürümler / all versions – latest): https://doi.org/10.5281/zenodo.18048474

Yayın Yeri: Ankara
Yayın tarihi (publication date): 24 Aralık 2025 (24 December 2025)
Sürüm (version): v.1.0
Kayıt sayfası (record page): https://zenodo.org/records/18048475
Erişim bağlantısı: https://independent.academia.edu/binler

Sürüm notu
Bu eser, uzun yıllara yayılan bir birikimin **v.1.0** derlemesidir. Okur görüşleri ve tenkitler doğrultusunda, bazı bölümlerin **genişletilmesi / yeniden ifade edilmesi** ihtimaliyle **v.2.0** (ve müteakip sürümler) hazırlanması planlanmaktadır.

TELİF VE KULLANIM
© Copyright Bu eserin bütün hakları Hayati Binler'e aittir.

Bu eser ücretsiz paylaşım amacıyla yayımlanmıştır (**ücreti: dua**).
Alıntı serbesttir; kaynak gösterilmesi rica olunur:

Hayati Binler, *Ezel–Ebed Zaviyesinden Mimari*, Zülcenaheyn Neşriyat, Dijital Baskı (PDF), Ankara, Aralık 2025, v.1.0.

İLETİŞİM
E-posta: binler@gmail.com
Academia.edu: https://independent.academia.edu/binler
Blog: https://binler.wordpress.com/

EZEL-EBED ZAVİYESİNDEN

MİMARİ

Hayati Binler

Zülcenaheyn Neşriyat

METAFİZİK BAŞLANGIÇ:

عُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

Eûzu billahi mineş-şeytânirracîm
Kovulmuş şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Bismillahirrahmanirrahîm
Söz ve işlerime Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla başlarım

أَلْحَمْدُ لِلَّـهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Elhamdulillâhi Rabb'il-Âlemîn

وَالصَّلٰاةُ وَالسَّلٰامُ عَلٰى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَأٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ أَجْمَعِينَ

Ves-salâtü ves-selâmü 'alâ Rasûlinâ Muhammedin ve 'âlihî ve sahbihî ecme'în.
Hz. Muhammed (asm)'e, onun bütün ehl-i beytine ve ashâbına salât ve selâm olsun.

İTHAF:
Eserimi, maddi ve terbiyevî eğitimimde fedâkâr bir temel ve gövde olan **ANNECİĞİM** ile, **sebeb-i hilkat**imi ve hakiki **endişe-i istikbal**imi idrak ve inşada en büyük payı olan üstadım **Bediüzzaman Said Nursi** hazretlerine ithaf ediyorum. Okuyucularımdan her ikisine de bir Fatiha okumalarını rica ediyorum.

OKUYUCUYA NOT:
Bu eserden tam istifade etmek istiyorsanız lütfen anlamak için okuyunuz ve kitap bitip zihninizde bir süre tefekkür etmeden kanaatinizi pekiştirmeyiniz. Fikirleri ve hipotezleri kabul etmek zorunda değilsiniz anlamaya, idrak etmeye gayret ediniz. Nihayetinde bize ulaşıp hafif/ağır tenkidlerinizi, küçük de olsa katkılarınızı iletmekten çekinmeyiniz. Eserimizin elbette kusurları, yanlışları vardır. Bu beşer olmanın kaçınılmaz bir neticesidir. Hiç hata yapmayanlar ancak doğmayanlar ile iş yapmayanlardır.

DİKKAT EDİLESİ BİR RİCA:
"Ucuz alan ucuz bakar" atasözümüz mucibince ücreti sadece **dua** olan bu kitabımıza lütfen ücreti zaviyesinden bakmayınız. **Zülcenaheyn** (çift kanatlı) olarak dini ilimlerle fenni bilimlerin bir denge içerisinde tetkiki ve değerlendirilmesi ile hakikate ulaşma yolculuğu olarak anlamaya çalışınız.

KİTABIN OKUNMASINDA bölümlere fare ile tıklanarak gidilebilir, bölümlerden de başa yine fare ile ulaşılabilir. Nasıl isterseniz öyle okuyunuz.

Menü Başlangıç

İçindekiler

Takdim 11

Önsöz 13

Birinci Yarıyıl Dersleri

Metodoloji 17

Yaratılış 25

Emanet-i kübra, halifelik 43

Mülk kimindir? 48

Sünnet-adab-peygamberimize benzemek-edeb-edep-Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmak- 53

Tevhid, Risalet, Haşir, Adalet-Ubudiyet 57

Duyular ve Kuvveler 62

Dört mühim unsur 66

Kur'an Medeniyeti ve Batı Medeniyetinin esasları 70

Hıristiyanlık ve İslâm'ın dünyaya ve mimariye bakışı 73

Mimariye Giriş 74

Kelimeler ve Kavramlar 75

Konu ile ilgili Âyetler 79

Bina ile ilgili Âyetler 82

Depremle ilgili Âyetler 84

Konuyla ilgili Hadis-i Şerifler 84

Ashab-ı Kiram ve İslâm büyüklerinden intikal edenler 91

Erdemli Şehir 95

İslâm'da mülkiyet meselesi ve mesken siyaseti 96
Yabancı ve yerli gezginlerin Osmanlı şehirleri hakkındaki görüşleri 98
Şehir kuramı ve şehir çeşitleri 99
Müslüman şehirlerinin ortak özellikleri 100
Osmanlı Hekimlerine Göre Meskenin Sıhhatle Alakası ve Sair Hususlar 101
Osmanlı şehirlerinin özellikleri 103
Nisbî büyüklük 106
Meydan 109
Yapı Malzemesi ve Şehrin silueti 109
Osmanlı Şehrinde Mahalle 109
Çıkmaz sokaklar ve komşuluk 110
Günümüz şehirlerinin durumu 114
İlk Yarıyıl Dersi Sonuç 122
Çözüm ve Öneriler 173
1. Yarıyıl Dersleri Hakkında Talebe Görüşleri 125

İkinci Yarıyıl Dersleri

Osmanlı'da Şehrin/Mahallenin Merkezi 126
Günümüzde Şehrin/Mahallenin Merkezi 131
Osmanlı'da Silüet 134
Günümüzde Silüet 135
Osmanlı'da Kampüs 140
Günümüzde Kampüs 143
Osmanlı'da Okunabilir Taşıyıcı Sistem ve Mimari 144
Günümüz, Okunabilirlik-Taşıyıcı Sistem 145

Osmanlı, Stabil, Simetrik ve Nispetli Planlama 147
Günümüz, Asimetrik Tasarım 149
Günümüz-2, Yüksek Bina 150
Osmanlı, Mimari Cesamet/Büyüklük-Nispet 151
Günümüz, Mimari Cesamet/Büyüklük-Nispet 153
Ticari Binalar-AVM'ler 155
19. yüzyıl AVM'leri 159
Meydan-1-Ortaçağ-Avrupa 161
Meydan-2-Osmanlı-Sportif 162
Meydan-7 ve 8-Osmanlı-Sosyal 166
Meydan-13-Güncel-Kavşak 169
Osmanlı Kamu ve Vakıf Sistemi 170
Osmanlı, Kargir Yığma 171
Osmanlı, Sinan, Kargir Karkas 172
Birim Yaşam Maliyeti 175
Osmanlı Taşıyıcı Sistem 176
Günümüz, Taşıyıcı Sistem 178
Osmanlı, Cephe ve Malzemesi 180
Günümüz, Cephe ve Malzemesi 181
Birim Yaşam Maliyeti-Karşılaştırma 184
Birim Yaşam Maliyetinin Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi 186
Isı Ekonomisi, Tecrit/Yalıtım/İzolasyon ve Yakacak/Yakıt Giderleri Karşılaştırması 187
Osmanlı, Estetik-Genel 188
Osmanlı, Estetik-2-Çörtenler 190

Günümüz, Estetik 191
Akustik, Günümüz 202
İlk Defa Rezonatör Kullanan Kim? 206
Akustik, Osmanlı 207
Osmanlı Edebi 211
Hürmet/Saygı Zinciri 213
Türbelerin Kapısı Alçak Olur 215
Suudi/Vehhabi Edebi 219
Küresel Elitokrasi + Vehhabi Edebi 220
Günümüzün Edebi 222
Osmanlı Edebi-Dua ve Dua Kubbesi 223
Osmanlı Medeniyet Telakkisi 225
TOKİ Medeniyet Telakkisi 225
Günümüz, Beton Aşkı 232
Osmanlı, Yeşil ve İktisadi Planlama 233
Günümüz, Yeşil ve İsrafi Planlama 234
Osmanlı, İktisadi Planlama ve Nakliye Sistemi 237
Günümüz, At arabasından TIR'a 238
Dünyayı Taşıyan Adam 239
Osmanlı, Güneş Alan Evler 241
Günümüz, Güneşsiz Evler 242
Araçların Sevmediği Çıkmaz Sokak 243
Beylikler, Şifaya Verilen Ehemmiyet 244
Günümüz, Hastaya Verilen Ehemmiyet 245
Osmanlı, Kuş Sarayları/Kuş Evleri 247

Günümüz, Kuş Savarlar/Kuş Kovarlar 249
Osmanlı, Komşuluk, Silüet 250
Günümüz, Komşuluk, Silüet 251
Kırk Katır mı, Kırk Satır mı? 255
Mahalle ve Şehrin Yönetimi_Osmanlı 257
Selam-Kefil-Mesuliyet_Osmanlı 259
Nakilde kefalet_Osmanlı 259
Mahalle-Günümüz 261
Tefekkür-İbret-Hazire 264
Tefekkür-İbret-3-İrfan Saati 266
Osmanlı'da Eğitim/Liyakat/Sistem 267
Batılı Ne Dedi? 268
Hayalet Şehirler 271
Hayalet Şehirler-3- Zemin Mekaniği ve Temel Hataları 273
Yükseklik Yarışı 274
Göklerdeki Melekler Bu İşe Ne Diyorlar 284
Değişik İntihar Çeşitleri 285
Yüz Akımız Ecdadımız 305
Depremde Binaların Yıkılma Nedenleri_Özet 306
İnşaat Anlayışları 309
Yüz Akımız_Meslek Odası ve Binası 311
Sismik Deprem Ölçer 312
Deprem-Günümüz 315
Deprem-Osmanlı/Sinan 317
Deprem Kontrol Sütuncesi 318

Japonlar Nasıl Çözdü? 319

Japonların Yaptığı Havada Evler 319

Mimari ve Medeniyet Anlayışı – Değerlendirme 321

Nihai Tahlil/Analiz/Netice 321

2. Yarıyıl Dersleri Hakkındaki Talebe Görüşleri 324

Kavram Lügatı 325

Kaynaklar-Seçilmiş Bibliyografya 332

Görsel Listesi 335

Özgeçmiş_Hayati Binler_Kimdir 346

Takdim BAŞA DÖN

(İlk Hazırlanan Takdim Yazısıdır)

Ezel–Ebed Zaviyesinden Mimari, mimarlık eğitimine alışılmışın dışında fakat köklü bir kapı aralamaktadır: Mimarlığı yalnız teknik bir üretim alanı olarak değil; insanı, toplumu ve tabiatı kuşatan **ahlâkî ve metafizik bir sorumluluk alanı** olarak ele almak.

Günümüz dünyasında mesleki eğitimler çoğu zaman hız, performans ve verimlilik merkezli yürür. Bu yaklaşım teknik neticeler doğursa da, meslek insanının vicdan ve ahlâk boyutu ihmal edildiğinde; ortaya "yapabilen ama doğru yapmayan", "hesaplayan ama hak gözetmeyen" uygulamalar çıkabilmektedir. Eser, bu eksikliğe karşı; zülcenaheyn (çift kanatli) metoduyla **fenni/teknik bakışı** ve **dinî/ahlâkî perspektifi** aynı zeminde buluşturarak bir denge arayışı ortaya koymaktadır.

Kitabın ana ekseni; kâinatın mimarisiyle başlayan geniş bakışın, insanın **emanet-i kübra** ve **halifelik** mesuliyetiyle birleşmesi; mülk–tasarruf–adalet kavramlarıyla somutlanması; **sünnet–edeb** çizgisiyle şahsiyet terbiyesine bağlanması ve nihayet tevhid–risalet–haşir–adalet–ubudiyet omurgasıyla bütünlenmesidir.

Eserin belirgin bir yönü, görsel–metin ilişkisinde uygulanan "yerinde açıklama" düzenidir. Okur, görseli gördüğü yerde açıklamayı da bulur; konu sayfalar arasında kovalanmaz. Bu, mimarlığın görsel tabiatına uygun bir okuma konforu sağlar.

Dijital neşir olarak hazırlanan bu çalışma; mimarlık talebelerine, meslek insanlarına ve mimarlığın manevî/medenî boyutunu merak eden okurlara, **daha bütüncül bir mimari düşünce** teklif etmektedir.

Zülcenaheyn Neşriyat

Takdim

(Dijital baskı (PDF) için hazırlanan Takdim yazısıdır.)

Maddeden Manaya, Şehirden Şehadete: Bir İmar Manifestosu

Elinizdeki bu eser, alışılagelmiş mimarlık kitaplarından keskin bir çizgiyle ayrılmaktadır. Zira bu çalışma, mimariyi sadece bir **"inşa tekniği"** olarak değil, insanın yeryüzündeki halifelik vazifesinin bir tezahürü ve bir "**ubudiyet**" (kulluk) sanatı olarak ele almaktadır.

Yüksek Mimar Hayati Binler, mesleki ömrünü vakıf kültür varlıklarının ihyasına ve restorasyonuna adamış, bürokrasiden akademiye uzanan geniş bir müktesebatın sahibidir. Yazar, Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde ders notları olarak olgunlaştırdığı bu **"zülcenaheyn"** (çift kanatlı) metodoloji ile, modern mimarlık eğitimine **Medresetüzzehra** modelinden ilham alan devrim niteliğinde bir alternatif sunmaktadır.

"**Ezel - Ebed Zaviyesinden Mimari**", şehri yatayda ilim ve Tevhid'in merkezi, dikeyde ise göğe yükselen bir Tevhid abidesi silüeti olarak kurgular. Okur, bu kitapta sadece mimariyi ve bazı tekniklerini değil; aklın nuru ile vicdanın ziyasını birleştiren, mimarın zihnini "Üçlü Arınma Süzgeci"nden geçiren ve taşın kalbine "Tevhid, Risalet, Haşir, Adalet" mühürlerini vuran köklü bir irfanı ve kulluk şuurunu bulacaktır.

Zülcenaheyn Neşriyat

Önsöz BAŞA DÖN

(İlk Hazırlanan Önsözdür)

Bismillâhirrahmânirrahîm

El-hamdu lillâhi Rabbi'l-'Âlemîn

Ves-Salatu ve's-Selâmu 'alâ Rasûlinâ ve Seyyidinâ Muhammedin ve 'alâ âli Muhammedin biadedi Zerrati'l-Kâinati ve Murekkibâtihâ ve Tesbihâtihâ min'el-Ezeli ile'l-Ebed

Hem mimari hem de metafizik mevzuları birlikte bir arada işleyen, tek demek belki çok iddialı olabilir ama, ender bulunabilen eserlerden biri ile karşı karşıya olmanız için uzun yıllara dayalı eğitim, araştırma, tefekkür, müşahedeler, hem proje hem de şantiye uygulamaları tecrübelerinden meydana gelen bir potpuriyi siz değerli okuyucunun huzuruna arz ettiren Rahman ve Rahim olan Cenab-ı Hakk'ın adıyla, hem de O'na nihayetsiz hamd, sena ve şükür ile başlamak bir Müslüman olarak boynumuzun borcudur.

İleride, derslerde yer alan talebelerin yorumlarında da göreceğiniz üzere bir çoğunuzun içinden "kardeşim mimari tamam da metafizik ne alaka?", "bu ne yahu, dinin karışamayacağı bir alan olan mimariyi dinle buluşturmak nasıl bir iş?", "Bu ne biçim iş, sadece ne dediğinizi anlamak için bu kitabı aldım/indirdim, seni bombardımana tabi tutacağım, gardını al." gibi bir çok yorum yapıldığını hisseder gibiyim.

Sizlere iki saati bulan konferans ve seminerlerimde söylediğim hususu söylemekle iktifa edeceğim: Dediklerimi anlatımı bitirdiğim nihayete kadar sabırla dinleyiniz, gerekli notları alınız, sonunda sorularınızı, tereddütlerinizi sorunuz. İnşallah ikna edici cevaplar alacaksınız. Belki de sual sormaya hacet kalmayacak. Hangi görüş ve kanaatte olursanız olunuz, sonuna kadar sabırla okuyunuz, notlarınızı alınız, soru ve/veya görüşlerinizi lütfen bize iletmekten çekinmeyiniz. Elektronik posta ve sosyal medya hesaplarımız üzerinden müzakerelere, karşılıklı görüş alışverişine devam edebiliriz.

Mimari, insanlığın var oluşundan beri insanoğlunun fitri olarak mekân ihtiyacı sebebiyle en eski sanatlardan, bilimlerden birisidir. Hem teknik, hem estetik, hem sosyal, hem psikoloji gibi birçok yönü vardır. Edebiyat, şiir, mûsıkî mimarinin ayrılmaz cüzleridir. Aslında biz mekanları oluşturduğumuzu zannederiz, ama zamanla mekanların da bizi oluşturduğunu, kendi karakterine büründürdüğünü idrak etmeye başlarız. Bu itibarla mekânın, daha geniş manada mimarinin insanın fiziki ve metafizik sıhhati cihetinden ıskalanmayacak ehemmiyette olduğunu söylememiz asla bir abartı olmayacaktır.

İnsan çift kanatlı bir kuş gibidir. Fen bilimleri bir tarafını, din ilimleri de diğer tarafını teşkil eder. Nasıl tek kanatlı bir kuş uçamazsa, sadece fenle dolu, yahut sadece dinle dolu birisinin tam, mütekamil bir insan olması mümkün değildir. Bunu beklemek eşyanın ve hilkatin tabiatına aykırıdır.

Nice gangsterler, soyguncular ve katiller de yüksek eğitim almışlardı, ama ruh ve kalplerini doyuracak, vicdanlarının sesi olacak manevi girdilerden mahrum yetiştirilmişlerdi. Önlüklü teröristler ve tahsilli soyguncular türedi. Depremde çöken binaları üniversite mezunu mimarlar,

mühendisler yaptı. Demek ki, eğitim daha doğrusu seküler eğitim bir yere kadarmış, bunu idrak ettik. Ancak bu bize çok pahalıya mal oldu ve olmaya da devam ediyor.

İşte bir yandan mimariyi, yahut diğer meslekleri anlatırken insanın kalbini, ruhunu, latife ve duygularını doyuracak maneviyatı da vermek gerekir ki, yapılan eserler, işler hem doğru, hem sağlam, hem güzel olsun, hem de gayri etik (ahlak dışı) davranışlara mütevakkıf olarak hile ve eksiklikleri olmasın. Baştan cilalı, cafcaflı görünen binalar ilk depremde mezarımız olmasın. Diğer meslekleri de buna kıyas edebiliriz.

Öte yandan mimarın kâinatın mimarisine bigâne kalması düşünülemez. Mimar olarak biz nasıl bu evi, binayı projelendirdik, yaptık, aynen onun gibi bu kâinatın Mimarı da bu kâinatı tasarladı, yaptı, yarattı ve her an bir sıkıntı çıkmamak suretiyle milyarlarca yıldır işletiyor. Bütün mahlukata lazım olan her nevi lojistik, atmosferik, suya dair ihtiyaçlar vaktinde ve aksatılmadan yeteri kadar, fazla fazla karşılanıyor. Siz hiç milyarlarca yıldır Samanyolu galaksisinde bulunan güneşin "bu sene bir ay izne çıkıyorum, kusura bakmayın ısınızı, ışığınızı nereden temin ederseniz edin" dediğini, hiç greve gittiğini, bir salise bile vazifesini aksattığına şahit oldunuz mu? İşte kâinat Yüce Yaratıcı tarafından her an yaratılıyor, her an canlı, diri ve ayakta tutuluyor. Derslerimizde kâinatın mimarisinden hareketle mimarinin bazı unsurlarının tespit edildiği derslerimize şahit olacaksınız.

Sanata yön veren edepten, binayı depreme karşı koruyan sistemlerden, sanata, mimariye vücut veren temel amil olan medeniyet telakkilerinden; eğitimden, diğergâmlıktan ve dahi bir çok mevzudan bahislerimizi derslerimizde bulacak, özet bilgilerle sıkılmadan keyif alacaksınız.

Öyleyse vakit kaybetmeden gelin dershanemize, oturun talebelerin yanına yahut arkasına derslerimizi dikkatle dinleyin, notlarınızı alın, sorularınızı, katkılarınızı bize iletin.

Haydin ders zili çaldı, buyurun ders başlıyor.

Ankara, 23 Şubat 2024

Hayati BİNLER
Yüksek Mimar-Koruma
ve Restorasyon Uzmanı

Önsöz

(Dijital baskı (PDF) için hazırlanan önsözdür.)

Taşın Dilinden Tevhidin Sesine

Bu çalışma, bir mimarın kırk yılı aşkın mesleki serüveni ile hakikat arayışının kesişme noktasında verilen bir "söz"dür. Mimarlık kürsülerinde bizlere öğretilen tekniklerin, insanın **"emanet-i kübra"** şuuruyla birleşmediğinde nasıl ruhsuz beton yığınlarına dönüştüğünü bizzat sahada, restorasyon şantiyelerinde ve koruma kurullarında müşahede ettim.

Elinizdeki metinler, Üstad Bediüzzaman'ın **Medresetüzzehra** idealini mimarlık ilmine taşıma gayretidir. Biz mimarlığı; Tevhid, Risalet, Haşir ve Adalet sütunları üzerinde yükselen bir bina, bu binayı inşa etme sürecini ise külli bir **"ubudiyet"** (kulluk) olarak tanımlıyoruz. Mimarın tasarım süreci, caminin dış avlusundan harimine giden "Üçlü Arınma Süzgeci" gibi olmalıdır: Dünyevi gürültüden arınan bir zihin, niyetle tazelenen bir kalp ve nihayetinde huzur-u ilahide durmaya hazır bir ruh...

Bu kitapta, Okmeydanı'ndaki nişan taşlarının sessiz feryadından, Süleymaniye'nin vakur duruşuna kadar pek çok durakta mola vereceğiz. Niyetimiz; yatayda merkezine külliyeyi (ilmi), dikeyde ise silüetine Tevhid'i (minare ve kubbeyi) yerleştiren bir **"Erdemli Şehir"** tasavvuruna kapı aralamaktır.

Rabbim niyetimizi hâlis eylesin; bu çalışmayı okuyanlara fayda, bize de doğruyu aramada sebat vesilesi kılsın.

Gayret bizden, tevfik Allah'tandır.

Hayati Binler

Ankara, 21 Aralık 2025

Sürüm Notu (v.1.0): Bu çalışma, uzun yıllara yayılan ders notları ve görsel etütlerin ilk bütünlüklü neşridir. Metin, "ders akışı" sadeliğini koruyacak şekilde v.1.0 olarak yayımlanmıştır. Okur geri bildirimleri ve müzakereler doğrultusunda, bazı bölümler ileride genişletilmiş ve gözden geçirilmiş bir sürüm (v.2.0) olarak yeniden düzenlenebilir.

BİRİNCİ YARIYIL DERSLERİ

Metodoloji BAŞA DÖN

Mimarlık talebeleri bir telaş aralarında konuşuyorlardı:

- “Hoca nelerden bahsedecek acaba? Çok merak ediyorum.”
- “Neden bahsedecek ki? Bilmem.”
- “Hocadan ilginç görüşler bekleniliyor arkadaşlar” dedi bir diğeri.

Hocanın gelmesini bekleyen mimar adaylarında aralarındaki konuşmalardan dolayı oldukça yüksek tonda uğultu vardı. Herkes birbirine bir şeyler söylüyor, aralarında dersin muhteviyatının nasıl olacağı hususunda birbirlerine tahminlerini söylüyorlardı. Biri;

- “Ya arkadaş! nette de ciddi bir şeye rastlayamadık, şu internet çağında.”
- “Abi adam sır gibi ya.”
- “Oğlum youtube’daki videolarını görmediniz galiba?” dedi ötekisi.
- “Youtube’da nasıl, neler anlatıyor hoca?” diye sordu diğeri.

Mimarlıkta kızlar bazan sayıca daha çok olur. Onlar da aralarında benzer şekilde konuşuyor, meraklarından çatladıklarını ifade ediyorlardı.

Neyse merak sona erdi ve hoca dershanenin kapısından yavaşça girdi. Mütebessim ve kendinden emin bir ses tonuyla;

- “Merhaba arkadaşlar, nasılsınız?” dedi.

Sınıftan
- “Merhaba hocam.”
- “Merhaba hocam iyiyiz.”
- “Merhaba, sağolun hocam.”
- “Eyvallah hocam.”
ifadeleri karışık ve hafif uğultu ile duyuldu.

Hoca, masaya yerine oturmadı sınıfın ortasında ayakta durdu.

- “Arkadaşlar bu dersimizde metodolojiyi ele alacağız. Bildiğiniz gibi herşeyde usul, esas, metod çok önemlidir. Usul vusuldür, yani usul kavuşmaya vesiledir. Yani sadece mimaride değil, matematikte, hendesede, tıpta, alt dallarında, sosyal bilimlerde aşağı yukarı her mevzuda usul ve esaslar vardır. Bunların muvacehesinde, çerçevesinde mevzular, meseleler ele alınır. Neticeler elde edilmeye çalışılır.”
- “Usulün ana gayesi teferruatta, detaylarda boğulmadan, dağılmadan ana mevzu üzerinde giderek işe yarar neticeler, çıktılar, out-put’lar almaktır. Yoksa saatlerce, yarıyıllarca, on yıllarca mesai sarfedilip tabir-i caizse havanda su dövüp neticesiz, beyhude meşgul olunmuş olunur.”

  Hoca bir yandan konuşurken sıraların arasında da bir o tarafa bir bu tarafa yürüyerek hareket ediyordu. Talebeler de hocayı göz takibine almışlar, dediklerini dinliyorlardı. Kimileri ise hele o öndeki çalışkanlar yani inekçiler adeta zabıt kâtibi gibi her kelimeyi not alıyorlardı. Hoca devamla;

- “Arkadaşlar işin en başında Einstein’dan bir vecize ile bir yandan da ilim ve bilimin farkına da parantez açalım diyorum. Hepinizin bildiği gibi Nobel fizik ödülünü almış olan Albert Einstein "***Dinsiz ilim kör, ilimsiz din topaldır.***" ifade etmiş. Bu sözden ne anlıyoruz? İsteyen arkadaşlar fikir beyan edebilir.
  der demez parmaklardan bazıları hemen kalktı. Hoca anlara sıra ile işaret ederek söz verdi:

- “Hocam burada Einstein din ve ilim ile bir ilinti kurmuştur.”
- “Sayın hocam, burada din ve ilim izah edilirken birbirleriyle alakalandırılmış ve biri diğerinden eksik olunca ortaya körlük ve topallık çıkmaktadır.”
- “Dinsiz ilim kör, ilimsiz din sağırdır da denilebilirmiş aslında hocam.”
- “Ya hocam ilim neyse de dinin mimari ile ne alakası var Allah aşkına? Hem de fizikçi Einstein’dan.?”

Hoca burada;

- “Ya arkadaşlar siz tek ya da az yönlü ve saplantılı düşünmeyin. İlim bilgidir yani knowledge, bilim ise science yani fenni ifade eder. İlim, bilgi geldiği kaynağa göre kesinlik arz eder. Bilim ise şüpheciliğe ve ispatiyeye dayanır. Yıllar önce bilimsel olarak doğru ve işe yarar denilen bir husus halihazırda çöp olmuş olduğu ispatlanır, hatta artık zararlı bile olabileceğinden söz edilir. Buna tıpta hususan ilaçlarda rastlarız. On yıl, yirmi yıl sonra bile “a bu çok zararlı imiş, şu kadar insan şuralarından zarar gördü, bunu artık yasakladık” denildiğini zaman zaman duyarız. Veya başka bir alanda yapılan yeni araştırmalarla bilinen eski bilgiler ya revize edilir, ya da tamamen iptal edilerek yeni elde edilen bulgulara göre yeni bilgiler bilimsel doğrular olur. Yıllar sonra yahut çok kısa bir süre sonra bile bunlar yine değişebilir.”

Bu arada elini kaldıran Feyyaz’a hoca söz verdi:

- “Peki hocam demin ilim yani bilginin geldiği kaynağa göre kesinlik arz ettiğini ifade ettiniz. Bunu biraz açabilir misiniz? Yeni bilginin alındığı kişi yahut yere göre güvenilirliği yahut kesinliği değişiyor olmalı, değil mi?” diye sordu. Hoca;

- “Elbette, bilgi kaynakları çok önemli, yoksa ipin ucunu kaçırabiliriz ve kesinlik hususunda hatalar ve yanlışlıklar ortaya çıkar. Mesela “v’el ilmu indallah” yani gerçek bilgi, kesin bilgi ancak Allah katındadır. Bunu nasıl anlayabiliriz? Alemin yaratıcısı olan Allahu Teâlâ’dan intikal eden bilgiler kesindir. Çünkü Allah’ın isim ve sıfatları ve uluhiyeti, yaratıcılığı itibariyle her türlü kusur ve noksandan münezzehtir. Her türlü yalandan ve hileden, yardımcı ve ortaklardan müstağnidir, müberradır, uzaktır. Bunlar ilahlığın getirdiği şart ve vaziyetlerdir.” diyerek sözlerine söyle devam etti:

- “Einstein’ın buradaki sözündeki ilim kelimesi aslında bilim yerine kullanılmış. Zaten bizdeki kullanımlarda ilim ve bilim kelimelerini birbirine karıştırılabiliyor. Yahut bir kesim bilerek bilim yerine de ilim kelimesini kullanıyor. Einstein’ın vecizesinde bilimin dinden yani ilim dediğimiz Cenab-ı Hakk’tan gelen kesin bilgi ve dini hakikatler ile beslenmesi değilse kör olacağı, yani hakikati tam olarak bulamayacağı; dini bilgilerin ise bilimsel araştırmalarla desteklenerek bu şekilde tam anlaşılmasının temin edileceği anlatılmak istenilmiştir.”

Hoca bunları anlatırken bazı talebeler birbirlerine dürterek fısıltı ile;

- “Bu ne yahu, ilahiyat fakültesine mi geldik yanlışlıkla?”
- “Abi bu ne böyle ya, bizim peder duysa bu okuldan beni alır.”
- “Oğlum adam daha ilk derste ve dediklerinin çok az bir kısmından siz bunları mı çıkarıyorsunuz?”
- “Kanka, ne sabırsızsınız yahu? Ders bitsin, yarıyıl bitsin bakalım, susun da adam gibi dinleyelim” diye küçük harflerle çaktırmadan birbirlerine laf yetiştiriyorlardı.

Hoca bir yandan sınıf içinde voltasını atarken devamla;

- “Bir başka batılı William James ise *"İlim, insanlığa, telgrafı, elektriği, teşhisi ve bir takım hastalıkları tedavi çarelerini verdi. Din de ferdlerde ruhî sükûneti ve ahlâkî muvazeneyi te`min eder. İlim ve din, kâinatın hazinelerini açmak için kullandığımız hakikî iki anahtardır. İnsan ilimden istifade eder, fakat din ile yaşar."* demiştir.”
  Hocanın konuşmasındaki vecizeler duvara düşürülen sunumda da görülüyordu. Böylelikle talebeler dersi çok kolay takip edebiliyorlardı. Hoca yine;

- “Mesela James’in sözünde de tercüme edilirken bilim, ilim olarak çevrilmiş. Yani şunu demek istemiş ki, bilim ve din kâinatın hazinelerini açmak için kullandığımız gerçek iki anahtardır. İnsanoğlunun bilimde faydalandığını, din ile yaşadığını ifade etmiştir.” dedi.

Bu arada duvara yeni bir vecize geldi:

"*Kâinatın Yaratıcısına olan inanç, ilmi araştırmanın en kuvvetli ve en asîl muharrik gücüdür*." (Albert Einstein). Hoca bunu izaha başladı:

- “Kâinatın yaratıcısına yani Allah’a olan inancın bilimsel araştırmanın en güçlü ve en soylu hareket ettirici gücüdür diyor. Gördüğünüz gibi Einstein birinci vecizeye göre burada bir aşama daha katederek işi yaratıcıya olan inanca yani imana getirmiş. Burada bizim kültürümüzde tefekkür yani teferruatlı düşünme, bir şeyleri anlamaya çalışma, kaynağına sebebine kökenine inme diyebileceğimiz işlemlerde Allah’a olan imanın araştırmacıları daha ciddi ve emek isteyen araştırmalara sevk ettiğini görüyoruz. Bir çiçekte, bir kuşta, kedide veya bir gezegende, galakside; insan vücudunda organlarda cereyan eden hadiselerdeki izlenimlerden bu işlerin yapılabilmesi için muhit yani her şeyi kuşatan bir ilim, bilgi; nihayetsiz bir irade yani seçme, tercih etme melekesi; her şeyi aynı anda yapabilecek sonsuz bir kudret icap ettiği neticesine varılıyor.”

Yine yeni bir slayt ile yeni bir vecize duvara vurdu:

"*Vicdanın ziyası ulûm-u diniyedir* [*dinî ilimlerdir*]*. Aklın nuru fünûn-u medeniyedir* [*modern fenlerdir*]*. İkisinin imtizacı ile hakikat tecelli eder. O iki cenah ile talebenin himmeti pervâz eder* [*uçar*]*. İftirak ettikleri* [*ayrıldıkları*] *vakit, birincisinde taassub; ikincisinde hîle, şüphe tevellüd eder*."[1]

(Bediüzzaman Said Nursi)

Hoca burada sınıfa hitaben;

- “Arkadaşlar İslam aleminde bırakılıncaya kadar yüzyıllarca devam eden ilim-bilim metodolojisinde dini ilimler ve fenni bilimler medreselerde yani üniversitelerde beraber okutuluyordu. Bunun bir nümunesi Erzurumlu İbrahim Hakkı hazretlerinin Marifetname[2] adlı eseridir. Okuyanlar ya da duyanlar bilir burada kâinatın

[1] Bedizüzzaman Said Nursi, Münazarat, s. 85.
[2] Erzurumlu İbrahim Hakkı, Marifetname (el yazması), Erzurum, 1806.

yaratılışından, insanın vücudunun durumu, simasının ne manaya geldiği gibi birçok mesele eskilerin zülcenaheyn yani çift kanatlı yani din ilimleri ve fen bilimleri bir arada mütalaa edilerek anlatılmıştır. Kitapta fenni ve teknik hususlar da, dini hususlar ayet-hadis ve tasavvuf meseleleri iyi bir vukufiyetle okuyucuya aktarılmıştır."

dedikten sonra devamla;

"Bu vecizesin sahibi olan Bediüzzaman Said Nursi hazretleri din ilimleri ve fen bilimlerinin bir okutulduğunda talebenin meseleleri tam kavradığını ifade ederek, ayrı okutulduğunda sadece din ilimleri okuyanlara taassuba kapıldıklarını, sadece fen bilimi okuyanların ise hile ve şüpheye düştüklerini tespit ve beyan etmiştir. Hatta bu konuyu hayatının gayelerinden biri olarak ele almış ve ısrarla takip etmiştir.1907 yılında Bediüzzaman Hazretlerince şarkta (Bitlis'te, Van ve Diyarbakır'da da birer şubesi olmak üzere) din ilimleri ve fen bilimlerinin beraber okutulacağı bir üniversite (ki kendisi adını **Medresetü'z-Zehrâ** olarak koymuştur) açılması için Sultan II. Abdülhamid'e teklif sunmuştur. Daha sonra aynı teklifi Sultan Reşat'a ondan da netice alamayınca Cumhuriyet döneminde de Mustafa Kemal'e yapmıştır. Bunun için Türkiye Büyük Millet Meclisinde 163 mebusun yani milletvekilinin oyuyla yüz elli bin lira tahsisat tefrik edilmiş, ama sonra bu da akamete uğramıştır.

Hoca bu arada Hüseyin'in elini kaldırdığını görünce ona:

- "Buyur Hüseyin ne diyeceksin?" dedi. Hüseyin;
- "Hocam mimari teknik bir konu hadi içinde sanat falan da var, ama biz niçin dini meselelerle birleştirmeye çalışıyoruz? Ayrı incelense ve tatbik edilse olmaz mı?" diye sordu. Hoca;
- "Olmasına olur, zaten halihazırda öyle yapılıyor. Ancak sırf teknik ve fen cihetinden bakılınca bazı eksiklikler çıkıyor, meslek sahibinde hile ve şüpheler meydana geliyor. Bu durum ezel-ebed vizyonunda nakıs bir durum. Meslek insanımız eksik yetişiyor ve bu eksikliğiyle işler yapılıyor. Halbuki eksiksiz yetiştirebilirsek yapılan işler daha düzgün ve sağlam olur. Sadece mimaride değil işçiden, mimarından, mühendisinden, doktorundan, sosyoloğundan bütün mesleklere kadar insanlar hem fizik hem de metafizik cihetlerle donanımlı olacakları için dengeli ve doğru tatbikatlar, uygulamalar meydana çıkar. Dahası dünyalık işler yapılırken niyetle çok sevaplar kazanılabilir. Şahıs dünyevi bir iş yapıp geçimini temin ederken ahireti için de bol sevap kazanarak orası için de yatırım yapmış olur. Bunu da temin etmesi çok kârlı değil mi? Zaten insan eninde sonunda ölüp ahirette hesap verecek ve sevaplarına göre ebedi olarak makam kazanmayacak mı?"

Talebelerden Esat başta olmak üzere bir kısmı başlarını evet manasında sallayarak hocaya katıldıkların ifade ettiler. Hoca bu arada perdeye yeni slaytı getirdi.

Görsel-001_A- **Templeton** ödülünü kazanan Polanyalı Profesör **Michael Heller**

- "Bu kişi 1.6 milyon Amerikan doları tutarında **Templeton** Ödülünü kazanan Polonyalı Profesör **Michael Heller**. Heller hayatını ***"Kâinatın bir yaratıcısı ve sebebi var mı?"*** gibi sorulara verilecek mantıklı cevaplar arayarak geçiren bir din ve bilim adamı olarak biliniyor. Büyük ödülün sahibi Heller, bilim ve dinin varlığı anlamada iki ön şart olduğunu düşünüyor. İşte bu bilim adamı 2008 yılında ödülü kazanmış. Yazılı, hard copy gazete nüshasına ilaveten web adresinden de okunabiliyor." [3]

  Burada hoca:

- "Arkadaşlar bu mühim haberi ekranda hep birlikte okuyalım" dedi ve kendisi de sesli bir şekilde metni okumaya başladı:

Haberler
Din-bilim sentezine büyük ödül
Bediüzzaman'ın bir asır önce hedeflediği din ve fen ilimlerinin bir arada okutulacağı bir okul kurma projesinin benzerini savunan Polonyalı Profesör Michael Heller, 1.6 milyon dolar tutarında Templeton Ödülüne lâyık görüldü.

New York Times'in haberine göre dünyanın en büyük bilim ödüllerinden biri olan 1.6 milyon dolar tutarındaki Templeton Ödülü'nün, geçtiğimiz hafta içinde 72 yaşındaki Katolik rahip, kozmolog ve felsefeci olan Michael Heller'a verilmesi kararlaştırıldı. Heller hayatını ***"Kâinatın bir yaratıcısı ve sebebi var mı?"*** gibi sorulara verilecek mantıklı cevaplar arayarak geçiren bir din ve bilim adamı olarak biliniyor. Büyük ödülün sahibi Heller, bilim ve dinin varlığı anlamada iki ön şart olduğunu düşünüyor.

John Templeton Vakfı, her sene bilim ve din alanında sorulan "büyük sorulara" verilecek mantıklı cevapların bulunması çalışmalarını teşvik etmek için Templeton Ödülü'nü veriyor. Polonyalı Rahip bilim adamı Heller da insanlığı ilgilendiren en önemli konularda yaptığı geniş ve önemli açılımlarla bu ödüle lâyık görüldü.

New York Times'in haberine göre, Profesör Heller'in kariyeri bilimsel dünya anlayışı ile Allah'ın yaratışının bilinmeyen boyutları arasında bir uzlaşı aramaya adanmış durumda. Heller bu çalışmalarını, Allah'ın varlığını sadece bilimin açıklayamadığı noktalarda devreye geçiren yaklaşıma karşı bir duruş olarak nitelendiriyor. Bir telefon röportajında görüşlerini açıklayan Profesör Heller, *"Ben hayatım boyunca hep en önemli konularla uğraşmak istemişimdir. Ve soruyorum, din ve bilimden daha önemli ne olabilir? Bilim bize bilgiyi sunar, din ise bu bilginin ne anlama geldiğini yani mânâyı verir. Bu ikisi varlığı anlamanın ön şartlarıdır."* dedi.

Heller şöyle devam etti: *"Kâinatın yaratılış sebebini sorguladığımız zaman, aynı zamanda matematik kurallarının da sebeplerini sorgulamak zorundayız. Bunu yaptığımızda da tekrar Allah'ın kâinat hakkındaki düşüncesine varıyoruz. Asıl soru ise ortaya çıkıyor; hiçbir şey olmamaktansa neden bir şeyler var? Bu soruyu sorduğumuzda tüm diğer sebepler gibi bir sebebi sorgulamış olmuyoruz. Bilakis bütün muhtemel sebeplerin kökünü sorgulamış oluyoruz.*

[3] Yeni Asya gazetesi, https://www.yeniasya.com.tr/2008/03/17/haber/h15.htm (erişim tarihi: 25.12.2024)

Bilim denen şey ise; insan zihninin, Allah'ın tasarımını okuyabilmek amacıyla, şu dünyanın etrafında olup bitenleri sorgulama yolunda kolektif bir çabadan başka bir şey değildir."

Profesör Heller ödülünü 7 Mayıs tarihinde Londra'da Buckingham Sarayı'nda yapılacak özel bir törenle Edinburgh Dükü Prens Philip'in elinden alacak.

DİN İLE FEN BİRLİKTE OKUTULACAK

New York Times'in AP'ye dayandırdığı haberine göre Profesör Heller, kendisine lâyık görülen 1.6 milyon dolar tutarındaki devasa ödülü, Jagiellonian Üniversitesi ile Papalık İlâhiyat Akademisi'nin ortak bir çalışması olarak düşünülen "din ve bilim çalışmalarının bir arada yürütüleceği" ve Polonya'nın Krakov şehrinde kurulacak bir araştırma merkezi için harcayacak. Büyük İslâm âlimi Bediüzzaman Said Nursî *de "Vicdanın ziyası, ulum-u diniyedir. Aklın nuru fünun-u medeniyedir. İkisinin imtizacıyla hakikat tecelli eder. (Vicdanın ışığı din ilimleridir. Aklın nuru çağdaş bilimdir. İkisinin bir araya gelmesiyle hakikat ortaya çıkar)"* diyerek bilim ve din ilimlerinin bir arada okutulması gerektiğini düşünmekteydi. Nursî bu sebeple Medreset'üz-Zehra adında bir okul kurulmasını arzuluyordu. Nursî'ye göre Medreset'üz-Zehra iki kampüslü bir üniversite olacaktı. Birincisinde dinî bilimler, felsefe, mantık, edebiyat gibi ilimler öğretilecekti. Diğerinde ise tabii bilimler; yani mühendislik, tıp, fizik, kimya v.b. Ancak dinî bilimler gören öğrenciler, aynı zamanda fen bilimleri derslerini görmek zorunda olacaklardı. Keza fen bilimleri eğitimi gören gençler de dinî bilgiler de okuyacaklardı.

<u>Profesör Heller kimdir?</u>

Profesör Heller 1936 yılında Polonya'nın Tarnow şehrinde beş çocuklu dindar bir ailede dünyaya gelmiştir. Annesi öğretmen, babası da mekanik ve elektrik mühendisi olan Heller, 1939 yılında Nazi işgalinden önce Rusya'ya kaçtı. Ertesi sene Polonya'ya geri dönüşünde, komünist yönetimin din ve bilim adamlarını baskı altına aldığı bir dönemde Heller, Katolik kilisesine sığınarak bilimsel çalışmalar yapma imkânı buldu.

23 yaşında rahip olan Heller, daha sonra yeniden akademik çalışmalar yapmak üzere üniversiteye döndü. Kozmoloji ve Felsefe dallarında da doktora sahibi olan Rahip Profesör Heller, halen Krakov'daki Papalık İlâhiyat Akademisi'nde felsefe bölümünde akademik çalışmalarına devam ediyor.
Umut Yavuz / İSTANBUL

17.03.2008

Bu metni hoca ve talebeler okuduktan sonra, hoca bir slayta daha geçti:

http://www.yeniasya.com.tr/2008/03/17/haber/h15.htm

YENİASYA

"Gerçekten" haber verir 17 Mart 2008

Anasayfa
Haberler
Dünya
Ekonomi
Kültür - Sanat
Spor
Görüş
Lahika
Röportaj
Dizi
Yazarlar
Basından Seçmeler
Haber İndeksi
Enstitü
Eğitim
Bilişim - Teknik
Gençlik
Aile
Kariyer
Sivil Toplum
Nur Fidanlığı
Namaz Vakitleri
Okur Hattı
Neşriyat
Vizyon - Misyon
Yeni Asya Vakfı
Dergi Abonelik
Günün Karikatürü

Haberler

Din-bilim sentezine büyük ödül

Bediüzzaman'ın bir asır önce hedeflediği din ve fen ilimlerinin bir arada okutulacağı bir okul kurma projesinin benzerini savunan Polonyalı Profesör Michael Heller, 1.6 milyon dolar tutarında Templeton Ödülüne lâyık görüldü.

New York Times'in haberine göre dünyanın en büyük bilim ödüllerinden biri olan 1.6 milyon dolar tutarındaki Templeton Ödülü'nün, geçtiğimiz hafta içinde 72 yaşındaki Katolik rahip, kozmolog ve felsefeci olan Michael Heller'a verilmesi kararlaştırıldı. Heller hayatını "Kâinatın bir yaratıcısı ve sebebi var mı?" gibi sorulara verilecek mantıklı cevaplar arayarak geçiren bir din ve bilim adamı olarak biliniyor. Büyük ödülün sahibi Heller, bilim ve dinin varlığı anlamada iki ön şart olduğunu düşünüyor.

John Templeton Vakfı, her sene bilim ve din alanında sorulan "büyük sorulara" verilecek mantıklı cevapların bulunması çalışmalarını teşvik etmek için Templeton Ödülü'nü veriyor. Polonyalı Rahip bilim adamı Heller da insanlığı ilgilendiren en önemli konularda yaptığı geniş ve önemli açılımlarla bu ödüle lâyık görüldü.

New York Times'in haberine göre, Profesör Heller'in kariyeri bilimsel dünya anlayışı ile Allah'ın yaratışının bilinmeyen boyutları arasında bir uzlaşı aramaya adanmış

YeniAsya Borsa

Dolar Alış:	1.2576
Dolar Satış:	1.2665
Euro Alış:	1.9454

Yeni Asya Toolbar
indirmek için tıklayınız...

Bütün haberler

Başlıklar

Başörtüsü karşı devrim simgesi
Dâvâ, evrensel standartlara aykırı
Güzel: Dâvânın izahı yok
Perinçek sevindi: Gecikmiş bir dâvâ
Bildt: Astronomik derecede tuhaf
AB sürecine darbe vurur
Aydın: Ben hep laik sistemi savundum
Erdoğan: Dar ve sığ görüşler
Şahin: Siyaset sandıkta başlar, sandıkta biter
Komisyon, dokunulmazlıkları görüşecek

Görsel-001- Din-bilim sentezine büyük ödül başlıklı haber. (Yeni Asya gazetesinin, 17.03.2008 tarihli nüshası.)

“Arkadaşlar bu da benim yıllar önce web sitesinden aldığım ekran görüntüsü.” dedi ve devam etti:

- “Arkadaşlar, bugünlük bu kadar. Hepinize iyi dersler diliyorum.” temennilerine talebeler:
- “Sağ olun hocam.”
- “Çok teşekkürler hocam.”
- “Teşekkürler hocam.” diyerek mukabele ettiler.

🌎 NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

Bölüm: Metodoloji (Zülcenaheyn Olmak)

Neler Öğrendik?

- **Çift Kanat:** Mimarlığın sadece statik hesap ve estetikten ibaret olmadığını; aklın nuru (fen) ile vicdanın ziyasının (din) birleşmesi gerektiğini kavradık.
- **Nazar:** Eşyaya "mana-yı harfi" ile (Yaratıcıyı gösteren birer işaret olarak) bakmanın, tasarım sürecini nasıl bir ibadete dönüştürdüğünü gördük.
- **Üçlü Arınma:** Zihnimizi piyasa gürültüsünden, kalbimizi benlikten arındırarak "Harim"e (hakikate) ulaşma metodunu öğrendik.

BAŞA DÖN

Hoca sınıfa gelmeden talebeler aralarında konuşuyorlardı:

- “Arkadaşlar ilahiyat fakültesine hoş geldiniz. Bakalım hoca bugün hangi ayetlerden bahsedecek?”
- “Einstein’ı, Nobel ödüllü fizikçimizi de unutmayalım.”
- “Kanka, hemen tepki veriyorsunuz, koskoca hoca ne yaptığını bilmez mi? Ne sabırsız adamlarsınız ya?”
- “Oğlum lisedeki din ve ahlak dersi bile bundan daha sadeydi.”

Talebelerden birisi;

- “Arkadaşlar, hoca geliyor.” deyince herkes yerine oturdu, uğultu yavaşça nihayete erdi ve hoca sınıfa girdi:
- “Merhaba arkadaşlar, nasılsınız bugün?” deyince talebeler arasında:
- “Sağ olun hocam, hoş geldiniz.”
- “İyiyiz hocam.”
- “Eyvallah hocam.”
- “İyiyiz gibi hocam.” tarzında mukabele edildi.

Hoca yine sınıfın ortasında durdu:

- “Arkadaşlar! içinizde birisini kınayıp da onu yaşayan var mı? deyince derin bir sessizlik oldu. Talebeler birbirine bakındı, “ne, nasıl yani?” gibisinde kaş-göz işaretleri vs. oldu. Hoca da durumu mütebessimane seyrediyordu. Nihayetinde Hüseyin el kaldırarak söze başladı:
- “Hocam ben kınadım ve yaşadım. İsterseniz mevzuyu da söyleyebilirim.” deyince hoca:
- “Yok yok Hüseyin sağ ol, zaman kazanmamız lazım, sonra konuşabiliriz.”
  Öte yandan Esat da söze daldı:
- “Hocam, ben de kınadım, hâlâ yaşıyorum, bitmedi mübarek.” deyince sınıfta hafif sesli bir gülme husule geldi. Birkaç talebe daha ellerini kaldırıp bir yandan “hocam ben de yaşadım”, “hocam ben de yaşadım” şeklinde ifadelerde bulundular. Hoca sessizlik meydana gelince mütebessimane söze başladı:

- “Yıllar önce makine mühendisi, teknik üniversitede motor derslerini veren ve Almanya’da Leopard tanklarının motorlarını yapan fabrikada başmühendis olarak da görev yapan rahmetli Prof. Dr. Necmettin Erbakan’ın motoru anlatırken anlatmaya demirin filizinden başladığı rivayet edilirdi. Bunu pek çok kişi gibi ben de kınamıştım. Gel zaman git zaman mimariyi ve kâinatın mimarisi anlatırken büyük patlamadan yani

sizlerin, çoğunun **Big Bang** diye bildiği hadiseden ve hatta öncesinden anlatıyorum." deyince Ali yanındakine dürterek fısıldadı:

- "Oğlum yandık, yağmurdan kaçarken doluya tutulacağız galiba." dedi, yanındaki:
- "Kanka, ilahiyata razıydık, şimdi iş iyice büyüdü sanırım uzay fiziği mi desem, astrofizik mi desem, ne desem bilmiyorum, işler iyice karışıyor galiba…" Hüseyin ise:
- "Ya arkadaşlar bir sabredin yahu." deyince öte taraftan Esat:
- "Arkadaşlar hocayı bir dinleyelim bakın ne güzel konuyu hikâye de ediyor, sıkmadan anlatıyor adam." derken şehadet parmağıyla ağzına götürerek susun manasında sözünü destekliyordu. Hoca yine sıralar arasında volta atarak sözlerine devam etti:

- "Rahmetli Erbakan'ı boşuna kınamışız, bakın meselenin durumuna göre bizler daha geriden alıyoruz. Mevzuun tam anlaşılması için hakikaten gerekli bu anlatım."

- "Arkadaşlar eşya, hilkat, mevcudat ve dahi her şey birkaç sual ile ancak anlaşılabilir. Şimdi bizler mimari bölümü olduğumuz için **"nasıl"** kısmına belki de oldukça teferruatlı olarak değineceğiz. Ama işin bir de **"niçin"** kısmı var. Bu kısım biraz daha kısa ama mühim. İşte "nasıl"a geçmeden "niçin"e kısaca bir bakalım:

- "Yani Cenab-ı Hakk tek ilah, Rab, Malik, Sahib, Kerim, Şafi, Rahim, Rahman… Kendisinin muhit ilmi, nihayetsiz iradesi ve sonsuz kudreti var. Esması yani O'nun güzel isimlerinin de sonu yok. Bize bildirilen bir cihette 99 esması, bir başka cihetten 1001 Esma-i Hüsna'sı ve sıfatları ile kâinatta her an en küçük atomun da şu anda bilinen ve sicim denilen en küçük bir zerresine ve aralarındaki münasebete, nihayetsiz ihtimalat, olasılık hesaplarına kadar anında biliyor, tasarlıyor, yaratıyor ve işletiyor. Hayy ve Kayyum isimleriyle her şeyi canlı ve diri tutuyor. Samedaniyeti var, O Samed'dir, yani her şey O'na muhtaç ama O hiçbir şeye muhtaç değil. Hiçbir şeye ihtiyacı yok. O zaman soru şu: peki ihtiyacı yok ise o zaman kâinatı ve kullarını niçin yarattı, niçin? Güzel soru değil mi?" talebeler evet manasında kafalarını salladılar. Hoca devam etti:

  "Ben gizli bir hazine idim; bilinmek istedim, mahlukatı yarattım."[4] bir diğerinde: "Ben gizli bir hazine idim, kâinatı beni tanımaları için yarattım."[5] buyurmuştur.

  Bu iki meâldeki kudsî hadisi açıklarken, Muhyiddin İbn Arabî, "Mahlûkat bana bir ayna olsun ve o aynada cemâlimi göreyim diye yarattım." şeklinde açıklamıştır.[6] "

- "Bir başkası, büyük allame, mütefekkir, müfessir, müceddid Bediüzzaman Said Nursi:
- "***Her cemal ve kemal sahibi, kendi cemal ve kemalini görmek ve göstermek istemesi"*** *sırrınca; o sultan-ı zîşan dahi istedi ki, bir meşher açsın, içinde sergiler dizsin; tâ nâsın enzarında saltanatının haşmetini, hem servetinin şaşaasını, hem kendi san'atının*

[4] Acluni, Keşfü'l-Hafa, II/132.
[5] Aclunî, Keşfü'l-Hafa, II/132.
[6] el-Futûhâtu'l-Mekkiye, 4/269-270.

hârikalarını, hem kendi marifetinin garibelerini izhar edip göstersin. Tâ cemal ve kemal-i manevîsini iki vecihle müşahede etsin:

***"Bir vechi:** Bizzât nazar-ı dekaik-aşinasıyla görsün.*
***Diğeri:** Gayrın nazarıyla baksın."*[7] olarak meseleyi izah etmektedir. Yani Cenab-ı Hakk'ın varlığı, birliği, muhit ilmi, iradesinin ve kudretinin nihayetsizliği mahlukatın ve insanın yaratılmasıyla tabir caizse kıymetini bir yere kadar da olsa takdir edebilecek, O'nu tesbih ve tekbir edebilecek canlıların olması büyük bir hayır olmuştur. Yoksa bizim ve hiçbir mahlukun Cenab-ı Hakk'tan ve onun esmasından, gücünden kudretinden ilminden haberi olmayacaktı." derken talebelerden bazıları evet manasında kafalarını sallıyorlardı. Hoca yine devam etti:

- "**Ben cinleri ve insanları ancak Bana ubudiyet (kulluk) etsinler diye yarattım."** (Zariyat, 51/56) ayetinde esas gayesinin kendisine kulluk yani biraz açarsak Cenab-ı Hakk'ın emirlerine uymak, nehiylerinden, yasaklarından kaçınmak, kısaca ifade etmek gerekirse.
  Daha geniş bir izahı görmek istersek:
  "Bu âyet-i uzmânın [büyük âyetin] sırrıyla, insanın bu dünyaya gönderilmesinin hikmeti ve gãyesi; Hâlık-ı Kâinât'ı [kâinâtın yaratıcısını] tanımak ve O'na îmân edip, ibâdet etmektir. Ve insanın vazîfe-i fıtratı [yaratılış vazifesi] ve farîza-i zimmeti [boynunun borcu], ma'rifetullah ve îmân-ı billahtır [Allah'ı tanımak ve îmân etmektir] ve iz'ân [iyice anlamak] ve yakīn [şübhesiz bilmek] ile vücûdunu ve vahdetini [birliğini] tasdîk etmektir."[8]"
- "**İnsanlar, 'İnandık' demekle imtihan edilmeden bırakılacaklarını mı zannederler."** (Ankebut Suresi 2. ayet),
- "Arş'ı su üzerinde iken, hanginizin daha güzel iş işleyeceğini ortaya koymak için, gökleri ve yeri altı günde yaratan O'dur..." (Hûd, 11/7)

- "**Şüphesiz ki biz, yeryüzündeki şeyleri kendine bir zinet kıldık ki, (insanların) hangileri amelce daha güzeldir diye onları imtihan edelim."** (Kehf Suresi 7. ayet).

- "Bu son ayet-i kerimelere göre mühim bir **"niçin"** geldi: **imtihan**. Zaten özellikle talebeler imtihandan korkarlar. Demek ki aslında sadece talebeler değil bütün insanlık ve dahi cinler alemi de imtihan salonunda imişiz. Yani çerez dünyası, simit dünyası, kebap dünyası gibi bir ismi dünyaya vermek gerekse idi **imtihan dünyası** en münasibi olurdu herhalde."

- Bu arada talebeler arasında hafif tebessüm ile birlikte bir gülme sesi yükselmişti. Hatta bazı talebeler başparmaklarını yukarıya kaldırarak "süper", "okey" gibi manalarda birbirlerine çaktırmadan vücut diliyle bu tabiri beğendiklerini ifade ediyorlardı.

- Kur'an-ı Kerim'de imtihan, sınanma meselesi bela, fitne ve imtihan kök ve kelimelerinden olmak üzere üç şekilde ifade edilmiştir. Sadece sınanma ile kalmayıp

[7] Bediüzzaman Said Nursi, Sözler, On Birinci Söz. s. 120.
[8] Bediüzzaman Said Nursi, Şuâ'lar, 7. Şuâ', s. 100.

hangimiz daha güzel amel, iş işleyecek diye aslında **yarış**ın da söz konusu olduğunu anlıyoruz.

- "**Yoksa siz, sizden öncekilerin başına gelenler, sizin de başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız?** Peygamber ve onunla beraber mü'minler, "Allah'ın yardımı ne zaman?" diyecek kadar darlığa ve zorluğa uğramışlar ve sarsılmışlardı. İyi bilin ki, Allah'ın yardımı pek yakındır.**"** (Bakara Suresi, 214. ayet). Bu ayetle de adeta imtihanın çerçevesi çiziliyor. Eski ümmetlerden derisi yüzülenler, evlatları öldürülenler, vahşi hayvanlara yem edilenler, aç bırakılanlar, tehdit edilenler ve buna mümasil zor imtihanların İslam ümmetini beklediği de ihtar edilmektedir.

- "Şimdi meselenin "**nasıl**" kısmına geçebiliriz artık. Tahminen günümüzden 13,7 milyar[9] yıl önce Yüce Allah (cc) biraz önce de bahsettiğimiz bir hadis-i şerifte:
"Ben gizli bir hazine idim; bilinmek istedim, mahlukatı yarattım."[10] buyurmuştur.

- "Peki, arkadaşlar, o halde ilk yaratılan ne idi?" diye sordu. Bunun üzerine talebelerden pek ses çıkmadı, herkes birbirine "acaba ne ola? gibisinden bakıyordu. Esat elini kaldırdı, hoca söz verdiğini belli eden eliyle işaret etince Esat:
- "Hocam Nur-u Muhammedî aleyhissalatu vesselam, yani peygamber efendimizin nurudur." dedi. Hoca:
- "Bravo Esat, tebrikler, aferin evladım. Evet arkadaşlar ilk yaratılan şey Nur-u Muhammedî'dir (asm)[11] "

Hoca sıralar arasında voltasına devam ediyordu.
- "Gelinen noktada Nur-u Muhammedî (asm) kâinatın, mükevvenatın, bütün yaratılmış ve yaratılacakların mayası ve hamurudur denilebilir.

"Arş'ı su üzerinde iken, hanginizin daha güzel iş işleyeceğini ortaya koymak için, gökleri ve yeri altı günde yaratan O'dur..." (Hûd, 11/7)

- "Bu ayeti biraz önce "niçin" faslında incelemiştik. "**nasıl**" noktasında ise Göklerin ve yerin altı günde yaratılması mimari cihetten inşaat sürecidir. Arş ise umumi bilgi olarak bilinmesinde fayda vardır."
Hoca yine devamla:

- "Tabii, bütün ayet ve hadisleri burada vermek hem zaman hem de ana gayemiz bakımından lüzumsuz. Şimdi kâinat inşaatının, mimarisinin şekline dair birkaç ayete daha bakalım:

- "İnkâr edenler gökler ve yer yapışıkken onları ayırdığımızı ve bütün canlıları sudan meydana getirdiğimizi bilmezler mi?" (el-Enbiyâ, 21/30)

[9] Bu mevzuda birbirine yakın-uzak farklı rakamlar bulunmakla birlikte bilim adamlarının ekseriyeti 13,7 milyar yıl üzerinde ittifak etmişlerdir. Zaten konumuzun yılın az ya da çok oluşuyla da bir alakası bulunmamaktadır.
[10] Acluni, Keşfü'l-Hafa, II/132.
[11] "asm" kısaltması "Aleyhissalatu Vesselam" yani "Salat ve Selam Onun üzerine olsun" demektir.

- "Allah gökleri gördüğümüz gibi direksiz yaratmış, sizi sallar diye yeryüzüne sabit dağlar koymuş; orada her türlü canlıyı yaymıştır. Gökten su indirip orada her hoş çiftten yetiştirmişizdir" (Lokman, 31/10-11).
- "Allah O'dur ki: yedi göğü ve yerden de onların mislini yaratmıştır. Onların aralarında emri cereyan eder..." (Talak, 65/12).
- “Yedi kat göğü birbiriyle tam uyum içinde yaratan O’dur. Rahman’ın yaratmasında hiçbir nizamsızlık göremezsin. Gözünü çevir de bak: Herhangi bir kusur görebilir misin? Sonra tekrar tekrar gözünü çevir de bak, gözün bir kusur bulamadığından, eli boş ve bitkin geri döner.” (Mülk, 67/3-4)
- "Görmediniz mi, Allah yedi göğü birbiriyle ahenktar olarak nasıl yaratmış! Onların içinde ayı bir nûr kılmış, güneşi de bir çerağ yapmıştır."(Nuh, 71/15, 16)
- “Arkadaşlar, konuyu değerlendirmeden birkaç tane kâinat/evren modelini sizlere göstermek istiyorum:

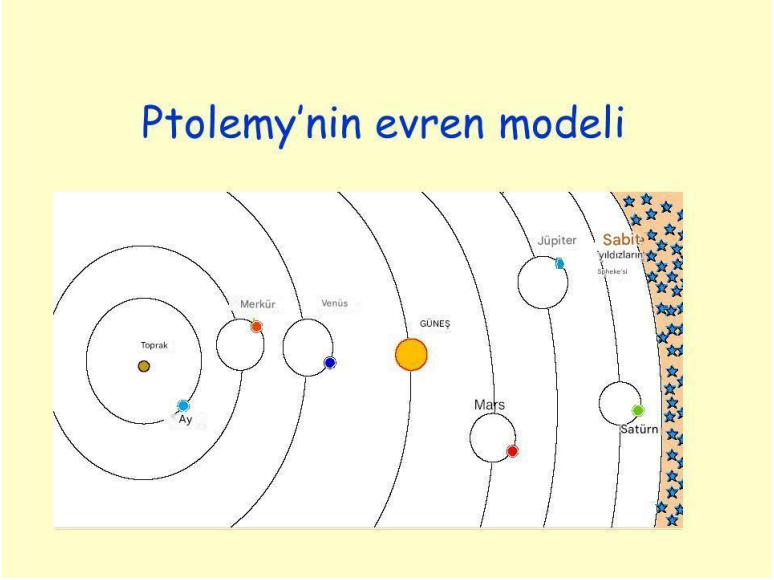

Görsel-002- Ptolemy’nin kâinat modeli

Bu Ptolemy’nin oldukça primitif evren modeli. Dünya yani küre-i arz merkezli bir sistem, güneş dördüncü sırada olmak üzere diğer gezegenlerle birlikte yerin etrafında dönüyor. Dışarıda ise sabit olarak kabul edilmiş yıldızlar var.

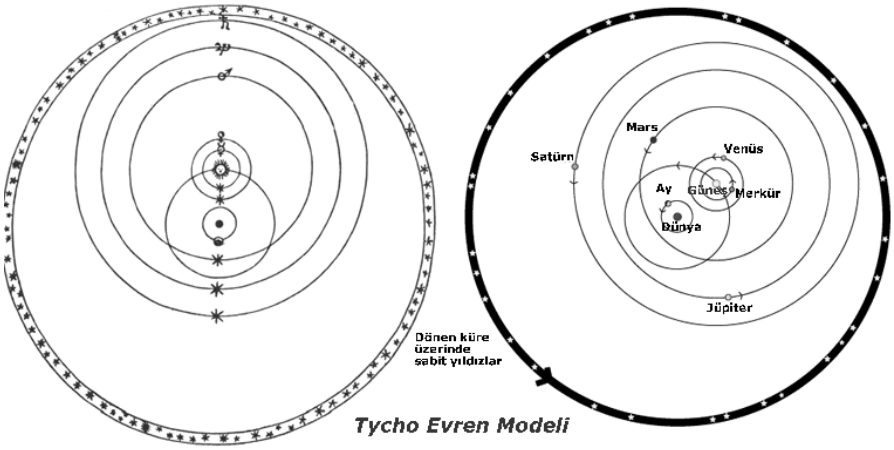

Görsel-003- Tycho kâinat modeli

Tycho'nun evren modeli ise demin gördüğümüz Ptolemy'nin primitif evren modeli ile neredeyse aynı.

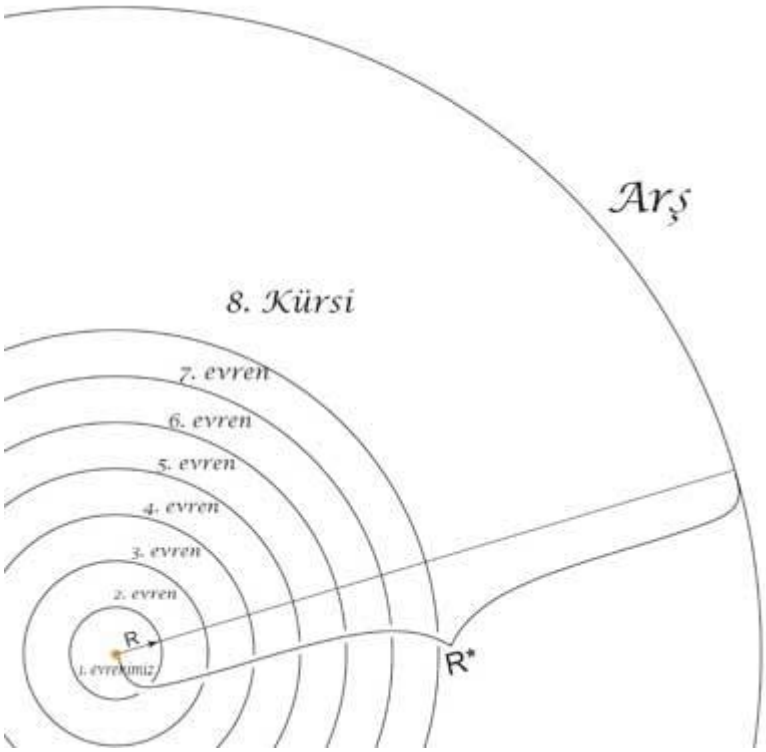

Görsel-004- Yaklaşan Saat grubunun kâinat modeli

"Ayet-i kerimelere en münasip görünen Yaklaşan Saat[12] araştırma grubunun bu kâinat modelinde birinci sema küre-i arzın olduğu yani bizim evrenimiz yahut semamız, beşyüz sene genişliğinde; ondan sonra yine beşyüzer sene genişliğinde altı evren yahut sema daha var. Bunlar toplam yedi evren/sema ediyor. Daha sonra ise üçbinbeşyüz yıl genişliğinde "kürsi" var.

[12] https://yaklasansaat.com/ (Erişim Tarihi: 15.12.2023)

Daha dışarıda ise “Arş” var. Cenab-ı Hakk’ın nuru ve zatı ise daha dışarıda. Ancak Yüce Allah (cc) muhit ilmi, nihayetsiz iradesi ve sonsuz kudretiyle zerreden kürelere kadar her yerde hükmetmektedir.”

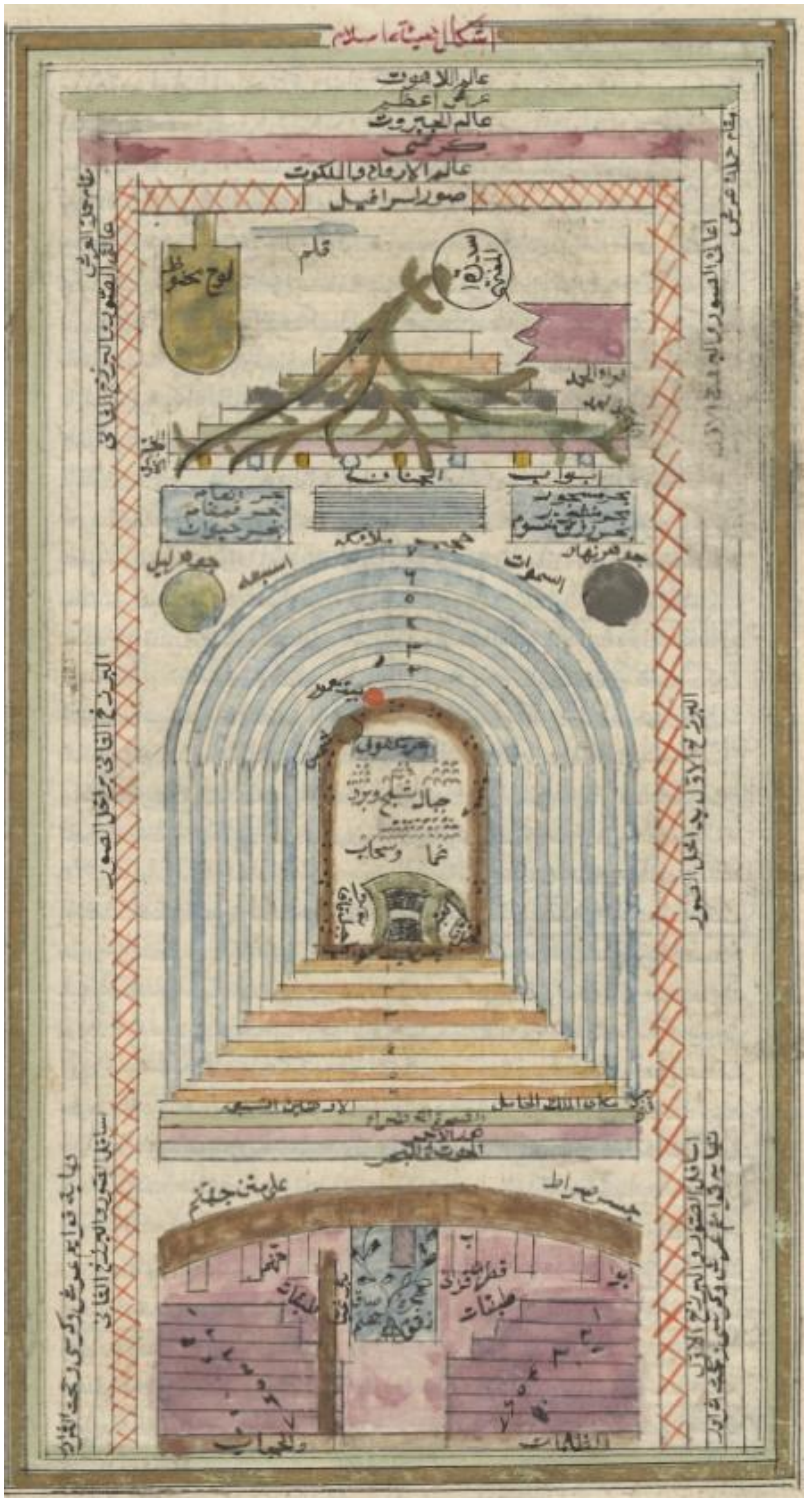

Görsel-005- Marifetname kâinat modeli-1

Burada fizik ve metafizik alemleri beraber inceleyen Erzurumlu İbrahim Hakkı hazretleri Marifetname[13] adlı eserinde dünya hayatını da ihtiva eden kâinat modelini resmeylemiştir.

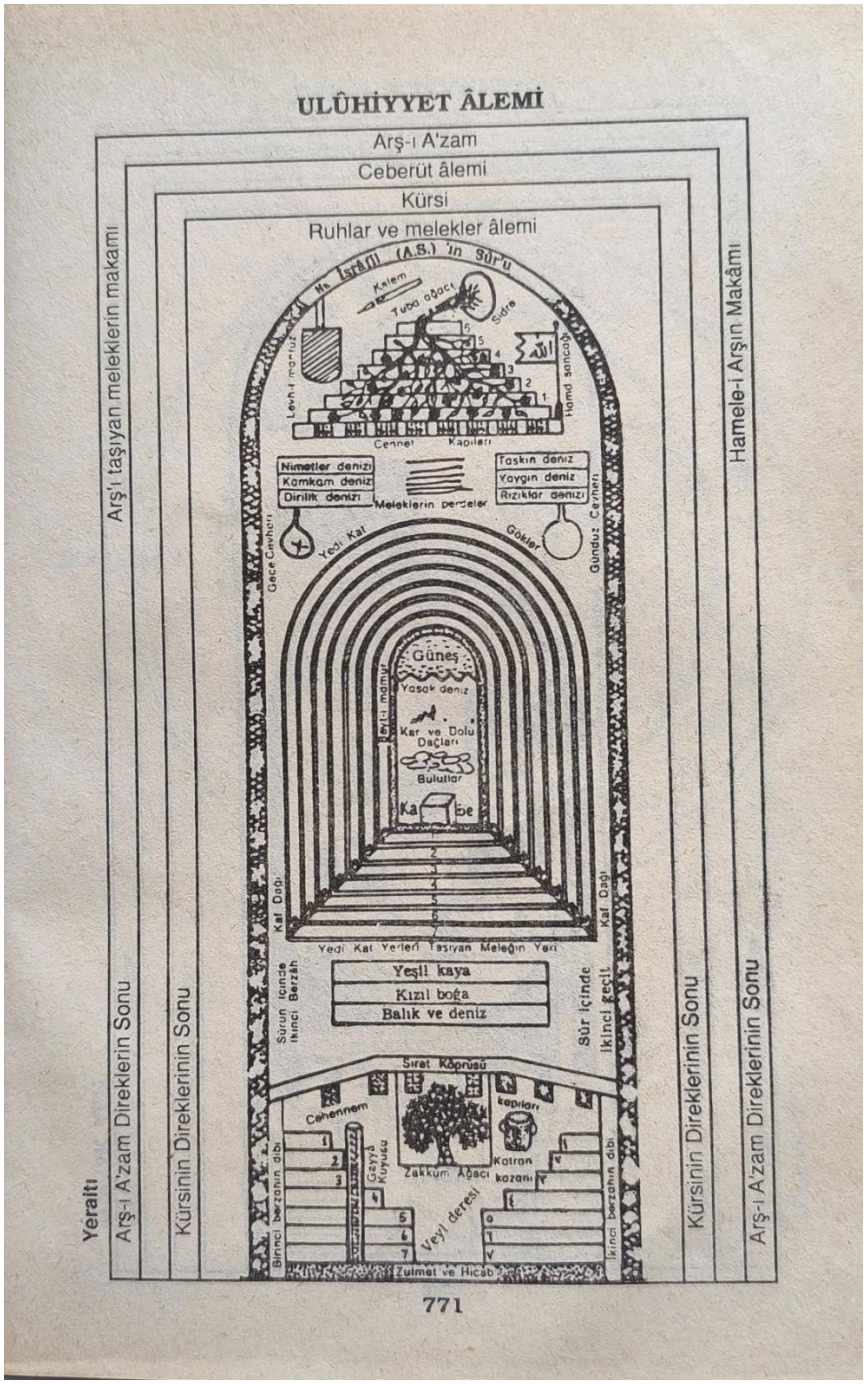

Görsel-006- Marifetname kainat modeli-1

Burada fizik ve metafizik alemleri beraber inceleyen Erzurumlu İbrahim Hakkı hazretleri Marifetname[14] adlı eserinde dünya hayatını da ihtiva eden kâinat modelini resmeylemiştir. Buradaki siyah-beyaz görsel bir önceki renkli el yazması kitaptan olanın transkripsiyonlu ayrı bir baskısında yer almaktadır.[15]

[13] Erzurumlu İbrahim Hakkı, Marifetname (el yazması), Erzurum, 1806.
[14] Erzurumlu İbrahim Hakkı, Marifetname (el yazması), Erzurum, 1806.
[15] Erzurumlu İbrahim Hakkı Hz., Marifetname, Kit-San Matbaacılık ve Neşriyat, İstanbul, 1984, s. 771.

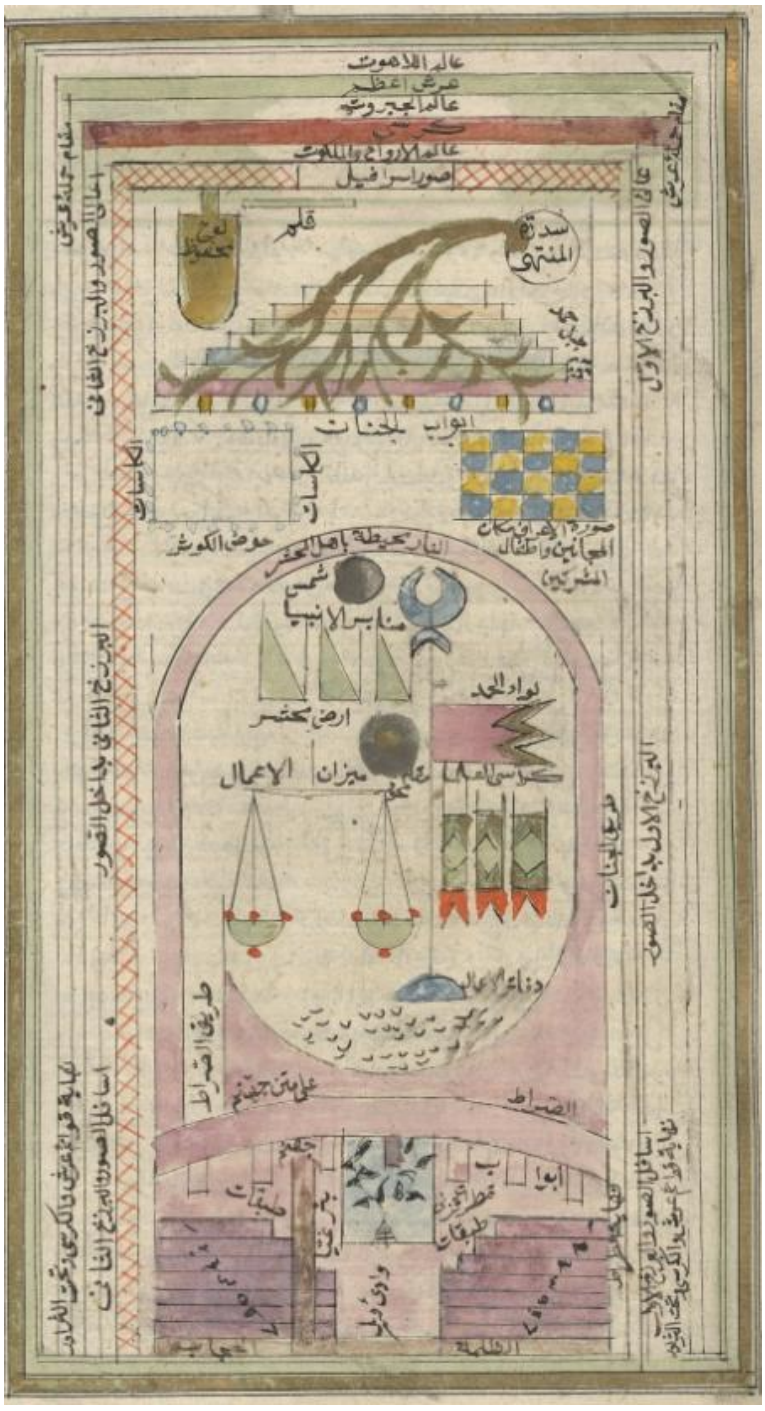

Görsel-007- Marifetname kâinat modeli-2

Burada ise fizik ve metafizik alemleri beraber inceleyen Erzurumlu İbrahim Hakkı hazretleri mezkûr Marifetname[16] adlı eserinde ahiret hayatını ihtiva eden kâinat modelini resmeylemiştir.

[16] Erzurumlu İbrahim Hakkı, Marifetname (el yazması), Erzurum, 1806.

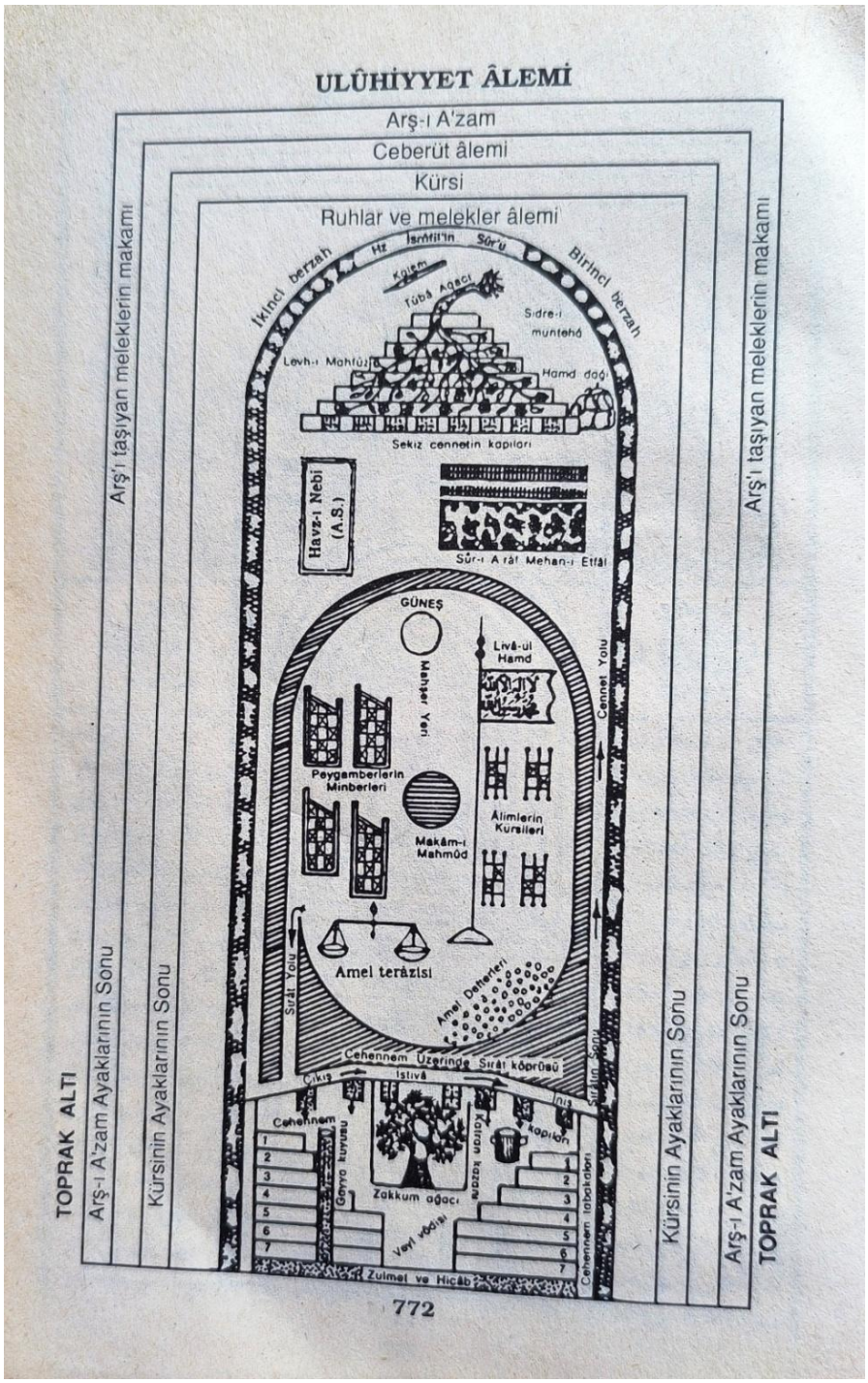

Görsel-008- Marifetname kâinat modeli-2

Burada ise fizik ve metafizik alemleri beraber inceleyen Erzurumlu İbrahim Hakkı hazretleri mezkûr Marifetname[17] adlı eserinde ahiret hayatını ihtiva eden kâinat modelini resmeylemiştir. Buradaki siyah-beyaz görsel bir önceki renkli el yazması kitaptan olanın transkripsiyonlu ayrı bir baskısında yer almaktadır.[18]

[17] Erzurumlu İbrahim Hakkı, Marifetname (el yazması), Erzurum, 1806.
[18] Erzurumlu İbrahim Hakkı Hz., Marifetname, Kit-San Matbaacılık ve Neşriyat, İstanbul, 1984, s. 772.

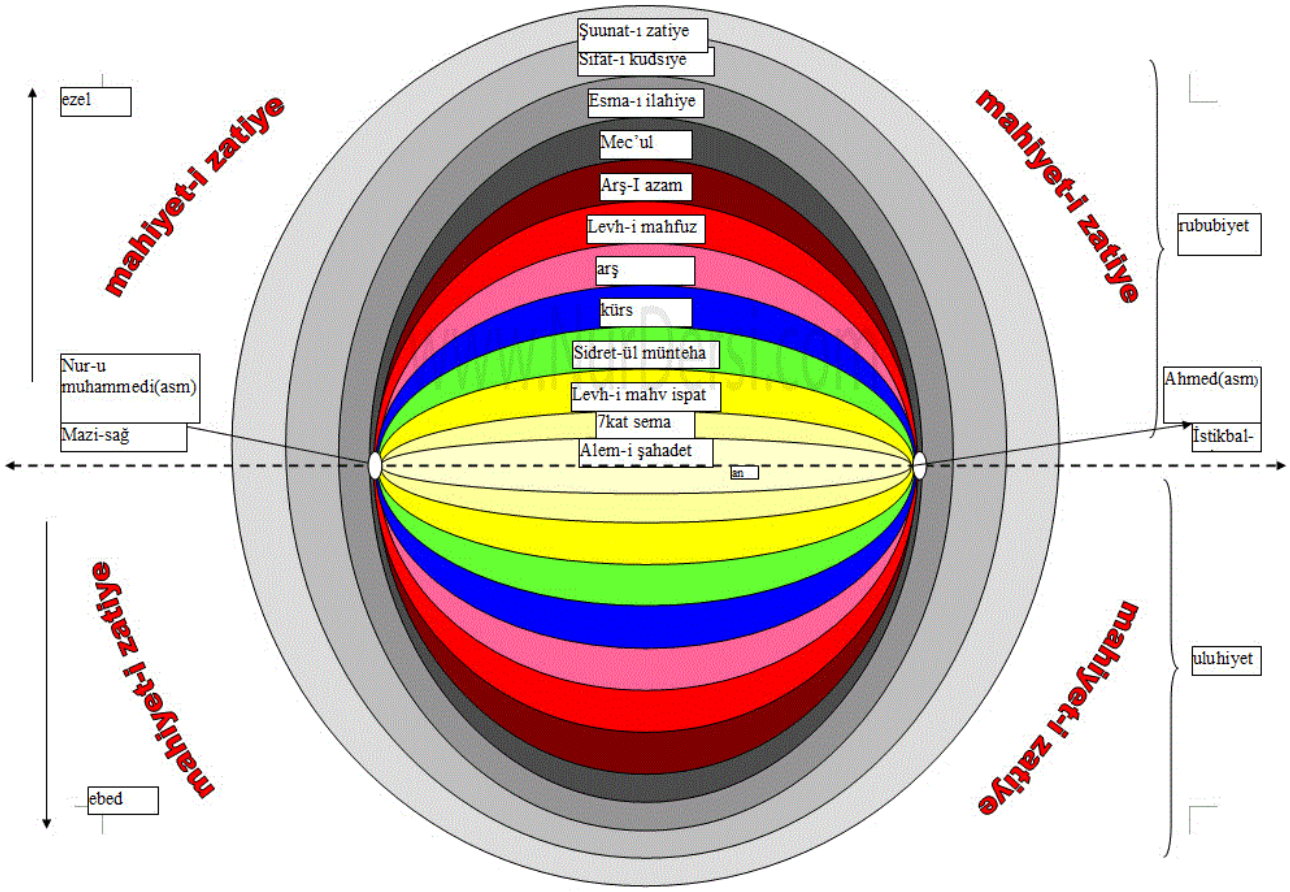

Görsel-009- Nurdersi kâinat modeli-1

"Burada peş peşe gelişimini de gördüğümüz üç görselde [19]

[19] https://www.nurdersi.com/ araştırmaları.

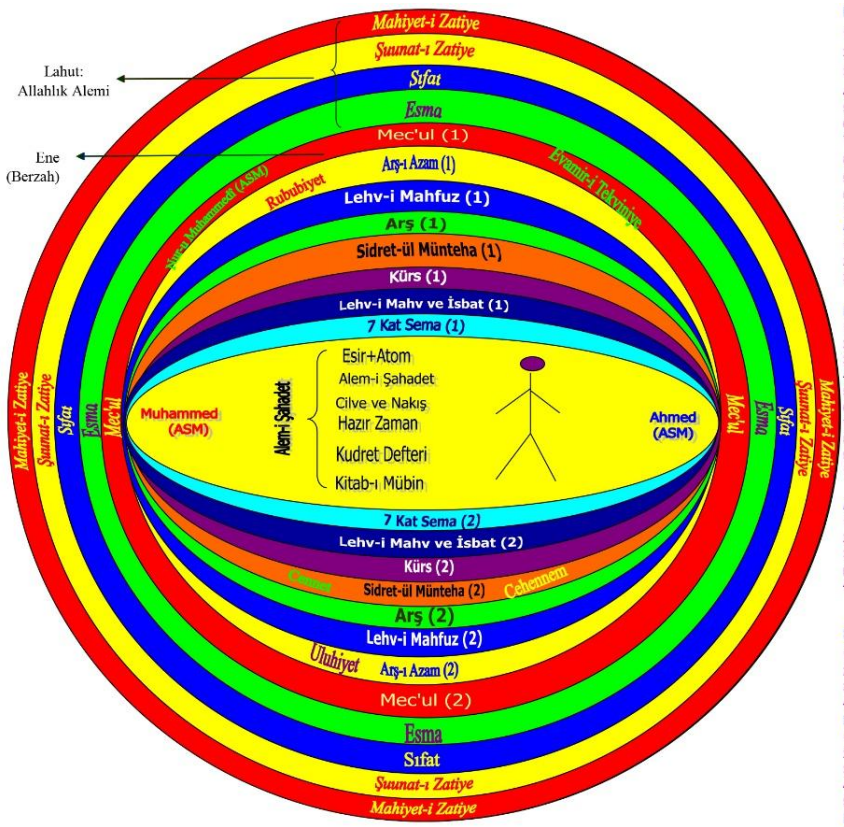

İnsan: His + Şuur + Akıl + Ruh = Hayat
İsrafil: Hayat, Cebrail: Akıl, Mikail: Şuur (Sem, Basar, Kelam, İrade, Kudret, İlim, Hayat), Azrail: Ruh
Şuur: 7 sıfat-ı kutsiyenin hülasalanıp insandaki karşılığı.

Mec'ul (1):
1-Nur-u Muhammedi (ASM)
2-Evamir-i Tekviniye
3-Kanunlar Alemi
4-Malum
5-Risalet cenahı
6-Hakikat-ı Muhammediye (ASM)
7-Mahiyet-i insaniye
8-İlim
9-Manevi hayat-ı Muhammediye' nin (ASM) füyüzatı
10-Ne ayndır

Arş-ı Azam (1)
1-Marifet ve muhabbeti verdi
2-Rububiyet
3-İlm-i Muhit-i Ezeli

Levh-i Mahfuz (1)
1-Levh-i Ezeli
2-Ezel ve Baki
3-İmam-ı Mübin (Mazi)
4-Madde-i Hayat
5-Alem-i Ervah
6-Alem-i Mana
7-Alem-i Misal
8-Vücud-u İlmi
9-İmanı ve İslamı verdi
10-İlm-i Ezeli

Arş (1)
1-Daire-i Esma
2-İnsaniyeti verdi
3-Esmanın bütün meratibiyle perdesiz tecelli ettiği yer
4-Daire-i İlim

Sidret-ül Müntaha (1)
1-Esir
2-Cennet & Cehennem
3-İştahalı bir mide verdi
4-Nakş-ı İlim

Kürs (1)
1-Mekanın ve zamanın mahiyeti
2-Esir
3-Cilve-i hayat
4-Hayatı verdi
5-Cilve-i İlim

Levh-i Mahv ve İsbat (1)
1-Esir
2-Vücud-u manevi
3-Sübut-u İlmi
4-Ecel-i muallak
5-Vücudu verdi
6-Cemal-i İlim

7 Kat Sema & Alem-i Şehadet
1-İlmin 7 kat sema ve atomdaki müşahhaslanışı

Mec'ul (2)
1-Ene (Ben)
2-Namuslar alemi
3-İlim
4-Nübüvvet cenahı
5-Şahsiyet-i Muhammediye (ASM)
6-Hakikat-ı insaniye
7-İnsanın ilme ayinedarlığı
8-Manevi Hayat-ı Muhammediye (ASM) zuhuratı
9-Ne gayrdır

Arş-ı Azam (2)
1-Nefs-i radiye
2-Uluhiyet
3-İnsanın İlm-i Muhit-i Ezeliyeye ayinedarlığı

Levh-i Mahfuz (2)
1-Daire-i ilim
2-Ebed ve Daimi
3-İmam-ı Mübin (müstakbel)
4-Daire-i Hayat
5-Daire-i Ervah
6-Daire-i Mana
7-Daire-i Berzah
8-Levh-i Misali
9-Nefs-i Natıka
10-İnsanın İlm-i Ezeliyeye ayinedarlığı

Arş (2)
1-Nefs-i Mülheme
2-Cilve-i Esma
3-Nakş-ı Esma
4-Cemal-i Esma
5-İnsanın Esmaya ayinadarlığının mukabele sırrı
6-İnsanın Daire-i İlme ayinedarlığı

Sidret-ül Müntaha (2)
1-Nefs-i Mardiye
2-İnsanın Nakş-ı İlme ayinadarlığı

Kürs (2)
1-Nefs-i Mütmainne
2-İnsanın Cilve-i İlme ayinedarlığı

Levh-i Mahv ve İsbat (2)
1-Nefs-i Levvame
2-İnsanın Cemal-i İlme ayinadarlığı

Alem-i Şehadet & 7 Kat Sema
1-Nefs-i Emmare
2-İlmin atom seviyesinde karşılığı

Görsel-010- Nurdersi kâinat modeli-2

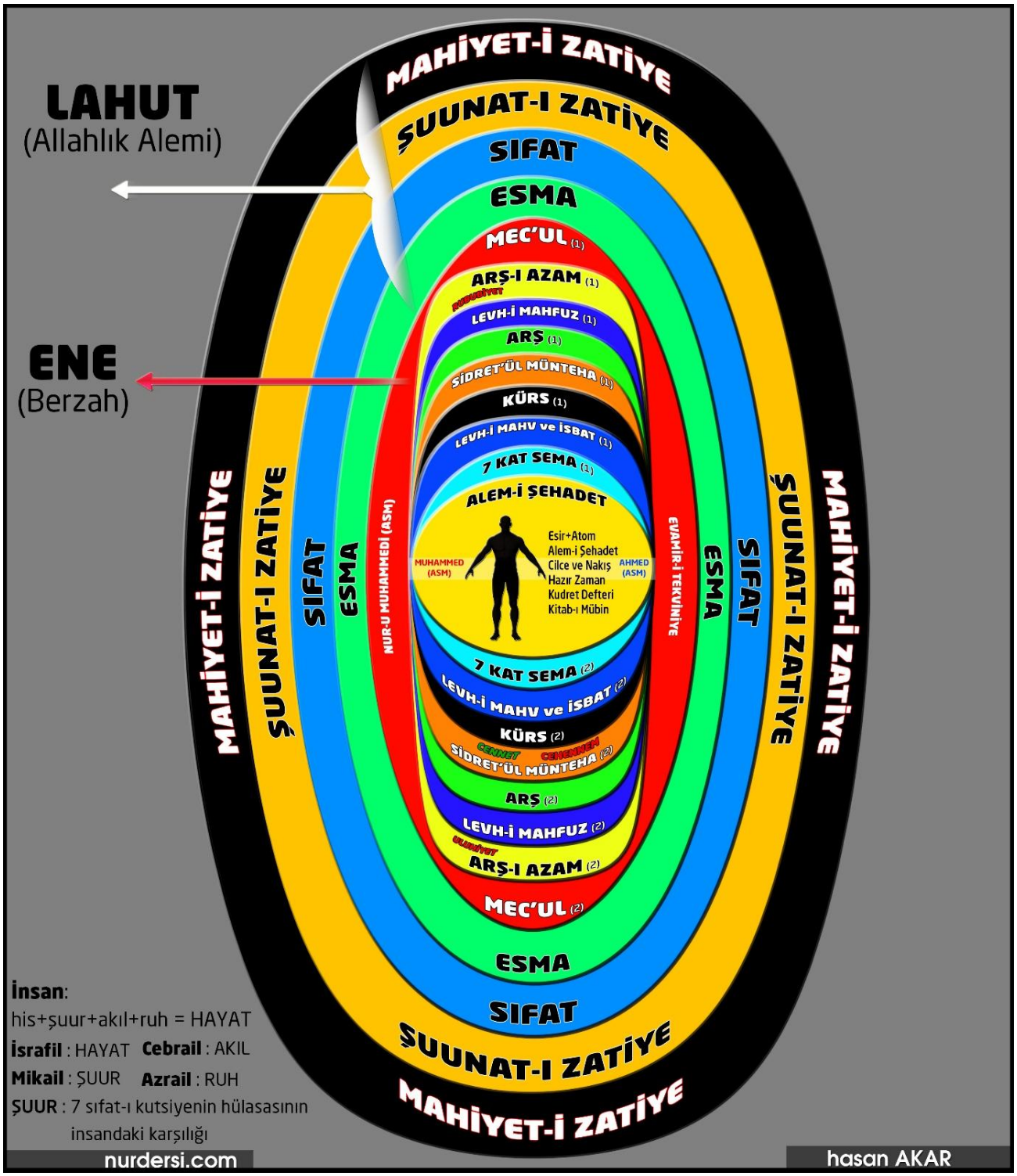

Görsel-011- Nurdersi kainat modeli-3

fizik ve metafizik alemlerin idrak edilmeye çalışılarak bir çizimde gösterilmesi hedeflenmiştir. Mahiyet-i zatiye, şuunat-ı zatiye, Esma-i İlahiye, Nur-u Muhammedî (asm), rububiyet, uluhiyet, ezel, ebed, mec'ul, arş-ı azam, levh-i mahfuz, arş, kürsi, sidretü'l-münteha, levh-i mahv isbat, yedi kat sema, alem-i şehadet bir bütün içerisinde gösterilmeye çalışılmıştır. Doğrusunu ancak Allah (cc) bilir.

Yine bazı araştırmacılar yedi evren yahut yedi semanın üstüste, içiçe küreler şeklinde değil de, nasıl suyun buz, sıvı ve buhar olarak formları var işte bunun gibi tek semada temel madde olan ve kâinatı adeta bir deniz gibi kaplayan esir (ether) maddesinin yedi farklı yoğunluğu olarak hepsi birarada katmanlar şeklinde Cenab-ı Hakk tarafından yaratıldığı, bir yandan yaratıma devam edildiği ve işletildiği görüşündedirler.

Bu tezi aşağıdaki metin daha açık, bariz hale getirmektedir:

"Âlem-i ziya, âlem-i hararet, âlem-i hava, âlem-i kehrüba, âlem-i elektrik, âlem-i cezb, âlem-i esîr, âlem-i misal, âlem-i berzah gibi âlemler arasında müzahame ve yer darlığı yoktur. Bu âlemler, hepsi de ihtilalsiz, müsademesiz küçük bir yerde içtima ederler.

"Kezalik pek geniş gaybî âlemlerin de bu küçük arzda içtimaları, mümkündür. Evet hava, su, insanın yürüyüşüne, cam ziyanın geçmesine, şuâın röntgen vasıtasıyla kesif cisimlere bile nüfuzuna ve akıl nuruna, melek ruhuna, demirin içine hararetin akmasına, elektriğin cereyanına bir mani' yoktur.

'Kezalik bu kesif âlemde ruhanîleri deverandan, cinnîleri cevelandan, şeytanları cereyandan, melekleri seyerandan men'edecek bir mani yoktur.'[20] [20]
[20] Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevi-i Nuriye, s.138.

"Yani CAD programlarından biliyoruz ki, onlarca katman (layer) da olsa istediğimiz zaman onları açıp kapatabiliriz. Var olmalarına rağmen görünmezler. İşte farklı yoğunluk yahut frekanstaki varlıkların yukarıdaki metinde izah edildiği şekilde aynı mekânı paylaşmalarında herhangi bir engel bulunmamaktadır.

"Biz konumuz itibariyle kâinat/evren/semaların hangi türden ve şekilde olduğunun derinliklerine girmek imkânımız yoktur. Kendi mesleğimize bakan veçhelerden değerlendirmelerde bulunacağız."

- "Biraz önce okuduğumuz ve benzeri birçok ayet-i kerimede, bunlardan istifade edilerek tahmin edilmeye çalışılan kâinat mimarilerinde, modellerinde temel birkaç husus göze çarpmaktadır:
  1. Göklerin yedi kat olduğu, tek sema/gökyüzü olmayıp tasarımda varyeteye önem verildiği, monotonluğun kırıldığı, güzel yapıldığı,
  2. Kuru, yani sadece inşaatla yetinilmeyip her türlü canlının münasip ve dengeli bir biçimde yere yayılacak tarzda yaratıldığı, arzın bu şekliyle şenlendirildiği,

[20] Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevi-i Nuriye, s.138.

3. Göklerin direksiz yaratıldığı ancak insanoğlunu sallamasın diye dağların yaratıldığı, yani statik ve stabiliteye, huzur ve sükuna ehemmiyet verildiği,
4. Bunca yaratılan galaksi, yıldız, gezegen ve sair gök cisimlerinin; ayrıca her nevi hayvan, bitki gibi yaratılmışlarda herhangi bir düzensizliğe, dönüp dönüp defalarca bakılsa bile herhangi bir çatlağa, kusura, hataya, aksaklığa rastlanılamadığı, rastlanılamayacağı yani mutlak bir plan, program ve kusursuz işleyen bir sistemde yaratıldığı,

anlaşılmaktadır.

- "Buradan birçok hususiyet çıkarılabileceği mümkün ise de mimariye ve inşaata bakan birkaç özelliği anlayabiliriz:
- **Sağlamlık, güven ve huzur verici,**
- **Fonksiyonellik ve işlevsellik,**
- **Güzellik, varyete, tasarımda çeşitlilik,**
- **İsrafsız ve iktisatlı yapılış.**

öne çıkmaktadır.

- "Yapılan tetkik ve incelemelerde:
- Kâinatın 13,7 milyar yıl önce yaratıldığı, kâinatta yaklaşık iki trilyon galaksi olduğu, her galakside 5-600 bin yıldız ve gezegen bulunduğu, kâinatın çapının ise 93 milyar yahut 156 milyar ışık yılı olduğu, (hatta 500 milyar ışık yılı çapında olduğunu savunanlar da vardır.)
- İnsanın yani Âdem (as)'ın yaratılışı ve insanlığın bugüne kadar olan ömrünün 7-12-24 bin yıl olduğu,

tahmin edilmektedir.

-"Şimdi arkadaşlar sizlere bir soru sormak istiyorum." deyince talebeler arasında hafif bir hareketlenme ve bakışma oldu:
- "Oğlum ayvayı yedik."
- "Uzay fiziğinden kuize (quiz) hazır olun, kankalar."
- "Şu mimariye bak, uzay mimarisinden sualler."
- "Kanka, bir susun oğlum yaaa." tarzındaki hareketlenmeler devam ederken, hoca sözlerine devam etti:

- "Size yatılı olarak birkaç günlüğüne bir misafir gelecek olsa ne kadar süre hazırlanırdınız ve ona oda/yer olarak ne kadar yer verirdiniz?" deyince deminki hayıflananlar rahat bir nefes aldı ve:
- "Oğlum astrofizik sorusu çıkmadı, kurtardık."
- "Oh be, dünya varmış."
- "İyi, sual basit çıktı."
- "Neyse paçayı sıyırdık." şeklinde sevindirik olmuşlardı. İlk sözü Hüseyin aldı:

- “Hocam birkaç gün için en fazla bir gün hazırlanır, misafirimize de akşam kalması için salonu verirdik.” Özlem:
- “Hocam, iki gün hazırlanır, boş olan odayı verirdik.” Feyyaz:
- “Hocam bir-iki gün hazırlanır, benim odayı beraber paylaşırdık.” Esat:
- “Hocam bir gün hazırlanır, küçük odayı verirdik.” şeklinde cevaplar geldi.

Hoca voltasını sınıfın karşısında durdurdu, tüm sınıfa bakarak:
- “Arkadaşlar biz biliyoruz ki, insan dünyaya imtihan için ve kâinatın ömrüne göre çok kısa bir süreliğine gönderilmiştir. Ve işgal ettiği yer de oldukça küçüktür. Mesela:
Kâinatın geçici misafir için hazırlanışı 13,7 milyar yıl, insanoğlunun dünyadaki misafirliği ise 7-12-24 bin yıl. İkisini birbirine oranlarsak:
13,7 milyar / 7-12-24 bin = 1.957.142-1.141.666-570.833 kat iskân için uğraşılmış olduğunu yani sizin misafiriniz için uğraştığınızın milyonlar katı uğraş verildiğini görüyoruz.
“Alan olarak ise Kâinatın genişliği/çapı 93/156 milyar ışık yılı iken, küre-i arzı ve güneş sistemini geçtik, samanyolu galaksisinin çapı ise ışık yılı cinsinden 15 dakikadır. Yani alan olarak da çok çok fazla yer verilmiştir.
93 milyar yıl / 15 dk = 2.654.109 kat,
156 milyar yıl / 15 dk = 4.452.054 kat fazla alan verilmiş.”

“Tabir caizse bir günlük ya da üç günlük dünya misafirhanesi için Cenab-ı Hakk hem zaman hem de alan olarak milyonlar kere fazla ehemmiyet vermiş. Demek ki insana çok değer veriyor.” deyince, Ömer, Hüseyin’i dirseğiyle dürttü ve:
- “Of, bu ne abi yaaa?” Feyyaz:
- “Fevkalade bir değer verilmiş bize bak sana.” Hüseyin:
- “Aman ya rabbi, demek ki mesuliyet fazla demektir.” Esat ise;
- “Evet, verilen ehemmiyet nispetinde mesuliyet de çok demektir, kanka biz işin pek farkında değiliz galiba.”

Hoca bu sefer Cenab-ı Hakk’ın kadrinin, kıymetinin anlaşılamadığına; kâinatın nihayetine dair bazı ayetleri sıraladı:

- **“Ama onlar, Allah’ın kudret ve azametini hakkıyla takdir edemediler, ona layık tazimi göstermediler. Halbuki bütün bir dünya / yerküresi kıyamet günü onun avucunda, gökler âlemi de bükülmüş olarak elinin içindedir. Böyle bir azamet ve hâkimiyet sahibi olan Allah, onların uydurdukları ortaklardan yücedir, münezzehtir.”** (Zümer, 39/67)
- **“Gün gelir, yer başka bir yere, gökler de başka göklere çevrilir. Bütün insanlar kabirlerinden kalkıp tek hâkim olan Allah’ın huzuruna çıkarlar.”** (İbrahim, 14/48).
- **"Yer uzatılıp dümdüz edildiği, içlerindekini atıp boş kaldığı ve Rabbine boyun eğdiği zaman ki, bu mutlaka gerçekleşecektir, o zaman herkes yaptığının karşılığını görecektir."** (İnşikâk, 84/3-5)

Yine Kıyametle alakalı olarak;

- "O gün yeryüzü, başka yeryüzüne çevrilir, gökler de başkalaşır..." (İbrahim, 14/48)

  “gibi âyetlerde göklerin değişeceği, yarılacağı ve çatlayacağı; güneş ve ayın tutulup dürüleceği, yıldızların söndürülüp dağıtılarak dürüleceği, başka göklere dönüştürüleceği, yani kıyametin kopacağı, bu dünyanın yeri ve göklerin yerine, ahiret yeri, ahiret göklerinin kurulacağı izah edilmektedir.[21] “ [21]

[21] Bakınız: Elmalılı, ilgili ayetin tefsiri; Râzî, XIX, 146; Taberî, XIII, 163-165. (Ayrıca, kıyametin vukuu ve şekline dair sair ayetlerin de tefsirine ve alakalı hadis-i şeriflere bakılabilir.)

- “Yine kıyametle alakalı birkaç hadis-i şerife de bakarsak:

Sehl b. Sa'd'dan rivayet edildiğine göre, ben dinledim Peygamber (s.a.v) buyuruyordu ki:

"Kıyamet gününde insanlar, tertemiz bir daire gibi beyaz ve parlak bir yer üzerinde haşrolunacaklar." (Buhari, Rikak, 44; Müslim, Müvafıkın, 28)

Hz. Aişe'den rivayet edilmiştir ki:

"O gün yer yüzü başka bir yere çevrilir." âyeti hakkında Hz. Peygambere sordum. 'Ey Allah'ın elçisi! O gün insanlar nerede olacak?' dedim. Buyurdu ki:

'Öyle bir şey sordun ki ümmetimden hiçbiri sormamıştı. O vakit insanlar cehennem köprüsü üzerinde, diğer bir rivâyette sırat (köprüsü) üzerinde olacaklar.' demiştir." (Suyuti, ed-Dürrü'l-Mansur, V, 56)

Kıyamet manzaraları ifade edilince sınıfta bir bedbinlik, korku ve bezginlik hali vukua gelmişti. “Dokunsak yıkılır” denilir ya, aynen o şekilde bitkin bir halet-i ruhiye içinde idiler. Hüseyin, bütün gücünü toplayıp söz istemek için elini kaldırınca, hoca evet manasında işaret edince lafa başladı:

- Hocam gerçekten çok ilginç. Cenab-ı Hakk, bizim yani insanoğlu için, kısa sürecek bir misafirlik için milyonlar kat fazla zaman ve alan vermiş. Aslolan ahiret yurdunun ise burası ile karşılaştırılamayacak kadar güzel ve üstün olacağı biliniyor. Peki hocam, bize milyonlar kat değer verilmesi ne manaya geliyor?” derken, öte yandan Esat da söz istemiş ve hoca el işaretiyle münasip görmüştü:
- “Hocam biliyoruz ki, Cenab-ı Hakk her nevi kusur, noksan, abesiyet, israf gibi menfi sıfatlardan müberradır. O, abes iş ve israf yapmayacağına göre Hüseyin arkadaşımızın dediği gibi bu kadar ehemmiyetin gerekçesi nedir? Çok merak ediyoruz hocam.”

[21] Bakınız: Elmalılı, ilgili ayetin tefsiri; Râzî, XIX, 146; Taberî, XIII, 163-165. (Ayrıca, kıyametin vukuu ve şekline dair sair ayetlerin de tefsirine ve alakalı hadis-i şeriflere bakılabilir.)

deyince diğer talebeler de “evet, biz de merak ediyoruz, neden?” manasında başlarını salladılar.

Hoca sınıfın ortasında durup:

- “Evet, rabbimiz sizin de ifade ettiğiniz gibi bize fevkalade ehemmiyet vermiş ve veriyor. Bunun sebeplerinden birisi hilafet yani halifelik. Bunu da gelecek ders işleyeceğiz.” deyip sınıftan çıktı. Ama talebeler aralarında bu esrarengiz ve mühim mevzuyu derinden derine müzakereye daldılar.

🌎 NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

🌎 Bölüm: Yaratılış

Neler Öğrendik?

Yaratılış ve Sanat-ı İlahiyeden Alınacak Dersler

- **Allah’ın Ahlakıyla Ahlaklanmak (Tahallakû biahlâkillâh):** Bir mimar olarak Kâinatın Mimarı’nın sanat ve tekniğinden istifade ile mimaride kullanılacak unsurlar:
    - **Sağlamlık, güven ve huzur verici,**
    - **Fonksiyonellik ve işlevsellik,**
    - **Güzellik, varyete, tasarımda çeşitlilik,**
    - **İsrafsız ve iktisatlı yapılış.**
- **Dünyadaki Evimiz ve Kâinat Ölçeği ve Yüklediği Sorumluluk:** Dünyadaki evimizin kainata oranı ile; insanlığın yaşı ile kainatın yaşının oranı konusunda; milyonlarca kat alan verilmesi ve yine milyonlarca kat emek-zaman harcanmasının insanın vazifesinin çok ehemmiyetli olduğunu ve bununu şuur ve mesuliyeti ile icra-yı faaliyet yapmamızın gerektiğini idrak ettik.

BAŞA DÖN

Emanet-i kübra, halifelik BAŞA DÖN

Hoca gelmeden sınıfta bir uğultu vardı. Aralarında geçen dersten tam halledemedikleri ve bu dersin konusu olan halifelik meselesini müzakere ediyorlardı.

- “Kanka ders yine döndü dolaştı din ve ahlak dersine döndü, halifelik nedir ya?”
- “Arkadaş peder bu durumu bilse, gelir söker alır beni bu okuldan.” Ömer:
- “Abiciğim, ne halifeliği yahu? Benim bildiğim halifelik kaldırıldı.” Feyyaz:
- “Vallahi azizim hocanın bir bildiği vardır.” Hüseyin:
- “Arkadaşlar yine çok basite almışsınız meseleyi. Koskoca hoca kaldırılmış halifelik meselesini bilmez mi yaa?” Esat:
- “Yine çok acele ediyorsunuz. Hüseyin’in dediği gibi hoca sizin bahsettiğiniz halifelik mevzuunu hiç bilmez olur mu? Vardır bir bildiği.”

Hararetli müzakere devam ederken hoca göründü ve sınıfa girdi. Her zamanki gibi sınıfın ortasında durarak:

- “Merhaba arkadaşlar, bugün nasılsınız?” diye mutad veçhile kelam etti. Sınıftan yine karışık bir vaziyette:
- “Merhaba hocam.”
- “İyiyiz hocam, hoş geldiniz.”
- “Eyvallah hocam, merhaba.”
- “Sağ olun hocam, iyiyiz çok şükür.” Sesleri, sözleri geldi. Hoca söze başladı:

- “Arkadaşlar geçen derste de söylediğim gibi bugün hilafet yani halifelik meselesini işleyeceğiz.” derken Ömer elini kaldırdı, hoca söz verdi:

- “Ama hocam bizim bildiğimiz halifelik kalktı, değil mi?” diye sordu. Hoca:

- “Evet, kalktı. Ama bizim konumuz o değil. Bizim meselemiz insanın halifeliği, yeryüzünde Allah’ın halifesi olunması vaziyeti.” deyince Ömer:

- “Hocam çok özür dilerim, affedersiniz.” dedi. Hoca devam etti:

- Halife kelimesi lügatta genel manada “Birinin yerine geçen kimse, vekil.” anlamında kullanılmaktadır. Kaldırılan halifelik ise. “Hz. Muhammed’den (asm) sonra onun vekîli olarak din ve dünya işlerinde bütün müslümanların önderi, aynı zamanda devletin reisi olan kişi, emîrü’l-müminin.”dir. Bizim konumuz olan halifelik ise lügatta: “Cenâb-ı hakk’ın, ilmine vâris kılarak yeryüzünde hükmetmek üzere dünyâya gönderdiği Hz. Âdem; peygamberlerden ve insân-ı kâmillerden her biri.” olarak geçmektedir.”

- “Bildiğimiz varlıklardan insanlar ve cinler dışında Cenab-ı Hakk’ın halifelik verdiği, yani bulunduğu yerde Kendisinin varisi olarak hükmedici bir başka varlık bulunmamaktadır. Bitkiler, hayvanlar kendilerine verilen vazifeleri, kendilerine yapmaları için emredilen ibadet ve zikirleri herhangi bir itiraza konu/mahal olmaksızın icra ederler. Onların sair mahlukat üzerinde herhangi bir tasarruf yetkileri bulunmamaktadır. Şeriat-ı Fıtriye ahkamı bellidir. Hz. Adem’in yaratılmasıyla birlikte cin taifesinin uhdesinde olan yer yüzünün halifeliği ademoğluna geçmiştir. İnsan, bitkiler, hayvanlar üzerinde tartışmasız

yetki ve hüküm sahibidir. Onları istediği gibi kullanabilmektedir. Hatta insanoğlu birinci kat semada yer alan güneş sistemimizde ay, Mars gibi gezegenler üzerinde araştırmalar yapmakta, uzayı teleskoplar, uydular marifetiyle teferruatlı olarak araştırmakta, hatta Mars'a göçüp koloni bile kurmak hedef ve hayalindedir, bu hususta çalışmalarını sürdürmektedir."

- "Nev olarak insanlık, bütün insanlar Allah'ın bizlere lutfettiği Küre-i Arzın Halifeliği makamının sahibi ve mesulüdürler. Zaten insanın vazife-i asliyesi iman ve dua olması hasebiyle Cenab-ı Hakk tarafından verilen vazifeleri bihakkın yapmak durumundadır."

- Halifelik, yeryüzünde Cenab-ı Hakk'ın vekili olmak onun adına iş görmek, yetkilerini kullanmak aslında büyük bir emanettir. Bu emanet dağlara, taşlara arz edilmiş, onlar bu mesuliyeti almaktan kaçınmış, insan buna talip olmuştur. **"Biz, emaneti göklere, yere ve dağlara arz ettik. Onlar onu yüklenmeye yanaşmadılar, ondan korktular da onu insan yüklendi. O cidden çok zalim, çok cahil bulunuyor."** (Ahzab, 33/72) ayetinde tabir caizse ihalenin bizde kaldığı kesin olarak bellidir."

- "**Sonra onların ardından, bakalım nasıl amel edeceksiniz diye sizi yeryüzünde halifeler kıldık."** (Yunus Suresi 14. ayet) ayeti ile halifelik ve imtihan meselesinin uhdemizde olduğu ifade edilmektedir.

"Halifelik mevzuunu da ihtiva eden emanet yahut Kur'ani ıstılah ile "emanet-i kübra" yani en büyük emanet başka varlıkların yüklenmekten çekindiği ve insanın yüklendiği ilahi yükümlülük, kulluk vazifesidir. Bunun içerisinde:

- Feraiz/farzların ifası, haramlardan kaçınılması,
- Dini tekliflerin tamamı,
- Yer yüzünde halife olunması,
- Enaniyet/ego/benlik/ben idraki ve icabatı/gerekleri,
- Dinin diğer emirleri

olarak değerlendirilebilir."

Bu arada sınıfta ciddi bir sessizlik olmuştu. Çağı itibariyle laylaylom devrini yaşayan genç talebeler ilahi hakikat ve mesuliyetlerle karşılaşınca adeta şaşkına dönmüşler ve bu işin sonu nereye varacak diye derin derin düşünüyorlardı. Bu sessizlik ve derin tefekkürü Hüseyin'in kalkan eli bozacaktı, hoca konuşmasına eliyle onay verdi:

- Hocam, iyi hoş da bu kadar ağır ve büyük görevi biz nasıl yerine getireceğiz? Bakın hocam, kimsenin çıtı çıkmıyor, millet ümitsizlikten arkasına yığıldı. Cenab-ı Hakk bu kadar yükü niçin bize yüklemiş olabilir acaba?" sorusuna hoca:

- "Doğru, evet arkadaşlar ilk bakışta bu intibanız çok da yanlış değil. Ama insanın mahiyetini tam bilemediğimiz ve bu mevzular da pek mevzu edilmediği için sanki Cenab-ı Hakk bizlere çok yükleniyor, sanki -haşa- haksızlık ediyor intibaı oluşuyor. Halbuki insan maddi kabiliyetlerinin ötesinde sayısını ve mahiyetini bilemediğimiz

onlarca, yüzlerce latife ve duyguları var. Yani mevcudat içinde Cenab-ı Hakk'a muhatap olabilecek, hayra ve şerre nihayetsiz olarak kabiliyeti olan bir varlık. Biz mahiyetimizi tam bilemediğimizden, hissedemediğimizden, idrak edemediğimizden ve nefis ve şeytan da bizi yüksek ilim ve işlerden alıkoyup hevaya ve şerre yönlendirdiği için kapasitemizin ne olduğunu tam idrak edemiyoruz. Bizim kapasitemiz varlıklar içinde en mütekamil, en gelişmiş olanıdır."

- "Gelelim biz bu işin altından kalkabilir miyiz meselesine. **"Allah hiçbir nefse vüs'atini aşan (**güç yetiremeyeceği) **bir vazifeyi teklif etmez."** *(Bakara, 2/286)* ayrıca;
- "Hâlbuki Allah, kullar(ın)a zulmetmeyi murâd ediyor değildir." (Mü'min:31) ve
- "Hâlbuki Allah onlara zulmetmedi; fakat onlar (helâklerine sebebiyet verecek işleri yapmakla) kendilerine zulmediyorlardı." (Nahl:33)

  ayetlerinde Cenab-ı Hakk'ın insana asla zulmetmediği, zulmü murad etmediği, ancak insanın kendilerine zarar verecek şekilde davranmaları sebebiyle zarara, zulme giriftar oldukları anlaşılmaktadır. Yani biz, bize verilen vazifeleri yapar, kaçınılması gerekenleri de yapmazsak muvaffak olmuş iyi ümmetler gibi başarılı oluruz, başımıza da herhangi bir büyük sıkıntı ve musibet gelmez."

- Peki arkadaşlar burada sizin yerinize ben bir soru sorayım: anladık Cenab-ı Hakk'ın yeryüzünde halifesiyiz, O'nun adına iş göreceğiz, O'nun verdiği yetkileri kullanacağız. Tamam da bu nasıl olacak? Yuvarlak laflar içinde yanlışlıklar yapmamak, mesuliyet altına girmemek, ebedi cezaya müstahak olmak ihtimali de olduğu için bu mevzu çok mühim."
- Kalfa kelimesini duymuşsunuzdur. Çoğu inşaatta bir kalfa olur. Mimar her zaman şantiyeye gidemediği için ustaların da üzerinde yetkili, teknik bilgisi olan bir kişidir kalfa. Bu kalfa kelimesi halife kelimesinin bozulmuş halidir. Yani kalfa, mimarın halifesidir. Onun yokluğunda mimarın istediği şekilde inşaatın yürütülmesini sağlar. Kalfa ne iş yapar, nasıl yapar? Mimarın hazırladığı projeyi aynen tatbik eder. Şayet mimarın ilave talimatları varsa onları da harfiyyen yerine getirir, getirtir."

- İşte biz de yeryüzünde Cenab-ı Hakk'ın halifesi olarak O'nun emirleri ve nehiyleri (yasakları) doğrultusunda, kulluk şuuru içerisinde, her an ölebilir ve ahirette yaptıklarının hesabını vermeye hazır bir şekilde işleri yürütmemiz gerekir. Onun belirli ve teferruatlı emirleri dışında isim ve sıfatlarını da taklit etmemiz gerekir."

- “Mesela Cenab-ı Hakk el-Kerim ismi ile insanlara ve sair mevcudata, kullarına bol bol ikram etmektedir. Öyleyse biz de aile fertlerimize ve bünyemizde çalışanlara imkanlarımız muvacehesinde ikramlarda bulunmalıyız.”
- “Cenab-ı Hakk el-Adl ismiyle mutlak adalet sahibidir, bütün kulları arasında adaletle hükmetmektedir. Asla zulmetmemekte ve zulmü murad da etmemektedir. Öyleyse biz de gerek evlatlarımız arasında, gerekse aynı vasıftaki çalışanlarımız arasında adil davranmalıyız.”
- “Mevla, Rabb ismiyle her yerde her zaman her çeşit mahlukun iaşe, ibate ve bütün ihtiyaçlarını giderir, kullarını ve kâinatı tedbiriyle idare eder. Biz de maiyetimiz altındakilerin ihtiyaçlarını gidermeliyiz, güzelce idare etmeliyiz.”
- “Allahu Teâlâ, er-Rahman ismiyle bütün kullarına acır, merhamet eder; bizler de mesul olduğumuz kişilere acıyıp merhamet etmeliyiz.”
- “Cenab-ı Hakk, el-Halim ism-i şerifiyle hatalı olan kullarını hemen cezalandırmaz, ağırdan alır, onun istiğfar etmesi ve tövbe etmesi için zaman tanır. İnsan da gerek evladına, gerekse maiyetindekilere karşı hemen anında ceza verme, onları kırma, küstürme cihetine gitmemeli, Cenab-ı Hakk gibi hilm sıfatıyla tecziyeyi ve laf etmeyi ertelemelidir.”
- “Bu ve bizimle alakalı bütün isimlerde “tahallaku biahlakillah” yani **“Allah’ın ahlakıyla ahlaklanınız”** hükmü de yukarıdaki saydığımız şekilde hareket etmemizi emretmektedir.”

- “Cenab-ı Hakk yaratmasında, icraatlarında en az malzeme ile en fazla, en güzel ürünleri, gıdaları yaratır. Hem en az malzeme, hem en kısa zamanda hem de en güzel ve fonksiyonel biçimde yaratmaktadır. İşte bizler de sadece mimar değil, bütün meslek sahipleri olarak en ekonomik şekilde, israf etmeden, en kısa zamanda, en güzel ve fonksiyonel biçimde mesleklerimizi icra etmeli, emrimiz altındakilere ve etki alanımızdakilere bu mevzuda tavsiyelerde bulunmalıyız. İlerideki derslerde görüleceği üzere gerek Sinan ve diğer mimarlarımız yaptıkları eserlerinde bu hususları yerine getirmişlerdir. Bizler de onların halefleri olarak Cenab-ı Hakk’ın mezkûr ve gayri mezkûr ahlakıyla ahlaklanmalıyız.”

- “Gerçi bu Allah’ın ahlakıyla ahlaklanma mevzuuna edeb konusunda da makam münasebetiyle temas edeceğiz. Burada bu kadarla iktifa edelim.”

🌎 NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

🌎 Bölüm: Emanet-i Kübra ve Halifelik

Neler Öğrendik?

- **Halifelik Sorumluluğu:** Yeryüzünün bize mülk olarak değil, "imar ve muhafaza edilmek üzere" bir emanet olarak verildiğini fark ettik.
- **Mülk Kimindir?:** "Mülk Allah’ındır" hakikatinin, mimarı firavunane kibirden kurtarıp tevazu sahibi bir sanatçıya dönüştürdüğünü anladık.
- **Sâni-i Zülcelal’in Taklidi:** Mimari üretimin, kainattaki muazzam nizamın (küçük bir mikyasla) takdir ve taklit edilmesi olduğunu gördük.

BAŞA DÖN

Mülk kimindir? Tasarruf-adalet-kıst BAŞA DÖN

- Tasarruf hakkı
- Adalet-kıst

Sınıfta yine bir hareketlilik ve hararetli müzakereler vardı. Geçen ders halifelik, Cenab-ı Hakk'ın yeryüzündeki temsilciliği, hem de tam yetkili temsilciliği, bütün mahlukata hâkim olmak ve üzerlerinde tasarruf etmek, ama aynı zamanda bunun ağır mesuliyeti talebeleri derin derin düşündürüyordu. Geçen dersi hazmetmeye çalışıyorlardı:

- "Oğlum bu ne biçim iş ya, bir de başımıza halifelik çıktı?"
- "Ne güzel kupa kupa kahvemizi içip kakara kikiri yaşıyorduk, hocanın yaptığına bak!"
- "Abicim bu iş git gide kötüye gidiyor, daha yarıyılın başındayız bir de!"
- "Buradan kurtulmak benim için çok basit, pedere söylesem hemen bıraktırır zaten."
- "Dünyada iyiydik, bir de ahiret hesabını düşünmek gerekiyor bundan sonra."
- "Feyyaz, sen bu işe ne diyorsun?" Feyyaz:
- "Kanka durum ortada, imtihan dünyası hem de yarış var, ciddi çalışmalıyız."

Hüseyin:

- "Abi, hadi yarışmak bir yana dursun da, bir sakata gelip ahireti yakmak var, bunu düşünmek bile felaket." Esat:
- "Evet arkadaşlar, bence hayıflanmak ve hocaya sinirlenmek yerine, memnun olmalıyız. Ahirete gittikten sonra bu bilgilere muttali olsaydık daha mı iyiydi?"
- "Haklısın Esat ya. Ama işte insan alıştığı hayat tarzını, uğraştığımız işleri ve ortamları bırakmak istemiyor, ondan."
- "Arkadaşlar hoca geliyor." deyince sınıf hemen yerlerine geçti. Hoca sınıfa dahil oldu ve mutad yerinde durdu:

- "Merhaba arkadaşlar, bugün nasılız?" derken mütebessimane talebeleri söyle bir hızlı turla vaziyetlerini taradı.
- "Hocam iyiyiz de önceki ders bizi sarstı."
- "Hocam bir ton sorumluluk yüklediniz daha nasıl iyi olalım?"
- "Pek iyi değiliz hocam yani."
- "Korkuyoruz hocam, durum sakat gibi duruyor."
- "Biz bittik hocam."
- "Hocam durum daha da kötüye gidecek mi?"

Hoca talebeleri dinlerken mütebessimane onları seyrediyordu. Elbette bu gençler için ağır bir mesuliyet idi. Tam nerde çalgı orda kalgı, nerde sabah orda akşam, gıybetli, dedikodulu ve delicesine kahve sohbetleri var iken hakikatin tavazzuhu, açıklanması elbette onları sarsacaktı, sarsmalıydı da. Ama bir meslek adamını, mimarı yetiştirirken sadece seküler eğitim verilmesi çok da doğru değildi. Dünyada yaşanan hadiselerde tahsilli soyguncular, önlüklü teröristler, falanca ideal görüşe rağmen çeteler, menfaat grup ve odakları görülüyordu. Ahlaki eğitim verilmediği için namaz kılan rüşvetçiler, oruç tutan sahtekâr mühendisler, hacca giden fırıldak müteahhitler ve daha neler neler ortalıkta geziyorlardı. Cemiyetin huzuru ahlakın kalp ve gönüllerde yer etmesine bağlıydı. Hocanın anlattığına bakılırsa sadece mimarlara değil bütün meslek sahiplerine bu şuurun verilmesi cemiyetin huzuru bakımından elzem gibi görünüyordu.

- “Arkadaşlar sizlere sizin zaviyenizden bakınca hak veriyorum. Ancak metafizik girdilerin ve ahlaki hususların sizde yer etmesi lazım ki dünyadaki işleriniz doğru, iyi ve sıkıntısız olsun; cemiyet hayatında doğruluk, temiz ve sağlam iş yapma hususiyeti, ahlakı yerleşsin. Dahası dünyada işlediğimiz bütün işlerden ahirette hesaba çekileceğimiz, burada imtihanda olduğumuz, sınav sonuçlarını orada alacağımız için burada dikkatli olmanın sizlere ciddi katkıları olmuş olacak. Bu zaviyeden baktığımızda kârlı sayılırsınız. Tabir caizse ilk şoku atlattıkça, zamanla hassas hale gelir ve hatta memnun bile olacağınızı söyleyebilirim.”

  Talebeler içlerinden hafiften “inşallah” dediler. Pek de moralli gözükmüyorlardı haliyle.

- “Bugünkü dersimiz mülk, mülkiyet, tasarruf hakkı konularında olacak. Derse başlarken ben yine sizlere birkaç soru sormak istiyorum:
- Vücudumuz, bedenimiz bize mi ait, istediğimiz gibi tasarruf edebilir miyiz?” diye sordu.
- “Hocam, elbette bizim kendi vücudumuzdur, istediğimiz yapabiliriz.”
- “Vücut tamamen bizimdir her istediğimizi yaparız.”
- “Vücudumuz yüzde yüz bizim olmayabilir ama bize kimse karışamaz.”
- “Vücuduma müdahaleyi kimseye müdahale ettirmem hocam.”
- “Vücudumun tam olarak bana ait olduğunu tahmin etmiyorum, ama belli sınırlar olmalı diye düşünüyorum.” Feyyaz:
- “Hocam, vücut bizim değildir, onu belirli şartlarda kullanmalıyız.” Hüseyin:
- “Hocam, vücut bize Cenab-ı Hakk’ın bir emanetidir, O’nun kuralları muvacehesinde kullanmamız gerekir diye düşünüyorum.” Esat:
- “Hocam vücudumuzun mülkiyeti onu yaratan Cenab-ı Hakk’a aittir ve O’nun belirlediği emir ve yasaklar çerçevesinde tasarruf edilmelidir diye düşünüyorum.”

Hoca gelen cevaplar üzerine sınıfa yine mütebessimane nazar ederek sözlerine başladı:

“Arkadaşlar bir şeyde tamamen tasarruf hakkının olabilmesi için o şeye yüzde yüz malik olmalıyız. Yoksa hak gasbı, yetki aşımı olur. Bu vücut bizim mi, onu biz mi yaptık, bir yerden para ile mi satın aldık? Elbette hayır. Ne bizim ne de bir yerden satın aldık. Yüce Yaratıcı tarafından bize hediye edildi. Biz vücudumuzda tabir caizse kiracıyız ya da intifası yani kullanma hakkı verilmiş. Onu veren belirli şartlar muvacehesinde, çerçevesinde kullanmamızı istemiş. Yapılması gerekenler ile kaçınılması gerekenler belirlenmiş. Sınır, çerçeve, hudut belirlenmiş. Ancak bu şartlarda kullanabiliriz, yoksa mesuliyeti ve neticede ikaba, azaba duçar olabiliriz.”

- “ لَهُ الْمُلْكُ *Yani, mülk umumen Onundur. Sen, hem Onun mülküsün, hem memlûküsün, hem mülkünde çalışıyorsun. Şu kelime, şöyle şifalı bir müjde veriyor ve diyor:*

“Ey insan! Sen kendini, kendine mâlik sayma. Çünkü sen kendini idare edemezsin. O yük ağırdır; kendi başına muhafaza edemezsin, belâlardan sakınıp levazımatını yerine getiremezsin. Öyle ise, beyhude ıztıraba düşüp azap çekme. Mülk başkasınındır. O Mâlik hem

Kadîrdir, hem Rahîmdir. Kudretine istinad et; rahmetini ittiham etme. Kederi bırak, keyfini çek. Zahmeti at, safâyı bul.”[22]

Hoca bu metni okurken söz isteyen Ömer’e söz verdi:

- “Ama hocam bu kadar da değil, biz kendi vücudumuza bakıyoruz, ilgileniyoruz, değil mi?” hoca:
- “Peki Ömer, diyelim öyle olsun. Mesela en basit bir işlem olan yemek meselesini ele alalım, pazardan, marketten aldığınız sebze vs. ile yemeğini yaptın, çiğnedin, yuttun. Daha sonrasında neler oluyor, kim yapıyor, biliyor muyuz?” Ömer:
- “Ama hocam biz yuttuktan sonraki işlemler vücuda ait, organlar diğer işleri yapıyorlar.” Hoca:
- “İyi Ömer de bu faaliyetler yapılıyor, ıspanak, pırasa, yağ, tuz vesaire midede hazmoluyor, bağırsaklarda yetişkin bir insanda 1,5-2 kg. olan bağırsak mikrobiyotasınca ki yaklaşık dokuzyüz trilyon, bir katrilyon adedince bakteriler, mikroplar tarafından bağırsak hazmına tabi tutulup, daha sonra atomlarına ayrılıp binlerce kilometrelik kan damarları ağıyla organlara, 100 trilyonu bulan hücrelere taşınıyor. Bütün bu işleri kim yapıyor? Işık olmayan yerde, internetsiz, haritasız konumsuz, navigasyonsuz hiçbir tahsili olmayan kör ve sağır zerreler falanca atomlar tam da muhtaç olunan hücreyi nasıl biliyor ve götürülüyor? Her fiil bir faili gerektirir. Bu fiillerin faili biz olmadığımıza göre kim?

Bu safhada sınıftan evet manasında tasdik işaretleri geldi, kafalarını sallayıp hadiseyi tasvip ettiklerini bildiriyorlardı. Hoca devamen:

- “Arkadaşlar hatırlarsanız geçen ders imtihandan bahsetmiştik. İşte Cenab-ı Hakk imtihan sırrı fevt olmasın, bozulmasın diye zerrelerden kürelere kadar bütün fiiller kendisine ait olmasına rağmen sebepler halkederek, yaratarak meydana gelen fiillerin sebepler tarafından yapılıyor gibi algılanmasını murad etmiştir. Her şeyin doğrudan Cenab-ı Hakk tarafından yapıldığı alenen, açıkça belli olsa herkes inanmak zorunda kalırdı. İşte Cenab-ı Hakk imanın, inancın zoraki, mecburi olmamasını, kulun serbestçe iradesine bağlı olmasını teminen fillerini sebeplerin arkasına gizlemiştir.”

- “Bu mesele çok güzel bir vecizeyle daha da iyi anlaşılacaktır inşallah:”

- “**izzet ve azamet ister ki, esbab perdedar-ı dest-i kudret ola aklın nazarında. Tevhid ve celâl ister ki, esbab ellerini çeksinler tesir-i hakikîden.”**[23]

  -“Çok kısa ama çok hoş bir izah. Cenab-ı Hakk’ın izzet ve azametinin, büyüklüğünün hissedilmesi ve hakkında su-i zanda bulunulmaması için akıl, sebepleri sorumlu bilsin; öte yandan Cenab-ı Hakk’ın tevhid ve celalinin gereği olarak da sebepler arkasındaki onun ilmi, iradesi ve kudreti görülsün.”

[22] Bediüzzaman Said Nursi, Asa-yı Musa, Hüccetullah-il Baliğa Risalesi/Onuncu Hüccet-i İmaniye, s. 236.
[23] Bediüzzaman Said Nursi, Asa-yı Musa, (Birinci Kısım/Onbirinci Mes’ele), s. 80.

- "Vücudumuz böyle, bakalım şu koca kâinat, kat kat semalar, levh-i mahfuz, arş ve diğerleri kimin bir bakalım:"
- *"Hem der ki: Mânen sevdiğin ve alâkadar olduğun ve perişaniyetinden müteessir olduğun ve ıslah edemediğin şu kâinat, bir Kadîr-i Rahîmin mülküdür. Mülkü sahibine teslim et. Ona bırak; cefâsını değil, safâsını çek. O hem Hakîmdir, hem Rahîmdir. Mülkünde istediği gibi tasarruf eder, çevirir. Dehşet aldığın zaman, İbrahim Hakkı gibi "Mevlâ görelim neyler / Neylerse güzel eyler" de, pencerelerden seyret, içlerine girme."*[24]
- "Kâinat da vücudumuz gibi tamamen Cenab-ı Hakk'ın mülkü. O mülkünde istediği gibi tasarruf ediyor. Şayet bazı şeyleri anlamayıp ürktüğünde sadece bak, aşırı düşünüp kendini hırpalama.

- "**Kıst** ya da **adalet** hususu ise çok ehemmiyetli."

- "**Kıst** kelimesi lügatta "**1.*ticâret.*** Hisse, pay, nasip.
  2. Tartı ve ölçüde, paylaşmalarda hak üzere davranma, âdil olma.
  3. Bir borcun parça parça verilen kısımlarından her biri, taksit." olarak geçiyor."

- "**Adalet** kelimesi ise lügatta: "**1.** Hak ve hukūka uyma, herkesin hakkını gözetme, doğruluktan ayrılmama, hakkāniyet, adl.
  2. Bir cemiyette kānun ve nizam yoluyle hakların karşılıklı olarak korunması ve dengeli tutulması.
  3. Bir devlette hak ve hukūku uygulayan teşkîlât." manalarına gelmektedir."

- "İkisi tamamen aynı olmasa da maksat ve mana yönünden yakın, eş anlamlı (synonym) sayılabilir. Cenab-ı Hakk adildir. İmtihan sırrı gereği herkesi farklı şekillerde imtihan etse de herkesin bir günü 24 saattir, herkes günde beş vakit namaz kılmak, Ramazan ayında oruç tutmak, varsa zekât vermek, şartları yerine geliyorsa haccetmek durumundadır. Kimse diyemez ki benim günüm 15 saattir, bana emredilen namaz sekiz vakittir, orucum iki aydır, zekâtım kırkta beştir ilaahir. Herkes aynı dini mevzuat muvacehesinde imtihan olmaktadır.

- Bundan sonra peşpeşe işleyeceğimiz "sünnet-adab-peygamberimize benzemek-edeb-edep-Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmak-" ve "Tevhid, nübüvvet, haşir, adalet-Ubudiyet" derslerinde adalet mevzuunu daha teferruatlı işleyeceğiz ancak burada kısaca şunu söyleyebiliriz ki:

- "İnsan yaptığı bütün işlerde adil olmalıdır. Mesela eşit haklarda olması gereken bir yere, kişilere aynı standartlarda olması istenilmiş ev projesi hazırlıyorsun. Birinin salonunu 40 m^2, ötekisininkini 35 m^2; birinin mutfağını 17 m^2, diğerininkini 12 m^2; yönlerini farklı yönlerde yaparsan bu adil davranmamaktır, zulmetmektir. Dünyada olmasa bile ahirette hesabı, cezası vardır. Çünkü **"Şüphesiz ki O (Allah) zalimleri sevmez."** (Şûrâ Suresi, 40. Ayet) ve **"Allah zalimleri sevmez."** (Âl-i İmran, 57. Ayet) gibi ayetlerde haksızlık, adaletsizlik yapmak yasaklanmıştır. Ayrıca daha önce de

[24] Bediüzzaman Said Nursi, Mektubat, (Yirminci Mektup/1. Makam/4. Kelime), s. 224.

bahsettiğimiz ve ehemmiyetine binaen daha sonra da izah edeceğimiz üzere yeryüzünde Cenab-ı Hakk'ın halifesi olan insanın Esma-i Hüsna'dan el-Adl ismi gereğince adaletle davranması ve hükmetmesi vazifesidir.

- "Yine bu meyanda Allah'ın toprağında yerleşmiş insanların bulundukları yerde imar planı hazırlarken, onaylarken farklı imkanlar verilmesi de adaletsizliktir, zulümdür. Bunların dünyada olmasa bile **"Artık kim zerre kadar bir hayır yapıyorsa, onu görecek!"** (Zilzal Suresi, 7. Ayet) ve **"Kim de zerre kadar bir şer işliyorsa, onu görecek!"** (Zilzal Suresi, 8. Ayet) emr-i İlahileri mucibince karşılığını görecektir. Dünyevi mevzuatta bunların olmaması ahiret nokta-i nazarında cari, geçerli değildir. Herkes ahireti temel, baz alarak hareket ederse dünyada da, ukbada da rahat eder."

- "Bu mevzuyu burada kesiyoruz. Bu mühim konuyu daha sonra yine *"İslâm'da mülkiyet meselesi ve mesken siyaseti"* dersinde de işleyeceğiz ve meseleyi neticelendireceğiz inşallah."

BAŞA DÖN

Sünnet-adab-peygamberimize benzemek-edeb-edep-Allah'ın ahlakıyla ahlaklanmak- BAŞA DÖN

Talebeler hocayı beklerken aralarında hoşbeş sohbet ediyorlardı. Derslere ve usule biraz alışmış olmalılar ki, ciddi bir tepki kalmamıştır. Ancak espri şeklinde hoşlarına giderek söyleşiyorlardı.

Hoca nihayetinde geldi rutin yerinde durdu ve hal hatır sorma muhabbetinden sonra dersine başladır:

- "Arkadaşlar ilahi ahlakla ahlaklanmak mevzuundan daha önce bir miktar söz etmiştik. Fakat şimdi sünnet, edeb, adab konusu ile birlikte bir bütün halinde incelemeye çalışacağız. Sizlere mevzu ile alakalı bazı hadisleri okuyacağım."

- "Allah'ın yüz on yedi ahlakı vardır. Kim onlardan birine sahip olursa cennete girer." (Hz.Osman rivayet etti. Hadisin kaynağı için bk.Aliyyu'l-Muttaki, Kenzu'l-Ummal, No: 55)

- "Allah'ın yüz on yedi ahlakı vardır. Kim onlardan TEK birine sahip olursa cennete girer." (Kenzu'l-Ummal)

"Bazı büyük zatlar da bu mevzuyu şöyle yorumlamışlardır:"
- "İlâhî ahlâk, en kısa ifadesiyle, Kur'an ahlâkıdır, Allah'ın razı olduğu ahlâk modelidir."
- "Allah'ın 99 ismi, onun 99 sıfatını, bunlar da onun 99 ahlakını gösterir."

- "Tabii ki bu isim ve sıfatlar binden fazla, hatta bazı kaynaklara göre dört binden fazladır. Bunlar Allah'ın sıfatlarını ve güzel ahlakını gösterir. Elbette bunlar Cenab-ı Hakk tarafından bildirilen ve tespit edilebilenlerdir. Cenab-ı Hakk'ın esma ve sıfatları namütenahidir, sınır konulamaz."

- "Yine büyüklerden bazı sözler:
  "İnsanın hikmet ehli olması, Rabbinin razı olduğu bir kul olmasına bağlıdır."
- "Hikmet, varlıkların en yücesini, ilimlerin en faziletlisi ile bilmektir." Gazali
- "Allah ahlâkı", Allah`ın esmâ-ül hüsnâsı'dır!"

- "Yine bir hadis-i şerif:"
- ***"Allah Teâlâ cömerttir, ihsan sahibidir; cömertliği sever****. Yine O, güzel ahlâkı sever…"* (Süyûtî, *el-Câmî,* I, 60; Tirmizî, Edeb, 41/2799)"
- *"…**Allah Rafîk'tır** (rıfk sahibidir)**, rıfkla** (yumuşaklıkla) **muâmeleyi sever**. Sertliğe ve diğer şeylere vermediği sevâbı, rıfkla muâmeleye verir."* (Müslim, Birr, 77)

- "Cenab-ı Hakk Alîm'dir yani her şeyi bilendir, insan ise âlimdir, bilgilidir, hocadır."
- "Allahu Teala Âdil'dir, her şeye, her zaman adaletle hükmedendir. İnsan da evlatlarına ve maiyetindekilere adaletle hükmetmelidir."
- "Cenab-ı Hakk, Hakîm'dir, bütün işleri hikmetle yapandır. İnsan da bütün işlerini rastgele değil hikmetle yapmalıdır."

- “Allah, Cemîl’dir yani Güzel’dir. “İnnallahe cemilun yuhibbul cemal.” yani “Allah güzeldir, güzeli sever.” İnsan bir iş yaptığında bir şey ürettiğinde güzel yapmalıdır.”
- Allah, Muhsin’dir yani güzel yapıp edendir. Allah Muhsin olduğu için her yarattığını güzel yaratmıştır. O, insanı da güzel, hatta en güzel biçimde yaratmıştır. Bu sebeple insan yaptığı bütün işleri güzel ve estetik yapmalıdır.
- “Allahu Teala Kerim’dir, İkram edendir, Cömerttir. İnsan da ikram etmeli ve cömert davranmalıdır.”
- “Hakk Teala Ğafur’dur, Affedendir, affediciliği tam olandır. İnsan da bu ahlak ile ahlaklanıp çocuklarını, maiyetindekileri affetmelidir.”
- “Allah Müheymin’dir, Görüp gözetendir. İnsan da etrafını, mesul olduğu kişileri, yetişebildiği kadar insanları görüp gözetmelidir.”
- “Cenab-ı Hakk Halim’dir, kullarını cezalandırmakta acele etmeyendir. İnsan da gerek evlatlarını ve gerekse maiyetindekileri hata ve kusurların sebebiyle hemen cezalandırmayıp onlara telafi için zaman tanımalı, hilm ile muamele etmelidir.”

- “Hülasa insan kendisinde yaratılan sıfatlar ve hisler âlemini, Allah’ın razı olduğu istikamette kullanırsa, O’nun esmasını taklid ederek yapmaya çalışırsa İlâhî ahlakla ahlaklanmış olur.”

EDEB/EDEP?

- *“(Habîbim, yâ Muhammed!) De ki: 'Eğer Allah’ı seviyorsanız, o hâlde bana tâbi' olun ki, Allah (da) sizi sevsin ve günahlarınızı size bağışlasın!' Çünki Allah, Gafûr (çok bağışlayan)dır, Rahîm (çok merhamet eden)dir.”* (Âli İmran Suresi, 31. ayet)

- “Bu ayet-i kerime, Hz. Peygamberimize (asm) ittibayı, uymayı emreden ayettir. Ayette mantık ölçüleriyle sevme ve ittiba, uyma arasında münasebet kurularak halkın anlaması kolaylaştırılmıştır. Şayet bir kul Allah’ı seviyorsa peygamberimize (asm) uymalıdır. Peygambere (asm) uyuyorsa Allah’ı da seviyor demektir. Seviyorum deyip de peygambere (asm) uymuyorsa bu gerçek bir sevgi değil, sadece lafügüzaf olduğu anlaşılır.

- “Peygamber size her neyi verdiyse onu alın. Ve size her neyi yasakladıysa ondan vazgeçin.” (Haşr, 59/7)

- “Andolsun ki Allah'ın resulünde sizler için güzel bir örnek (أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) vardır.” (Ahzab, 33/21)

- “Ey iman edenler! Allah'ın ve Resulünün önüne geçmeyin.” (Hucurat, 49/1)
-
- “Kim Resule itaat ederse, şüphesiz Allah'a itaat etmiştir.” (Nisa, 4/80)
- Yukarıdaki ayet-i kerimeler de peygamberimize uymayı, itaat etmeyi emretmektedir.

- Kur'an'da;

- أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ Allah’a ve resulüne itaat edin ayet-i kerimesi

- أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ Allah'a ve Resulüne itaat edin, şekliyle 4 defa,

- أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ Allah'a ve Resule itaat edin, şekliyle 2 defa,

- "Allah'a itaat zikredilmeden, direkt Peygamberimiz (asm)'e itaat emredilip, أَطِيعُوا الرَّسُولَ Resule itaat edin, şekliyle 1 defa,

- مَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse... şekliyle 5 defa olmak üzere,

- Diğer geçişleriyle toplamda 20'den fazla ayette, "Resule itaat edin." denilerek, Peygamberimiz (asm)'e itaat etmemiz emredilmektedir."

- "Edeb - âdâb-ı muaşeret mevzuları Câmi' denilen ve bütün hadis çeşitlerini ihtiva eden hadis külliyatları sekiz bölümdür ve Adaba ait hadisler. Yani yeme, içme, oturma, yatma, konuşma gibi, adabı beyan eden hadisler. Bu külliyatlarda yer alır."

- "Kim bilerek bana yalan söz isnat ederse, cehennemdeki yerine hazırlansın." (Buhârî, Enbiya, 50; Müslim, Zühd, 72)
- "Bu hadis sebebiyle de insan bu mevzuda çok çok dikkatli olmalıdır, olmalıyız. Burada verdiğimiz bütün hadisler muteber hadis kaynaklarından alınmıştır. Cenab-ı Hakk doğruları aktarmamızı nasip eylesin, âmin."

Sünnet-i Seniye ve edeb/adab mevzuunu kısaca özetlemek icab ederse:

- *"Sünnet-i Seniye, edebdir. Hiçbir mes'elesi yoktur ki, altında bir nur, bir edeb bulunmasın."*[25]

- *"Sünnet-i Seniyenin herbir nev'ine tamamen bilfiil ittiba etmek, ehass-ı havassa dahi ancak müyesser olur. Ona bilfiil olmasa da, binniyet, bilkasd tarafdarane ve iltizamkârane talib olmak, herkesin elinden gelir. Farz ve vâcib kısımlara zâten ittibaa mecburiyet var. Ve ubudiyetteki müstehab olan Sünnet-i Seniyenin terkinde günah olmasa dahi, büyük sevabın zayiatı var. Tağyirinde ise, büyük hata vardır. Âdât ve muamelâttaki Sünnet-i Seniye ise, ittiba ettikçe, o âdât, ibadet olur. Etmese itab yok. Fakat Habibullah'ın âdâb-ı hayatiyesinin nurundan istifadesi azalır. Ahkâm-ı ubudiyette yeni icadlar bid'attır."*[26]

- **EHASS-ÜL HAVÂS/EHASS-I HAVAS**: En hâlisin hâlisi. Şuhûdî îmân sahibleri olan evliyalar. Cenab-ı Hakka yakınlık kazananların en hâlisi olan enbiyâ ve evliya. Efdallerin efdali, sâlihlerin sâlihi.

- "Bahtiyar odur ki, bu ittiba-ı Sünnette hissesi ziyade ola. Sünnete ittiba etmeyen,
    - tenbellik eder ise, **hasaret-i azîme**;
    - ehemmiyetsiz görür ise, **cinayet-i azîme**;
- tekzibini işmam eden tenkid ise, **dalalet-i azîme**dir."[27]

[25] Bediüzzaman Said Nursi, Lemalar, (Onbirinci Lema, 6. Nükte), s. 54.
[26] Bediüzzaman Said Nursi, Lemalar, (Onbirinci Lema, 9. Nükte), s. 56.
[27] Bediüzzaman Said Nursi, Lemalar, (Onbirinci Lema, 11. Nükte), s. 59.

🌎 NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

🕋 Bölüm: Edeb ve Sünnet-i Seniyye

Neler Öğrendik?

- **Nebevi Ölçü:** Konut ve şehir tasarımında Peygamber Efendimizin (asm) tavsiye ettiği ölçülerin, aslında insan fıtratına en uygun **"ergonomi"** olduğunu keşfettik.
- **Göz ve Gönül Edebi:** Bir yapının komşusunun güneşini kesmemesinin veya mahremiyetini ihlal etmemesinin sadece bir kural değil, **"edeb-i mimari"** olduğunu anladık.
- **Ahlakın İnşası:** Binayı süsleyen taş değil, o taşın arkasındaki İslami ahlak olduğunu idrak ettik.

BAŞA DÖN

Tevhid, Risalet, Haşir, Adalet-Ubudiyet BAŞA DÖN

"Üçüncü nükte: Kur'an'ın takip ettiği makasıd-ı esasiye ve anasır-ı asliye, ubudiyetle tevhid, risalet, haşir, adalet olmak üzere dörttür. Diğer bahsettiği meseleler ancak bu maksatlara vesilelerdir."[28]

"1) Kur'an'ın birinci maksadı, **tevhid**dir yani **Allah'ın varlığını ve birliğini** tanıtmak ve anlatmaktır.

- "Yapılan son bilimsel çalışmalarda insanın gen mimarisi teferruatlıca incelenmiştir. Yüce Yaratıcı tarafından nanometre yani milimetrenin milyonda biri ölçeğinde olan insanın DNA'sında kütüphanelerce bilgi yüklenmiştir. Bu bilgi, bu **DNA** bütün hücrelerde aynı olup, yenilenen hücrelere de aynen intikal ettirilmektedir. Gen Mühendisliğinin ilerlemesi ile hastalıklara sebep olan genler ile muhtelif hususiyetlerimizin yer aldığı genler tespit edilmiştir. Genetik mimarimizde yer alan ve **VMAT2**[29] denilen gen **"inanç geni"** yahut **"tanrı geni"** olarak ifade edilmekte olup bu genin yok edilmesi ya da bloke edilmesi halinde insanın artık inanmayacağı, bir zombi haline geleceği ifade edilmektedir. Gen terapilerinde, gen transfeksiyonlarında bu inanç geninin öcüler tarafından yok edilmesi tehlikesinden söz edilmektedir. İşte, insanın fıtratında var olan inanma ihtiyacı, Allah'ın zatında ve sıfatlarında hiçbir ortağı olmadığına, tek olduğuna inanmakla tatmin olur. Bu fıtratımıza konulmuş bir ihtiyaçtır. Ruh-u insan ise Rabbine iman etmek ve teslim olmakla tam tatmin olabilir. Bunu temin için Kur'ân insanı **tevhid** inancına çağırmaktadır." Bu arada Hüseyin'in elinin kalktığını gören hoca ona söz verdi. Hüseyin:

- "Hocam bu öcü dedikleriniz kimler ve niçin bu ihaneti insanoğluna yapıyorlar. Herkes bilir ki inanmak bir ihtiyaçtır, bunun yok edilmesi çok çirkin ve hem ne işlerine yarayacak? Çok ilginç bir durum." Hoca cevaben:

- "Evet Hüseyin haklısın. İnsanoğlu ve de cinler, melekler gibi daima iyilik, hayır yapmaya formatlı değil. Nihayetsiz iyilik yapabildiği gibi, nihayetsiz kötülük de yapabilecek bir kabiliyette yaratılmış. Bunun da temel sebebi Yüce Yaratıcı'nın takdiridir. Hani böyle çok çok iyimser bazı insanlar, buna şaşırırlar. Niçin kötülükler oluyor, hep iyi olunsa, herkes mutlu olsa diye söylenip dururlar. Bu takdir-i ilahiye ve imtihanın şartlarına münasip bir düşünce değildir. Binlerce yıl öncesinden iblis'in kibri sebebiyle atamız Hz. Âdem arasından, ilk insan ve ilk peygamber Hz. Adem'in (as) oğulları arasındaki nizadan bu yana iyiler ve kötüler daima olmuştur ve kıyamete değin de olacaktır."

- "Kötüler, öcüler kimlerdir o zaman?
- ***"İş başına geçti mi yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak, ekini ve nesli helak etmek için koşar. Allah ise bozgunculuğu sevmez."*** (Bakara:205) bakın bir başka meal daha muhtevalı:

[28] Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevi-i Nuriye, Mu'cize-i Kübradan Ondördüncü Reşha/4. Katre, s. 234.
[29] Bu geni ortaya çıkaran kitabın künyesi: "Hamer, Dean (2005). *The God Gene: How Faith Is Hardwired Into Our Genes*. Anchor Books. ISBN 0-385-72031-9" olup kitabın ismi Türkçeye "*Tanrı Geni: İnanç Genlerimizde Nasıl Donanmıştır*" olarak çevrilebilir. https://tr.wikipedia.org/wiki/Tanrı_geni (erişim tarihi: 25.11.2020)

- *"İş başına, iktidara geldikleri, dünya liderliğini ele geçirdikleri, Kurân'ı ve Kur'ân hükümlerini engelleyerek, dünyayı, halkı istedikleri istikamette yönlendirdikleri zaman, yeryüzünde, ülkelerde fesadı yaymak, kadına ait değerleri, kazanç ve gelir düzenini bozmak; tabiatı, toprağı tahrip edip ürün veremez hale getirmek; ilmî araştırmaları, Kur'ân üzerinde çalışmayı, derinleşmeyi baltalamak; nesillere hayat hakkı tanımamak, tohumları, bitkileri, ürünleri bozma planları uygulamak; gençleri mahvetmek için çalışırlar, koşuştururlar. Allah bozgunculuğu sevmez."*[30] (Bakara:205)

- **"**Yani ifsad çıkarmak isteyen müfsidler teknik direktörleri olan iblisle birlikte boş durmuyorlar. Genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) bünyede kanser dahil birçok hastalıklara sebep oluyorlar. Nüfusun azaltılmasında genetik bilimi oldukça yoğun olarak kullanılıyor. Nüfusu fazla bulup azaltmak isteyen müfsidler tohumların genetiğini değiştirerek istedikleri hedefe tam ulaşamasalar da kısmen ulaşıyorlar. E tabii bir de hastalanan, özellikle otoimmün hastalıklar ve kanser hastalıklarında yıllarca abonelik sistemi, ile ilaç kullanma mecburiyeti ve lüzumlu lüzumsuz ameliyatlar da tıp endüstrisine ve ilaç kartellerine trilyonlarca paralar kazandırıyor. Daha başka menfi kazançları da var tabii."

- **2) Kur'an'ın ikinci maksadı**, **risalet** yani peygamberlik ve özellikle Hz. Muhammed (asm)'in risaletidir. Çünkü, Allah'ı bize tanıtan en büyük muarrif, tarif edici, tanımlayıcı ve ona nasıl kulluk yapılacağını ders veren en büyük muallim, öğretmen Peygamberimiz Muhammed (asm)'dir ve peygamberlerdir.

- **"Bütün insanlar bir tek ümmet teşkil ediyorlardı. Aralarında ihtilâflar başlayınca, Allah onlara içlerinden müjdeleyici ve uyarıcı olarak peygamberler gönderdi. Onların beraberinde, insanlar arasında hükmetmek için, kitap ve hikmeti gönderdi ki, ihtilâf ettikleri konularda aralarında hükmetsin."** *(Bakara, 2/213)*

- Peygamberlerin insanlar arasındaki ihtilafları giderme ve aralarında hüküm vermeleri, onları müjdeleyici ve uyarıcı olmaları, Cenab-ı Hakk'ça gönderilen suhuf yani bazı peygamberlere gönderilen kutsal sayfalar ve kitapları anlatıp izah etmeleri, dini ve emredilenleri örnek olarak yaşamaları temel vazifeleri olmakla birlikte bazı peygamberler mucizeleri ve yaptıkları sanatlar itibariyle insanlara rehber ve mürşid olmuşlardır. Mesela;

- Gemicilerin piri Nuh (as),
- Mimarların ve inşaatçıların piri oğlu İsmail (as) ile birlikte Kâbe-i Muazzama'yı yeniden yapan İbrahim (as),
- Saatçilerin piri, zindanda namaz vakitlerini bilebilmek için saati keşfeden, kendisine mucize olarak ikram edilince yapan Yusuf (as),
- Terzilerin piri İdris (as),
- Hekimlerin piri, ölüleri dirilten İsa (as),

[30] Ahmet Tekin meali. (https://kuranmeali.com/AyetKarsilastirma.php?sure=2&ayet=205 (erişim tarihi: 12.12.2023)

- Rüzgâr emrine verilip kuş ve bazı hayvanların dillerini bilen Süleyman (as) uçanların, tayyarecilerin ve ilgili alanların piridir,
- Asasıyla taşlardan su fışkıran mucizenin sahibi Musa (as) artezyen işiyle meşgul olanların ve alakalı sektörün piridir,
- Demiri hamur gibi yumuşatan Davud (as) metalurji sektöründekilerin piridir,
- Uzak mesafeden Belkıs'ın tahtını getirten Süleyman (as) bir anda eşyayı nakledenlerin daha doğrusu nakletmeye çalışanların piridir. Ses radyo ile, görüntü televizyon ile nakledilmiş, eşyanın nakli için gayretler sürdürülmektedir.

- **"3) Kur'an'ın üçüncü maksadı olan haşir inancı** ancak peygamberler vasıtasıyla tam anlaşılabilen bir hakikattir. Allah'a ve peygambere iman etmeyen bir kimsenin **yeniden dirilişe** iman etmesi çok zordur.

- **"Biz o elçileri rahmetimizin (cennetin) müjdecileri, cezamızın (cehennemin) habercileri olarak gönderdik. Ta ki resullerden sonra, artık insanların Allah'a karşı ileri sürebilecekleri bir bahaneleri kalmasın. Allah aziz ve hakîmdir / mutlak galiptir, tam hüküm ve hikmet sahibidir."** *(Nisa, 4/165)* mealindeki ayette hem Allah'a hem peygambere hem de ahiret alemine işaret edilmiştir. Çünkü, cennet ve cehennem Allah'ın varlığını gerektirir. İnsanları bu konuda uyaran ve müjdeleyenler de ancak peygamberlerdir.

- Ahiret inancının cemiyette olmaması o toplumda zayıfların daima mağdur olmaları demektir. Çünkü ahirete inanmayan güçlü ve kuvvetli olanlar zayıfları ezerek onları daima mağdur edebilirler ve onlara istedikleri zulmü reva görebilirler. Halbuki ahiret ve dünyada yapılan küçük-büyük bütün işlerin hesabının bir Mahkeme-i Kübra'da verileceğinin bilinmesi hak gaspları için iyi bir frendir. Cemiyetin huzurunun mühim bir unsuru ahiret imanıdır.

- Yaşanan hadiselerden buna bir misal vermek istersek: mesela bina yapılırken malzemeden çalınması ve bu sebepten ötürü can ve mal kayıplarının vuku bulmasıyla karşılaşıyoruz. Halbuki bu işleri yapanlar hakikaten Allah'a ve ahirete inansalar ileride başlarına büyük bir sıkıntı ve azap getirecek olan bu menfi fiilleri işleyebilirler mi? Zaman zaman böylesi mesuliyet duygusu yüksek olanların ise maalesef alan dışına atıldığını, dışlandığını müşahede ediyoruz.

- **4) Adalet kavramı da dinlerin en büyük gayelerinden biridir.** İnsanların gerçek manada birbirlerinin hak ve hukukuna riayet etmelerini sağlama işi, insanların vicdanlarına havale edilemeyecek kadar önemlidir.
- Bu sebepledir ki, Allah bir yandan peygamberlerini göndererek, bir yandan da zalimler için büyük bir cezanın olduğu ilan ederek adalet işini dinin temel esaslarından biri yapmıştır.

- **“Ey iman edenler! Haktan yana olup var gücünüzle ve bütün işlerinizde adaleti gerçekleştirin ve adalet numunesi şahitler olun. Bir topluluğa karşı, içinizde beslediğiniz kin ve öfke, sizi adaletsizliğe sürüklemesin. Âdil davranın, takvâya en uygun hareket budur. Allah’a karşı gelmekten sakının. Çünkü Allah yaptığınız her şeyden haberdardır.”** *(Maide, 5 /8)* mealindeki ayet ve benzerlerinde müminlerin hatta düşmanlarına karşı bile adaletli olmaları, haddi aşmamaları tavsiye edilmektedir.

- Yukarıdaki ayet-i kerimede geçen “**Bir topluluğa karşı, içinizde beslediğiniz kin ve öfke, sizi adaletsizliğe sürüklemesin”** ifadesi **“Günahkâr kimse diğerinin günahını çekmez.”** (Fatır:45); mealindeki ayet,
- Aynı zamanda “İslâmiyet'in bir kanun-u esasîsi olan bu âyet-i kerime:
  وَ لَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى
  dır. Yani, birisinin günahıyla başkası muahaze ve mes'ul olmaz.”[31] [31]
  [31] Bediüzzaman Said Nursi, Emirdağ-2 Lahikası, s.163.
  olarak,
- Ayrıca yine “Hem Kur'anın bir kanun-u esasiyesi olan
  وَ لَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى
  yani, birisinin hatası ile başkası, partisi, akrabası mes'ul olmaz, olamaz, …”[32] olarak manalandırılmıştır.
- Günümüzde bir şahıs hakkında söz edildiği zaman onun babası, kardeşi, teyze oğlu, amca oğlundan tutun en uzak akrabalarından ona kötülük izafesiyle yıpratılmaya çalışılmaktadır. Halbuki suçun ve cezanın şahsiliğini Kur’an-ın bir anayasa maddelerinden olan bu ilahi hüküm Yüce Kitap’ta beş yerde zikredilmektedir. Mezkur yaftalama işine dikkat edilmeli, yoktan yere şahıslar hakkında haksızlık ve zulüm yapılmamaya dikkat edilmelidir. Ecdadımızın meşhur sözüdür: “Bir alimden bir zalim, bir zalimden bir alim çıkar” çıkabilir. Her söz ve fiilimizden hesap vereceğimiz unutulmamalıdır.

- İşte bu meyanda Allah’ın bir ism-i celili ADL’dir. Yeryüzünde Allah’ın halifesi olan insanın Adl isminin gerekleri yapması icab etmektedir. Hem adaletle hükmetmeli, hem de yukarıda saydığımız şekilde lüzumsuz zan ve izafelerle zulmetmemelidir.

- “Kur’an-ı Kerim’in takip ettiği dört maksad ve asli unsur izah edilirken***“ubudiyetle tevhid, risalet, haşir, adalet olmak üzere dörttür.”*** şeklindeki ifadede görüyoruz ki, tevhid, risalet, haşir ve adalet zaten dört etmektedir. Hemen önlerinde bulunan ubudiyetin de sayılarak yine dört rakamının ifadesi adeta ubudiyet, kulluk yani emredilenlerin yapılması yasaklardan kaçınılması kulun temel görevlerindendir. Bu görev adeta bir bina gibidir. İşte bu binanın dört taşıyıcı sütunu tevhid, risalet, haşir ve adalet sütunlarıdır. Bunlar eksik ya da tam olmazsa kulluk binası yıkılır, yahut tam

[31] Bediüzzaman Said Nursi, Emirdağ-2 Lahikası, s.163.
[32] Bediüzzaman Said Nursi, Tarihçe-i Hayat, s. 704.

vazifesini göremez demektir. Bu itibarla kulun kulluk görevlerini yaparken. Hem insani münasebetlerde, hem mimari görevlerini yaparken, hekim tedavi ederken, siyasetçi idare ederken, idareci idare ederken velhasıl her nevi makam işgal eden, her nevi işi yapan uzmanların dünyevi, uhrevi bütün işleri yaparken bu dört temel sütuna dikkat etmesi, bunun dışındaki küçük teferruatların bunlar dikkate alınarak icra etmesi gerekmektedir.”

🌍 NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

Bölüm: Tevhid, Risalet, Haşir, Adalet ve Ubudiyet

Neler Öğrendik?

- **Mimari Sütunlar:** Kur’an’ın dört temel esasının mimari izdüşümlerini gördük: Tevhid (Bütünlük), Risalet (Nebevi Ölçü), Haşir (Ebedi Mesuliyet) ve Adalet (Hakkaniyet).
- **Kulluk Sanatı:** Tüm inşa faaliyetinin bu dört sütun üzerinde yükselen külli bir "Ubudiyet" (kulluk/ibadet) şuuruyla yapılması gerektiğini idrak ettik.

BAŞA DÖN

Duyular ve Kuvveler BAŞA DÖN

Hem teknik hem sanat, edebiyat, müzik gibi ilave cihetleri bulunan mimari mesleğinde ve buna mümasil, benzer grafikerlik, tasarımcılık mesleklerinde duyular, latifeler, kuvveler çok mühimdir. Bir şeyi sağlam yapmak yetmez, fonksiyonel da yapmalıdır, bu da yetmez sanatlı ve güzel de olmalıdır. Bu yönden mezkûr mesleklerde latifeler ve duyular çok ehemmiyetlidir. Bunu Selçuklu, Osmanlı ecdadın eserleriyle günümüzde yapılan uyduruk/kitcsh üretimlerde görüyoruz.

Ayrıca ecdadın mimari, sanat, güzel sanatlar, edebiyat ve şiire yön veren mühim üçlemesinden bahsetmeden geçmek caiz olmaz:

1. **Akl-ı selim**,
2. **Kalb-i selim**,
3. **Zevk-i selim**.

Düzgün ve sanatlı bir eserin ortaya konulabilmesi öyle basit ve rastgele bir iş değildir. Sanata yön veren mühim bir unsur aklın selim, yani bozulmamış, yani sağlam olması, doğru kararlar vermesi gerekir. Sonra bu akıl üzerine yahut paralelinde kalbin de selim, yani sağlam olması gerekir. Bundan sonra ise zevkin de aynı şekilde bozulmamış ve selim olması gerekir ki ancak ondan sonra sanat eseri iyi ve güzel olsun. Burada dikkat çeken husus iyi ve güzel sanat eserini temin edecek olan zevk-i selim, zincirleme olarak kalb-i selim ve o da akl-ı selime murtabıttır, bağlıdır.

Duyular

Beş duyu: Görme, işitme, koku alma, tad alma, dokunma.

Diğer duyular: Kalp, ruh, sır, hiss-i kablelvuku, saika, şaika, hafi, ahfa olarak söylenilegelmektedir.

Bu mevzuda derin bir ilmi vukufiyeti olan bir mütefekkirin bir talebesine yazdığı mektuba kulak verelim:

“Aziz, sıddık, meraklı kardeşim Re’fet Bey,

“Mektubunda Letâif-i Aşereyi sual ediyorsun. Şimdi tarikatı ders vermek zamanında olmadığımdan, tarîk-i Nakşî muhakkiklerinin Letâif-i Aşereye dair eserleri var. Şimdilik vazifemiz ise istihrac-ı esrar olduğundan, mevcud mesâili nakil değildir. Gücenme, tafsilat veremiyorum. Yalnız bu kadar derim ki; Letâif-i Aşere; İmam-ı Rabbanî: kalp, ruh, sır, hafî, ahfâ, insanda anâsır-ı erbaanın herbir unsurdan o unsura münasip bir lâtife-i insaniye tâbir ederek seyr-i sülûkta her mertebede bir lâtifenin terakkiyatı ve ahvâlinden icmâlen bahsetmiştir.
“Ben kendimce görüyorum ki, insanın mâhiyet-i câmiasında ve istidad-ı hayatiyesinde çok letâif var, onlardan on tanesi iştihar etmiş. Hattâ hükemâ ve ulemâ-yı zâhirî dahi, o Letâif-i Aşerenin pencereleri veyahut nümuneleri olan havass-ı hamse-i zâhirî, havass-ı hamse-i bâtına diye o Letâif-i Aşereyi başka bir surette hikmetlerine esas tutmuşlar. Hattâ avam ve havas beyninde taaruf etmiş olan insanın letâif-i aşeresi, ehl-i tarikın letâif-i aşeresiyle münasebettardır. Meselâ, vicdan, a’sab, hiss, akıl, hevâ, kuvve-i şeheviye, kuvve-i gadabiye gibi letâifi; kalp, ruh

ve sırra ilâve edilse Letâif-i Aşereyi başka bir surette gösterir. Daha bu letâiften başka sâika, şâika ve hiss-i kablel'l-vuku' gibi çok letâif var. Bu meseleye dair hakikat yazılsa, çok uzun olur, vaktim de kısa olduğundan kısa kesmeye mecbur oldum."[33]

Burada sözü edilen latifelerin bazılarını kısaca açıklamak gerekirse;

Vicdanı hepimiz biliriz, ancak vicdanın ziyası, yani onu aydınlatan din ilimleri olduğu için şahsın dini ilimlerde bilgisi ayrıca itikadının/imanının da sağlam olması gerekir ki, Allah'tan korksun, kuldan utansın ve haksızlık yapmasın.

A'sab, sinirler demektir, damarlar manası da vardır. Ters giden işlerde, söylediğimiz yapılmadığında kızarız ve sinirleniriz.

Hiss, duygu manasına gelir. Sanatçılarda hiss, duygu fevkalade mühimdir. Gece kalkıp his geçmeden hemen şiirini yazandan, yanında daima defter taşıyana, yahut hemen ses kaydı alanlara kadar tabir caizse ilham perilerini gitmeden kayda geçirmeye çalışan muhtelif sanatçıları duymuşuzdur.

Heva, boş istek, gelip geçici heves, zararlı ve günaha iten istek ve özenti demektir.

Kuvve-i şeheviye ve kuvve-i gadabiyeyi (veya gazabiye) biraz sonra göreceğiz.

Saika, sürükleyici sebep, götürücü sebep, sevkeden sebep. Ayrıca yine sevkedip götüren altıncı his manası da vardır. Zaman zaman hayatımızda farkında olmasak bile bir şeyin bizi bir yöne, bir karara doğru adeta sevkettiğini hissederiz. İşte bu saika duygusudur.

Şaika, şevklendirici, kuvvetli istek uyandırıcı, şevk verici, isteklendirici demektir. Bunu da çokça yaşarız: zaman olur ki, çalışmaya, okumaya doyamayız, o işe, o kitaba karşı o kadar bir şevkimiz olur ki, keşke her zaman böylesi bir şevkimiz olsa diye de hayıflanırız. İşte bu şaika duygusudur, latifesidir.

Kuvveler:

Mimari eserlere, sanat eserlerine, edebi eserlere vücut vermede fevkalade etkileri olan sair kuvvelere söyle bir bakalım ki bunlar ruhun yaşaması için çok mühim latifelerdir:

"Sırat-ı müstakim; şecaat, iffet, hikmetin mezcinden ve hülâsasından hasıl olan adl ve adalete işarettir. Şöyle ki:

"Tagayyür, inkılab ve felâketlere maruz ve muhtaç şu insan bedeninde iskân edilen ruhun yaşayabilmesi için üç kuvvet ihdas edilmiştir. Bu kuvvetlerin birincisi: Menfaatleri celb ve cezb için kuvve-i şeheviye-i behimiye. İkincisi: Zararlı şeyleri def' için kuvve-i sebuiye-i gazabiye. Üçüncüsü: Nef' ve zararı, iyi ve kötüyü birbirinden temyiz için kuvve-i akliye-i melekiyedir.

[33] Bediüzzaman Said Nursi, Latif Nükteler, s. 71.

“Lâkin insandaki bu kuvvetlere şeriatça bir hadd ve bir nihayet tayin edilmiş ise de, fıtraten tayin edilmemiş olduğundan bu kuvvetlerin herbirisi tefrit, vasat, ifrat namıyla üç mertebeye ayrılırlar. Meselâ: Kuvve-i şeheviyenin tefrit mertebesi humuddur ki; ne helâle ve ne de harama şehveti, iştihası yoktur. İfrat mertebesi fücurdur ki; namusları ve ırzları pâyimal etmek iştihasında olur. Vasat mertebesi ise iffettir ki; helâline şehveti var, harama yoktur.

“İhtar:

“Kuvve-i şeheviyenin yemek, içmek, uyumak ve konuşmak gibi füruatında da bu üç mertebe mevcuddur.

“Ve keza kuvve-i gazabiyenin tefrit mertebesi cebanettir ki, korkulmayan şeylerden bile korkar. İfrat mertebesi tehevvürdür ki, ne maddî ve ne manevî hiçbir şeyden korkmaz. Bütün istibdadlar, tahakkümler, zulümler bu mertebenin mahsulüdür. Vasat mertebesi ise şecaattır ki; hukuk-u diniye ve dünyeviyesi için canını feda eder, meşru' olmayan şeylere karışmaz.

“İhtar:

“Bu kuvve-i gazabiyenin füruatında da şu üç mertebenin yeri vardır.

“Ve keza kuvve-i akliyenin tefrit mertebesi gabavettir ki, hiçbir şeyden haberi olmaz. İfrat mertebesi cerbezedir ki; hakkı bâtıl, bâtılı hak suretinde gösterecek kadar aldatıcı bir zekâya mâlik olur. Vasat mertebesi ise hikmettir ki; hakkı hak bilir imtisal eder, bâtılı bâtıl bilir içtinab eder.

” وَ مَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا [34]

buradaki ayetin meali: “Kime hikmet verilmişse ona pek çok hayır verilmiştir.” (Bakara:269)

[34] Bediüzzaman Said Nursi, İşarat-ül İ'caz, s. 23.

Yukarıdaki metinde yer alan kuvveleri bir cetvel halinde görmek istersek:

Kuvvenin adı, ne için verildiği	Mertebeleri	Vazifeleri
	Tefrit mertebesi **humud**	ne helale ve ne de harama şehveti, iştihası yoktur.
kuvve-i şeheviye-i behimiye (menfaatleri celp ve cezb için)	İfrat mertebesi **fücur**	namusları ve ırzları payimal etmek iştihasında olur
	Vasat mertebesi **iffet**	helaline şehveti var, harama yoktur.
	tefrit mertebesi, **cebanet**	korkulmayan şeylerden bile korkar.
kuvve-i sebuiye-i gadabiye (zararlı şeyleri def için)	İfrat mertebesi **tehevvür**	ne maddi ve ne manevi hiçbir şeyden korkmaz. Bütün istibdadlar, tahakkümler, zulümler bu mertebenin mahsulüdür.
	Vasat mertebesi ise **şecaat**	hukuk-u diniye ve dünyeviyesi için canını feda eder, meşru olmayan şeylere karışmaz.
	tefrit mertebesi **gabavet**	hiçbir şeyden haberi olmaz.
Kuvve-i akliye (nef' ve zararı, iyi ve kötüyü birbirinden temyiz için)	İfrat mertebesi **cerbeze**	hakkı batıl, batılı hak suretinde gösterecek kadar aldatıcı bir zekaya malik olur.
	Vasat mertebesi ise **hikmet**	hakkı hak bilir, imtisal eder; batılı batıl bilir, içtinap eder.

BAŞA DÖN

Dört mühim unsur: BAŞA DÖN

Arkadaşlar bu önemli yazıyı paragraf paragraf açıklayarak gideceğiz:

"Kırk sene ömrümde, otuz sene tahsilimde yalnız dört kelime ile dört kelâm öğrendim; tafsilen beyan edilecektir. Burada yalnız icmalen işaret edilecektir. Kelimelerden maksad: Mana-yı harfî, mana-yı ismî, niyet, nazardır. Şöyle ki:
"Cenab-ı Hakk'ın masivasına (yani kâinata) mana-yı harfiyle ve Onun hesabına bakmak lâzımdır. Mana-yı ismiyle ve esbab hesabına bakmak hatadır."[35]

Mana-yı harfiyi şöyle daha kolay anlayabiliriz. Mesela ahmet kelimesindeki 'a' harfinin kendi başına bir vazifesi yoktur, ahmet'in a'sını meydana getirir. Dese ki, ben a'yım, kibirlenmiş ve bu yerdeki vazifesini su-i istimal etmiş olur. Halbuki ben ahmet kelimesindeki bir neferim, vazifem onun adına burada yer almaktır dese doğrusu budur.
"Evet her şeyin iki ciheti vardır. Bir ciheti Hakk'a bakar. Diğer ciheti de halka bakar. Halka bakan cihet, Hakk'a bakan cihete tenteneli bir perde veya şeffaf bir cam parçası gibi, altında Hakk'a bakan cihet-i isnadı gösterecek bir perde gibi olmalıdır. Binaenaleyh nimete bakıldığı zaman Mün'im, san'ata bakıldığı zaman Sâni', esbaba nazar edildiği vakit Müessir-i Hakikî zihne ve fikre gelmelidir."[36]

Her şeyde bir yaratılanlara bakan yönü bir de yaratana bakan yönü vardır. Daha önceki derslerimizde görmüştük. İzzet ve azamet ister ki, sebepler kudret-i ilahiyeye perde olsun, tevhid ve celâl ise sebeplerin hakiki tesirden ellerini çekmesini ister diye konuşmuştuk. İşte kainattaki zerrelerden kürelere kadar her şeyde, dünyevi bütün sanatlarda, mimaride, edebiyatta, şiirde sanatkarını, ustasını bilmemiz gerekiyor. İşte bu tablo şunundur, şöyle şöyle özellikler bu ressama aittir, bu şiir şu şairindir şöyle bir hece vezni, aruz kalıpları ve heyecanı vardır, şu mimari eser mimar Sinan'ındır, çünkü o kargirde karkası bulmuş ve kullanmış, modern mimarinin babası sayılmaktadır, şu yazı ise şu yazarındır, şu şu hususiyetler ona aittir gibi.
"Ve keza nazar ile niyet, mahiyet-i eşyayı tağyir eder. Günahı sevaba, sevabı günaha kalbeder. Evet niyet âdi bir hareketi ibadete çevirir. Ve gösteriş için yapılan bir ibadeti günaha kalbeder. Maddiyata esbab hesabıyla bakılırsa cehalettir. Allah hesabıyla olursa, marifet-i İlahiyedir."[37]

Niyet mevzuunu birkaç hadis-i şerif ile izah edelim:

"Ameller niyete göredir. Herkes sadece niyetinin karşılığını alır. Kim Allah ve Resûlü için hicret ederse, hicreti Allah ve Resûlü"nedir. Kim de erişeceği bir dünyalık veya evleneceği bir kadından dolayı hicret ederse, onun hicreti de hicretine sebep olan şeyedir." (Müslim, İmâre, 155; B1 Buhârî, Bedü"l-vahy, 1)

"Allah sadece samimi bir şekilde ve kendi rızası gözetilerek yapılan amelleri kabul eder." (Nesâî, Cihâd, 24)

"Allah sizin dış görünüşlerinize ve mallarınıza bakmaz, bilakis kalplerinize ve amellerinize bakar." (Müslim, Birr, 34)

---

[35] Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevi-i Nuriye, (Katre/Mukaddeme), s. 51.
[36] Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevi-i Nuriye, (Katre/Mukaddeme), s. 51.
[37] Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevi-i Nuriye, (Katre/Mukaddeme), s. 51.

Yani bir mimar olarak: “şöyle acayip bir kule yapayım, herkes desin ki nasıl bir bina yapmış.” Bir de acayip şeyler yapacağım diye lüzumsuz yerler, gereksiz detaylar, dolgular, hafriyatlar vb. yaptın işte sakata geldin. Bir kere baştan niyetin Allah rızası değil. Halbuki pirimiz Hz. İbrahim (as) ve Mimar Sinan yaptıkları binalarda sadece Allah’ın rızasını hedef ittihaz etmişlerdi. Sen ise kulların rızasını, beğenisini hedef aldın. Yetmedi birçok gösterişe ve lüzumsuzluğa yer vererek israfta bulundun, Allah’ın “israf etmeyin” emrini çiğnedin, harama girdin. Gördün mü bak niyet ne kadar mühim. Bu niyet meselesini bütün işlerimizde, amellerimizde, bütün meslekler için düşünmeliyiz. Mesela bir romancı “şöyle acayip bir roman yazayım herkes beni takdir etsin, içinde yalan-yanlış, haram ve menfi şeyler olsun” derse yine Allah’ın rızasını değil kulların beğenisini esas almış, hem de menfi şeyleri canlandırarak bir de onlardan günahlar kazanmış olur. Bu mevzuya herkes dikkat ederse iyi olur kanaatindeyim.

Şimdi dört kelama bakalım, yine paragraf paragraf izah ederek gidelim:

“Birinci Kelâm:

“ اِنِّي لَسْتُ مَالِكِي Ben kendime mâlik değilim. Ancak mâlikim kâinatın mâlikidir. Fakat kendime mâlik nazarıyla bakıyorum ki, Mâlik-i Hakikî'nin sıfâtını ve sıfatların bir derece mahiyetini ve hududunu bileyim. Evet mevhum, mütenahî hududum ile Mâlik-i Hakikî'nin sıfatlarının bir cihette gayr-ı mütenahî hududunu bildim.”[38]

Hatırlarsanız daha önce mülk kimindir, vücudumuz kimindir, istediğimizi yapabilir miyiz meselesinde her şeyi yapamadığımızı, yemek içmek gibi bir meselede bile yemeği yapıp lokmayı yuttuktan sonra yüzlerce binlerce hadiselerin cereyan ettiğini, bizim sadece çok cüz’i bir faaliyetimizin olduğu, işlerin faaliyetlerin kısm-ı ekserisinin Yüce Mevla tarafından icra edildiğini görmüştük. Kendimize mevhum/zannedilen bir malik, sahip nazarıyla bakarsak hakiki malik ve sahip olan Cenab-ı Hakk’ın sınırsız sıfatlarını ve bir derece mahiyetlerini anlayabilirim.

“İkinci Kelâm:

“ اَلْمَوْتُ حَقٌّ Ölüm haktır. Evet bu hayat ve bu beden şu azîm dünyaya direk olacak kabiliyette değildir. Zira onlar demir ve taştan değildir. Ancak et, kan ve kemik gibi mütehalif şeylerden terekküb etmiş. Kısa bir zamanda tevafukları, içtimaları varsa da, iftirakları ve dağılmaları her vakit melhuzdur.”[39]

Vücudumuz et, kan, kemik gibi birbirinden farklı şeylerden bir araya getirildiği için bizim ömrümüz dünyaya göre çok kısa ve sınırlı şartlardadır. Vücudumuzun hücreleri kısa bir

[38] Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevi-i Nuriye, (Katre/Mukaddeme), s. 51.
[39] Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevi-i Nuriye, (Katre/Mukaddeme), s. 51.

zamanda dağılabilecek kabiliyette yaratıldıklarından ölüm kesin ve değişmez bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır.

“Üçüncü Kelâm:

“ رَبِّي وَاحِدٌ Rabbim birdir. Evet herkesin bütün saadetleri, bir Rabb-i Rahîm'e olan teslimiyete bağlıdır. Aksi takdirde pek çok rablere muhtaç olur. Çünki insan, câmiiyeti itibariyle bütün eşyaya ihtiyacı ve alâkası vardır. Ve her şeye karşı (hissederek veya etmeyerek) teessürü elemleri vardır. Bu ise tam cehennem gibi bir halettir. Fakat erbab tevehhüm edilen esbab yed-i kudretine bir perde olan Rabb-i Vâhid'e teslimiyet, firdevsî bir vaziyettir.”[40] [40]

[40] Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevi-i Nuriye, (Katre/Mukaddeme), s. 52.

Bizim saadetimiz son derece merhametli olan rabbimize teslimiyetle doğru orantılıdır. Bizim bütün mevcudat ile alakamız ve birçoğuna ihtiyacımız vardır. Bunları rabbimizden değil de, sebeplerden bilirsek cehennem gibi olan bu ruh halini taşımamız mümkün değildir. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi rab sanılan sebepler Yüce Yaratıcı’nın kudretine perdelerdir. İşte bu tek olan rabbe teslimiyet cennette gibi bir duygudur.

“Dördüncü Kelâm:

“ اَنَا ile tabir edilen benlik, yani kendisine bir vücud, bir kıymet vermektir ki; bu ene, Cenab-ı Hakk'ın sıfâtını, şuunatını bilmek için bir santral ve bir vâhid-i kıyasîdir.”[41]

Ene, enaniyet, benlik, ego, ben idraki gibi isimlendirilebilecek olan cihazımız bir kıyaslama aracıdır. Nasıl termometre ısıyı, barometre basıncı, metre uzunluğu ölçer Yüce Mevla’yı da **ene** denilen latifemizle anlayabiliyoruz. Nasıl ki ben bu binayı yaptım, Cenab-ı Hakk da bu koskoca kâinatı yaratmış ve işletmektedir diye Yüce Allah’ın ilmini, iradesini ve kudretini anlamaya gayret ederiz.

Bütün bu latifeler, duygular, kuvveler ile doğruyu tercih ettiğimizde kaliteli, sağlam ve güzel eserler meydana getirebilir, hem de heva, kibir, enaniyet, riya vd. duygulardan gelen menfilikleri uygulamayacağımız için ahiret hesabımız da kolay olur. Gerek mimar, gerek mühendis, her ne meslek ve sanatta olursa olsun zerre miktar da olsa iyilik ve kötülük orada karşılığını bulacaktır. Bu itibarla yapılan bütün işlerde O’nun rızası gözetilmelidir.

Mevzumuzu birbirine zıt kavramlara bakarak nihayete erdirelim:

Vahiy X Akıl

Hüda X Heva

Melek X Şeytan

[40] Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevi-i Nuriye, (Katre/Mukaddeme), s. 52.
[41] Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevi-i Nuriye, s. 52.

Rahmani X Şeytani

Fıtrat X Vahşet

Saadet X Felaket

Fazilet X Rezilet

İman X Küfür

Hakikat X Yalan

Yemin X Şimal

Beka X Fena

Daimi X Arizi

Sıhhatli X Marazi/Hastalıklı

Vahdet X Kesret

Güzel X Çirkin

Ebedi X Fani

Tevazu X Kibir

Diğergâm X Hodgâm

Kanaat X Hırs

İktisat X İsraf

Merhamet X Nefret

BAŞA DÖN

Kur’an Medeniyeti ve Batı Medeniyetinin esasları BAŞA DÖN

Aşağıdaki kısım **Sünuhat** adlı eserden alınmıştır:

“Meclisten biri dedi: "Neden şeriat şu medeniyeti reddeder?"*

Dedim: "Çünkü, beş menfi esas üzerine teessüs etmiştir. Nokta-i istinadı kuvvettir. O ise, şe'ni tecavüzdür. Hedef-i kastı menfaattır. O ise, şe'ni tezahumdur. Hayatta düsturu, cidaldir. O ise, şe'ni tenazudur. Kitleler mabeynindeki rabıtası, âhari yutmakla beslenen unsuriyet ve menfî milliyettir. O ise, şe'ni böyle müthiş tesadümdür. Cazibedar hizmeti, hevâ ve hevesi teşcî ve arzularını tatmin ve metalibini teshildir. O heva ise, şe'ni insaniyeti derece-i melekiyeden, dereke-i kelbiyete indirmektir. İnsanın mesh-i mânevîsine sebep olmaktır. Bu medenîlerden çoğu, eğer içi dışına çevrilse, kurt, ayı, yılan, hınzır, maymun postu görülecek gibi hayale gelir.

"İşte, onun için bu medeniyet-i hazıra, beşerin yüzde seksenini meşakkate, şekavete atmış; onunu mümevveh saadete çıkarmış; diğer onu da, beyne beyne bırakmış. Saadet odur ki, külle, ya eksere saadet ola. Bu ise, ekall-i kalilindir ki, nev-i beşere rahmet olan Kur'ân, ancak umumun, lâakal ekseriyetin saadetini tazammun eden bir medeniyeti kabul eder.

"Hem serbest hevânın tahakkümüyle, havâic-i gayr-ı zaruriye havâic-i zaruriye hükmüne geçmişlerdir. Bedavette bir adam dört şeye muhtaç iken, medeniyet yüz şeye muhtaç ve fakir etmiştir. Sa'y, masrafa kâfi gelmediğinden, hileye, harama sevk etmekle, ahlâkın esasını şu noktadan ifsad etmiştir. Cemaate, nev'e verdiği servet, haşmete bedel, ferdi, şahsı fakir ahlâksız etmiştir. Kurun-u ûlânın mecmu vahşetini, bu medeniyet bir defada kustu!

"Âlem-i İslâmın şu medeniyete karşı istinkâfı ve soğuk davranması ve kabulde ıztırabı câ-yı dikkattir. Zira istiğna ve istiklâliyet hassasıyla mümtaz olan şeriattaki İlâhî hidayet, Roma felsefesinin dehâsıyla aşılanmaz, imtizaç etmez, bel' olunmaz, tâbi olmaz.

"Bir asıldan tev'em olarak neşet eden eski Roma ve Yunan iki dehâları, su ve yağ gibi mürur-u a'sâr ve medeniyet ve Hıristiyanlığın temzicine çalıştığı halde, yine istiklâllerini muhafaza, âdetâ tenasuhla o iki ruh şimdi de başka şekillerde yaşıyorlar. Onlar tev'em ve esbab-ı temzic varken imtizac olunmazsa, şeriatın ruhu olan nur-u hidayet, o muzlim medeniyetin esası olan Roma dehâsıyla hiçbir vakit mezc olunmaz, bel' olunmaz."

“Dediler: "Şeriat-ı garrâdaki medeniyet nasıldır?"

“Dedim: "Şeriat-ı Ahmediyenin (a.s.m.) tazammun ettiği ve emrettiği medeniyet ise ki, medeniyet-i hazıranın inkişâından inkişaf edecektir. Onun menfi esasları yerine, müspet esaslar vaz' eder.

"İşte nokta-i istinad, kuvvete bedel haktır ki, şe'-ni adalet ve tevazündür. Hedef de, menfaat yerine fazilettir ki, şe'ni muhabbet ve tecazüptür. Cihetü'l-vahdet de unsuriyet ve milliyet yerine, rabıta-i dinî, vatanî, sınıfîdir ki, şe'ni samimî uhuvvet ve müsalemet ve haricin tecavüzüne karşı yalnız tedâfüdür. Hayatta düsturu, cidal yerine düstur-u teavündür ki, şe'ni ittihad ve tesanüttür. Hevâ yerine hüdâdır ki, şe'ni insaniyeten terakkî ve ruhen tekâmüldür. Hevâyı tahdit eder; nefsin hevesat-ı süfliyesinin teshiline bedel, ruhun hissiyat-ı ulviyesini tatmin eder.

"Demek, biz mağlûbiyetle ikinci cereyana takıldık ki, mazlumların ve cumhurun cereyanıdır. Başkalarından yüzde seksen fakir ve mazlumsa, İslâmdan doksan, belki doksan beştir.

"Âlem-i İslâm şu ikinci cereyana karşı lâkayt veya muarız kalmakla hem istinatsız, hem bütün emeğini heder, hem onun istilâsıyla istihaleye mâruz kalmaktan ise, âkılâne davranıp onu İslâmî bir tarza çevirip, kendine hâdim kılmaktır. Zira düşmanın düşmanı, düşman kaldıkça dosttur. Nasıl ki, düşmanın dostu, dost kaldıkça düşmandır.

"Şu iki cereyan birbirine zıt, hedefleri zıt, menfaatleri zıt olduğundan; birincisi dese "Öl," diğeri diyecek "Diril." Birinin menfaati zarar, ihtilâf, tedennî, zaaf, uyumamızı istilzam ettiği gibi; ötekinin menfaati dahi kuvvetimizi, ittihadımızı bizzarure iktiza eder.

"Şark husumeti, İslâm inkişafını boğuyordu; zâil oldu ve olmalı. Garp husumeti, İslâmın ittihadına, uhuvvetin inkişafına en müessir sebeptir; bâki kalmalı."

* Bizim muradımız, medeniyetin mehasini ve beşere menfaati bulunan iyiliklerdir. Yoksa, medeniyetin günahları, seyyiatları değil ki, ahmaklar o seyyiatları, o sefahetleri mehasin zannedip taklit edip, malımızı harap ettiler. Medeniyetin günahları, iyiliklerine galebe edip, seyyiatı hasenatına racih gelmekle, beşer iki Harb-i Umumi ile iki dehşetli tokat yeyip, o günahkâr medeniyeti zîr ü zeber edip öyle bir kustu ki, yeryüzünü kanla bulaştırdı. İnşaallah, istikbaldeki İslâmiyetin kuvvetiyle, medeniyetin mehasini galebe edecek, zemin yüzünü pisliklerden temizleyecek, sulh-u umumîyi de temin edecek.
(Müellif-i muhteremi sonradan ilâve etmiştir.)[42]

[42] Bediüzzaman Said Nursi, Sünuhat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 1993, s.58-62.

Yukarıdaki metni bir bakışta ve kolayca anlayabilmek için cetvel haline getirdik:

AVRUPA MEDENİYETİ[43]				**KUR'AN MEDENİYETİ**		
Husus	ESASATI (esasları)	Şe'ni (gereği, işi)		Husus	ESASATI (esasları)	Şe'ni (gereği, işi)
Nokta-i istinadı	KUVVET	Tecavüz		Nokta-i istinadı	HAK	Adalet, Tevazün (adalet, ölçülü olmak)
Hedef-i kasdı	MENFAAT	Tezahum (zahmet vermek)		Hedef-i kasdı	FAZİLET	Muhabbet ve Tecazüp (sevgi ve cezbe)
Düsturu	CİDAL	Tenazu (niza çıkarmak)		Düsturu	TEAVÜN (yardımlaşma)	İttihat ve Tesanüt (birlik ve dayanışma)
Rabıtası	UNSURİYET VE MENFİ MİLLİYET	Tesadüm (çarpışmak)		Rabıtası	RABITA-İ DÎNÎ, VATANÎ, SINIFÎ (dini ve mesleki bağlar)	Samimi uhuvvet ve Müsalemet (samimi kardeşlik ve barış, huzur)
Hizmeti	HEVA VE HEVESİ TEŞCİ, ARZULARIN TATMİNİ	İnsaniyeti derece-i melekiyeden dereke-i kelbiyete indirmek (insaniyeti melek derecesinden köpek derecesine indirmek)		Hizmeti	HÜDA (Cenab-ı Hakk)	İnsaniyetten terakki ve ruhen tekâmül

Avrupa Medeniyeti ve Kur'an Medeniyetinin Karşılaştırıldığı Cetvel

🌎 NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

Bölüm: Kur'an ve Batı Medeniyeti / Hıristiyanlık ve İslâm Bakışı

Neler Öğrendik?

- **Bakış Açısı:** Batı medeniyetinin **"kuvvet ve hükmetme"** odaklı, dikey ve egoist mimarisine karşı; Kur'an medeniyetinin **"hak, fazilet ve fıtratla barışık"** yatay mimarisini idrak ettik.
- **Dünya Tasavvuru:** Dünyayı **"ebedi bir durak"** sanan anlayış ile **"ebediyet yolunda bir misafirhane"** gören anlayışın şehir silüetine nasıl yansıdığını kavradık.

BAŞA DÖN

[43] Avrupa yahut Batı medeniyeti ikiye ayrılır. Birinci Avrupa fazilet ve iyiliklere taraftardır. İkinci Avrupa ise ifsada, başkalarına hükmetmeye, onları sömürmeye çalışır. Bu cetvelde ve buna mesnet teşkil eden evvelki metinde zikredilen, menfi hususiyetleri haiz olan ikinci Avrupa/Batıdır.

Hıristiyanlık ve İslâm'ın dünyaya ve mimariye bakışı BAŞA DÖN

Hıristiyanlık ile İslâm'ın dünyaya bakış açıları ve bunların mimariye yansıması hususu önemlidir. Hıristiyan inancına göre insan dünyada günahkâr bir varlıktır. Bunun nedeni Hz. Âdem (AS) ve Havva validemizin işlediği günahtır. İnsan bu dünyada günahının kefaretini çekmektedir. İslâmiyet'e göre suç ve cezanın şahsiliği vardır. **"Günahkâr kimse diğerinin günahını çekmez."**[44]

Hıristiyan anlayışına göre dünya trajikken, İslâm inancına göre dünya güzelleşecek, düzenlenecek mesut bir hayatın yaşanacağı bir yerdir.

"Kalbinde zerre kadar kibir bulunan kimse cennete giremez." Bu söz üzerine bir adam, "İnsan elbisesinin ve ayakkabısının güzel olmasından hoşlanır!" deyince Resûlullah (s.a.v.), **"Şüphesiz ki Allah güzeldir, güzelliği sever. Kibir ise hakikati inkâr etmek ve insanları küçümsemektir."** buyurmuştur. (Müslim, Îmân, 147)

"Şüphesiz ki Allah güzeldir, güzeli sever." (Müslim, İman, 1/93; İbn Mâce, Duâ, bâb 10) Güzel iş yapanlar muhtelif ayet-i kerimelerde övülmektedir. Sadece mimari değil, bütün sanatlar, işler, ameller, sözler, ikramlar velhasıl her şey güzel yapılmalıdır. Bu insana verilen bir vazifedir.

Mimari bütün varlık tabakalarının üzerinde inşa ediliyor. Hıristiyanlık inancı dünyaya ait aslî unsurlardan biri olan maddî varlık tabakasını kirli kabul ediyor. Taşı da maddî varlık tabakasına ait bir unsur olarak taş olma vasfı yok edilmesi gereken bir nesne addediyor.

Meselâ bir ortaçağ katedralini düşünün. Taşların üzerinde bir sürü şakulî çizgi, taşı görmemize, anlamamıza engel oluyor. Maddî varlığı yok edip duygularımıza hitap eden ışık-gölgeyle, gene bizim irademizin sonucu olan çizgiler düzeni bunlarda yerde göğe doğru yükseliyor. Bir nevî dünyadan uhrevî âleme kaçışı ifade ediyor. Bu anlayış insanın günahkâr olduğu inancına dayandığına ve kilise de günahkâr insanı yönlendirecek kurum olduğuna göre, binanın giriş kapısından ileriye doğru insanı alıp bir taraftan uhrevî planda, bir taraftan şakulî istikamette harekete geçiriyor. Burada insan, iradesinin dışında Hıristiyan mimarîsinin sürüklediği bir varlık haline geliyor.

Buna karşın İslâmî bir eser son derece sade ve tarafsızdır. Eserde şuursuzca sürüklenmezsiniz. Eserin güzelliğini seyredersiniz. Yapı İslâmî kozmolojinin yansıması olarak fikrî âlemin, transandantal, aşkın, müteal bir sistematiğin objektif âleme yansıması olarak düşünüldüğünde, bir sunî ürün olarak tezyînî oluyor. Yapının her unsuru saygıdeğer nesneler addediliyor. İslâm inancındaki tezyinî bütünlükle trajik bütünlük birbirine taban tabana zıttır.

Bir gotik katedrali düşündüğünüzde, burada unsurların dünyayı süsleyen varlıklar olma vasfı yoktur. Buna karşılık Süleymaniye'de kemerlerin altındaki pencerelerin dizileri, pencerelerin içindeki fil gözlerinin dizileri, kubbeler, minareler, her biri kendi şahsiyetine sahip unsurların ilişkisinin uyum içinde olduğunu göreceksiniz.[45] BAŞA DÖN

[44] Fatır Suresi, 35/18.
[45] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.302-303.

Ömrümüzü tükettiğimiz yerlerden biri de yaşadığımız evimiz, işyerimiz, çevremiz ve neticede şehrimizdir. Evimiz ve işyerimizden sonra alışveriş, gezi, bir tur atmak gibi ihtiyaçlarımızı karşılamak üzere bulunduğumuz yerden çıkarak muhtelif yerlere gidiyoruz. Yollar, kaldırımlar, parklar, fabrikalar, alışveriş merkezleri, dükkânlar vesairenin içerisinde günümüzü, ömrümüzü geçiriyoruz. Yaşadığımız mekânları bizler yani mimarlar vs. meslek insanları marifetiyle yapıyoruz ancak oralar, o mekanlar hepimizi eğitiyor, yetiştiriyor. Bizi ya yaşatıyor ya da öğütüyor. Ya neşelendiriyor ya da ömür törpüsü oluyor.

Bu mevzuda Auguste Comte *"Meskenlerimizi biz yaptığımızı zannederiz. Aslında bizi yapan meskenlerimizdir."* [46]

İtalyan Mimar Benedetta Tagliabue "İnsanları mutlu ve iyi hissettiren mimari iyi mimarlıktır" demek ki iyi mimarlık olsa daha iyi vakitler geçirebileceğiz.

Brezilyalı Mimar Oscar Niemeyer "Mimarlık benim ideallerimi ifade etme biçimimdi: basit olmak, herkese eşit bir dünya yaratmak, insanlara iyimserlikle bakmak, herkesin bir yeteneği olması. Genel mutluluktan başka bir şey istemiyorum. Bu neden kötü?"[47]

Bir meslek insanı ideallerini ifade etmede mesleği olan mimariyi kullandığını, onun da basit olmak, herkese eşit bir dünya sunmak ve genel bir mutluluk yaşatmak olduğunu ifade ediyor. Burada "**basit olmak**" hedefi bir hadis-i şerifinde **"Siz işitmiyor musunuz? İşitmiyor musunuz? Sade yaşamak imandandır; sade hayat sürmek imandandır."** (İbn Mâce rivayet etmiştir - Ebû Dâvûd rivayet etmiştir.) "sade yaşamak/hayat sürmek" hususiyetinin bir gayrimüslimde bulunması ve hedef ittihaz edilmesi selim fıtratın aslında İslam fıtratı olduğunu da bizlere göstermektedir. Bu hadis-i şerifi ileriki derslerimizde yine ele alacağız.

Ünlü siyaset adamı Sir **Winston Churchill**, "*Biz binalarımızı biçimlendiririz, sonra da onlar bizi biçimlendirir*"[48]

Bir döneme damgasını vurmuş olan Churchill de binalarımızı biçimlendirdiğimiz, daha sonra ise onların bizi biçimlendirdiği kanaatini paylaşmış.

Meşhur atasözümüzdür: "üzüm üzüme baka baka kararır" arkadaş, insan bizleri nasıl etkiliyorsa, aylar, yıllar ve ömrün geçtiği mekanlar da bizleri etkilemektedir. Bu itibarla bizleri oluşturan mimariyi ve geniş manada şehri incelememizin önemi ortadadır. Hedefimizin iyi ve mutlu insanlar yetişmesine sebep olabilecek mekanlar meydana getirmek olmalı değil midir?

BAŞA DÖN

[46] Auguste Comte, Catechisme Posisitve, Famille et Habitation, Cilt:1, s.151.
[47] https://www.archdaily.com/303376/quotes-from-oscar-niemeyer-1907-2012 (erişim tarihi: 23.12.2023)
[48] http://www.yapi.com.tr/haberler/mimarlik-ve-hukuk_127015.html (erişim tarihi: 23.12.2023)

Kelimeler ve Kavramlar BAŞA DÖN

Şehir: [A.i.] 1. Büyük yerleşme merkezi, Medine, kent, şar, balık, ordu, uluş. 2. Şehir halkı: *Bütün şehir ahalisi.*

Kent: [i.] 1. Şehir, kasaba. 2. [es.] Kale, hisar.

Köy ve kent, köy-kent/köylü-kentli şeklinde birlikte kullanılır ve küçük yerleşim yerlerini hususiyetle sanayi devrimi sonrası fabrikalarda çalışan işçilerin ikamet ihtiyaçlarını karşılayan daha basit özellikli apartmanlarını muhtevi, ivedilikle yapılan ikametgâh dokularını, yerleşim yerlerini ifade eder. Şehir ise canlı bir organizmadır; tarihi, ruhu, mizacı gibi hususiyetleri vardır. Şehirler meydana getirilirken genelde bir büyük zatın mezarı ile başlayıp merkezde cemiyetin dininin mabedinin yer aldığı ve tarihi bir kronoloji ile tekâmül eden şahsiyeti, aidiyeti ve kimliği olan yerleşim yerleridir.

Medîne: *i.* (Ar. *medine*) Şehir, kasaba, belde.
Lügatta yukarıdaki şekilde mana verilmektedir. Kelimenin kronolojik gelişimine bakmak icab ederse:
Din, Arapça 'da d-y-n kökünden gelmektedir. Aynı kökün borç, borçlanma manası da vardır. Kur'an-ı Kerim'de Bakara Suresinin 282. ayeti olan ve Mushaf yazan hattatlarca sayfa ölçüsü kabul edilen "Müdayene" yani borçlanma ayeti vardır. Bu mevzuda farklı mülahazalar olsa dahi dinin karakteri itibariyle "teklif" sebebiyle kulun Allah'a karşı olan borcunu ifade etmesinden dolayı yaygın olarak kullandığımız "din" kelimesinin mezkûr borçtan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yine Arapça'da "mim-i fetha" yani üstün harekesi ile olan mim harfi kökle birleştirilince yer/mekân belirten sigayı/kipi ifade eder. Mesela yazmak fiili olan k-t-b'den, mekteb yani kütüphane; d-r-s kökünden medrese yani üniversite, fakülte, derslik; s-c-d kökünden mescid yani secde edilen, namaz kılınan yer kelimeleri türemektedir. İşte d-y-n kökünden medi(y)ne borç ödenilen yer manasındadır. Hülasa Cenab-ı Hakk'ın emirlerine karşı olan borcun ifa edildiği yerdir medine.

Medine kelimesi Arapça lügatlarda;
~ Ar madīnaٌ مدينة *[iz/m.] 1. yargı çevresi, hüküm alanı, 2. kent, kent devleti, Yun pólis karşılığı olarak* ve eşit manada Aramice*;*
= Aram mdīnā/mdīnatā מדינא/מדינתא a.a. *< Aram* #dyn דין *yargılama, hükmetme → düyun*
olarak geçmektedir. Bu manadan medine yargı çevresi, hüküm verilen, mahkemenin bulunduğu yer manalarına gelmektedir.

Yine bazı Arapça lügat ve kitaplarda[49]

[49] İbn Manzur, Lisânu'l-Arap, III. baskı, Beyrut 1994, XIII, 402; Rağıb İsfahanî, Müfredât-u Elfâzı'l-Kur'ân, tah: S.A. Davudî, Beyrut 1996, 763; Firuzabadî, Kamus Tercemesi, İstanbul 1305, IV, 760-761 kaynaklarından nakleden Bedri Gencer, "Medine Nostaljisinden Medeniyet Ütopyasına Sezai Karakoç", Mütefekkir Şair Sezai Karakoç Kitabı, İstanbul, Kasım-2023, s. 310.

Medîne" kelimesinin Arapça'da, yerleşmek, şehir kurmak kale inşası yapılan her yüksek yer olduğu anlamlarında karşılık bulduğu, Kur'ân'da medîne ifadesinin, devletten ziyade, coğrafî bütünlüğü tanımlayan "şehir" anlamında kullanıldığı ifade edilmektedir.

Yine medine'nin Arapça **müdûn** veya **deyn** kökünden türediği de ileri sürülür. İbn Manzûr, kelimenin "şehre gelmek, ikamet etmek, yerleşmek" gibi anlamlara gelen müdûn kökünden türediğini ve yeryüzünün yerleşmeye uygun ve kale yapılan her yerine medine adı verildiğini kaydeder (*Lisânü'l-ʿArab*, "mdn" md.).[50]

Medîne kelimesinin kökeni konusunda farklı görüşler vardır. Medine, Ârâmî dilinde önceleri "mahkeme yeri", daha sonra "şehir" anlamında kullanılan **medinta** kelimesinden alınmış ve buradan aktarıldığı İbrânî dilinde "bir yöneticinin nüfuz alanına giren yer" mânasında kullanılmıştır.[51]

Peygamber Efendimizin (asm) hicret ettiği Medine'nin bilinen en eski adı Yesrib olup bu ad "Zarar vermek, karıştırmak, kötülemek, başa kakmak, bozmak" gibi anlamlara gelen, **serb** kökünden türemiştir. Ancak Allah Resulünün teşrifleriyle menfi manası da medine'ye kalbolmuştur.

"dinlenmek" fiili ise kadim kültürlerde dini vecibelerin yapılması manasına gelmektedir. Mesela yahudilikte cumartesi, hıristiyanlıkta pazar günleri dinlenmek yani dini vecibelerin yapıldığı, toplu olarak büyük mabedde ibadet edilen günlerdir. Bu yüzden bu günler tatil yani işe gidilmeyen günlerdir. Müslümanların dinlenme günü ise Cuma günüdür. İslam aleminde halen tatil olarak kullanılmakta, Osmanlı devleti nihayete erinceye kadar da yine tatil olarak kullanılmıştır. İşte dinlenme yani dini vecibelerin yapıldığı günlere bilinen manada dinlenme/istirahat etme ve tatil günleri olarak bilinmesinin kökeni budur.

Medenî: [A.s.] 1.Hayat tarzı, bilgi seviyesi bakımından yüksek durumda bulunan. 2. Şehir veya kasabada oturan, şehrî, şehirli. 3. Kibar, edepli, terbiyeli, faziletli. 4. Göçebe veya vahşi olmayan, yerleşik. 5. Medine şehrine ait olan. 6. ***din.*** Hicretten sonra Medîne'de nâzil olan âyet ve sûreler için kullanılır.

Medeniyet: [A.i.] 1. Bir topluluğun, hayat tarzı, bilgi seviyesi, sanat gücü, maddî ve manevî varlığı ile ilgili vasıfların bütünü. 2. Bir topluluğun bu bakımlardan ileri bir seviyede olması hâli. 3. Şehircilik 4. Batı, sömürgeci Batı, emperyalizm. *Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar/Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?* Âkif.

Medeniyet tarifi İskilipli Muhammed Atıf'a göre; *Medeniyet-i İslamiye, ancak nefs-i din-i mubin-i İslamiyede şeref-sudur eden evamir-i ilahiye ve evamir-i nebeviyeye raci' ve icma' ve kıyas-ı fukahaya tabi' olan usul-i meşruadan hasıl olacak temeddunden ibaret* olarak tanımlanmaktadır.[52]

[50] TDV İslam Ansiklopedisi, "medine" maddesi, C. 28, s. 305.
[51] TDV İslam Ansiklopedisi, "medine" maddesi, C. 28, s. 305.
[52] İskilipli Muhammed Atıf, Medeniyet-i Şer'iye ve Terakkiyat-ı Diniye (İstanbul: Matbaa-i Ahmed Kamil, 1329) ve Sultan Abdulhamid zamanında yaşamış Hasan Husnu Toyrani'nin (1850-1897) Hulasa-i Medeniyet-i İslamiyye (1304: 6) adlı risalesinden nakleden Bedri Gencer, "Medine Nostaljisinden Medeniyet Ütopyasına Sezai Karakoç", Mütefekkir Şair Sezai Karakoç Kitabı, İstanbul, Kasım-2023, s. 314.

Bedevî: [A.i.] 1. Çölde çadırda yaşayan, göçebe. 2. Çölle ilgili. 3. İptidaî tarzda yaşayan, medenî olmayan. 4 Hızlı koşan arap atı.

İmar: [A.i.] 1. Mamûr, bayındır hâle getirme; şenlendirme, abadan etme. 2. Şehirleri belli bir plan dâhilinde düzenleme.

İnsanın Fıtratı
İnsanın tabiatını üçe ayırabiliriz:
1. Birinci tabiatı **fıtrat**,
2. İkinci tabiatı **adet**,
3. Üçüncü tabiatı **bid'at** (modernlik).
Misvak ile diş fırçası, insanın birinci tabiatı olarak fıtrat ile üçüncü tabiatı olarak modernliği temsil eden sünnet Müslümanlığı ve kültür Müslümanlığının sembolleri sayılabilirler. Diş fırçası misvağın yerini ne kadar tutabilirse kültür Müslümanlığı da sünnet Müslümanlığının yerini o kadar tutabilir.[53]

Yukarıdaki görüş doğrultusunda mimariyi tasnif edersek;
- **fıtrat mimarisi**,
- **geleneksel mimari**,
- **bid'at/vahşet/dehşet mimarisi/modern mimari**.
olarak sınıflandırılması mümkündür.

Bu mimarilere ait misalleri ilerleyen zamanda gösterip zikredeceğiz.

İnsanlığın devirleri
İnsanlığın tarih boyunca sosyolojik acıdan geçirdiği devreler 5 bölüme ayrılmaktadır. Bunlar:
1- Vahşet ve bedeviyet
2- Memlûkiyet (kölelik)
3- Esaret (esirlik)
4- Ecirlik (ücretlilik)
5- Malikiyet ve serbestiyet devirleridir.[54]

Bu dönemler farklı isimlendirme ve tarihlendirilmeye çalışılarak üç dönem halinde şöyle de izah edilebilmektedir:
1- İlk devir (Kurun-u Ula): Hz. Adem'den, Hz. Musa'nın peygamber olup Firavunun boğulmasın kadar geçen zaman.
2- Orta devir (Kurun-u Vusta): Hz. Musa ile Hz. Muhammed'in (a.s.m) peygamber oluşu ve Kur'an'ın nazil olduğu zamana kadar geçen devir.
3- Son devir (Kurun-u Uhra veya Ahirzaman): Peygamber Efendimizin (a.s.m) gelişinden sonra kıyamete kadar geçecek devir.[55]

[53] Bedri Gencer, "Medine Nostaljisinden Medeniyet Ütopyasına Sezai Karakoç", Mütefekkir Şair Sezai Karakoç Kitabı, İstanbul, Kasım-2023, s. 318.
[54] Bediüzzaman Said Nursi, Mektubat (Yirmisekizinci Mektup, Altıncı Mesele), Yeni Asya Neşriyat, Almanya Baskısı, Ocak 1994, s. 353.
[55] Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi ve Şerhi 9: 144 ve Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, 6.cilt:190'den nakleden Ömer Faruk Uysal, Beşeri Yaşama Devirleri: Muhtasar Dünya Tarihi, Köprü dergisi, Sayı: 91/Kış-2000.

Beşeriyetin bu beş yahut üç devrinin mimaride de etkileri vardır. İnsanlığına gelişmesine paralel olarak mimari de gelişmeye, çeşitlenmeye başlamış; bilahare farklı hallere giriftar olmuştur. İlerleyen derslerimizde bunları belgeleriyle birlikte göstereceğiz.

BAŞA DÖN

Şehir, Medeniyet, İnsanlık ve konu ile ilgili Âyet ve Hadisler

Şehir, Medeniyet, İnsanlık ve konu ile ilgili Âyetler BAŞA DÖN

Kur'an-ı Kerim'de geçen âyetler

- **ANKEBUT SURESİ (29)**

  29/41. Allah'tan başka dostlar edinenlerin durumu, kendine yuva yapan dişi örümceğin durumu gibidir. Evlerin en dayanıksızı ise şüphesiz örümceğin yuvasıdır. Keşke bilseler.

- **BAKARA SURESİ (2)**

  2/30. Hani, Rabbin meleklere, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti. Onlar, "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz." demişler. Allah da, "Ben sizin bilmediğinizi bilirim" demişti.

  2/123. Kimsenin kimse namına bir şey ödemeyeceği, hiç kimseden fidye alınmayacağı, kimseye şefaatin yarar sağlamayacağı ve onların yardım görmeyeceği günden korunun.

  2/177. Yüzlerinizi doğudan yana ve batıdan yana çevirmeniz iyi olmak demek değildir; Lakin iyi olan, Allah'a, ahiret gününe, meleklere, Kitap'a, peygamberlere inanan, O'nun sevgisiyle, yakınlarına, yetimlere, düşkünlere, yolculara, yoksullara ve köleler uğrunda mal veren, namaz kılan, zekat veren ve ahidleştiklerinde ahidlerine vefa gösterenler, zorda, darda ve savaş alanında sabredenlerdir. İşte onlar doğru olanlardır ve sakınanlar ancak onlardır.

- **AL-İ İMRAN SURESİ (3)**

  3/31. De ki: "Allah'ı seviyorsanız bana uyun. Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah affeder ve merhamet eder".
  3/32. De ki: "Allah'a ve Peygambere itaat edin". Yüz çevirirlerse bilsinler ki, Allah inkar edenleri sevmez.

- **NİSA SURESİ (4)**

  4/36. Allah'a kulluk edin, O'na bir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, yakınlara, yetimlere, düşkünlere, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya ve elinizin altında bulunan kimselere iyilik edin. Allah, kendini beğenip öğünenleri elbette sevmez.

- **ENAM SURESİ (6)**

  6/141. Çardaklı ve çardaksız bağları inşa eden Allah'tır. Tadları çeşitli ekin ve hurmaları, zeytin ve narı birbirine benzer ve benzemez şekilde yaratan O'dur. Ürün verdiği zaman

ürününden yiyin, devşirildiği ve biçildiği gün hakkını verin; israf etmeyin, çünkü Allah müsrifleri sevmez.

- **ARAF SURESİ (7)**

7/31. Ey Ademoğulları! Her mescide güzel elbiselerinizi giyinerek gidin; **yiyin için fakat israf etmeyin, çünkü Allah müsrifleri sevmez.**

7/74. Allah'ın sizi Ad milleti yerine getirdiğini, ovalarında köşkler kurup dağlarında kayadan evler yonttuğunuz yeryüzünde yerleştirdiğini hatırlayın; Allah'ın nimetlerini anın, yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın dedi.

- **NAHL SURESİ (16)**

16/80. Allah size evlerinizi dinlenme yeri kıldı. Hayvanların derilerinden, yolculukta ve ikamet zamanlarınızda kolayca taşıyacağınız evler; yün, tüy ve kıllarından bir süre kullanacağınız giyimlikler ve geçimlikler var etmiştir.

- **NEML SURESİ (27)**

27/4. Ahirete inanmayanların yaptıkları işleri kendilerine güzel göstermişizdir; bu yüzden körü körüne bocalarlar.

27/5. Kötü azap işte bunlaradır. Ahirette en çok kayba uğrayacaklar da bunlardır.

27/50. Onlar bir düzen kurdular. Biz farkettirmeden düzenlerini bozduk.

27/51. Hilelerinin sonunun nasıl olduğuna bir bak! Biz onları ve milletlerini, hepsini, yerle bir ettik.

27/52. İşte, haksızlıklarına karşılık çökmüş bulunan evleri! Bunda, bilen bir millet için şüphesiz, ders vardır.

27/53. İnanıp Allah'a karşı gelmekten sakınanları kurtardık.

- **SEBE SURESİ (34)**

34/15. Sebelilerin yurtlarında Allah'ın kudretine bir işaret vardır: Sağlı sollu iki bahçe vardı. Onlara: "Rabbinizin verdiği rızıktan yiyin ve O'na şükredin. İşte hoş bir şehir ve bağışlayan bir Rab" denmişti.

34/39. De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

- **38- SÂD SÛRESİ**

38/26.Ona dedik ki: “Ey Dâvûd! Gerçekten biz seni yeryüzünde **halife** yaptık. İnsanlar arasında hak ile hüküm ver. Nefis arzusuna uyma, yoksa seni Allah’ın yolundan saptırır.

Allah’ın yolundan sapanlar için hesap gününü unutmaları sebebiyle şiddetli bir azap vardır.”

- **51- ZÂRİYÂT SÛRESİ**

  51/56. Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.

- **HAŞR SURESİ (59)**

  59/7. Allah'ın, fethedilen memleketler halkının mallarından Peygamberine verdikleri; Allah, Peygamber, yakınlar, yetimler, yoksullar ve yolda kalmışlar içindir; ta ki içinizdeki zenginler arasında elden ele dolaşan bir devlet olmasın. Peygamber size ne verirse onu alın, sizi neden menederse ondan geri durun; Allah'tan sakının, doğrusu Allah'ın cezalandırması çetindir.

  59/7. Allah’ın, (fethedilen) memleketlerin ahalisinden savaşılmaksızın peygamberine kazandırdığı mallar; Allah’a, peygambere, onun yakınlarına, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmışlara aittir. O mallar, içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir servet (ve güç) hâline gelmesin diye (Allah böyle hükmetmiştir). Peygamber size ne verdiyse onu alın, neyi de size yasak ettiyse ondan vazgeçin. Allah’a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz, Allah’ın azabı çetindir.

- **FECR SURESİ (89)**

  89/6-8. Rabbinin, hiçbir memlekette benzeri ortaya konmayan sütunlara sahip İrem şehrinde oturan Ad milletine ne ettiğini görmedin mi?

  89/9-12. Vadide kayaları kesip yontan Semud milletine, memleketlerde aşırı giden, oralarda bozgunculuğu artıran, sarsılmaz bir saltanat sahibi Firavun'a Rabbinin ne ettiğini görmedin mi?

- **TİN SURESİ (95)**

  Bismillahirrahmanirrahim

  95/1. İncir ve zeytine and olsun,

  95/2. And olsun Sina dağına,

  95/3. **And olsun bu güvenli Mekke şehrine ki:**

  95/4. Biz insanı en güzel şekilde yarattık,

Bina ile alakalı Kur’an ayetleri BAŞA DÖN

- **TEVBE SURESİ (9)**

  9/24. De ki: “Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz bir ticaret ve beğendiğiniz meskenler size Allah’tan, peygamberinden ve O’nun yolunda cihattan daha sevgili ise, artık Allah’ın emri gelinceye kadar bekleyin! Allah, fasık topluluğu doğru yola erdirmez.”

  9/109. Yapısını, Allah'tan sakınmak ve Onun hoşnudluğuna ermek için yapan kimse mi daha hayırlıdır; yoksa, yapısını kayacak bir yar kıyısına yapıp da onunla beraber cehennem ateşine yuvarlanan kimse mi? Allah, zulmeden kimselere doğru yolu göstermez.

  9/110. Yaptıkları bina, kalblerinde şüphe ve ızdırap kaynağı olmakta kalbleri paralanana kadar devam edecektir. Allah bilendir, hakimdir.

- **NAHL SURESİ (16)**

  16/26. Onlardan öncekiler düzen kurmuşlardı. Bunun üzerine Allah, binalarının temelini çökertti de tavanları başlarına yıkıldı. Azap, onlara farketmedikleri yerden geldi.

- **ZUHRUF SURESİ (43)**

  43/33-35. Eğer bütün insanlar tek ümmet olma durumuna gelmeyecek olsaydı, Rahman olan Allah'ı inkar edenlerin evlerinin tavanlarını, üzerinde yükseldikleri merdivenleri, evlerinin kapılarını, üzerine yaslanacakları kerevetleri gümüşten yapar ve altın bezeklerle işlerdik. Bunların hepsi ancak dünya hayatının geçimliğidir. Ahiret, Rabbinin katında O'na karşı gelmekten sakınanlaradır.

- **AHKAF SURESİ (46)**

  46/21. Ad milletinin kardeşi Hud'u an; ondan önce ve sonra, "Allah'tan başkasına kulluk etmeyin" diyen nice uyarıcılar gelip geçmişken, Ahkaf bölgesindeki milletini uyarmış "Doğrusu sizin için, büyük günün azabından korkuyorum" demişti.

- **KAF SURESİ (50)**

  50/6. Onlar, üstlerindeki göğü nasıl yapmışız, süslemişizdir bir bakmazlar mı? Onda hiçbir çatlak da yoktur.

- **NEBE SURESİ (78)**

  78/12. Üstünüze yedi kat sağlam gök bina ettik;

- **ŞEMS SURESİ (91)**

Bismillahirrahmanirrahim

91/1. Güneşe ve onun ışığına,

91/2. Ardından gelmekte olan aya,

91/3. Onu ortaya koyan gündüze,

91/4. Onu bürüyen geceye,

91/5. **Göğe ve onu yapana,**

91/6. **Yere ve onu yayana,**

Depremle ilgili ayetler BAŞA DÖN

- **ARAF SURESİ (7)**

  7/91. Bu yüzden onları bir sarsıntı tuttu ve oldukları yerde diz üstü çöküverdiler.

  7/155. Musa, tayin ettiğimiz müddette milletinden yetmiş kişi seçti; onları sarsıntı tutunca dedi ki: "Rabbim! Dileseydin daha önce beni ve onları yok ederdin, aramızdaki beyinsizlerin yaptıklarından ötürü bizi yok eder misin? Bu, Senin imtihanından başka birşey değildir, bununla dilediğini saptırır, dilediğini doğru yola iletirsin; bizim dostumuz Sensin; bizi bağışla, bize merhamet et. Sen bağışlayanların en iyisisin."

- **NAHL SURESİ (16)**

  16/26. Onlardan öncekiler düzen kurmuşlardı. Bunun üzerine Allah, binalarının temelini çökertti de tavanları başlarına yıkıldı. Azap, onlara farketmedikleri yerden geldi.

- **HACC SURESİ (22)**

  Bismillahirrahmanirrahim
  22/1. Ey insanlar! Rabbinizden sakının; doğrusu kıyamet gününün sarsıntısı büyük şeydir.

- **HADİD SURESİ (57)**

  57/23. Bu, kaybettiğinize üzülmemeniz ve Allah'ın size verdiği nimetlerle şımarmamanız içindir. Allah, kendini beğenip öğünen hiç kimseyi sevmez;

- **ZİLZAL SURESİ (99)**

  Bismillahirrahmanirrahim

  99/1-3. **Yer dehşetle sarsıldıkça sarsıldığı, yeryüzü ağırlıklarını dışarıya çıkardığı ve insanın: "Buna ne oluyor?" dediği zaman;**

99/4-5. İşte o gün, yer, Rabbinin ona vahyetmesiyle kendi haberlerini anlatır.

99/6. O gün insanlar işlerinin kendilerine gösterilmesi için bölük bölük dönerler.

99/7. Kim zerre kadar iyilik yapmışsa onu görür.

99/8. Kim de zerre kadar kötülük yapmışsa onu görür.

Konuyla ilgili Hadis-i Şerifler BAŞA DÖN

- "***Yol kesmek cihad bile olsa makbul bir amel değildir.***"[56]
- "***Oturmayacağınız binayı yapmayınız.***"[57]
- "***Altın ve gümüş kaptan içmeyin.***"[58]
- "***Bir milletin efendisi o millete hizmet edendir.***"[59]
- Ebu Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: ***"Yol hususunda ihtilaf ederseniz genişliğini yedi zira' yapın."***[60] (3,50 ila 5,25 m. arasında.)
- Veda Hutbesinde Peygamberimiz (ASM) ***"Ey insanlar! Bugün nasıl mukaddes bir gün ise, bu şehriniz nasıl mübarek bir şehir ise canlarınız, mallarınız, ırzlarınız öyle mukaddestir, her türlü taarruzdan korunmuştur."*** buyurmuştur.
- "**Her kim başkasına ait araziden bir karış yeri zorla çalarsa yedi kat yer boynuna sarılır.**"[61]
- İbni Mesud (RA) da der ki;

  "Peygambere şöyle dedim;

  "*Ey Allah'ın Resulü ne gibi zulüm en büyük zulümdür?*"

  Buyurdular ki;

  - ***"Haksız yere kardeşinin arazisinden bir zira almak suretiyle hakkını noksanlaştırmandır. Çünkü (başkasına ait) araziden bir taş haksız yere alınmasın ki, o taş kıyamet gününde yerin dibine kadar olanıyla boynuna sarılır."***[62]

- "***Allah güzeldir, güzel olanı sever.***"[63]

---

[56] Müsned, 3/44; Feyzü'l Kadir, 6/174-8833 nolu hadis.
[57] İbn-ül Hazma El'Hüseyni, 2/273.
[58] Müslim:2067/4.
[59] Hakim, Müstedrek, M.Mesabih, Hadis no: 3925.
[60] Buhârî, Mezâlim: 29; Müslim, Müsâkât: 243, (1613); Tirmizî, Ahkâm: 20, (1355); Ebu Dâvud, Akdiye: 31, (3633), İbnu Mâce, Ahkâm: 16, (2338); İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 3/178.
[61] Ahmed b. Hanbel Müsned, Cilt:2, Cüz:3, s. 107-108.
[62] Ahmed b. Hanbel Müsned, Cilt:3, Cüz:5, s. 289.
[63] Müsned-i Ahmed, 4/133-134, 151; Müslim, İman, 147.

- "***Allah'ım! Günahımı bağışla, evimi genişlet ve rızkımı bereketlendir."***[64]

- Belazuri'nin rivayetine göre Hz.Peygamber (ASM) Medine'de bir Pazar yerinin tesbiti ile ilgilenmiş. Medine çarşısına gelerek ***"Burası sizin Pazar yerinizdir. Burası daraltılamaz[65] buradaki alışverişinizden dolayı sizden vergi (harç) alınmayacaktır."*** buyurmuştur.[66]

- Hz. Peygamber (ASM) in sık sık çarşıyı denetlediği, satılan malları kontrol ettiği, bir seferinde bir buğday yığınının içine elini daldırıp içi yaş çıkınca ***"Bize hile yapan (aldatan) bizden değildir."***[67] buyurduğu bilinmektedir.

- Başka bir denetimde ise çadır kurarak, geniş bir yer işgal eden hurma satıcısının çadırını yıktırmıştır.[68]

- "***Yolların temizliği sadakadır."***[69]

- "***Lisanına hakim olan, evini genişleten ve hatasına ağlayana ne mutlu."***[70]

- "***Yâ Rabbî! Günahımı affet, evimi genişlet, rızkımı mübarek kıl."***[71]

- "***Âdemoğlunun şekâveti üç şeydendir: Kötü hanım, kötü mesken ve kötü binek (…)"***[72] buyurulmuştur. Meskenin kötülüğünden Hz. Peygamber'in darlığını kastettiğini Hâkim'in bir tahricinde görmekteyiz: "**(…) Meskenin kötülüğü darlığıdır (yâni istifâde edilen) bölümlerin azlığı"**[73] İbnu Hacer'in Taberâni'ye atfen zikrettiği bir vecihte, bu darlık **"bölümlerinin azlığı"** şeklinde değil, **"sahasının darlığı"** şeklinde ifade edilmiştir.[74]

- Kötü meskenin başlıca vasfının darlık olduğu belirtilmiş olmakla beraber, bazı rivayetlerde **"komşusunun kötülüğü"**[75], **"ezan ve kamet işitilmeyecek derecede mescide uzaklığı"**[76] da zikredilmiştir. Gürânî bunlara **"havasının kötü olmasını"** da ilave etmiştir.[77]

---

[64] Nesa-i Hadisi.
[65] Semhudi: 2/747.
[66] Balazuri: 1/24.
[67] Müslim, İman-164 (1.99, Hadis no: 102.)
[68] Semhudi: 2/479.
[69] Buhari, Ebu Davud, Edeb.
[70] Tab.Sagir 1, 78; M. Z. 10, 299 (Hasen)
[71] Müsned 4. 63.
[72] Buhari, Nikah 18 (7, 10; Müslim, Selâm 115 (4, 1747, 2225. H.)
[73] Müstedrek 2, 162 (Sh.)
[74] Bak. F. B. 11, 39 (Şerhte)
[75] M. Z. 5, 105 (Ziy); et-Tûsî, Tehzibu'l-Ahkâm 7, 399.
[76] Sefârînî, Gızâu'l-Elbâb li-Şerhi Manzûmeti'l-Âdâb, 2, Mısır, 1325, 343 (Hadis İbnu Ömer'den merfûan rivayet edilir.); İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 421.
[77] Gürânî, Şemsü'd-din Ahmet, Kevseru'l-Cârî ilâ Riyâdı'l-Buharî, Yzm. Ayasofya, Nu: 686, 261/b.

- Rivayetler Hz. Peygamber'in hücrelerinin takriben 10x10 zirâ ebadında kare şeklinde, duvarlarının da 7 veya 8 zirâ boyunda olduğunu haber vermektedir.[78] Sonraki dönem kitaplarında yeterli oda ölçüsü için **"içinde oturanların durumuna bağlı olarak değişir."** denilmiştir.[79]

- "**Kaza-yı hacet ve bevl sırasında ön ve arkanızı kıbleye çevirmeyin (…)."**[80]

- Hz. Peygamberimiz (ASM) ***"Nafakanın hepsi Allah yolundadır, bundan bina (yapmak için harcanan***[81] der.) ***hariç, onda hayır yoktur."***[82] der.

- "***Kişinin ihtiyacı haricinde yaptığı her bina sırtında bir vebaldir."***[83]

- "***(…) Oturmayacağınız binayı yapmayın (…)."***[84]

- "***Kim ihtiyacından fazla bina yaparsa kıyamet günü onu boynuna yüklenmeye zorlanır."***[85]

- "Allahım! Faydasız ilimden, ürpermeyen gönülden, doyma bilmeyen nefisten ve kabul olunmayan duâdan Sana sığınırım."***[86]***

- "***Allah bir kuluna kötülük murad edince malını binaya infak ettirir."***[87]

- "***Kim zulmetmeksizin ve ilahi hududu tecavüz etmeksizin bir bina yapacak olursa, bundan Cenab-ı Hakkın mahlukatı istifade ettiği müddetçe, ona komşuluk sevabı hasıl olur."***[88]

- "***Bir kimse binasını yedi*** (**bir başka vecihte on**[89]) ***zira'dan fazla yükseltirse kendisine (semadaki bir münadi tarafından): "Ey fâsık (Ey günahkâr) nereye (gitmeyi arzu ediyorsun?) diye nidâ edilir."***[90]

- Evinin darlığından şikayet eden Halid İbnu Velid'e ***"Binayı göğe yükselt ve Allah'tan (fiilî olarak) genişlik talep et."*** demiştir.[91]

---

[78] E. Müfred s. 160-161, 451. H.
[79] Mefâtihu'l-Cinân, s. 305.
[80] Buharî, Vudû 11 (1, 48); İbnu Mâce, Tahâret 17 (1, 115, 317-321 H.)
[81] Mubârekfûrî, Tuhfetu'l-Ahvazî bi-Şerhi Câmi'i't-Tirmizî, Kahire, 1963, 7, 184; Tirmizî, Kıyâmet 41 (7, 181, 2484. H.); İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 450-451.
[82] Tirmizî, Kıyâmet 41 (7, 181, 2484. H.)
[83] Ebû Dâvud, Edeb 160, (4, 360, 3237. H.)
[84] İbnu Hamza el-Hüseynî, el-Beyân Ve't-Tâ'rif fî Esbâbı Vürûdı'l-Hadîsi'ş-Şerîf, Haleb, 1329, 2, 273.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 451.
[85] M. Z. 4, 70.
[86] Müslim, Zikir 73.
[87] Bak. İbnu Hacer, F. B. 13, 336 (Şerhte)
[88] M. Z. 4, 70.(Zy.).
[89] Deylemî 147/b. Parantez içerisindeki ziyâdeler Deylemî'nin rivâyetine aittir.
[90] Fz. Kadir 6, 97. Hadisi İbnu Hacer de zikreder ve zafına dikkat çeker (F. B. 13, 336.)
[91] İbnu Hazma el-Hüseynî 1, 88.

- “***İnşa edeceğin binanın boyunu komşunun binasından daha yüksek yapma, böylece onun rüzgarına mani olursun. Ayrıca komşunu tencerenden çıkan kokuyla da rahatsız etme (yani onun dikkatini çekecek bir şey pişirince) ona da bir miktar gönder.”***[92]

- İbnu Abbâs radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: ***"Sizden kimse, duvarına, komşusunun hatıl saplamasına mâni olmasın.***"[93]

- Hz. Ömer (RA) Peygamber Efendimizi (ASM) ziyaretlerinde Hz. Peygamber'in başını dayadığı, içerisi lifle doldurulmuş bir yastık, vücudunun ancak bir kısmına kifayet eden hurma yaprağından örülmüş bir hasır (hasefe), tepesinin üzerinde asılı duran işlenmemiş birkaç (üç adet[94]) deri ve bir miktar da deri işlemede kullanılan ağaç yaprağından görür.[95]

- Hasırın örgülerinin Hz. Peygamber'in vücudunun açık yerlerinde izler yapmış olduğunu gören Ömer manzaradan müteessir olarak ağlamaya başlar. Hz. Peygamber, niçin ağladığını soruncu: **“Nasıl ağlamayayım, şu hasır vücudundan izler bırakmış, odada ise görülenlerden başka bir şey yok. Şu Kisra ve Kayser nehirler, meyveler içerisinde (altın tahtlar, ipek ve atlas yataklar üzerinde[96] sen ise Allah'ın Resulü (ol da böyle yokluk çek[97]) sana da yatak yapsak olmaz mı?”** der. Hz Peygamber'in (bir rivayetteki) cevabı aynen şöyle: ***“Benim dünya ile ne alakam var, ben dünyada kendimi bir ağacın altına gölgelenip sonra bırakıp giden yolcu gibi görüyorum.”***[98]

- Hz. Enes (radıyallahu anh) anlatıyor: "Bir gün Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) yanında biz olduğumuz halde (gezintiye) çıktı. Derken, etrafındaki binalara rağmen (daha yüksek olduğu için) sivrilen bir kubbe görmüştü:

  "Bu da ne?" diye sordu.

  "Ensardan falancaya ait" dendi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) sükut buyurdu, ancak binaya karşı içinden hoşnutsuz olmuştu. Bir müddet sonra, sahibi geldi. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e cemaatin içinde selam verdi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) yüzünü çevirdi ve selamını almadı. Tekrar tekrar selam verdi ise de aynı şekilde davranarak selamını almadı. Adam anladı ki Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) kendisine kızgındır ve yüz çevirmektedir. Durumu arkadaşlarına açarak:

  "Allah'a kasem olsun, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın bakışını iyi bulmuyorum. Hakkımda ne olup bitti, bilemiyorum da" dedi. Kendisine:

  "Gezinirken kubbeni gördü. "Bu kimin?" dedi. Sana ait olduğunu haber verdik" dediler.

---

[92] M. Z. 8, 168. Heysemî zafına dikkat çekmekle beraber İbnu Hacer'in “Bunun bir aslı var” dediği belirtilir. (Bak. İbnu Hamza el-Hüseynî (2, 24-5); İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 465.
[93] İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 17/272.
[94] Buhârî, Nikah 84 (7, 38)
[95] Müstedrek 4, 104 (M.).
[96] Müstedrek 4, 104.
[97] Bak. F. B. 11, 199 (Şerhte).
[98] Timizi, Zühd 44 (7, 110, 2378, H.).

Adam hemen dönüp, kubbesini yıktı, öyle ki yerle bir etti. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bir başka gün yine gezintiye çıktı. Kubbeyi göremeyince:

"Kubbeye ne oldu?" diye sordu.

Kubbe sâhibiyle olup biten gelişmeler haber verildi. Bunun üzerine Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)

"Bilin ki, zaruri olmayan her bina, sahibine bir vebaldir" buyurdu.[99] [Kezâ aynı muhtevâda bir müdahale de amcası Abbas'ın yaptırdığı gurfe'ye karşı olmuştur. Hz. Abbâs (radıyallahu anh), gurfe'nin yıkılmaması karşılığında bedelince sadakada bulunmayı teklif eder. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) bunu kabul etmez. Abbâs (radıyallahu anh) teklifinde sonuna kadar ısrar ederse de Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buna katiyyen yanaşmaz ve ***"yık onu"*** der.[100] İnşaat yıktırılır.

- Abdullah İbnu Amr İbni'l-Âs (radıyallahu anh) anlatıyor: "Ben, ahşab evimi tamir için çamurlamakla meşguldüm. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bana uğradı ve:

  "Bu da ne Ey Abdullah?" buyurdu. Ben:

  "Evin tamiriyle meşgulüm" dedim.

  "Ölüm(ün gelmesi) ve bu ev(in yıkılmasın)dan daha çabuktur" buyurdu.

  Bir rivayette: ***"Ben emr-i Hakk'ın gelmesini bun(un yıkılmasın)dan daha çabuk görüyorum"*** buyurmuştur.[101]

- Müslim'in tahricinde, kapının üzerine halı asan Hz. Aişe (radıyallahu anhâ)'ye Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın ***"Allah taş ve toprağa elbise giymeyi emretmemiştir"*** diyerek indirttiğini görmekteyiz.[102]
- Buhârî'nin bir tahricinde, İbnu Ömer (radıyallahu anhüma) tarafından dâvet edilen Ebû Eyyûb (radıyallahu anh) da duvarın bir örtü ile kaplanmış olduğunu görünce (duraklar). İbnu Ömer (radıyallahu anhüma) *"Bu meselede kadınlar bize galebe çaldı (söz dinletemedik)"* der. Ebû Eyyûb (radıyallahu anh): *"Başkasın(ın evde böyle bir münkere yer vereceğin*[103]*)den korksam da senden korkmazdım"* der ve geri döner.[104] İbnu Hacer, başka rivayetlere dayanarak, bu dâvetin İbnu Ömer'in oğlu Sâlim'in düğünü vesilesiyle yapıldığını belirtir.[105]

  Abdullah İbnu Yezîd de dâvet edildiği yerde tezyin için duvara örtü çekildiğini görünce girmez, oturup ağlar. Sebebi sorulunca: *"Nasıl ağlamıyayım"* der ve Hz. Peygamber

[99] Ebû Dâvud, Edeb: 169, (5237); İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 3/177.
[100] M. Z. 4, 70; Mükkilü'l-Âsâr 1, 415; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 457.
[101] Ebu Davud, Edeb: 169, (5235), (5236); Tirmizî, Zühd: 25, (2336); İbnu Mâce, Zühd: 13 (4160); İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 3/177.
[102] Müslim, Libas 87 (3, 1666, 2107, H.).
[103] Aynî 20, 163.
[104] Buhari, Nikah 77 (7, 32-33).
[105] F. B. 11, 158.

(aleyhissalâtu vesselâm)'in ***"(...) Dünya size galebe çalacak (...) siz bir elbiseyle evden çıkıp, bir başka elbiseyle geri döneceksiniz, evlerinizi de Kâbe'yi örter gibi örteceksiniz." (...)***[106] dediğini duymuştum" der.

- Ebu'l-Ahvas babasından naklen diyor ki: "Üzerimde adi bir elbise olduğu halde Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın yanına gelmiştim. Bana:

  "Senin malın yok mu?" diye sordu.

  "Evet var!" cevabıma:

  "Hangi çeşit maldan?" sorusunu yöneltti.

  "Her çeşit maldan Allah bana vermiştir [deve, sığır, davar, at, köle, hepsinden var]" demem üzerine:

  "Öyleyse Allah Teala hazretleri sana bir mal verdiği vakit Allah'ın verdiği bu nimetin eseri ve fazileti senin üzerinde görülmelidir!" buyurdular." [Nesaî, Zinet 83, (8, 196).][107]

- İbnu Ömer (radıyallahu anh) anlatıyor: ***"Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) şu iki kıyafeti yasakladı: Çok yüksek kıyafet, çok düşük kıyafet."*** [Rezin tahriç etmiştir.][108]
- Muaz İbnu Enes (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki:

  "Kim muktedir olduğu halde tevazu maksadıyla (Allah için) (kıymetli) elbise giymeyi terkederse, Allah kıyamet günü, onu mahlukatın başları üstüne çağırır ve dilediği iman elbisesini giymekte onu muhayyer bırakır." [Tirmizî, Kıyamet 40, (2483).][109]

- Buharî'nin Hz. Ayşe'den yaptığı bir tahricte Hz. Peygamber'in evde, üzerinde **haç** bulunan her eşyanın, mutlaka **haç**ını bozduğu bildirilmektedir.[110]

- Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) evlerin boyca yükselmesindeki istikrâh ve memnûniyetsizliğini muhtelif vesilelerle ifâde etmiş, bunu ***"kıyâmet alâmetlerinden biri"*** olarak tavsif etmiştir. Meşhûr Cibril hadisinde kıyâmetin ne zaman kopacağına dâir suâle ***"Bilmiyorum"*** dedikten sonra alâmetlerinden olarak: ***"Davar çobanları bina yükseltmekte yarıştıkları zaman"*** der[111]

---

[106] M. Âliye 2, 264. İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 437-438.
[107] İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 15/63.
[108] İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 15/65.
[109] İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 15/61.
[110] İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 444.
[111] Buhari, İsti'zan 53 (8, 82); Müslim, İman 1 (1, 38, 8. H.). İbnu Hacer'in Kurtubî'den *"Nebat (ehlinin) kibarlaşması ve şehirlerde kasırlar edinmeleri dînin inkilâbına duçâr olmasıdır"* hadîsi üzerine naklettiği şu îzahı, enteresan olduğu için aynen naklediyoruz: "Hadîsden maksûd ehl-i bâdıyenin (köylülerin) amme işlerini (el-emr) (devlet) istilâ etmeleridir. Memlekete zorla hâkim olurlar. Bunların (böylece) malları çoğalır, himmetleri (yüksek apartmanlar inşasıyla) binâ yarışına ve bununla tefâhura yönelir. Bu duruma içinde bulunduğumuz şu devir şehâdet etmektedir:" (F.B. 1,131). Merhûm Prof. Hamdi Râgıb Atademir bir vesile ile Cibril hadisinde geçen "tetavülü'l-Bünyân" tâbiriyle günümüzün demokrasi sistemine ve bunun marazî tarafına delâlet ettiğini

Kezâ bir diğer rivayette de ***"binâlar sivrilince"***[112] kıyâmetin beklenmesi gerektiğini söylemektedir. Bu cümleden olarak kıyâmete yakın insanların evlerini (rengârenk münakkaş ve çizgili elbiselere benzeteceklerini ifâde ederek[113], evin harici tezyinatını da israf sınıfına sokarak kerâhetini bildirmiştir.

- Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in nezâret ve iştiraki ile yapılan ilk câmi ve âilesine mahsûs etrafındaki hücrelerin de tavanı el değecek kadar alçaktır.

- Yesrib'in adı Medine-i Münevvere (aydın insanlar şehri) olarak Hz. Peygamber (ASM) tarafından değiştirilmiştir.

- "Siz nasıl olursanız sizin idarecileriniz de öyle olur. (Siz) nasılsanız öyle idare edilirsiniz" (Keşfü'l- Hafa, 2:311)

- "***Nasılsanız öyle idare edilirsiniz.***" sözünün ise sahih bir hadis olmadığı, selefe ait bir söz olma ya da zayıf bir hadis olma ihtimali yüksek olduğu ilim ehlince düşünülmektedir.

- **BAŞA DÖN**

söylemişti. Aynı hadîsi Mübârekfûrî' de: "Bu hadis köylü ve benzeri ihtiyâç sâhiplerinin dünyâlık yönüyle zenginleşerek binâlar yaptırmak sûretiyle birbirlerine karşı böbürleneceklerine delâlet eder" der. (T. Ahvazi 7, 349). (İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 454.)

[112] M. Z. 7, 310 (Sıkât); . H.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 454.

[113] E. Müfred s. 163, 459. H.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 455.

Konuyla ilgili Ashab-ı Kiram ve İslâm büyüklerinden intikal edenler BAŞA DÖN

- Rivâyetler, Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in sünnetinde rastlanan bu misâllere muvazi, paralel olarak müteakip devirlerde halifeler tarafından hususi meskenlere ve hatta amme için yapılmış inşaatlara, benzeri maksatlarla müdahalelerde bulunulduğunu göstermektedir. Müleyh İbnu Avf es-Sülemî'nin rivayetine göre Hz. Ömer'e, Sa'd İbnu Ebi Vakkas (radıyallahu anhümâ)'ın evinin kapısına tahtadan işlemeli bir kapı, kasrına da kamıştan ilave bir kulübe yaptırdığı haberi ulaşır. Hz. Ömer (radıyallahu anh) bu haber üzerine derhal Muhammed İbnu Mesleme (radıyallahu anh)'yi göndererek (israf olarak değerlendirilen) mezkur kapı ve kulübeyi yakmasını emreder.[114]

  el-Hakîmu't-Tirmizî'nin bir tahricinde, Ebûd-Derdâ'nın Humus'daki evine bir kenif[115] ilâve ettiğini haber alan Hz. Ömer (radıyallahu anh)'in, "Yâ Üveymir, dünyayı tezyin hususunda Fars ve Rum'un inşaatları sana kifayet ederdi. Allah onları (israfları için) harâb etti. Mektubumu alır almaz Humus'u terket, Dımeşk'e[116] git" diyerek cezâ olarak onu bulunduğu yerden sürgün eder.[117]

- Hz. Ömer (radıyallahu anh), Humus emîrinin, evin üstünde **'ılliyye** denen bir tenezzüh, eğlenme, dinlenme odası yaptırdığını duyunca derhal ona bir mektup yazarak *"odun toplayıp yakmasını"* emreder.[118]

  Benzeri bir olayı Hâricetu'bnu Hüzâfe (radıyallahu anh)'nin Mısır'da yaptırdığını duyunca Mısır Vâlisi Amr İbnu'l-Âs (radıyallahu anh)'a yazarak *"... Hârice, komşuların avretine ıttıla peydâ etmek istiyor, mektubumu alınca yık onu"* der.[119]

- Temîmü'd-Dârî (radıyallahu anh)'nin rivayetinden "Hz. Ömer (radıyallahu anh) zamanında halkın yüksek binâlar yaptırdığını"[120] öğreniyoruz. Abdullâhu'r-Rûmî'nin bahsettiği, Hz. Ömer (radıyallahu anh) tarafından vâlilere: *"Binâlarınızı yükseltmeyin"*[121] diye yapılan tamim bu yüksek yapma hareketlerinden sonra yapılmış olabilir. Belki de Hz. Ömer (radıyallahu anh)'in bu titizliği sonucu olarak Kûfe'de bulunan Sa'd İbnu Ebî Vakkâs oturmak için muhtâç olduğu evin inşası için bile

[114] Belâzuri, s. 391; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 458.
[115] Kenef, hela, tuvalet.
[116] Dımeşk, Şam demektir.
[117] el-Hakimu't-Tirmizi, a.g.e., s. 66.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 458-459.
[118] el-Hâvî, li'l-Fetâvâ 1, 184.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 459.
[119] el-Hâvî, li'l-Fetâvâ 1, 185.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 459.
[120] Dârimî 1, 69, 257. H. İbnu Abdilber, Câmiu Beyâni'l-İlm, s. 77.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 459.
[121] E. Müfred s. 161, 452. H.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 459.

Medine'ye yazarak izin ister. Hz. Ömer cevabında: *"Güneş ve yağmurdan koruyacak kadar"* ev yapmasına izin verir.[122]

- Hz. Ömer (radıyallahu anh)'in mesken mevzuundaki titizliğini ifade eden bir diğer misâl tezyinatla ilgili. Abdurrezzâk'ın bir tahricinde Hz. Ömer (radıyallahu anh)'e Basralı Hadrâ adında bir kadın evinin iç duvarlarını, örtüler çekerek, tezyin ettiği haberi ulaşınca orada vâli bulunan Ebû Musâ el-Eş'arî (radıyallahu anh)'ye yazarak bu tezyinat perdelerini yırtmasını emreder.[123] Kezâ kendisini İrânlı bir çiftçi (dehkân) dâvet edecek olsa, önce sorar, eğer evinde tasvir olduğunu öğrenecek olursa icâbet etmezdi.[124]

- Hz. Ömer (radıyallahu anh) umumi ahlâka menfi te'sir eden evlere de müdâhale etmiştir. Bu meyânda bir nevi içki imâl ve satış yeri (hânût) durumunda olan Ruveyşudu's-Sakafi'nin evini yaktırır.[125] Sa'd İbnu İbrâhim evi bir kor hâlinde gördüğünü kaydeder.[126]

- Hz. Ömer Basra ve Kûfe şehirlerini kurarken evlerin çevresindeki arsaların bahçe (yeşil) alanı olarak ayrılmasını ve bunun en az 600 ile 800 m² olması gerektiğini belirtmiştir. Bu alanların rastgele kullanılmasını yasakladığı gibi bu yerlerden vergi alınmamasını da emretmiştir. Bu suretle "**bahçeli ev**" stili şehir plancılığına armağan edilmiştir.[127]

- Hz. Ömer'in Basra ve Kûfe için çizdiği plana bakacak olursak başta mescid olmak üzere genel hizmetlere ayrılan tesisler mümkün mertebe her bir yerleşme ünitesinin merkezinde yer almalı, yollar oraya çıkmalıdır. Ulaşan rivayette Kûfe (ve Basra) da Hz. Ömer'in emriyle mescid ve imaret (valilik) binasının şehrin merkezine inşa edildiği, yollar orada kesişecek şekilde planlandığı bildirilir. Bu merkezi alanın birer ok atımlık[128] etrafı mescid ve vilâyet konağı için avlu olarak boş bırakılmıştır.[129]

- Şehrin kuruluşu, yolların güvenliğini temin etmekle Hz. Ali (KV) görevlendirilmiştir. Böylece yollara taşan, şehirlerin planını bozan yapılaşmalara fırsat verilmemiştir.[130]

- Hz. Ali (KV) dükkanların sokaklara taşmasını yasaklamıştır.[131]

- Mesken mevzuunda israftan zecirle, yasakla ilgili tâlimât Ahlâk-ı Alâiyye'de şu ifâdeye ulaşır.: *"... İrtifa'ı binâ ve nakş ve zuhrufe'i sakf ve cidârda mübâlağadan hazer ede.*

---

[122] Cem'u'l-Cevâmi' 1, 140/a.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 459.
[123] Abdürrezzak 11, 31.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 459.
[124] M. 'Âliye 2, 110, 1796, H.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 459.
[125] İbnu Sa'd 3, 282.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 459.
[126] İbnu Sa'd 3, 282.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 459.
[127] M. Edip Gökbakan, İslam'ın Çevre, Şehircilik ve Belediyecilik Modeli, Elazığ, 1995, s.390.
[128] Bir ok atımı 260 veya 216 metre olarak değerlendirilmektedir. Dünya rekoru ise 846 metre ile Osmanlı okçularındadır. (https://pasada.gen.tr/ok-en-fazla-kaç-metre-gider/ Erişim Tarihi: 21.11.2023)
[129] İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 479.
[130] M. Edip Gökbakan, İslam'ın Çevre, Şehircilik ve Belediyecilik Modeli, Elazığ, 1995, s.402.
[131] K. Ummal 5, 488.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 467.

*Ahbârda vârid olmuştur ki bir kimseye menzilini altı zirâ'dan artık kaldırsa melâike-i âsiman **ilâ eyne** yâ mel'ûn derler.* (Zuhruf: Yaldız, yalancı süs.)

- İtidâlden bîrûn kadr u mâlâbüdden efzûn harc mezmumdur. Hususan ki bozup düzmeye mûtad ve bir sûretten usanıp hey'et-i cedid etmeğe mübtelâ olma maraz-ı sa'b ve huluk-ı zemimdir..."[132] ***(anlamı: Orta yol dışında kıymet ve takatinden fazla harcamak makbul değildir. Özellikle bozup düzmeye alışılmış ve bir şekilden usanıp yenilemeye düşkün olma hali zor bir hastalık ve makbul olmayan bir ahlâktır.) veya (Orta yol dışında kıymet ve zaruri olandan fazla harcamak makbul değildir. Özellikle bozup düzmeye alışılmış ve bir şekilden usanıp yenilemeye düşkün olma hali zor bir hastalık ve makbul olmayan bir ahlâktır.)***

Zecr: Yasaklama, zorlama.
Zuhruf: Yaldız. Yalancı süs. Gösteriş. Zinet. Altın.
Cidâr: Duvar.
Hazer: Sakınma
Bîrûn: (far.) er. 1. dışarı. 2. dış harici. 3. osmanlı devleti'nde saray dışında vazifeli memurlar.
Efzûn: Fazla , çok ziyade.
sa'b: C.: (Sıâb) (Suubet. den) Zor, güç, çetin. * Zorlu, güçlü kuvvetli.
Mâlâbüd: lügatta karşılığı yoktur. lâbüd kelimesi ve mâ öneki ile birlikte düşünüldüğünde "zaruri olan" manası verilebilir. (lâbüd[133]: zaruri, mâ: ki o (önek).
Mezmum: kötü, makbul olmayan.
Mübtelâ: Dertli. Hasta. Başı sıkıntılı. Rahatsız. Belâlı. Düşkün. Tutkun. Tutulmuş.
Huluk: Huy. Tabiat. Ahlâk.

- Komşusununkinden yüksek olması sebebiyle Hz. Peygamber ve Hz. Ömer'in bazı inşatları yıktırmış olduklarını yukarıdaki örneklerde de olduğu üzere görüyoruz.

- el-Hakîmu't-Tirmizî de, Hz. Ömer (radıyallahu anh)'in bina hususundaki bir müdâhalesini kaydettikten sonra şunu söyler: *"Eğer bina muhtaç olunan miktarsa bunu Allah'tan sevâb bekleyerek inşâ edebilir. Zira meskene olan ihtiyaç aynen yiyecek, giyecek ve bineğe olan ihtiyaç gibidir"* der.[134]
- Bina hususunda hadislerde gelen bir kısım istikrâhı, israfla izah etmek çok yerinde olacaktır. Müslümanlar'ın bu konudaki kanaatlerini, bu meseleye bakışlarını Hârunu'r-Reşîd'e, yüksek bir saray yaptırdığı zaman, Muhammed İbnu's-Semmâk'ın cesâretle yüzüne haykırdığı şu sözlerde bulabiliriz: ***"Toprağı yükselttin, dini bıraktın. Eğer bu kendi paranla yapıldıysa, bil ki sen müsriflerdensin, Allah ise müsrifleri sevmez. Yok bu başkasının malından ise bil ki zâlimlerdensin. Allah ise zâlimleri sevmez"*** der.[135]
- Semerkandî ayet ve hadisleri nazar-ı itibara alarak *"Efdal olanı, malı ahiret için harcayıp dünya için sarfetmemektir. Buna rağmen, 1- Malı haram yoldan kazanmamış olmak, 2- Bir Müslüman veya zımmî'ye (inşaat vesilesiyle) zulmetmemek, 3- (İnşaat sebebiyle)*

[132] Kınalızâde 2, 6. İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 453.
[133] http://www.lugatim.com/s/LÂBÜD (Kubbealtı Lügatı, Erişim Tarihi: 21.11.2023)
[134] Nevâdiru'l-Usûl, s. 68.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 452.
[135] Mefâtihu'l-Cinân 305'ten nakleden İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 453.

Allah'a karşı olan farzlardan birini terk etmemek şartıyla inşaat haram değildir."[136] hükmüne varmıştır.

- Hz. Ömer zamanında Basra ve Kûfe şehri kurulurken ana caddeler 20, tali sokaklar 9 zirâ olarak planlanmıştır.[137]

- Suyûtî: Âlimlerimiz demiştir ki: *"Bir mescidin yanıbaşında onun cemaatine zarar verecek yeni bir mescid yapmak caiz değildir. Böyle bir inşaat yıkılarak buna engel olunması gerekir. Ancak mahalle büyükse ve tek mescid halka yeterli gelmez ise o zaman yenisi yapılmalıdır"* der.[138]
- Buradaki maksad cemaatin tek yerde toplanması, fırkalara, bölümlere bölünerek sosyal zafiyetin meydana gelmemesidir. Cenab-ı Hakk'ın rahmeti cemaat üzerinedir, cemaat ne kadar kalabalık olursa rahmet o kadar fazla olacaktır. Yanyana cami veyahut başka aynı fonksiyonda binalar yapmanın rahmet-i ilahiyenin daha fazla celbedilmesine mani olmakla birlikte Kur'an'da kesinlikle yasaklanan israfa girilmesidir. Bu da bir Müslüman ahlakı değildir. İsraf, haramdır ve süfyani bir hususiyettir. Bundan içtinab edilmelidir, yani kaçınılmalıdır.

- İlk kurulan İslâm şehirlerinde hikmetin ve adaletin izlerini görürüz. Hicretin 30. yılında nüfusu 100 bini bulan Kûfe ve 200 bini bulan Basra Hz. Ömer zamanında M.S. 762'de 100 bin işçi tarafından kurulmuştur. Amr b. As Fustat'ı (Kahire), Ukbe b. Nafi Kayravan'ı, Tunus'u ve Fey'i kurdu. Şam, Belh, Buhara, Semerkand, Kardova ve Sevilla İslâm'la gelişti ve tarihi kimlik kazandı.[139]

BAŞA DÖN

[136] Semerkandî, Bustân 252-53.
[137] Kettânî, Terâtib 1, 282.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 452.
[138] Suyûtî, El-Havi Lil Feteva, Cilt:1, s.190'den nakleden M. Edip Gökbakan, İslam'ın Çevre, Şehircilik ve Belediyecilik Modeli, Elazığ, 1995, s.453.
[139] M. Edip Gökbakan, İslam'ın Çevre, Şehircilik ve Belediyecilik Modeli, Elazığ, 1995, s.391.

Erdemli Şehir BAŞA DÖN

el-Medînetü'l-Fâdıla[140] (=Medine-i Fadıla=Erdemli Şehir=İdeal Şehir) adlı kitabında Fârâbî ideal şehri **"saadeti elde etmede muhtaç olunan şeyleri teminde, teâvün maksadıyla toplanılan yer"**[141] olarak tarif etmektedir.

İdeal şehir sıhhatli, her bakımdan tam ve mükemmel bir beden gibidir ki, uzuvları birbiriyle gayenin temininde yardımlaşırlar.[142]

Erdemli Devlet: Ahlâkî erdemleri ilke edinmiş, iş bölümü ve sosyal dayanışmanın en mükemmel düzeyde gerçekleştiği, hukukun ve sosyal adaletin tam olarak uygulandığı, bilgelerin başkan olduğu bir devlettir.

Erdemsiz devlet şekilleri: 1- Sapık, 2- Fasık, 3- Değişebilen, 4- Cahil (Bunun da 6 ayrı şekli vardır.)

Fârâbî, insan topluluklarını sınıflandırırken kriter olarak ihtiyaç, iş bölümü, dayanışma ve ahlâkî erdemleri gerçekleştirme olgusunu göz önünde bulundurur ve bu açıdan insan topluluklarını gelişmiş ve gelişmemiş diye iki kısma ayırır.[143]

Gelişmemiş olanlar	**Küçük**	**Orta**	**Büyük**
	Aile	Sokak	Mahalle ve Köy

Gelişmiş olanlar	**Küçük**	**Orta**	**Büyük**
	Şehir	Devlet	Birleşik Devletler

BAŞA DÖN

[140] Fârâbî, el-Medînetü'l-Fâdıla, s.117-118.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980.
[141] Fârâbî, el-Medînetü'l-Fâdıla, s.117-118.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 456.
[142] Fârâbî, el-Medînetü'l-Fâdıla, s.117-118.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 456.
[143] Fârâbî, el-Medînetü'l-Fâzıla, Çev: Nafiz Danışman, 1990, MEB Yayınları, s. 124.

İbâha ve temlik hususları

"*İ'lem eyyühe'l-aziz! Cenab-ı Hakkın sana in'âm ettiği* [nimet olarak verdiği] *vücutla vücuda lâzım olan şeyler, temlik* [mal sahibi olma] *suretiyle değildir. Yani, senin mülkün ve malın olup istediğin gibi tasarruf etmek için verilmemiştir. Ancak, o gibi nimetlerde, Allah'ın rızasına muvafık* [uygun] *tasarruf edilebilir.*

"*Evet, bir misafir, ev sahibinin iznine ve rızasına muvafık olmayacak derecede, yemeklerde ve sair şeylerde israf edemez.*"[144]

"*Ey insan ve ey nefsim, muhakkak bil ki: Cenab-ı Hakkın sana in'âm ettiği vücudun, cismin, âzaların, malın ve hayvânâtın ibâhadır* [helâl kılınmıştır]*, temlik değildir. Yani, istifaden için kendi mülkünü senin eline vermiş, istifade et diye ibâha etmiş* [helâl kılmıştır] *. Senin gibi, idare etmekten hakikaten âciz ve tedbirden cidden câhil bir şahsa temlik etmemiş. Çünkü, mülk olarak verseydi, idaresini sana bırakmak lâzım gelirdi.*"[145]

Mülk-mülkiyet hususunda daha önce gördüğümüz **"Mülk Kimindir"** konusunu da hatırlamış olalım.

İslâm'da mülkiyet hakkı

Yukarıda da anlatıldığı üzere İslâm'da mal ve mülkün mutlak sahibi Allah'tır. Bu anlayış insanın tüm benliği ile dünyaya sarılmasını, kaynakları yağmalamasını önlemiştir. Özellikle herkesin faydalanması gereken şehir, miri arazi ve kıyı alanlarında kısıtlayıcı mülkiyet anlayışını getirmiştir. İslâm hukuk anlayışında her şey insan içindir. Devlet mutlu ve huzurlu toplum sağlama yükümlülüğü altındadır. Bunun için imkânı olmayana parasız arsa, faizsiz kredi vermek suretiyle ucuz ev sahibi olmasını sağlamıştır.

Herkese Bir Ev

Hz. Peygamber Medine'ye göç eden Mekke'lilere (muhacirlere) arsalar dağıtmış, ev yapanlara, işsizlere ve evlenenlere yardım etmiştir. Kim olursa olsun her Müslüman'a herhangi bir ev veya akarını, alacağı parayı tekrar ev veya akara yatırmadıkça, satmayı hoş karşılamamıştır. Burada "yerine yenisi konmazsa bu para hakkında hayırlı kılınmaz" düşüncesi mevcuttur. Başka muhtelif rivayetler de Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in *"her Müslüman için normal bir ev"* siyâseti takip ettiğinin delilleridir.[146]

Hz. Ömer arsa ve evlerden vergi almamıştır. İslâm kalkınmayı temin edici, işsizliği önleyici yatırımlardan zekâtı kaldırmıştır.

Ev ve mesken yapımı teşvik edilmişken, satılmasına yasaklar getirilmiştir. Aile içi huzur ve güven her zaman önde tutulmuştur. Bu konuda Hz. Peygamber: ***"Kim bir ev veya arsa satar***

[144] Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevî-i Nuriye, Yeni Asya Neşriyat, Almanya Baskısı, Mart 1994, s. 92-93.
[145] Bediüzzaman Said Nursi, Barla Lahikası, Risale-i Nur CD'si, s. 327. (Ayrıca Lemalar, 17. Lem'a, 15. nota, 3. mesele olarak da geçer.)
[146] İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 3/208-209.

da kıymeti ile bir benzerini satın almazsa o parada bir bereket ve kıymet yoktur."[147] buyurmuştur.

BAŞA DÖN

[147] İbni Mace, Rukun/24; Beyhaki, Es-Sünnenü'l-Kübra, cilt:6, s. 33-34.; M. Edip Gökbakan, İslam'ın Çevre, Şehircilik ve Belediyecilik Modeli, Elazığ, 1995, s.400.

Yabancı ve yerli gezginlerin Osmanlı şehirleri hakkındaki görüşleri BAŞA DÖN

- "*Roma yeryüzünün hülasasıdır. İstanbul ise yeryüzünün kendisi.*" XVI. Yüzyıl, bir Venedik Büyükelçisinin sözü.
- "*İsfahan nısf-ı Cihan. Eğer İstanbul nabaşe.*" Fars atasözü

  (Türkçesi: **İsfahan dünyanın yarısı. Eğer İstanbul olmasaydı.**)
- "*Eğer New-York'u İstanbul ile kıyaslayacak olursak New York'un felaket, İstanbul'un ise bir yeryüzü cenneti olduğunu söyleyebiliriz.*"
  Le Corbusier İstanbul'a ilk gelişi olan 1911-1912 yılında söylemiş.
- Corbusier devam eder: *"Bir atasözü der ki: 'Kişi bina yaptığı yere ağaç diker.' Biz ise onları söküyoruz! İstanbul bir meyve bahçesidir; bizim şehirlerimiz ise taş ocakları!"*[148]
- "*Gezdim diyar-ı küfrü beldeler, kâşâneler gördüm*

  Dolaştım mülk-i İslâmı hep virâneler gördüm." Ziya Paşa[149]
  kâşâne: Büyük, süslü köşk.

- Lamartine, Doğu seyahati hatıratında: "Bu memleketin iki hususiyetini batılıların anlamasına imkân yok. Bu memleket fakir bir ülke fakat temizliğini ve ikinci olarak güzelliğini hiçbir batılının tasavvur etmesi mümkün değil." demiştir.[150]

- 22. Dünya Mimarlık Kongresinin yapıldığı Temmuz 2005'te Uluslararası Mimarlar Birliği Başkanı Jaime Lerner geliyor. Kongrenin ardından İstanbul'u havadan inceleyen Lerner, şehrin iki yüzü arasındaki farkı ortaya koyarken Sinan'a atıf yapıyor.

  Yenikapı'dan kalkan helikopter, Sultanahmet ve Ayasofya üzerine geldiğinde iki elini birden kaldırarak şu sözleri söylüyor: *"Muhteşem Sultanahmet. Elimi uzatsam minarelerine değecek neredeyse... Ben İstanbul'un sembolü olarak Ayasofya'yı göstermiştim, yanılmışım."* Tarihî yarımada ve Boğaz'dan sonra İstanbul' un arka semtlerine yol alırken ünlü mimarı bir suskunluk kaplıyor. *"Bu binaları, Sinan'ın torunlarının yaptığına beni kimse inandıramaz."* derken, pilottan rica ediyor: *"Lütfen beni Taksim, Ortaköy ve Sarıyer civarına götür."*

  Lerner'e, İstanbul'u nasıl bulduğunu sorduk. Tek kelimeyle cevap verdi: ***'Büyüleyici'***. Kendisini en çok neyin etkilediği sorusunu ise şöyle cevapladı: *"Tabii ki Sultanahmet Camii. Daha önce Kadir Topbaş'a İstanbul'un sembolü Ayasofya olmalı demiştim. Ama yanılmışım. Başkana buradan çağrıda bulunuyorum: İstanbul'un simgesi kesinlikle Sultanahmet Camii olmalı. İstanbul ile ilgili başına 'en' gelen bütün kelimeler Sultanahmet olmalı. Ben daha önce bu kadar etkileyici bir yapı görmedim. Minareleri, bu minarelerden okunan ezan sesi... Hepsi, çok güzel bir armoni oluşturuyor. Niye hâlâ sembol aranıyor bu kente? Hem de bulutlara değen minareler, bu minarelerden yükselen ezan sesi varken!"*[151] : 12.06.2006) **BAŞA DÖN**

[148] Mustafa Armağan, Şehir Asla Unutmaz, İstanbul, 1996, s. 104.
[149] Mustafa Armağan, Şehir Asla Unutmaz, İstanbul, 1996, s. 106.
[150] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s. 362.
[151] https://v3.arkitera.com/news.php?action=displayNewsItem&ID=2961 (erişim tarihi: 12.06.2006)

Şehir kuramı ve şehir çeşitleri BAŞA DÖN

Şehir kuramının öncülüğünü yapan Fustel de Coulanges, şehrin en önemli kurumunun **din** olduğunu savundu.[152]

Yine antik şehir dini bir topluluktu.[153]

Fonksiyonları icabı şehirler muhtelif adlar almaktadır. Alman Keutgen'e göre iki ana kuram; Garnizon Şehir Kuramı ile Askeri Şehir Kuramı'ydı.[154]

Şehirler ayrıca üretim ve tüketim durumlarına göre, bünyesinde bulunan nüfusun ağırlık derecelerine göre de sınıflandırılmaktadır. Bunları kısaca örnekleriyle görürsek:

Kutsal veya dînî şehirler: Mekke, Medine, Kudüs, Vatikan.

Askerî (garnizon şehirler): Kırklareli.

Maden şehirleri: Zonguldak.

Liman şehirleri: İstanbul, İzmir, Mersin, Beyrut.

Ticaret şehirleri: İstanbul, Bursa, New York.

Sanayi şehirleri: İstanbul, İzmit, Gaziantep.

Kültür şehirleri: İstanbul, Bağdad, Kahire.

Tekno şehirler: İstanbul, Ankara.

Zincir şehirler: İstanbul ve İzmit.

Memur şehirleri: Ankara, Washington D.C.

Ölü şehirler: Pripiat (Çernobil nükleer santralinin olduğu şehir)

Emekli / Tatil şehirleri: Altınoluk, Ayvalık, Bodrum.

Kozmopolit şehirler: New York.

Geçilemeyen şehirler: Çanakkale

Gazi şehirler: Antep.

Şanlı şehirler: Urfa.

Kahraman şehirler: Maraş

Serhad şehri: Edirne,

Gül şehri: Isparta,

Göllerin şehri: Isparta.

Nurlu[155] şehirler: Isparta

BAŞA DÖN

[152] Ahmet Aydoğan (Önsöz ve yayına hazırlayan), Şehir ve Cemiyet, İz Yayıncılık, İstanbul, 2005, s. 79.
[153] Ahmet Aydoğan (Önsöz ve yayına hazırlayan), Şehir ve Cemiyet, İz Yayıncılık, İstanbul, 2005, s. 80.
[154] Ahmet Aydoğan (Önsöz ve yayına hazırlayan), Şehir ve Cemiyet, İz Yayıncılık, İstanbul, 2005, s. 83.
[155] Isparta, Risale-i Nur Külliyatının büyük bir kısmının Üstad Bediüzzaman Said Nursi tarafından telif edildiği, taşıyla toprağıyla mübarek bir şehirdir.

Müslüman şehirlerinin ortak özellikleri BAŞA DÖN

- Korunmayı temin eden bir kalenin mevcudiyeti.
- Merkezde yer alan cami, Cuma camisi. Ayrıca cami bir mahallenin odak noktasını teşkil eder.
- Yönetime ait binalar, eğitim, sağlık yapıları, hamamlar.
- Yerleşim birimleri, mahalleler.
- Mezarlıklar, yeşil alanlar ve ormanlık alanlar.

Osmanlılar tarafından fethedilen şehirlerde; ilk ve ortaçağ şehirlerinde yer alan kalelerin dış kısımlarında da yerleşimlere başlandığını görmekteyiz. Yine bazı şehirlerde yönetim bölümünü barındıran iç kaleden maada bütün şehri kuşatan dış kalelerin de varlığı bilinip görülmektedir.

İbn-i Maun'un bir rivayeti ve bunu tamamlayan ibn-i Mesud'un bir sözü şöyledir:

"Hikmet ve bilgi sahibi kişiler demişlerdir ki; 'Kahir (adalette tavizsiz hükmeden) sultanı, hazık (mütehassıs) tabibi, kurulu pazarı, akan nehri olmayan bir memlekete inmeyin.' derler"[156]

Yine İbn-i Mesud; *"Üç şey vardır ki, halk bunlarsız olmaz:*

1. *Aralarında adil bir emir. Bu olmazsa halk birbirini yer,*
2. *Mushafın (Kur'an-ı Kerim'in) alınıp satılması. Bu olmazsa Allah'ın kitabı azalır. İnsanlar Kur'an'ın bilgisinden, emir ve yasaklarından habersiz olur.*
3. *Çocuklara eğitim ve öğretim verecek öğretmenler. Bu olmazsa insanlar ümmî (okuma yazma bilmeyen) kalır. "*[157]

Ünlü İslâm Bilgini İbn-i Kuteybe *"İnsan için en uygun mesken yerleri tepeler, yüksek yerlerdir. Binaların kapıları, avluları ve pencereleri de doğu yönüne, saba rüzgarının estiği yönde olmalıdır. Zira bu suretle güneş ve onun ışınları daha çabuk bir şekilde içerilere gireceğinden vücutların sağlığı için çok elverişlidir."* demiştir.[158]

BAŞA DÖN

[156] İbnu Ma'n, Temyiz, s.220/a.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 479.
[157] İbnu Sahnun Ebû Abdillah İbnu Muhammed (v.256) Âdabu'l-Muallimîn, Kâbisî'nin risalesiyle birlikte basılmıştır.; İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980, s. 480.
[158] İbn-i Kuteybe, Uyunu'l Ahbar, Cilt:1, s. 313.; M. Edip Gökbakan, İslam'ın Çevre, Şehircilik ve Belediyecilik Modeli, Elazığ, 1995, s.400-401.

Osmanlı Hekimlerine Göre Meskenin Sıhhatle Alakası ve Sair Hususlar

BAŞA DÖN

Osmanlı hekimleri **“Taze hava ömrümüzün mayası gibidir, bu sebeple çok gerektir”** demişler ve havanın en azından **“iyi hava”** olması gerektiğini ifade etmişlerdir.[159]

“Oturulan yerler açık havadar yerler olmalıdır. Yüksek duvarlar arasında, dar alanlarda, yüksek ve sık ağaçlar arasında olmamalıdır. Çukur yerlerde değil yüksek veya tepe olan yerlerde yerleşmeli, bu yerler kuzey tarafı açık, iyi ve soğuk rüzgârların etkisi altında olan yerler olmalıdır. Bu sebepten içinde yaşanan evler yüksek tavanlı olup kapısı gün doğusuna açılmalıdır. Evler kuzeyden esen poyraz rüzgârlarına aynı zamanda doğudan esen rüzgârlara açık olmalı ve içine güneş girmelidir.”[160]

Soludukça ***“safa bulunan”*** hava, ***“dürüst hava”***dır. Rüzgârlar insan sağlığı açısından en güçlü etkiye sahiptir. Çünkü rüzgârlar parçalanmış havalardır. Hava ise tasarruf gücüne sahip olması ve karşılaştığı şeyi değiştirmesi bakımından dünyanın en güçlü kuvvetlerindendir.[161]

Hava deyip geçmeyelim. Hava, oksijen demektir ve çok mühim bir antioksidan olup metabolizmanın sıhhate kavuşması için olmazsa olmaz bir gıdadır, en mühim bir ihtiyaçtır. Günümüzdeki meselelerin, problemlerin meydana gelmesindeki en büyük etkenlerden birisi oksijen yetersizliği yani **“safa bulunan”**, **“dürüst hava”**, **“temiz hava”** ve **“iyi hava”**nın noksaniyetidir.

BAŞA DÖN

[159] Ayten Altıntaş, Osmanlı Tıbbında Sağlıklı Yaşam Kuralları, Milenyum Yayınları, İstanbul-Şubat-2017, s. 31.
[160] Ayten Altıntaş, Osmanlı Tıbbında Sağlıklı Yaşam Kuralları, Milenyum Yayınları, İstanbul-Şubat-2017, s. 32.
[161] Ayten Altıntaş, Osmanlı Tıbbında Sağlıklı Yaşam Kuralları, Milenyum Yayınları, İstanbul-Şubat-2017, s. 33.

Anadolu'da kentleşmenin gelişimi BAŞA DÖN

- İlk kez M. Ö. 7000'lerde Çatalhöyük'te Neolitik köyler kurulmuştur.
- İlk gerçek kentler M. Ö. 2500-2000 yılları arasındadır.
- M. Ö. 2500 Truva II bütün özellikleri taşıyan Anadolu kentlerinden biridir.
- M. Ö. 2000-1500 Asurlular dönemi.
- M. Ö. 1800-1200 Hititler dönemi.
- M. Ö. 1200-1700 Frigler göçler yoluyla kent devletleri kurmuşlardır.

Pazar ilişkilerinin gelişmesiyle;

- M. Ö. 1000-700 Yunan kolonileri kurulmuştur.
- Pers istilasıyla kentlerin yıkılması ve yeniden kurulması M. Ö. 500-400 yıllarına rastlar.
- Roma Dönemi
  Bergama, Efes, Perge, Side, Heraklia kentleri.

- 7. yüzyıldan 10. yüzyıla kadar Anadolu'daki Bizans dönemi kentlerinde Pazar ekonomisi gelişmiştir. Bunlardan biri Ankara'dır.
- Selçuklular 11. yüzyıldan sonra (1071) Anadolu'ya yayıldılar.

Anadolu'da Bizans Kenti Çeşitleri

- Çok parçalı kent modeli
  Sardis (Sart), Priene, Pergamon (Bergama), Palatia.
- Kale Kent Modeli
  Ankyra (Ankara), İkonion (Konya), Amaseia (Amasya), Smyrna (İzmir), Trabzon, Prusa (Bursa), Attaleia (Antalya) ve Kaesareia (Kayseri).

12. ve 13. yüzyıllarda Anadolu Türk Kentinin Fizikî Yapısı

Kent Modelleri

1. Kapalı Kent Modeli (Sur-Kale var)

   Alanya, Antalya, Kastamonu, Konya, Sivas.

2. Açık Kent Modeli (Surla çevrili değil, ama savunma mekanizması var.)

   Amasya, Erzurum, Karahisar-ı Devle (Afyonkarahisar), Kayseri, Kırşehir, Tokat.

3. Uç Kent Modeli

   Ankara, Kütahya, Sultanhüyüğü/Eskişehir.

BAŞA DÖN

Osmanlı şehirlerinin özellikleri BAŞA DÖN

Osmanlı şehrinde mülkiyet hukuku

Osmanlı düzeninde İslami cihetten bakılarak mülk Allah'ındır. Sultan ya da Halife ise O'na vekâlet ederek mülkün tabir caizse sahibidir. Şahıslar da ancak bu mülkü güzel muhafaza etmek ve güzelleştirmek için kullanabilirler. Şahıslar ancak kendi ihtiyaçları için araziyi kullanabilir, kazanç sağlamak üzere kullanamazlar. Keza her insan "Emanet-i Kübra" dediğimiz, bir unsuru yer yüzünde Cenab-ı Hakk'ın halifesi olması nedeniyle dünyayı kendisine ibahe edildiği şekliyle ve güzelleştirmek üzere kullanması gerekmektedir. Daha önce gördüğümüz "Mülk kimindir?" dersi ile "İbâha ve temlik hususları"nı gördüğümüz "İslâm'da mülkiyet meselesi ve mesken siyaseti" dersini hatırlayalım.

"Olmazsa olmaz" hususlar

Osmanlı Şer'iye Sicilleri'nden, Mühimme Defterleri'nden elde edilen bilgilere göre Osmanlı'da bir yerin şehir sayılması için gerekli hususiyetler şunlardır:

1. Cuma'sı kılınır,
2. Pazarı durur,
3. Hamamı bulunur,
4. Kadısı durur.[162]

Osmanlı şehrinde yapı hukuku

Osmanlı şehrinde yapı hukuku çok kesin üç alana ait üç temel kategorik tercihe dayanır:

1. Evler birkaç katlı müstakil yapılardır,
2. Her aile kendi evini yaptırır,
3. Bu iki veya üç katlı olma vasfı evlerin hiçbir şekilde yoğunlaşmadan oluşan toprak rantını kullanma imkânı bırakmaz.

Rant transferine imkân veren tek yapı kategorisi, ticari yapılardır. Orada da sıra dükkanlardan oluşan çarşılar, kapalıçarşılar, bedestenler, arastalar ve işhanları var. Bunlar, büyük şehir toprak değerinin üzerinde oluştuğu yapılardır. Bu yapılar ise aslî Osmanlı düzeninde ancak hayır kurumları, vakıflar tarafından inşa edilebiliyordu. Meselâ İstanbul Mısır Çarşısı, Edirne Bedesten, Edirne Selimiye Arastası, Edirne Alipaşa Çarşısı vakıflara ait dükkanlardan oluşuyor. İnsanlar ondan yalnızca istifade ediyorlar.

Yerleşmede bir çekirdek bulunması

Osmanlı şehirlerini oluşturan merkezdeki çekirdek, genellikle merkezini caminin teşkil ettiği külliyeden yani üniversite kampüsünden oluşmaktaydı. Genelde vakıf yoluyla vücuda gelen bu külliyelerin ya kentin içinden satınalma yoluyla arsaları temin edilmişti ya da yeni şehir merkezi ihdas edilmesi suretiyle yeni bir cazibe merkezi oluşturuluyordu. Ayrıca bu çekirdekteki

[162] Osmanlı Şer'iye Sicilleri'nden, Mühimme Defterleri'nden elde edilen bilgilerden derleyen Prof. Dr. Hakkı Acun ile 2010 yılında yapılan mülakattan.

külliyeler bulunulan mevkiye isimlerini vermişlerdi. İstanbul'da Sultanahmet, Süleymaniye, Şehzadebaşı semtleri ile çoğu kentimizde bulunan Camiikebir veya Ulu Camii Mahalleleri gibi.

Kentlerdeki vakıf mührü ve vakıfların kültürel katkısı

Şehir merkezinde veya kentin önemli bir başka yerinde bulunan ve vakıf yoluyla vücuda gelen külliyeler kentin önemli eğitim, kültür ve sosyal merkezleriydi. Mahalle mektepleri, ara okullar, medreseler (üniversite/fakülteler), darüşşifa (hastane-sağlık kuruluşu), hamamlar, imaret, darulkurra, darulhuffaz gibi eğitim kurumları, hanlar, kütüphaneler ve sair kısımları bulunan külliyeler şehirlerin merkezini teşkil etmekteydiler.

Öğrenciler (sohta) ile eğitim kadrosunda bulunan asistanlar (muîd, danişmend), öğretim üyeleri olan müderrisler (profesörler) mahalleye renk ve karakter veren başlıca simalardı. Ayrıca camiler, çevrelerinin bir kültür merkezi haline gelmesine de sebep olmuştur. Nitekim kitapçı dükkânları genellikle camilerin etrafında açılmışlardır.

Tekke ve zaviyeler

İslâm kültür tarihinde önemli yeri bulunan tekke, tasavvuf düşüncesinin, anlayış ve terbiyesinin derinleştirildiği ve halka takdim edildiği bir yerdir. Tekkelerin küçüğüne zâviye denilirdi. Tekkelerin büyükleri ise dergâh, hangâh, ribat ve âsitane gibi isimlerle anılagelmişlerdir. Osmanlı döneminin ilk devirlerinde cami ve zaviyeler aynı yapıda yer alıyordu. Bunlara "zaviyeli camiler" denilirdi.

Ait oldukları tarikatin zikir vesair görevleri yapılmak üzere gidilmekle birlikte; insanlar bu müesseselere, dünya hayatının çeşitli meşakkat ve sıkıntıları ile yorulan ruh ve bunalan gönüllerini dinlendirmek için giderlerdi. Onlar burada bir araya gelip boş zamanlarını değerlendirirlerdi. Örneğin Mevlevîlerde her dervişin tarikat zikir ve görevleri dışında dünyevî bir sanat öğrenmesi de gerekirdi.

Tekke'nin kapanmaması o çevre halkının haysiyet meselesidir. Manevi bir belâya uğradığı zaman çok defa tesellisini tekkede bulmaktadır. Tekkeler o çağların psikiyatri ve psikanaliz merkezleri durumunda idiler.[163]

Evliya Çelebi'ye göre 1640'larda İstanbul'da 15 bin 714 cami, mahalle veya saray mescidi, 557 tekke ve dervişlerin yaşadığı 22 bin zaviye ve hücre vardı.[164]

Külliye ve camilerin bulundukları mahalle ve semtlere isimlerini verdikleri gibi; bir şeyhin zaviyesi etrafında meydana gelen mahallelerin çoğu zaviyenin adıyla anılmaktaydı.

Mahalle ve şehrin yönetimi

Şehirlerde oturan halkı hükümetle olan ilişkilerinde temsil etmek üzere, mahalle düzeninin başındaki kişiye Selçuklular devrinde "İğdişi", Osmanlılar devrinde ise "Kethüda" denilirdi. Bütün mahalle kethüdalarının başında bir de şehir kethüdası vardı. Bunlara "Şehir Emini" denilirdi.[165]

---

[163] Yılmaz Öztuna, Büyük Türkiye Tarihi, C. 10, s. 372-373, İstanbul, 1983.
[164] Yılmaz Öztuna, Büyük Türkiye Tarihi, C. 10, s. 373, İstanbul, 1983.
[165] M. Akdağ, Türkiye'nin İkdisadî ve İçtimaî Tarihi, II. C. (1453-1599), İstanbul, 1974, s. 41.; Ortaylı, 1974, s. 95-96'da mahalleyi imamın yönettiğini belirtir.; Hakkı Acun, Manisa'da Türk Devri Yapıları, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999, s.14.

Osmanlı'da halk şûrası, halk meclisi ve mahalle şûrası ile halkın şehrin yönetimine katılımı sağlanıyordu.

Komünist ihtilalinden sonra Osmanlı mahalle teşkilatının yok olmadığı tek ülke Arnavutluk idi. İngilizler, Fransızlar ve Hollandalılar hangi İslâm ülkesine girdilerse, öncelikle mahalle teşkilatını lağvetmişlerdir. Bunu dağıtmadıkları takdirde kendilerine karşı bir dayanışma içine girebileceklerini düşünüyorlardı. Enver Hoca Arnavutluk'ta hâkim olunca, mahalle teşkilatlarının işlediğini görüyor ve bundan müthiş etkileniyor. Stalin'in başadamı Jdanov ise bütün Doğu Avrupa ülkelerinde Stalin yasalarını yerleştirmeye çalışıyordu. Bu noktada çatışma çıktı ve uzun yıllar da sürdü. Enver Hoca bu konuda çevresine, ***" 'İşçi Partisi diktatoryasını kuracağız, bu devam edecek ve daha sonra insanlar kendi kendilerini idare edecekler'*** *diyoruz. Ancak bu insanlar kendi kendilerini idare ediyorlar."* diyor. Bu nedenle Enver Hoca ile Stalin arasında çatışma çıkmıştır. İtalyan Komünist Partisi Arnavutluk'ta çalışan Osmanlı Mahalle Teşkilatını kendilerine göre revize ederek halka sunduğu seçim programıyla 1980 yerel seçimlerinde % 70 gibi bir oranla büyük zafer kazanmıştı.[166]

H. 1245 / M. 1829'dan itibaren Türkiye'de birkaç yüzyıllık ferdi mahalle idari sistemi toplumsallaştırılmıştır. H. 1287 / M. 1870 yılına gelinceye kadar, İstanbul'dan başka Türkiye'nin şehir ve kasabalarında Batı tarzında belediye teşkilatı yoktu. H. 1293 / M. 1876'dan itibaren belediye müessesesi Anadolu'ya yayılmaya başlamıştır.[167]

1928-1933 yılları arasında Bursa'da sokakta tek bir çöp yoktu ve tertemizdi. Osmanlı'dan kalma kırık-dökük de olsa mahalle teşkilatı çalışıyordu. Ancak 1928 yılında çıkan Belediyeler Yasası ile İçişleri Bakanlığı Yerel Yetki Yasası mahalle teşkilatlarının yapmakta oldukları işleri de devlet/belediye uhdesine aldı.[168]

Böylelikle vatandaş şehrinin, mahallesinin yönetiminden çıkmış oldu.

BAŞA DÖN

[166] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.276-277.
[167] Hakkı Acun, Manisa'da Türk Devri Yapıları, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999, s.14.
[168] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.275-276.

- **Nisbî büyüklük** **BAŞA DÖN**

Görsel-012- İstanbul tarihi yarımadanın görünüşü

Fossati tarafından inşa edilen ve bakışımıza göre Ayasofya'nın hemen solunda görülen Adalet Nezareti binası, yıkılmadan önce. (Bkz. Görsel-012- İstanbul tarihi yarımadanın görünüşü adlı görsel.)

Osmanlı mimarisinde var olan büyüklük metre ve uzunluk ölçüleriyle olan büyüklük değil birbirine **kıyasen** olan, **nisbî** olan büyüklüktür. Yani gerçek büyüklük. Ayasofya ile Sultanahmet'in önüne inşa edilen, bir yangın sayesinde İstanbul'un kurtulduğu ve Fossati tarafından inşa edilen Adalet Nezareti binasının çatısının yüksekliği, Ayasofya'yı neredeyse kubbe kasnağına kadar örtüyordu. Oysa Süleymaniye'nin çevresindeki evlerin pencereleri Süleymaniye'yi daha büyük göstermek için şehrin ortalama pencere ölçeğinden daha küçük olarak imal edilmişti. Üsküdar Mihrimah Sultan Camii'nin arkasındaki sadrazam konaklarında pencere ölçüleri camiyi daha büyük göstermek amacıyla 90 cm. yerine 75 cm. olarak imal edilmişti. Edirne Selimiye Camii'nin çevresindeki evlerin tavan yükseklikleri –ki bir grup ev Sinan tarafından inşa edilmişti, Edirne'nin Selimiye ile değişen siluetini tamamlamak için- 2.22-2.30 cm. olarak inşa edilerek Selimiye'nin yüceltilmesi amaçlanıyordu. Daha sonra yalnız evlerin ölçüsü de aynı bilgi ile küçültülmüş ve böylece Selimiye akıl almaz bir **nisbî** büyüklük kazanmıştır.[169]

[169] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.208-209.

Görsel-013- İtalya-Roma (Vatikan) San Pietro Kilisesi ve önündeki meydan

Görsel-014- İtalya-Roma (Vatikan) San Pietro Kilisesi ve önündeki meydan-2

Halbuki Selimiye'den daha büyük olan Vatikan'daki San Pietro (Saint Pierre/Sen Piyer) kilisesinde aynı büyüklük hissini alamazsınız. Bu da ecdadımızın nisbî büyüklük kıstasını ne kadar ustaca kullandığının bir göstergesidir. San Pietro'nun hemen yakınında bulunan ve onunla yarışan diğer binalar kilisenin büyüklüğünü adeta yerle bir etmiştir. Burada hem yer seçimi doğru değildir hem de nisbî büyüklük kullanılmadığından onca emek boşa gitmiştir. (Bkz. Görsel-013 ve Görsel-014 numaralı görseller.)

Görsel-015- İstanbul Süleymaniye Külliyesi havadan görünüş

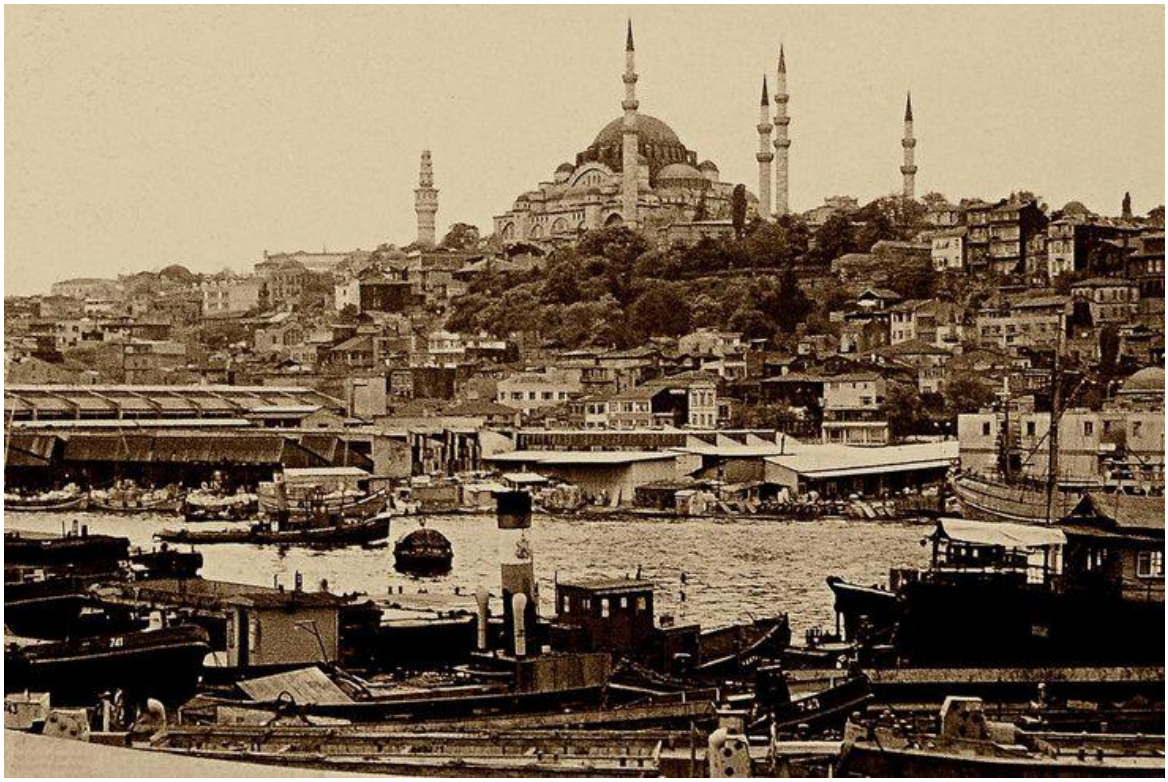

Görsel-016- İstanbul Süleymaniye Külliyesi denizden bir silüet

Her iki fotoğrafta da İstanbul'un simge eserlerinden olan Süleymaniye Camii/Külliyesi/Üniversite Kampüsünün yer seçimi ve nisbî büyüklük kullanımıyla şehre nasıl egemen olduğunu görebiliyoruz.

BAŞA DÖN

Meydan BAŞA DÖN

Batılı anlamda, ortaçağdaki meydanlar anlamında meydan Osmanlı şehirlerinde bulunmamaktadır. İbadet ve ticaret dışındaki günlük hayatın geçtiği yerler camilerin son cemaat avluları ve ziyadeleridir.[170]

Bu hususdaki geniş izahatı daha sonraki derslerimizde slaytlarla birlikte göreceğiz.

Yapı Malzemesi ve Şehrin silueti BAŞA DÖN

Meskenlerin bir-iki katlı ahşap ve/veya kerpiçten yapılması, camiler ve diğer abidevî yapıların ise hem yüksek hem de taş-tuğla gibi kalıcı malzemeden yapılması nedeniyle şehrin siluetini cami, minare, evler ve ağaçlar belirlerdi. Kalesi bulunan şehirlerde ise kale de siluete dahil olurdu. Hiçbir özel bina ve mesken, cami ve diğer kamu yapılarından yüksek yapılmazdı. Cami, medrese gibi abidevî yapılarda ise lüzumsuz yükseklik ve imalat yapılmaz, fonksiyonellik temin edilmesine rağmen gereksiz yükseklik ve uygulamaya kesinlikle gidilmez, nispet ve orantıya dikkat edilirdi. Böylesi uyumlu binalardan müteşekkil olan şehirlerin siluetleri de gerçekten güzel, dinlendirici ve gözlere safâ verirdi.

Bu hususdaki, görselleri de ihtiva eden derslerimizi daha sonra göreceğiz.

Osmanlı Şehrinde Mahalle BAŞA DÖN

Muhtelif Türk mahallelerinin bulunması

Muhtelif meslek gruplarının ve aşiretlerinin oluşturduğu ayrı ayrı mahalleler bulunurdu. Bu tür mesleki ayrışmalar cemiyette mesleki dayanışmayı desteklemesi nedeniyle insani yönden de birbirlerine destek ve dayanışmayı getiriyordu.

Türk ve etnik cemiyetlere ait ayrı mahallelerin bulunması

Çoğunluğu teşkil eden Türklere ait mahallelerinin yanı sıra şehrin içinde bulunan Rum, Ermeni, Yahudi ve sair etnik topluluklara ait ayrı ayrı mahalleler bulunuyordu. Etnik grupların bir arada olmaları kendilerine ait kilise, havra ve benzeri dini müesseselerini kolayca kullanabilmelerinin yanı sıra, aynı dini ve kültürü yaşayan grupların bunu bir arada kolayca yaşayabilmeleri temin ediliyordu. Yaşayan örnek ve hatıralarda da görüleceği üzere bu durum Müslüman Türkler ile bir ayrılıkçı durum ve bir problem oluşturmadığı gibi birbirlerinin inanç ve kültürlerine saygılı davranan bugün bile özlemini çektiğimiz bir hoşgörü ve mutluluk havasını yaşatıyordu.

Motorlu taşıt bulunmaması

Çağının gereği olarak motorlu taşıt bulunmaması da şehre ayrı bir sükûnet ve rahatlık getiriyordu. Bugünkü teknolojik ve araç yapısıyla ulaşılmakta zorluk çekilen dar sokaklı eski Türk mahallelerine o gün için “tulumbacılar” denilen itfaiye teşkilatının kendi zamanına özgü alet ve araçları bulunmaktaydı. İnsan böylesi dingin ve sakin bir şehirde gerçekten evinde bir

[170] Ziyade terimi, caminin ana yapısı ile çevre duvarları arasında kalan üstü açık bölümlere verilen addır.

sükûnet içerisinde yaşadığı gibi, çarşısı ve sokaklarında da benzeri bir sükûnetle hayatını sürdürebiliyordu.

Merkeze kestirme yoldan ulaşılabilmesi

Bugün için yaya yolu mahiyetinde olan sokakların mahallenin merkezine kestirme şekilde ulaşımı temin edilmişti. Bugünkü imar düzeni anlayışıyla yapılan dikdörtgen, dik açılı yapı adalarına oranla geleneksel dokudaki sokakların % 40 daha kısa olması temin edilmişti.[171]

Bu da önemli ölçüde hem zamandan hem de diğer masraflar yönünden ekonomi demekti.

BAŞA DÖN

Birbirine saygılı ve güneş alan bina düzeni

Yapıların kitle düzeni olarak yerleştirilmelerinde insanların o günkü inanış ve yaşayışlarının bir tezahürü olarak birbirinin güneşine mâni olmama, manzarasını kesmeme gibi durumlara dikkat ediliyordu. Ayrıca binaların kıbleye doğru yerleştirilmesi nedeniyle binaların mekanları bol ışık alıyor, evde yapılan ibadet sırasında odaların kıbleye doğru olması nedeniyle yer kaybı olmuyordu.

Evlerin birbirlerine olan münasebeti

Eski Türk evleri planlama düzeni olarak iç avluya doğru yapılan sofa ve bazı odalar üzerine kurulmuştu. Sokakla evi ayıran yüksek ihata duvarları nedeniyle ev ile sokak birbirinden izole, tecrit edilmişti. Evlerin sokak üzerinde konuşlandırılması, karşılıklı evlere ait odaların birbirlerine olan konumları, evin bütününün avluya yani içe dönük olması göz önüne alındığında aile mahremiyeti açısından son derece dikkatli bir planlamaya gidildiğini görmekteyiz.

Topografyaya ve iklime uyum

Arazinin şekillenmesine paralel, tabiatın bahşettiği güzellik ve imkanları fazlaca değiştirmeden elde edilen ve diğer tanımıyla “organik” diye tabir edilen arazi düzenlemesiyle şehir mimarisinde güzellikler elde edilmişti. Topografyaya uyulması nedeniyle aşırı yüksek meyilde rampalar oluşmuyordu, güneş ve manzaradan azami derecede istifade ediliyordu. Şehrin iklimine uygun mimari planlama ve yapı malzemeleri kullanılarak hem ekonomik yönden israf önlenmiş hem de insanların en fazla mutluluğu elde edebilmelerinin sağlanmasına çalışılmıştı.

Çıkmaz sokaklar ve komşuluk

BAŞA DÖN

Bugün için istemediğimiz ve pek algılayamadığımız çıkmaz sokaklar Osmanlı Türkiye’sinde komşuluk münasebetlerini kuvvetlendirdiği görülmekteydi. Çıkan sokaklar bir sürekliliği, akıcılığı temsil ederken kalıcı bir sokak muhabbeti, sükunu ve komşuluğu tam temin

[171] Tosun, Y., 17-19.y.y.da Batı Anadolu’da Osmanlı Türk Şehir Dokuları, Basılmamış Doktora Tezi, İzmir (1983), s. 140-149’dan nakleden Aydın Yakup Kesici, Koruma İmar Planı Güncel Sorunları, Araştırılması ve Bir Çözüm Önerisi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ocak 1990, s. 159.

etmiyordu. Ama bir çıkmaz sokaktaki durağanlık, sakinlik ve dinginlik komşular arasında kalıcı bir muhabbet, birbirlerinin meselelerine daha iyi bir alakayı temin ediyordu.

Komşuluk ile İlgili Ayetler BAŞA DÖN

"Allah'a ibadet edin. O'na hiçbir şeyi eş (ve ortak) tutmayın. Anaya-babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolda kalmışa, sağ ellerinin mâlik olduğu kimselere (kölelerinize) iyilik edin. Allah kendini beğenen ve dâima böbürlenen kimseyi sevmez." (Nisa, 4/36)

Komşuluk ile ilgili Hadis-i Şerifler BAŞA DÖN

- "Vallâhi mü'min değildir, vallâhi mü'min değildir, vallâhi mü'min değildir."

  Kim Ya Rasulallah, diye sorduklarında, Peygamberimiz şöyle buyurdu:

  Komşusu, belâlarından emin olmayan kimse (mü'min değildir)." Buhari, Edep, 29 (VIII.12).
- "Komşusu, zararından emin olmayan kimse cennete giremez." Müslim, İman, 73.
- "Ev almadan önce komşunuzu, yola çıkmadan önce arkadaşınızı araştırınız." Aclûni, Keşfül-Hafâ, 1/178.
- "Devamlı ikamet ettiğiniz yerdeki kötü komşudan Allah'a sığınınız. Çünkü göçebelik anındaki kötü komşu geçicidir." Nesâî, İstiâze, 44; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/344.
- "İyi komşu, uysal bir binek ve geniş ev, kişinin saadetini sağlayan unsurlardandır." Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/407-408.
- "Allah katında arkadaşların en hayırlısı, arkadaşı için en hayırlı olandır. Allah katında komşuların en hayırlısı da komşusu için en hayırlı olanıdır." Ahmed, Tirmizi, Hakim (İbn Ömer'den) 250, H.No:151.
- "Cibril bana komşu hakkını o kadar çok tavsiye etti ki, neredeyse komşuyu komşuya vâris kılacak zannettim." Buhari, Edeb,28; Müslim, Birr ve Sıla ve'l-edeb, 140 (2624,2625)
- "Yanı başınızdaki komşusu açken tok olarak geceleyen kişi (olgun) mü'min değildir." İbn Ebî Şeybe, Kitâbü'l-İman (neşr: el-bânî) s.33 (Dımaşk. ts,) Hadisin değişik rivâyetleri için bk. El-Bânî, Silsiletü'l-ehâdisis'sahîha, I, 69-71; Hakim ve Beyhaki, 250, H.no:190.)
- "Komşusu açken mü'minin tok dolaşması yakışık almaz." Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/55.
- "Hangi mahallede bir kişi aç kalırsa, o mahalle Allah'ın korumasından düşer." Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/33.
- "Kudret ve iradesiyle yaşadığım Allah'a yemin ederim ki, bir kul kendisi için istediğini komşusu için de ve yahut din kardeşi için de istemedikçe hakkıyla iman etmiş olamaz." Müslim, İman, 72.

- "Ey Ebu Zerr! Çorba yaptığın zaman suyunu çok koy, fazlası ile de komşularını gözet." Müslim, Birr ve sıla ve'l-edeb, 142 (2625).
- "Allah'a ve ahiret gününe inanan kimse komşusunu incitmesin. Allah'a ve ahiret gününe inanan kimse misafirine ikram etsin. Allah'a ve ahiret gününe inanan kimse ya hayır söylesin ya da sussun." Buhari, Edeb, 31; Müslim, İman, 75.
- "Allah Teâlâ'ya göre arkadaşların hayırlısı, arkadaşına faydalı olandır. Yine Allah Teâlâ'ya göre komşuların hayırlısı, komşusuna faydalı olandır." Tirmizî, Birr 28.

BAŞA DÖN

Komşuluk ile İlgili Atasözleri BAŞA DÖN

- "Komşu komşunun külüne muhtaçtır."
- "Komşunun ekmeği komşuya borçtur."
- "Komşunu sev ama aradaki duvarı kaldırma."
- "Komşuda pişer bize de düşer."
- "Ev alma komşu al."
- "Komşu hakkı Tanrı hakkı gibidir."

Osmanlı'da komşuluk, komşulukla ilgili ayetler, hadisler ve atasözleri muvacehesinde cereyan ediyordu.

Sokakla bütünlük arzeden yapılar

Osmanlı şehrinde yapılar sokakla doğrudan ilişki içerisinde olup sokakla yaşar görünümde bulunmaktadır. İzleyenler ve mekânları yaşayanlar açısından yapılar ve sokaklar birbirinden soyutlanamayacak şekilde bir bütünlük içerisinde bulunmaktadır. Özellikle mesken planlarında alt katlar yola göre yapılmakla birlikte üst katta dik açıya dönen üçgen çıkmalarla da apayrı bir sokak siluetini de insanlara hediye etmiştir.

Kahvehaneler ve kıraathaneler

"İstanbul'da kahveler ve kıraathaneler bu cami teşkilâtı ve ibadet yüzünden açılmışlardır. Namaz vakitlerinden evvel camiye gelen ve fakat kapısını kapalı bulanlar yahut iki namaz arasındaki vakti geçirmek isteyenlerin bir müddet oturması ve beklemesi için ilk önce her caminin yanında birer yer tahsis edilmiş ve hicretin X. (XVI.) asrında Yemen'den kahve gelince buralarda kahve içilmesi âdet haline gelmiştir ve ondan dolayıdır ki adına kahvehâne denmiştir. Kahvelerde namaz vaktine kadar halkı oyalamak için bilhassa akşamla yatsı arasında Hamzanâme, Battal Gazi vs. gibi halk kitapları okunur. Daha sonraları gazete çıkında ondan da istifade cihetine gidildi ve kahvelerin biraz büyükçelerine kıraathâne denilmesi bundan ileri gelmiştir."[172]

Kalıcı ve geçici yapılar

Daha önce arz edildiği üzere insan bu dünyada misafirdir. Az bir süre kalacaktır. Peygamber Efendimizin ***"Benim dünya ile ne alakam var, ben dünyada kendimi bir ağacın altına gölgelenip sonra bırakıp giden yolcu gibi görüyorum."***[173] buyurması kültürümüzde *"Dünya dedikleri bir gölgeliktir."* mısrasıyla ifade edilmiştir. Bu itibarla ecdadımız gölgelikleri olan evlerini ahşap, kerpiç gibi daha kısa süre dayanan malzemelerle; cami, medrese, han vb. yapıları da binlerce/milyonlarca yıl dayanan taş ve mermer gibi malzemelerle inşa etmişlerdir.

BAŞA DÖN

Temizlik

Ecdadımız tabiatı kirletmemiş ona gözü gibi bakmıştır. Bütün sular insanın girebileceği ve içilecek ölçüde temiz tutulmuştur. Ayrıca hamamlarda da dinin önemli unsurlarından biri olan temizlik hassasiyetle yapılmıştır.

Yeşillik ve ağaçlar

Yabancı gezginlerin belirttiği gibi Türk Şehirleri sanki birer bahçedir. İnsan onlara basmaya kıyamaz. Sakin ve temiz hava soluyan vatandaşlar huzur içerisindedir.

BAŞA DÖN

[172] Osman Nuri Ergin, Türkiye'de Şehirciliğin Tarihi İnkişafı, İstanbul, 1936, s. 104.
[173] Timizi, Zühd 44 (7, 110, 2378, H.).

Günümüz şehirlerinin durumu BAŞA DÖN

Enaniyet mimarisi

Hz. Ali (KV) *"İlim peygamberlerin mirası, servet ise Firavun'un mirasıdır… İlim insanı Allah'a 'Sana itaat ederiz ve senin kullarınız' demeye yöneltirken, zenginlik bizi kendimizi tanrı ilan etmeye itmiştir."*[174] buyurmaktadır. Firavunların piramitleri, ehramları nasıl Firavunların kendilerini tanrı ilan etmeleri nedeniyle ulûhiyet iddialarının birer somut örneği olarak yapıldı iseler, günümüzde de "**ilâ eyne**"[175] dedirten yüksek enaniyet mimarileri bütün hızıyla yarış halindedirler. En azından kalıcı olabilmenin bir vesilesi olarak bu inat ısrarla sürdürülmektedir.

"İkinci Misal: Kur'an'da çok tekrar edilen kıssa-i Musa aleyhisselâmın cümleleri ve cüzleridir ki her bir cümlesi, hattâ her bir cüzü, bir düstur-u küllînin ucu olarak gösterilmiş ve o düsturu ifade ediyor.
"Mesela يَاهَامَانُ ابْنِلِى صَرْحًا *Firavun, vezirine emreder ki: "Bana yüksek bir kule yap, semavatın halini rasad edip bakacağım. Semanın gidişatından acaba Musa'nın (as) dava ettiği gibi semada tasarruf eden bir ilah var mıdır?" İşte* صَرْحًا *kelimesiyle ve şu cüz'î hâdise ile dağsız bir çölde olduğundan dağları arzulayan ve Hâlık'ı tanımadığından tabiat-perest olup rububiyet dava eden ve âsâr-ı ceberutlarını göstermekle ibka-yı nam eden, şöhret-perest olup dağ-misal meşhur ehramları bina eden ve sihir ve tenasühe kail olup cenazelerini mumya edip dağ misillü mezarlarda muhafaza eden Mısır firavunlarının an'anesinde hüküm-ferma bir düstur-u acibi ifade eder."*[176]

Aynı ayetin tefsirinde bir başka yerde;

"*Meselâ*: يَا هَامَانُ ابْن لِى صَرْحًا
Şu kelâm bize diyor: O dağsız düz kıtanın, tağî selâtininde, ehramların inşası, arzu-yu garibî, bir meyelan-ı haşmet
Hükümran olduğunu; muhteşem ehramlara, zulüm ve abes şeylere, vücud veren bir düstur, bu cümle eder ihtar, verir bir ders-i hikmet."[177]

İslâm toplumunda ise kalıcı ve ebedi olan Allah (CC) olması nedeniyle en yüksek, en iddialı yapılar camilerdir. Yine de iktisada riayet edilerek yapılmışlardır. Bunlarda dahi iktisadın ve ihtiyacın gereği olarak mütevazı ölçekte olanları pek çoktur. Sadrazam Sinan Paşa[178] ve Ferruh Kethuda (Balat) Camileri böyledir. Selimiye ve Süleymaniye gibi abidevî olan yapılarda yüksekliğin bir nedeni plandaki genişliğin nispet nedeniyle yükselmesinin gerekmesinden olmakla birlikte silüetin o şehrin aidiyetinin tezahürü olması ve şehrin merkezini teşkil eden külliye (üniversite kampüsü) ve onun da merkezini teşkil eden ve ezel ve ebedin sahibi, muhit ilmi, nihayetsiz iradesi ve sonsuz kudreti bulunan Yüce Yaratıcı'nın ifadesi olmasıdır. Osmanlı edebine göre padişahlar dışında paşa vesair zevatın yaptırdığı birçok cami küçük ve mütevazı ölçülerdedir.

[174] Gülzar Haydar (Çeviren:Gürkan Sekmen), Şehirlerin Ruhu, İnsan Yayınları, İstanbul, 1991, s. 66.
[175] nereye
[176] Bediüzzaman Said Nursi, Mucizat-ı Kur'aniye (Yirmibeşinci Söz/Birinci Şu'le/İkinci Şua/Beşinci Lem'a), s. 84.
[177] Bediüzzaman Said Nursi, Asar-ı Bediiyye (Lemaat), s. 599.
[178] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.24-25.

Hak ve adalet zaafı

Arazi kullanım kararı verilirken, farklı uygulamalar ve imar hakları verilmesi nedeniyle arsa sahipleri arasında hak ve adalete uymayan sonuçlar doğmaktadır. Meselâ 1974 yılında yapılan bir hesaba göre 20 yıllık bir dönemde şehirlerde imar planında yoğunluk artışları ve inşaat müsaadeleri ile kişilere transfer edilecek kâr miktarı bütçenin 200 kat fazlasını oluşturuyordu. Örneğin Park Otel'in yolu, altyapısı, elektriği var. Oraya 14 kat bina yapılmasına müsaade verildiği zaman yapına binanın her metrekaresi mevcut olan altyapıdan ve şehrin merkezî karakterinden faydalanıyor ve müthiş bir artık değer oluşturuyor. O değer arsa ve teşebbüs sahibine transfer edilmiş oluyor. Her yapılaşmada bu durum söz konusu. Bu transfer de politikacılar tarafından oya dönüştürülüyor.[179]

İmar planı yapılırken kadastral vaziyeti aynı olan toprak/arazi parçalarına farklı fonksiyonlar/imkanlar, emsal, kat verilmesi yukarıda zikredildiği gibi büyük haksızlık ve zulümlere sebebiyet verilmektedir. Yeryüzünde Cenab-ı Hakk'ın halifesi olan insan Allah'ın ahlakıyla ahlaklanarak el-Adl ismi gereği aynı vaziyetteki herkese aynı muameleyi yapması icab etmektedir. Bunun yapılmaması zulümdür ve ilahi mahkemede hesabı sorulacaktır. Burada şehir plancısı, imar komisyonu, belediye meclisi, imar planını onaylayan sair üst mercilerin vazifelilerinin mesuliyeti bulunmaktadır. Mevzuatın adaleti temin edecek şekilde oluşturulmamasına meydan veren sair vazifeliler de mesuliyetten kurtulamayacaklardır.

Hak gaspı, adaletsizlik, zulüm derken yanlış anlaşılma olmasın biz prensipte şehirlerimizdeki meskenlerin geleneğimizdeki gibi bir-iki katlı, müstakil, bahçeli meskenlerden teşkilini teklif ediyoruz. Hak gaspını ifade ederken hadi gelenek dışına çıkıldı, sıhhatsiz, huzursuz evlere cevaz verildi hiç olmazsa yarın Mahşer'de hesabı sorulacak kul haklarına girilmesin diye ikaz ediyoruz.

Sükûnetten sıkıntıya

Osmanlı şehirlerinde her insan evini, komşusuyla iyi münasebet kuracak şekilde ve estetik olarak uyumlu yapmakla mükellefti. Evini boyarken bile bitişiğindeki evle uyumlu bir renk seçme bilincine sahipti. İnsanlar kendilerini toplumun, cemaatin bir parçası addediyor ve iç ilişkilerini bozmayacak bir yaşayışa sahip oluyorlardı. Oysa şimdi teknokratların, betonperestlerin meydana getirdiği gökdelenlerin deliğinde, mağarasında yaşamaya mahkûm edilen insanın çevresiyle bu tür bir bilinçli ilişkisi kalmıyor. İnsanın dünyanın oluşumuna olumlu katılımının kapıları kapatılıyor. 12. katta oturan kadın çocuğuyla da olsa 500 metre ötedeki yeşil alana gitmiyor, gidemiyor. Halbuki 25 m² bahçesi olan, zemini 50 m²'lik bir evde insanlar yaz-kış bahçesini kullandığı gibi sebzesini ve yeşilliğini de ekebiliyor. Her fırsatta şehirden kaçmaya çalışmıyor.[180]

Bu şehirden kaçma sebebiyle zaman, yakıt, araç, amortisman, sağlık vb. maddi kayıplar ile psikolojik, aidiyet duygusu kaybı, sıkıntılı haller gibi manevi kayıplar da düşünüldüğünde durumun vahim olduğunu ifade edebiliriz.

[179] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s. 366.
[180] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.311.

Çok katlı konutlar

Yukarıda Osmanlı şehirlerindeki yapı hukuku bölümünde bahsettiğimiz 1- Evlerin birkaç katlı müstakil yapılar olması, 2- Her ailenin kendi evini yaptırması, 3- Bu iki veya üç katlı olma vasfı evlerin hiçbir şekilde yoğunlaşmadan oluşan toprak rantını kullanma imkânı bırakmaması ve ticari alanların ise yalnızca vakıflarda veyahut nadiren kamuda olması meselesi Tanzimatla birlikte deliniyor. Çok katlı bina yapılmasına müsaade edilince ev ve iş yerlerinin rant kapısı olarak kullanılmasının yolu açılmış oluyor.[181]

Amerika'da yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır ki, çok katlı binalarda çocukların oyun ihtiyacı çözümsüz kalmakta, yaşlılar sosyal bunalımlar yaşamaktadırlar. Bütün bu araştırmalar İkinci Dünya Savaşı sonrasında yapılmış olan çok katlı konutların hem maliyet hem de sosyal açıdan çok büyük problemler çıkardığını göstermiştir.[182]

Tanzimat'la başlamakla birlikte topluma "iyi yaşama biçimi apartmanda mümkündür" fikri aşılandı. 1920'lerde İstanbul'da Beyazıt'ta, Fatih'te, Süleymaniye'de 200-300 metrekarelik harika konaklarda yaşayanlar, o konakları bırakıp Osmanbey'de 100 metrekarelik ışıksız apartmanlara yerleştiler. Bu kültürel yanılgı, imar planlarında zorlayıcı kuvvet haline geldi. İmar planlarında şehirlerin eski dokularını yok etmek[183] üzere cetvelle üzerlerine yazıp çizmek 1960'lara kadar tek planlama şekliydi.[184]

Bu apartmanlaşmayı teyit eden bir olay da 1979 yılında Ankara-Batıkent için yapılan bir çalışmada ortaya çıkmıştır. 6 ay süren çalışma sonunda tek katlı kaloriferli evlerin metrekaresinin 8 bin 700 lira iken, çok katlı binaların metrekaresi 22 bin lirayı bulmuştur. Ama ne hikmetse tek katlı değil çok katlı evler yaptırılmıştır.

Yüksek katlı konutların insanlığa verdiği zarar ve mutsuzluk nedeniyle örneğin İngiltere'de milli bir mutabakata varılarak 1946'dan itibaren inşa edilmiş olan çok katlı konut yapılarını yıktırmaya başlamışlardır. 2010'lu yıllar itibariyle çok katlı konut bırakmamaya karar vermişlerdir.[185]

Japonya'daki halkın % 95'i tek katlı ahşap evlerde yaşamaktadır.[186]

ABD'de ise konutların % 90'ı ahşap ve bir-iki katlı, sadece Kaliforniya'daki konutların ise % 99'u ahşap ve bir-iki katlıdır.

Memleketimizde resmi kurumca yapılan anket ve araştırmalarda halkımızın % 92,8'inin tek veya çift katlı, müstakil, bahçeli evlerde, toprak ve bitkiyle birlikte yaşamak istediği tespit edilmiştir.[187]

[181] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.220-221.
[182] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.275.
[183] İşte bu nedenle bu sözümona planlama şekline biz İMHA planı diyoruz.
[184] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.290.
[185] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.275.
[186] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.214.
[187] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.310.

Bu isteğin kuvveden fiile çıkarılabilmesi için evvelâ niyet edip işe başlamak gerekmektedir. Zaten bütün dünyada insanlar bir veya iki katlı müstakil evlerde oturmak istemektedirler.

İsraf ekonomisi

Modern denildiğinde akla betonarme ve çok katlı yapı gelmesine rağmen bunun modernleşmeyle bir alakası yoktur. Batılı ülkelerde, Osmanlı'da olan sistemdeki gibi modüler elemanlar öncelikle hazırlanıyor, bu nedenle de müthiş bir endüstri doğmuştur. Biz de bu sisteme uygun olarak uygulama yapmak zorundayız.

Ayrıca imar planlarında hedef olarak merkeze yüklenilmesi, yoğunluğun artırılması sebebiyle çözümü zor problemler oluşmakta, toplum maddî ve manevî olarak yıpranmaktadır. Planlarla arada bir gelen kat ilaveleriyle binalar devamlı olarak yıkılmakta ve yerine daha yükseği yapılmaktadır. Cumhuriyet dönemine geçtikten sonra önce ahşap evlerin yerine önce 2 katlı, sonra 3-4 katlı binalar inşa edildi. Sonra bunların yerine 5-6 katlı binalar, daha sonra bunların yerine de 8-10 katlı apartmanlar yapıldı. Nihai noktada 15 kat ve hatta daha fazla katlı konutlar, işyerleri yapılmaktadır. Her defasında daha evvelki yapı stoku zayi ve israf edildi. 4 katlı apartmanın yerine 6 katlısı yapılınca konut stokuna sadece iki kat ilave edilmiş oluyor. Böyle bir yanlış uygulama batıda yoktur. Yık-yaplarla her yıl binlerce okul, hastane yapılabilecek paralar boşa akıtılmaktadır. Cumhuriyet'in ilanından 1995 yılının Haziran'ına kadar sadece İstanbul'da konutların yıkılıp yapılması nedeniyle alt yapı, okul, hastane ve sairenin mevcut duruma uygun hale getirilmesi nedeniyle heba edilen milli servetin aynı tarih itibariyle 2 katrilyon lira olması[188] sanırım israfın boyutunun vahametini göstermeye yeter.

Ulaşım problemi

Özellikle büyük şehirlerde insanların günlük ulaşımları tabir caizse cehennem azabı çektirmektedir. Günde 4 saatini yolda pestil gibi geçiren bir insanın ne işine ne evine ne derecede faideli olacağını düşünün! Trafik nedeniyle gürültü ve zehirli gaz kirlilikleri ise yıllardan beri kanıksanan olaylardandır. Bedenî ve zihnî yorgunluklar nedeniyle oluşan sıkıntıya ilave olarak milyarlarca lira da ulaşıma gitmektedir. Halbuki mesela Frankfurt'ta nüfusun %60'ı işlerine yürüyerek veya bisikletle gidebilmektedir. Doç. Dr. Emrullah Güney, *" İstatistiklere göre, uzun süre gürültülü ortamlarda çalışan işçilerde kalp-damar ve diyabet hastalıklarına sık rastlanmaktadır. Ayrıca, gürültülü ortamlarda çalışanların, yaşlılık döneminde işitme yeteneklerinin zayıfladığı da araştırmalarla ortaya konulmuştur. Sürekli gürültüye maruz kalanlarda beynin işitme merkezinde zedelenmeler oluştuğu belirlenmiştir."*[189] demiştir.

Görüntü kirliliği

Antenler, baz istasyonlar ve benzeri teknolojik aletler nedeniyle görsel kirlilik oluşmaktadır. Yaşanılan kültürün popülerleşmesi nedeniyle basitleşmesi ve sonuçta kültürel çevrenin kirlenmesi söz konusudur.

[188] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.357.
[189] Yeni Asya gazetesi, 18.12.1996 tarihli nüsha.

Zehirli gazlar ve solunum

Prof. Dr. Nermin Güler, hava kirliliğine sebep olan gazlar ve kirletici maddelerin şehirlerde çok yüksek düzeylere çıkarak çocuklarda öksürük, solunum yolu şikâyetlerine sebep olduğunu belirtmiştir.[190]

Özellikle araçların egzozlarından çıkan karbonmonoksit (CO) gazı en tehlikeli gazlardan olarak bilinmektedir. Uzmanlar ayrıca Türkiye'de son yıllarda hızla gelişen şehirleşmenin hem çocuk hem de erişkinlerin sağlığını etkileyen en önemli faktörlerden biri haline geldiğinin altını çizmektedirler.

Gürültü kirliliği

Şehirde oluşan gürültü ise "göze görünmeyen düşman" olarak da adlandırılmaktadır. Uzmanlar tarafından yapılan araştırmalarda gürültü kirliliğinin birçok hastalığa zemin hazırlayarak insan ömrünü kısalttığı tespit edilmiştir. İstatistiklere göre, uzun süre gürültülü ortamlarda çalışan işçilerde kalp-damar ve diyabet hastalıklarına sık rastlanmaktadır. Ayrıca gürültülü ortamlarda çalışanların, yaşlılık döneminde işitme yeteneklerinin zayıfladığı da araştırmalarla ortaya konulmuştur. Velhasıl gürültü ömür törpüsü bir zararlıdır.

Komşuluk ne durumda?

Çok katlı evler, çarpık şehirleşme, çok yoğun nüfus bulunması gibi nedenlerle komşuluk münasebetleri oldukça zayıflamıştır. Birçok yerde son 15-20 yıl içerisinde eski 6-8 mahalle birleştirilerek neredeyse ilçe vüs'atinde dev mahalleler meydana getirilmiştir. Bu ve sair sebeplerle eskiye nispetle komşuluk bağları zayıflamıştır. Yapılan araştırmalarda komşuluğun zayıflamasının suç oranlarını arttığı tespit edilmiştir. Ayet ve hadislerde bizlere emredilen hususları yerine getirdiğimizde komşuluk ilişkilerimiz gelişecek, daha huzurlu bir toplum olabileceğiz. Çünkü sevginin ve yardımlaşmanın olduğu yerde suç işlenmez, sıkıntı çıkmaz.

Güneşsiz evler

Çarpık kentleşme ve çarpık mimarlığın sonucu olarak ortaya güneş alamayan evler çıkmaktadır. Özellikle yüksek blokların birbirlerinin güneşlerine mâni olmayacak şekilde aralarında yeterli mesafe bırakılmadan yerleştirilmeleri sonucunda kaçınılmaz olarak bazı dairelerin güneş alamamaları söz konusudur. Güneşin geldiği taraftaki binaların gölgeleri arkada kalan binaya vurduğu için arkadaki bina güneş alamaz. Böylesi binaların ısıtılması için fazla enerji harcanması gerekeceğinden bina kullanıldıkça israf var demektir.

Uzmanlar, karanlık ortamlarda yaşayanların depresyona daha kolay girdiğini belirterek "Güneş gören binaları tercih edin." tavsiyesinde bulunuyorlar. Psikoterapist Şükrü Alkan da güneşsizliğin insanların enerjisini azaltarak içe kapanmalarına yani mutsuzlaştırdığını belirttikten sonra karanlığın hayal dünyasını daraltmakta olduğunu ve güneşsiz kalan kişinin hayata umutla bakamayacağını söylüyor.[191] İşte bu tarz planlamaya devam edilmesi insanların

[190] Yeni Asya gazetesi, 12.01.2006 tarihli nüsha.
[191] https://www.haber7.com/saglik/haber/281857-gunes-girmeyen-eve-depresyon-giriyor (erişim tarihi: 27.01.2025).

zarar görmesi manasına geldiğinden terkedilmesi, yerine fıtrata münasip planlamaların yapılmasının iktizası meydandadır.

Isı ve suç

Beton şehirlerin insan hayatı üzerinde doğrudan olumsuzluklara sebep olduğu ifade edilmiştir. Isı adaları çevresindeki adalara göre 5-10ºC daha fazla alan adalardır. Prof. Dr. Mehmet Karaca, *"Isı adaları, İstanbul gibi kalabalık şehirlerde, bir de nemlilik de söz konusuysa bunaltır, insanların strese girme riski artar. Batıda bu konuda istatistik var. Yüksek katlı binaların fazla olduğu bölgelerde suç oranları artıyor, insan ölümleri artıyor. Büyük binaların zaten en büyük sıkıntısı budur. Hava akımları, pek çok yerde binaların denize paralel yapılması sebebiyle şehir içlerine giremiyor, hava koridorlarının önü kesiliyor."* dedi. Ayrıca vadi tabanlarının yapılarla doldurulması sonucu kentin tepe vadi noktaları arsındaki hava akımlarının önlenmesi geceleri konutlarda oturulamaz sıcaklıklar oluşturmaktadır.

İstiap Haddi

Araçların, cihazların, insanın istiap haddi, bir taşıma sınırı olduğu gibi mimarinin de şehrin de istiap haddi vardır. Haddinden fazla kalabalık olarak meydana getirilen şehirlerde park etme, yol verme gibi basit sebeplerle kavgalar hatta cinayetler işlenilmektedir. Bunun sebebi bardağın her geçen gün ve an dolması sebebiyle uyduruk bir sebeple kavga ve cinayete kolaylıkla geçilebilmesidir. Şehirlerimizin eski fotoğraflarına baktığımızda bir-iki katlı müstakil evlerden müteşekkil, adeta bir bahçe mesabesinde olduğunu görürüz. İmar[192] planı yapıldıkça, kat verildikçe, nüfus artırıldıkça şehirlerin hem silüet bakımından hem de huzur bakımından kötüye gittiğini rahatlıkla görmekteyiz. Vatandaşına huzur getirmeyen bir yöntemin birkaç sermayedarın daha fazla kâr etmesini temin amacıyla bu sıkıntılı durumun devam ettirilmesinin insan sağlığı ve saadeti bakımından devamında makul bir sebebi bulunmamaktadır. Halbuki daha önceki derslerimizde gördüğümüz üzere batının huzur şehirlerinin bir-iki katlı ahşap müstakil evlerden meydana geldiğini, Osmanlı ecdadımızın oluşturduğu huzur ve sükûn şehirlerinin de yine bir-iki katlı müstakil, bahçeli ahşap evlerden meydana geldiğini görmüştük. İstiap haddinin aşılmadığı şehirler meydana getirmek boynumuzun borcudur, borcu olmalıdır.

#İstiapHaddi aşılmamalıdır.

BAŞA DÖN

[192] Yeni İMHA planı

Görsel-017- İstanbul, Yıl 1959, nüfus 1.450.000, araç sayısı 153.000, Kabataş'tan Tophane'ye gidiş yönü

İstanbul'un 1959 yılında nüfusu 1 milyon 450 bin kişi, araç sayısı 153 bin adet. Bugün (2025 yılı itibariyle) ise nüfusu 15.655.924 kişi, araç sayısı 5,5 milyondur. Aradan geçen 65 yılda nüfus 10,8 kat, araç sayısı ise 35,94 kat artmış. Aynı yerde sıkışıp tepişmek, demin bahsettiğimiz gibi huzursuzluklar ve sıkıntıların artarak devam etmesi iyi bir gidiş midir? Bunu New York belediyesi yapmıyor, ABD bize karışmıyor, Türkiye çok şükür kendini yönetebilen bir ülke iken bu seviyelere niçin çıkıyoruz, bizi kim zorluyor, bu işten kim kârlı çıkıyor? Bir kişinin kaybedilen canının çarpık şehirleşme, istiap haddinin aşılması, basiretsiz hırsa ve ranta dayalı planlama ve yetersiz idare sebebiyle kaybedilmesi binlerce gökdelen ile, yüzlerce AVM ile değil dünya verilse telafi edilmesi mümkün değildir.

"Kim bir kimseyi, bir kimseye veya (o kimsenin) yeryüzünde bir fesad (çıkarmakta olmasın)a karşılık olmaksızın (ölüm cezâsını gerektiren bir suçu olmadığı hâlde) öldürürse, o takdirde bütün insanları öldürmüş gibidir. Kim de onun (bir insanın) hayâtını kurtarırsa, o takdirde bütün insanların hayâtını kurtarmış gibidir." (Maide:32)

“Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona hiyânet etmez, yalan söylemez ve yardımı terketmez. Her müslümanın, diğer müslümana ırzı, malı ve kanı haramdır. Takvâ buradadır. Bir kimseye şer olarak müslüman kardeşini hor ve hakir görmesi yeter.” (Tirmizî, Birr 18)

Elbette şehrin nüfusu artırılıp istiap haddinin aşması sebebiyle bir veya birçok kişinin ölmesi ayet ve hadiste zikredilen şekilde taammüden adam öldürmek gibi değildir. Kimse insanlar ölsün diye şehri genişletmeyi düşünmez. Ancak yılların acı tecrübeleri ile aşılan istiap haddi ve başka sebepler nedeniyle ortaya çıkan sıkıntılara ve can kayıplarına mani olacak tarzda planlama yapılması, gerekli diğer şartların oluşturulması da insaniyetin ve vicdanın gereği olduğu da unutulmamalıdır.

BAŞA DÖN

İlk Yarıyıl Dersi Sonuç BAŞA DÖN

Cenab-ı Hakk'ın arz üzerindeki halifesi olarak yaratılan, Rabbisine kulluk yapmakla ve dünyayı güzelleştirmekle görevli bulunan insanoğlunun bir kısmı modern teknolojinin ürünü olan gayri insânî kulelerin mağaralarında yaşamaya, pek büyük bir kısmı da gecekondularda, sefalet mahallelerinde yaşamaya mahkûm bulunmaktadır. İnsanlar güya metropol diye nitelendirilen ama gerçekte **vahşi nüfus yığılma ortamları**nda ömürlerini törpülemektedirler.

Teknolojinin yapabildiği her şeyin iyi olduğu sanılmaktadır. Gökdelenleri yapanlar iki şeyi amaçlar. Birincisi, para kazanmak, ikincisi bu kadar yüksek yapı yapmakla başkalarından daha büyük, daha güçlü olduklarını ifade etmeye çalışmak. Bu gururu ve kibri mimarla mal sahibi bölüşmektedir. Bunu kullanıcılardan aldıkları paralar ile yapmaktadırlar.

Eldeki yapı stokunu henüz ömrünü doldurmadan bir yandan devamlı yıkarak hem milli servet yönünden hem de vatandaşların malvarlığı yönünden fakirleşilmiş olunmaktadır. Buna katlanılsa bile sonuç mutluluk getirmemektedir.

Hak ve adalete uygun imar planı yapılmaması durumlarında ise adaletsiz şehirleşme düzeni oluşmakta ve düzen yağma düzenine dönüşmektedir. Bundaki adaletsizlik ve hak gasplarının telafisi icab etmektedir. Aksi halde ahiret hesabının daha zor ve şiddetli olacağı rahatlıkla söylenilebilir.

İnsanlar otomobilleriyle her şeyi ezip geçecekleri yollar yerine, hep birlikte yürüyecekleri yaya alanları istemektedirler. Bu alanların çevresinin güzel ve tabiata bağlı olmasını beklemektedirler.

Eskiden camilere göre yol tarif edilirdi. Şimdilerde ise bir süpermarket, bir alışveriş merkezi veya başka bir yapıya göre tarif edilmektedir. Bu da camilerin ağırlığının hayatımızda eskisi kadar yer işgal etmediğini göstermez mi? Bu itibarla kaybolan değerlerimize ağlayacağımıza tekrar onlara sahip çıkmamız gerekmez mi?

BAŞA DÖN

Çözüm ve Öneriler BAŞA DÖN

Manevi değerlerimizi oluşturan belgelerin iyi anlaşılması, Cenab-ı Hakk'ın arzdaki halifesi olmamız nedeniyle O'nun bizlerden istediği doğrultuda yaşamak ve gayret etmek, alacağımız yolun hızını ve istikametini doğru belirlemek kaydıyla:

1. Tedbirler bütünlüğü çerçevesinde makro-fizikî strateji planı hazırlanarak istiap haddi nazara alınarak, konut açığı, yeni yapılacak şehirlerin yeri, kapasitesi ve sayısı tespit edilmelidir.
2. Mevcut şehirlere istiap haddine göre yeni nüfus verilmemeli, nüfus düşürülmelidir.
3. Şehir merkezlerine yoğunluk vermek yerine yeni şehirler oluşturulmalıdır. Çünkü şehirler küçüldükçe ulaşım harcamaları düşer ve tasarruf edilir. Yani insan ölçeğinde ve tasarruf edebilen yeni şehirler kurulmalıdır.
4. Mevcut şehirlere nüfus yerleştirmemeyi ve yeni şehirlerin nerelerde kurulacağı geniş katılımlı bir şekilde kararlaştırılmalıdır.
5. Şehir ve imar planlarında adaleti ve hakkı tesis ve icra etmelidir.
6. Şehir ve binaya tahsis edilen alanlar ile yapı malzemelerinde israf edilmemelidir.
7. Şehrin planını oluştururken topografik yapı, yön ve diğer hususlara dikkat etmelidir. Lüzumsuz dolgu ve hafriyat alanları çıkarmamalı, güneşten ve rüzgârdan bütün hemşehrilerin aynı miktarda faydalanması temin edilmelidir.
8. Birer anı ve ekonomik değeri olan eski yapı stokunu ve dokularını gerektiği şekilde korumalı, onlara zarar vermeden kullanmalı ve günlük hayatın içine almalıdır.
9. Çok katlı konut yapımından ve yık-yap yöntemine dayanan politikalardan vazgeçmelidir.
10. Çok katlı konutların üçte birine mal olan ve halkın ekserisinin istediği tek katlı veyahut iki katlı müstakil bahçeli ev sistemine geçilmelidir.
11. İstiap haddi dikkate alınarak galaksi biçiminde, yıldız kümesi biçiminde metropoller kurulmalıdır.
12. Gelecek nesillerin rızkı olan tarım alanları yerleşime açılmamalıdır.
13. Devlet tasarrufunda bulunan alanlardan yeteri kadarını yerleşime açmalı, ailesine ev yapmak isteyen kişilere evini belirlenen kurallara göre yapmak kaydıyla arsasını bedava vermelidir. Kişi de altyapı ve benzeri giderlere payı kadar katılmalıdır.
14. Altyapı masraflarına katılmak kaydıyla devlet sanayiciye de arsasını bedavaya vermelidir.
15. Şehirleşme ve mimarîde standartlar ruhunu geliştirip uygulamalıdır.
16. Şehirlerimizin iyi ve güzel olması hususunda umumî bir eğitim seferberliği ve farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.

Hoca bunları ifade ettikten sonra:
"Evet arkadaşlar, bu yarıyılın son dersiydi, dersimiz ve yarıyıl hitama erdi. İnşallah sizlere faydalı olmuşumdur. Gelecek yarıyıl görüşmek üzere Allahaısmarladık." dedi. Sınıftan talebeler:

- “Hocam, çok teşekkürler, sağ olun.”
- “Hocam, dönem nasıl bitti hayret, derslere doyamadık.”
- “Sağ olun hocam dilinize sağlık.”
- “Çok faydalandık hocam, çok teşekkürler.”
- “Pedere şikâyet etmekte acele etmediğimden dolayı memnunum şimdi.”
- “Kanka çok zevkliydi değil mi?”
- “Abi yarıyıl nasıl da hemen bitti ya?”
- “Baştan kızıyorduk falan ama, adam bayağı dolu imiş ya.”
- “Bu dönem daha çok teorikti, sanırım gelecek dönem slaytlı ve renkli oluyormuş.”
- “Kanka adam rüzgâr gibi geldi, geçti.”
- “Gelecek dönemi iple çekeceğiz artık.”

BAŞA DÖN

1. Yarıyıl Dersleri Hakkında Talebe Görüşleri BAŞA DÖN

Hüseyin

İlk haftalarda “bu iş nereye gidiyor?” diye içimden geçirdim. Sonra fark ettim ki mesele, konuyu büyütmek değil; bakışı büyütmek. “Nasıl yapılır?” sorusunu herkes soruyor; ama “niçin yapılır?” sorusu sorulmayınca çizgi de niyet de eksik kalıyor. Notlarımı sakladım; çünkü dönüp dönüp bakılacak şeyler var.

Esat

Başta “bir dinleyelim” dedim, sonra “bu çerçeve lazımmış” dedim. Parça parça bilgiler yerine bir omurga kurulunca, her şey yerine oturuyor. Ders bittiğinde, bazı başlıkların üstünden bir tur daha geçsek fena olmazdı; çünkü insan tam ısınmışken yarıyıl bitiyor.

Feyyaz

Metodoloji kısmını önce “teori” gibi gördüm; ama sonra pratikte işe yarayan şeyin en çok o olduğunu anladım. Dağılmayı kesiyor, boş mesaiyi kesiyor. Kendi çalışma disiplinimde bile fark ettim. Keşke dönem içinde iki-üç kez “toparlama dersi” gibi bir tekrar yapılsa, çok işe yarardı.

Ömer

Ben itiraz etmeyi bazen “uyanıklık” sanıyordum. Meğer bazen itiraz, meseleye girmeden konuşmak oluyormuş. Soruların beni durdurduğu yerler oldu. Dönem bitince şunu fark ettim: Bazı cümleler ilk okuyuşta anlaşılmıyor; insanın zihni olgunlaşınca geri dönüp tekrar okuması gerekiyor.

Özlem

Mimarlığı hep estetik üzerinden severdim. Bu derste “güzel”in tek başına yetmediğini hissettim: ölçü ve adalet yoksa güzellik bile yük olabiliyor. Dönemin sonunda, bazı kısımları bir daha dinleyip daha sakin not almak isterdim; çünkü hızlı geçince duygu kaçıyor.

Ali

Başta “iş büyüdü” diye düşündüm, sonra büyüyen iş değil, küçük olan bakışmış dedim. Hikâye diliyle anlatım, zihni açtı. Yarıyıl biterken içimde bir his kaldı: Sanki tam kapı aralanmışken ders zili çaldı.

BAŞA DÖN

İKİNCİ YARIYIL DERSLERİ

İkinci dönemi iple çeken talebeler aralarında yine heyecanlı bir biçimde konuşuyorlardı:

- "Kanka bu dönem daha renkli ve slaytlı oluyormuş dersler."
- "Abi teorik dersler de iyiydi ama, mimar adayları için fotoğraf ve görsel daha mühim tabii."
- "Yine ilahiyat konularına giriliyor mu ki acaba?"
- "Abiciğim, uzay fiziği ve astrofizik meselelerini lütfen unutmayalım."
- "Zaman zaman yapılan kuizleri (quiz) de es geçmeyelim yani."
- "Abi adam nasıl mimar ya? Kâinatın mimarisi falan öyle ne o ya?"
- "Allah'tan halifelik falan bitti de kurtulduk abi o işlerden ya."
- "Medeniyet telakkisi mühim, eserler ona göre şekilleniyor."
- "Nisbi büyüklük mevzuu benim çok hoşuma gitti kanka."
- "Cidden çok merak ediyorum bu dönemin konularını."

Derken talebelerden birisi:

- "Arkadaşlar, Hoca geliyor." deyince herkes hızla yerine geçti, oturdu. Hoca mütebessimane sınıfa girdi ve her zamanki gibi sınıfın tam ortasındaki sıranın önünde durdu ve;
- "Merhaba arkadaşlar, nasılsınız, nasıl geçti tatiliniz?" diye sordu. Talebeler;
- "Hocam iyiyiz, tatilimiz iyi geçti."
- "Hocam sizi oldukça özledik."
- "Hocam memleket iyiydi, ayaklarımız geri gide gide okula geldik."
- "İyiyiz hocam, siz de maşallah formdasınız."

Sınıfta genelde bir memnuniyet havası vardı. İlk yarıyıldaki tereddüt, ilahiyat ve metafizik konularının verdiği sıkıntılar aşılmış, birinci yarıyılın sonunda hoca ve talebeler oldukça anlaşmış ve memnun bir halde dönemi bitirmişlerdi. Şimdiki konuşmalarda bunun izleri görülüyordu. Talebelerden gelen cevaplar bitince hoca:

- "Arkadaşlar, geçen dönem teori ağırlıklıydı. Bu dönem ise daha çok gözlere hitap eden konuları işleyeceğiz. Arada zaman zaman meselelerin arka planından, teorisinden de bahislerimiz olacak. Telakki, mimariyi, eseri, sanatı yönlendiren temel unsurdur. **Telakki ne ise netice odur.** Hep bahsettiğimiz gibi mimari sadece teknik bir bilim dalı değildir. Sanat, edebiyat, şiir, mûsıkî, psikoloji, sosyoloji ve daha bir çok alanla kesişim noktaları vardır. Derslerimizde meseleleri derininden ele alarak muhtelif veçhelerden inceliyoruz ve mimariyi nasıl şekillendirdiklerine bakıyoruz."

Hoca yine devam etti:

- “Aslında şehir de büyükçe bir mimari mekandır. Binaların çevresiyle olan uyumu, ölçekleri, birbiriyle olan ilişkileri, ulaşım, sükûnet, komşuluk, yardımlaşma, dini vazifelerin ifası, tenezzüh, piknik, dinlenme vs. meseleler şehrin ve sakinlerinin memnuniyetlerini, saadetlerini, sıhhatlerini belirleyen faktörlerdir. Ayrıca şehir, gerek planda yani yatayda, gerekse kesit ve görünüşte aldığı vaziyet ve görünüm itibariyle belirli manaları ve işaretleri haizdir. Bu manalar ve işaretler de temelden dünya-ahiret görüşü, medeniyet telakkisi, sanat ve mimarinin ne/kim için yapıldığı gibi hususlara dayalı olarak dağarcıkta oluşan temel mevzulardır. Yani telakki, neticedir. Şehir de mimari de çevre de buna göre şekillenir ve oluşur. Buradan hareketle mevcut halden de tefsir yani yorumlama yoluyla yani neticeden de telakkiye vasıl olabiliriz.”

- “Nasıl telakki, neticeyi gösteriyorsa; netice de yani mimari de lafügüzafa meydan bırakmayacak derecede ciddi bir göstergedir. Eskilerin tabiriyle eserden müessire geçilir. Mevcut mimariden zihin altyapısı, medeniyet telakkisi rahatlıkla anlaşılabilir. Burada mimari talebeleri olan sizlere şehir ve mahalle ölçeğinde bu hususları göstererek şehri. mahalleyi, eseri, binayı meydana getiren faktörleri tespite ve idrake yarayan bilgileri göstereceğiz. Sadece günümüzü değil, geçmişle bağlantılı olarak Osmanlı ecdadımızın şehir, mahalle yapısı, mimari düşüncesi gibi hususları örnekleriyle görerek idrakimizi genişletmeyi, edindiğimiz malumat istikametinde bugün bu bilgileri güncelleyerek bulunduğumuz şehri, mahalleyi nasıl güzelleştirebiliriz hususunda belirli bir temel oluşturmayı hedefliyor olacağız. İşe Edirne’nin 17. yüzyıldaki bir planıyla yani yatayda başlayalım.” diyerek perdeye Edirne’nin merkezinin planını getirdi.

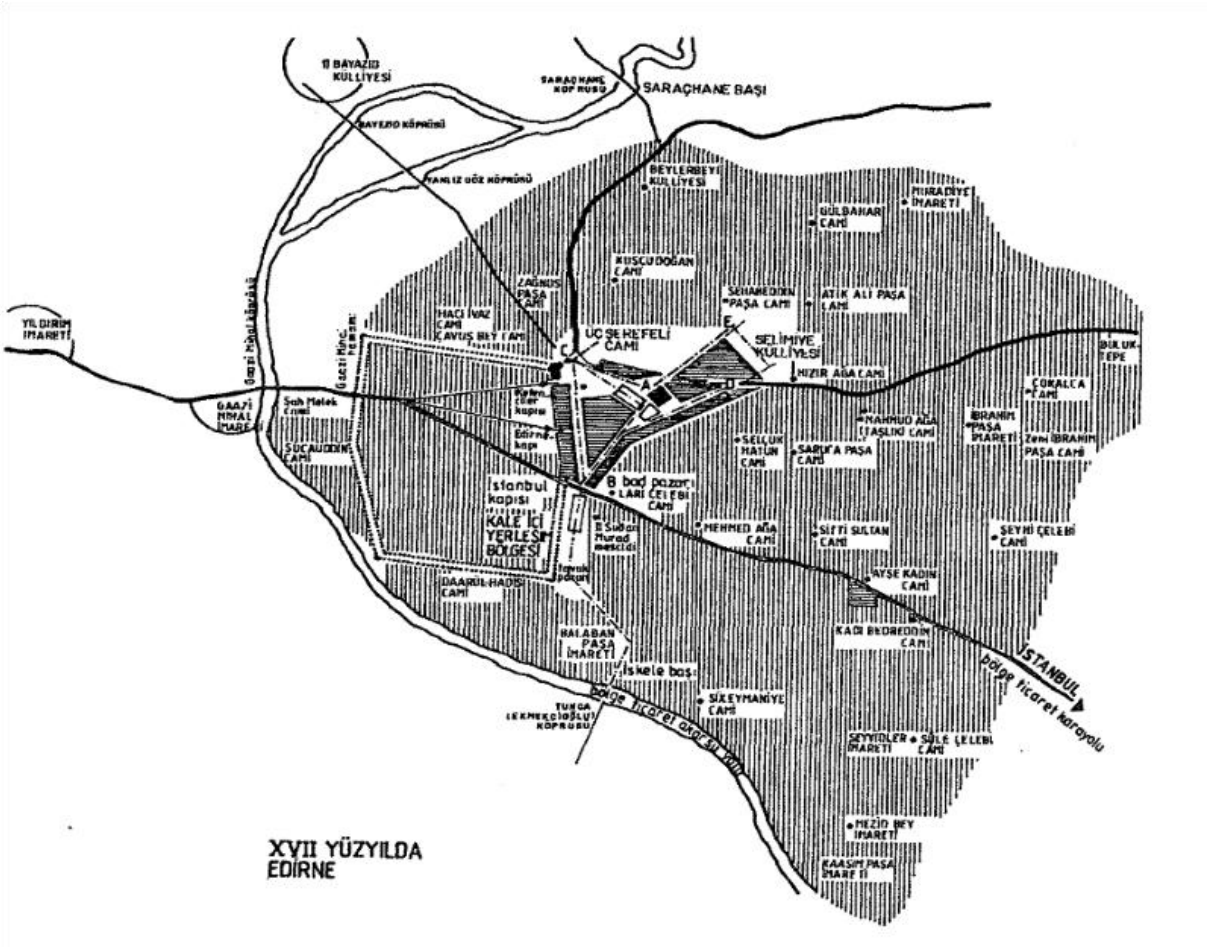

Görsel-018- 17. Yüzyılda Edirne Kent Merkezinin Gelişimi

Slaytta gördüğümüz görsel Edirne şehrinin 17. Yüzyılda kent merkezinin gelişimini gösterir haritadır. (Kaynak: Sercan Yıldırım, Kuruluşundan XVIII. Yüzyıla Kadar Rumeli-Edirne Kent Kurgusu ve Yapı Grupları (Manzume, İmaret, Külliye) İlişkisinin Çağdaş Kent ve Mimarlık İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi, doktora tezi, G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, 1991, s. 160.)

Osmanlı'da şehrin merkezini külliye (üniversite kampüsü), külliyenin merkezini cami meydana getirirdi. Cami, külliyenin en geniş, en yüksek, en egemen ögesi idi. Külliyenin yani üniversite yerleşkesinin muhteviyatında vakfın programına göre değişmekle birlikte başta cami, medreseler (fakülteler), hamam, imaret, türbe, hazire gibi bölümler yer alırdı. Mahallenin merkezini mescid ile birlikte, mahalle mektebi, kütüphane, çınar gibi elemanlar teşkil ederdi. Yerin ve şehrin durumuna göre bu mahalle bileşenlerinin tamamı olmasa bile mescid başta olmak üzere bir-iki bileşen yer alıyordu.

Görsel-019- Edirne, Merkez haritadan bir bölümü (harita.yandex.com.tr, erişim tarihi: 10.05.2014)

Hoca yukarıdaki slaytı perdeye getirdi ve bu haritaya bakarak;

“Günümüzde Osmanlı döneminden intikal eden şehirlerin şehir merkezleri gerek doku ve gerekse silüet olarak korunmaya çalışılmakta ise de önceden koruma mantığının olmaması, merkeze yüklenilmesi ve başka mülahazalar sebebiyle gerek doku gerekse silüette inhiraflar, kazalar ve kayıplar meydana gelmiştir, gelmektedir. Edirne’nin topografyası ve nüfusunun fazlaca genişleme eğilimi olmaması sebebiyle gerek eski şehir merkezinin doku olarak, gerekse de şehrin umumunda silüet olarak ufak tefek sıyrıklar dışında korunmuş olduğunu söyleyebiliriz. “

BAŞA DÖN

Günümüzde Şehrin/Mahallenin Merkezi BAŞA DÖN

Görsel-020- İstanbul, Taksim, Harita. (harita.yandex.com.tr-erişim tarihi: 10.05.2014)

Günümüzde eski şehir dokularında şehrin merkezini yine külliye oluşturmakla birlikte, korumanın tam yapılamaması ve merkeze yüklenilmesi sebebiyle eski şehir dokularında külliyenin (üniversite kampüsü) ve caminin merkeziyeti azalmış, tam koruma yapılamamıştır. Yeni yerleşim yerlerinde ise şehrin merkezini ticari birimler ve alışveriş merkezleri (AVM) meydana getirmektedir. Günümüzde mahallenin merkezini mescit değil yine ticari yapılar meydana getirmektedir.

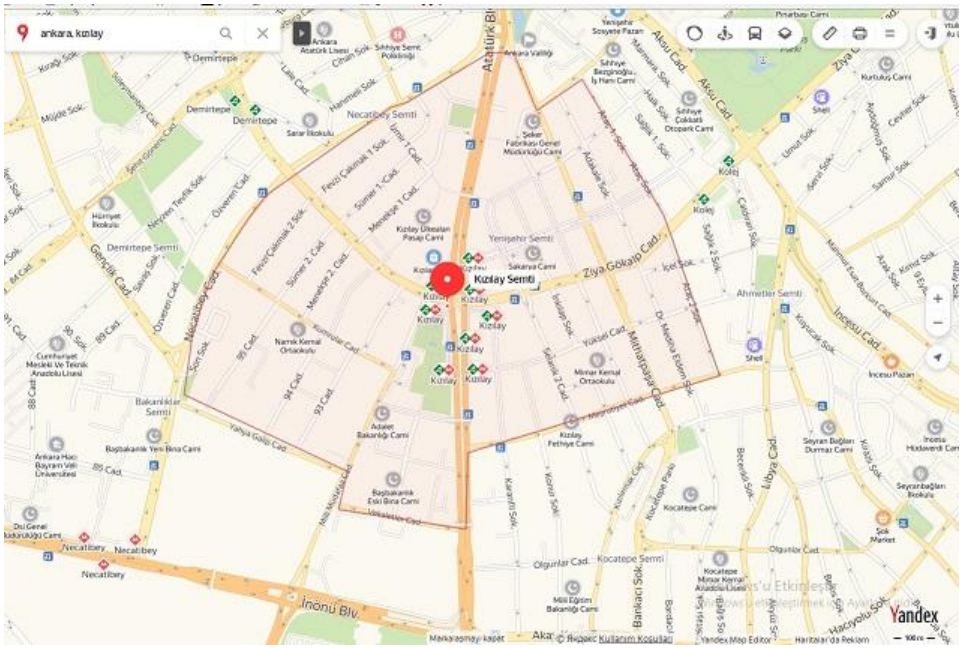

Görsel-021- Ankara-Çankaya, Kızılay Harita (harita.yandex.com.tr-erişim tarihi: 10.10.2019)

Aradan geçen zamanla şehir merkezi mefhumu değişmek ve birçok şehir merkezi olmakla birlikte cumhuriyetin başkenti olan Ankara'da şehrin merkezi olarak halen mevcudiyetini sürdüren Kızılay'ın merkezini ticari yapılar ve alışveriş merkezi (AVM) oluşturmaktadır.

Ankara’nın merkezi Kızılay semtinin gelişimine kronolojik olarak bakarsak;

Görsel-022- Ankara, Kızılay semtine adını veren Kızılay Binası ve oldukça geniş olan bahçesi

Görsel-023- Ankara, Kızılay semtine adını veren Kızılay Binasının bahçesi biraz daraltılmış, etrafındaki yapılar yükselmiş.

Görsel-024- Ankara, Eski Kızılay Binası. Bina kendini korurken bahçenin bir kısmının kavşağa dahil edilerek küçüldüğünü müşahede ediyoruz.

Görsel-025- Ankara, Kızılay Eski Binası, bahçe daraltılmış.

Görsell-026- Ankara, Kızılay Eski Binası yok edilmeden önce.

Görsel-027- Ankara, Kızılay Eski Binası artık bir arsa.

Görsel-028- Ankara-Kızılay, Kızılay AVM

Görsel-029- Ankara-Kızılay, başkentin ilk gökdeleni (Emek İşhanı)

Görsel-030- Ankara-Kızılay, Kızılay AVM'nin gece görünüşü

Görsel-031- Ankara-Kızılay, Kızılay AVM ve Gökdeleni birlikte görüyoruz.

Görsel-032- Ankara, Kızılay semtinin havadan görünüşü

Gelinen noktada şehrin merkezini ticari binalar ve alışveriş merkezleri (AVM)'ler oluşturmaktadır. (Bkz. 032_ankara-kizilay_semtin_havadan_gorunusu.jpg adlı görsel.)

Görsel-033- Edirne, umumi görünüm 19. yüzyıl, (Kaynak: Anonim)

Görsel-034- İstanbul, tarihi yarımadayı resmetmiş bir gravür

Osmanlı döneminde silüette hâkim unsur olarak camiler, minareler en yüksek mevkiyi alır, bunun alt kademesinde ağaç sıraları yer alır, meskenler ise adeta bu ağaçlar arasında neredeyse kaybolmuş vaziyette dururdu.

BAŞA DÖN

Günümüzde Silüet BAŞA DÖN

Görsel-035- İstanbul, Tarihi Yarımada, Sultanahmet Camii ve Ayasofya Camii

Görsel-036- İstanbul, Sultanahmet Camiinin silüetinin delinmeye başladığı safha.

Görsel-037- İstanbul tarihi yarımadanın silüetinin Zeytinburnu semtinde 16/9 olarak bilinen kulelerle delinmesinin nihayete erme safhası. (mustafacanbaz.com, Erişim tarihi: 14.04.2012)

Görsel-038- Tarihi Yarımada Silüetinin delinmesinin karikatürize edilmiş hali. Karikatürist İbrahim Özdabak bu delinmeyi çok güzel bir tasvirle ifade etmiştir.

Günümüzde eski şehir dokularında ufak tefek kayıplar olsa da planda koruma meydana gelmekle birlikte Vahşi Kapitalizmin boyunduruğu altında Gökyüzü Yarışının neticesi olarak yüksek kuleler güzelim İstanbul'un tarihi yarımadasının silüetini çok fena biçimde delmiştir. Kulelerin silüeti kurtaracak şekilde 8-10 katının yıkılması meselesinde muvaffak olunmamıştır. Tarihe ecdadının yaptığı güzel şehrin silüetini şuursuz davranışlarıyla bozan torunlar olarak da tarihe intikal edinilmiştir.

Görsel-039- Malezya, Kuleler arasında yeraltı camii. (http://www.uploadimages4free.com/browse_images/the_underground_mosque_in_malaysia-3730.html Erişim Tarihi: 15.05.2014)

Kültüre ve camiye verilen ehemmiyete ve Vahşi Kapitalizmin etki derecesine göre silüet delinmesinden caminin tamamen yerin altına gömülmesine kadar tercihler bulunmaktadır.

Görsel-040- İstanbul-Boğazdan Görünüm.

Görsel-041- İstanbul-Sirkeci'den Beyoğlu/Taksim'e Bakış

Gelinen noktada umumi silüette yükseklik, egemenlik ve hakimiyetin kulelere intikal ettiği tartışmasız bir biçimde göz önünde durmaktadır.

Görsel-042- Avusturya, Viyana, genel görünüm.

Görsel-043- Avusturya, Viyana Merkezi Kilise ve Viyana'nın umumi görünümü.

Ecnebi kültüre baktığımızda ise İslam ülkelerindeki Vahşi Kapitalizme teslim oluşun olmadığını, fotoğrafını gördüğümüz Viyana başta olmak üzere tüm kadim şehirlerinde halen mabedlerin ve çan kulelerinin egemen unsurlar olarak yer altığını rahatlıkla görmekteyiz. Bizdeki mabed ve minarelerin kapitalizme mağlubiyetinin sebepleri çok iyi irdelenmeli bir daha böylesi vahim durumlara düşülmemesi bakımından gerekli çözümler üretilmelidir.

🌎 NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

Bölüm: Şehir, Mahalle ve Silüet (Osmanlı vs. Günümüz)

Neler Öğrendik?

- **Yatay ve Dikey Merkez:** Osmanlı'da merkezin "İlim" (Külliye) ve "Tevhid" (Cami) olduğunu; günümüzde ise merkezin "Sermaye", "Güç" ve "Ticaret"e kaydığını müşahede ettik.
- **Hiyerarşi/Silüetin Dili (Müslüman Ülkeler):** Osmanlı'da silüetin zirvesinde "Tevhid"i (camiyi) ve "İlmi" (medreseyi/üniversiteyi); gökyüzüne yükselen minarelerin "Lâ ilâhe illallah" zikrini dikey düzlemde nasıl şehadet parmağı gibi kaldırdığını kavradık. Günümüz kampüs ve sitelerinin nasıl tevhidden ve sosyal hayattan kopuk, "kapitalist güvenlikli kutular" haline geldiğini; veyahut yerin altına sokularak iyice değersizleştirildiğini analiz ettik.
- **Hiyerarşi/Silüetin Dili (Gayrimüslim Ülkeler):** Viyana örneğinde ve slayt olarak bugün gösteremediğimiz birçok Avrupa ülkesinde Osmanlı dönemi silüeti gibi eski silüetlerinin aynen korunduğunu gördük.

BAŞA DÖN

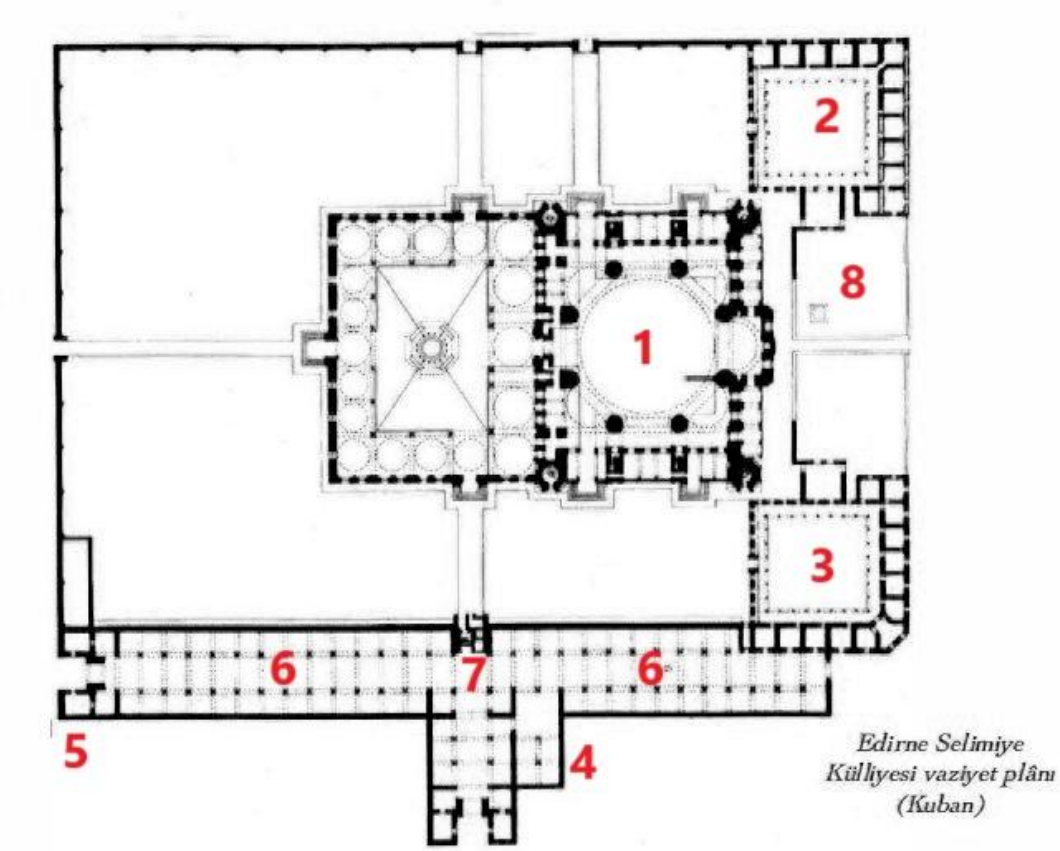

Görsel-044- Edirne, Selimiye Külliyesi (Üniversite Kampüsü), Vaziyet Planı.

Külliyenin bileşenleri:

- 1. Cami (Tevhid, 5 vakit farz namazın ifası, mü'minlerin vahdeti)
- Medrese/Üniversite/Fakülteler/Okullar
- 2. Dar'ül-Hadis (zamanının en yüksek ilimlerinin okutulduğu fakülte)
- 3. Dar'ül-Kurra (hafızların kıraat-ı aşere'yi talim ettikleri eğitim birimi)
- 4. Sıbyan Mektebi (ilkokul)
- Diğer birimler
- 5. Muvakkithane (dini gün ve vakitlerin hesaplandığı büro)
- 6. Arasta (Değirmenin suyu, akar/gelir getirici ticari yapı.)
- 7. Dua Kubbesi (yer-gök dua ile; rızık, fazilet, doğruluk niyazı.)
- 8. Hazire (rabıta-yı mevt, ahiret-hesap senkronizasyonu, ikaz, doğru adam ol iç sesi.)

Caminin giriş çıkışı ve süreci incelendiğinde mesela ana kuzey girişten girdiğimizde bizi önce büyükçe yeşil bir alan karşılar burada kul Ahmed kafasındaki problemlerin bir kısmını bırakır; ikinci aşamada revaklı avlu/şadırvan avlusu/son cemaat avlusuna girilir. Burası da dışarı ile alakası kesilmiş gayet güzel revaklarla çevrelenmiş ve ortasında bir şadırvan bulunur. Alınan abdestle, yahut "abdest üstüne abdest nurdur" kaidesince tazelenen abdestle kul Ahmed'in kafasındaki tilkiler azalmış ve huzura yaklaşmıştır. En nihayetinde girilen harim, caminin ana mekânı ile vatandaş Ahmed'in menfilikler tamamen gitmiş, psikolojisi Yüce Mevla'sının huzuruna duracak seviyeye gelmiştir. İşte biz buna yıllardır konferans ve seminerlerimizde anlattığımız üzere: **Üçlü Arınma Süreci** diyoruz.

Osmanlı’da Kampüs-Süleymaniye Külliyesi

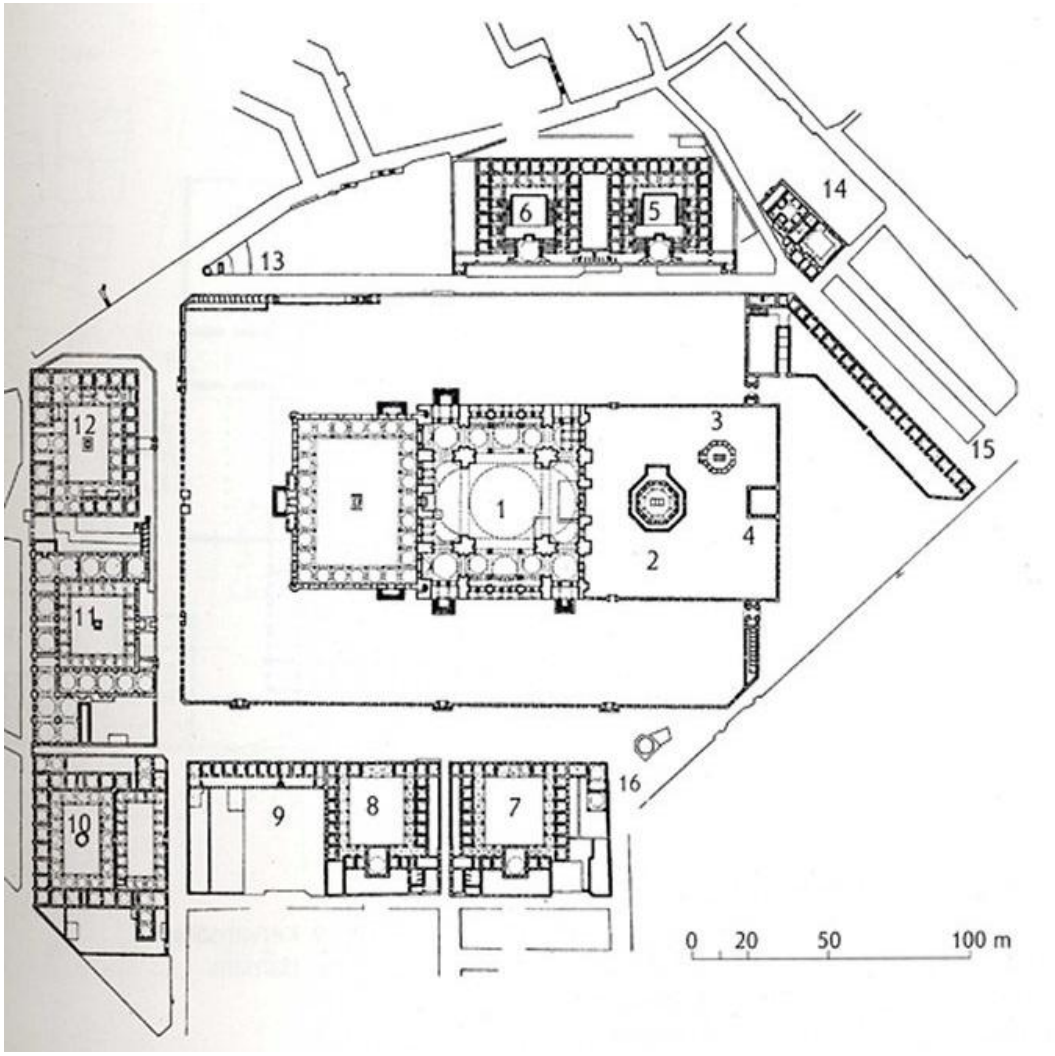

Görsel-045- İstanbul, Süleymaniye Külliyesi (Üniversite Kampüsü) Vaziyet Planı

Külliyenin (üniversite kampüsü) birimleri:

1. Cami, (Tevhid, 5 vakit farz namazın ifası, mü’minlerin vahdeti)
2. Kanuni Sultan Süleyman’ın türbesi, (her nefis ölümü tadıcıdır hakikatinin tecelligâhı)
3. Hürrem Sultan Türbesi, (kadın-erkek demeden her nefis ölümü tadıcıdır hakikati)
4. Darülkurra, (Hafızların kıraat-ı aşereyi talim ettikleri eğitim kurumu)
5. Rabi Medrese, (fakültelerden birisi)
6. Salis Medrese, (fakültelerden birisi)
7. Evvel Medrese, (fakültelerden birisi)
8. Sani Medrese, (fakültelerden birisi)
9. Tıp Medresesi, (medrese-i etibba, tıp fakültesi)
10. Darüşşifa, (tıp fakültesi uygulama hastanesi, umumi hastane)
11. İmaret, (müslim-gayrimüslim-talebe-muhtaç günde ücretsiz 2 öğün yemek verilen yer)
12. Tabhane, (misafirhane)
13. Sinan Türbesi, (ahde vefa, her faniye nasip olmaz)
14. Hamam, (farz namazın temel şartı abdestin ve temizliğin elde edildiği yer)
15. Darülhadis Medresesi, (devrinin mühim fakültelerinden)
16. Sıbyan Mektebi. (ilkokul)

ÖNEMLİ HUSUS:

Ecdadın eserleri ve şehirdeki ehemmiyeti anlatılırken sanki ecdad sadece cami yapmış gibi anlatılması son derece nakıs bir anlatımdır. Ecdad şehrin merkezine çok teşkilatlı ve her nevi ihtiyacı gideren bir kampüs yapmıştır. Süleymaniye kampüsü ihtiyacı ve banisinin Muhteşem Süleyman oluşu sebebiyle en gelişmiş bir kampüstür. Medreseleri yani fakülteleri çoktur. Tıp fakültesi ve onun uygulama hastanesi de mevcuttur. Bundan maada müslim yahut gayrimüslim hiç kimsenin geri gönderilmediği günde iki öğün yemek çıkan ki aynı zamanda yatılı olarak kalan üniversite öğrencilerinin de yediği imaret vardır.

Tabhane bugünkü manada misafirhane fonksiyonunda bir binadır. **Hamam** ise hepimiz biliyoruz. Bugün maalesef hamam kültürünü kaybedince hem sıhhatimizi hem de hamam binalarını kaybetmiş olduk. Duşta biraz suyun altında kalıp çıkmak temizlik değildir. Sıcak ortamda bulunmak ve özellikle keselenmenin bağışıklık sistemini güçlendirdiği, insanı madden ve manen dinlendirdiği tespit edilmiştir. Ama vahşi kapitalizmin getirdiği ve insanlara dayattığı modern hayat sebebiyle öksüz kalan hamamlarımız ve hamam kültürü ilgi beklemektedir.

Kampüslerde ayrıca gerek Sultan, gerekse hanım sultan ve burada bir nezaket ve vefa örneği olarak Sinan'ın **türbe**leri bulunmaktadır. Bu neredeyse hiçbir mimara nasip olmayan bir nimet ve kısmettir. Ayrıca ileride görselleriyle paylaşacağımız **"hazire"**ler külliyelerin değişmez fonksiyonlarıdır. Türbeler ve hazireler insana ölümü hatırlatmaları cihetiyle **"Ölmeden önce ölünüz."**, **"Lezzetleri acılaştıran ve yok eden ölümü sık zikrediniz"** gibi nebevi emirlerin icra edildiği tefekkür mekanlarıdır.

Yine vakıf konusunda daha teferruatlı olarak anlatacağımız üzere kampüsün bütün bileşenlerinin inşa maliyetlerinin tamamı vâkıf (vakfeden, bina ettiren) tarafından karşılanmış olup kampüsün bütün fonksiyonlarına ait müderris (profesör) baş müderris (rektör) bütün eğitim-öğretim görevlilerinin, imamından müezzininden, temizleyicisine, kapıcısına, tamirat yapan (meremmetçi) ustaların kadar 500 civarındaki görevlinin günlük akçe nevinden ücretleri bitamamiha yine vâkıf tarafından ödeniyordu. Bu konudaki bir akademik makaleye[193] bakarak işin vüs'atini kısaca öğrenmek mümkündür. Devletin buralara ne inşaat ne de işletme, maaş, ibate vs. hiçbir konuda katkısı yoktu, tamamı vakfın kendi bütçesinden karşılanıyordu.

Yani Osmanlı'da şehrin merkezini üniversite kampüsü (külliye) yani ilim/bilim, külliyenin merkezini de cami meydana getirirdi. Derslerimizi dikkatlice izlemeye devam ediniz lütfen.

ÜSTÜNE ALINANLARA VAZİFE: İlerleyen derslerde bu konuya daha genişçe yer vereceğiz. Ancak makam münasebetiyle değinmek gerekirse: Ecdadın eğitim sistemi sıbyan mektebinin (ilkokul), ardından kabiliyete göre medreseye (kabiliyetine göre olan fakülte/üniversite), okumaya meraklı olmayanlar mesela mimar olacaklar ocağa (Mimar Ocağı), esnaf olacaklar ustanın yanına giderdi. Âkil-bâliğ olan bir genç meslek sahibi olduğu için hemen evlendirilirdi. Ecdadın sistemi ile şimdiki vahşi kapitalizmin işsizleri depolama alanı olarak kullandığı eğitim sisteminin karşılıklı olarak çalışılması ve günümüze dair çözüm önerilerini hazırlayacak gönüllüleri tarih bekliyor. Buradan ilan etmiş olalım.

[193] Yasin Yılmaz, Kanuni Vakfiyesi, Süleymaniye Külliyesi ve Süleymaniye Camii. https://isamveri.org/pdfdrg/D03292/2013/2013_20/2013_20_YILMAZY.pdf (erişim tarihi: 12.09.2024)

Günümüzde Kampüs BAŞA DÖN

Görsel-046- Ankara Üniversitesi, Cebeci Kampüsü.

Görsel-047- Ankara Üniversitesi, Beşevler Kampüsü.

Görsel-048- Ankara Üniversitesi, Dışkapı (Yıldırım Bayezid) Kampüsü (Ziraat Fakültesi vd.)

Ankara Üniversitesinin üç yerleşkesinde de doğrudan bağımsız birim olarak mescid bulunmamaktadır. Fakülte ve yüksek okullarda bina içlerinde yer ayrılıp mescid olarak kullanılıyor olabilir. Bu bizim Osmanlı ile olan karşılaştırmamızdaki aynı husus değildir.

Görsel-049- İstanbul, Şehzadebaşı semti, Şehzade Camii, Havadan Görünümü (maps.google.com, erişim tarihi: 18.03.2019)

Osmanlı Mimarisinde bir esere dışarıdan bakıldığında taşıyıcı sistemi, üst örtüsü rahatlıkla okunabilir, planı ve kesiti kolaylıkla anlaşılabilir.

Görsel-050- Birleşik Krallık-Londra, Tate Modern Ek Binası. (http://v3.arkitera.com/h15797-direnislere-ragmen-tate-modern-ek-binasi-yapimi-devam-ediyor.html , (erişim tarihi: 12.05.2014)

Görsel-051- **Avusturya-Viyana Ekonomi Üniversitesi**
Avrupa'nın en büyük ekonomi üniversitesidir. (2012 yılı itibariyle.)

Görsel-052- **Naomi Campbell House (evi)**

Görsel-053- Azerbaycan-Bakü, Haydar Aliyev Kültür Merkezi

Görsel-054- Azerbaycan-Bakü, Haydar Aliyev Kültür Merkezi

Haydar Aliyev Kültür Merkezi

Dekonstrüktivist mimarinin örneklerinden olan bu bina Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de 2013'te hizmete girmiştir. Azerbaycan Devleti'nin düzenlediği mimari yarışmayı kazanan ünlü mimar Zaha Hadid'in konsept tasarımını; Kıbrıslı Türk mimar Saffet Kaya Bekiroğlu detaylandırmıştır.

Görsel-055- Changsha Meixihu Uluslararası Kültür ve Sanat Merkezi
Mimarı: Zaha Hadid

Görsel-056- Mimar Zaha Hadid

Kıvrımların kraliçesi,
Dalgaların sihirbazı.
Mimar Zaha Hadid
1950-Bağdat - 2016-Florida
(Cenab-ı Hakk rahmet eylesin. Amin.)

Günümüzde bazı yapılara dışarıdan bakıldığında taşıyıcı sistemi ve üst örtüsü rahatlıkla anlaşılamadığı gibi, planı ve kesitinin de anlaşılabilmesi pek kolay olmamaktadır. Zaten dekonstrüktivizm de bunu hedeflemektedir.

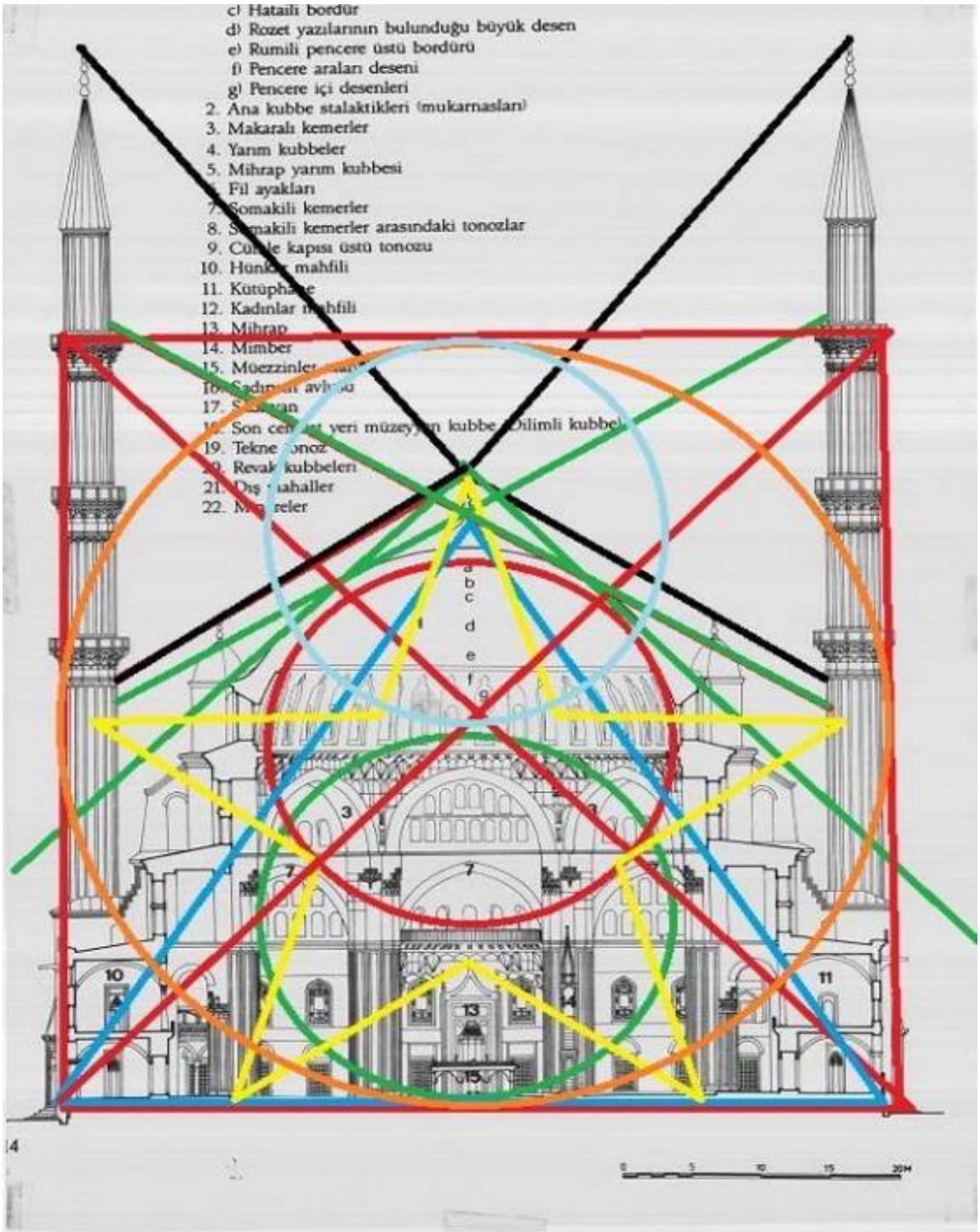

Görsel-057- Selimiye Camii, Kesit (Üzerinde bazı nispetler ve hendesî şekiller denenmiştir.)

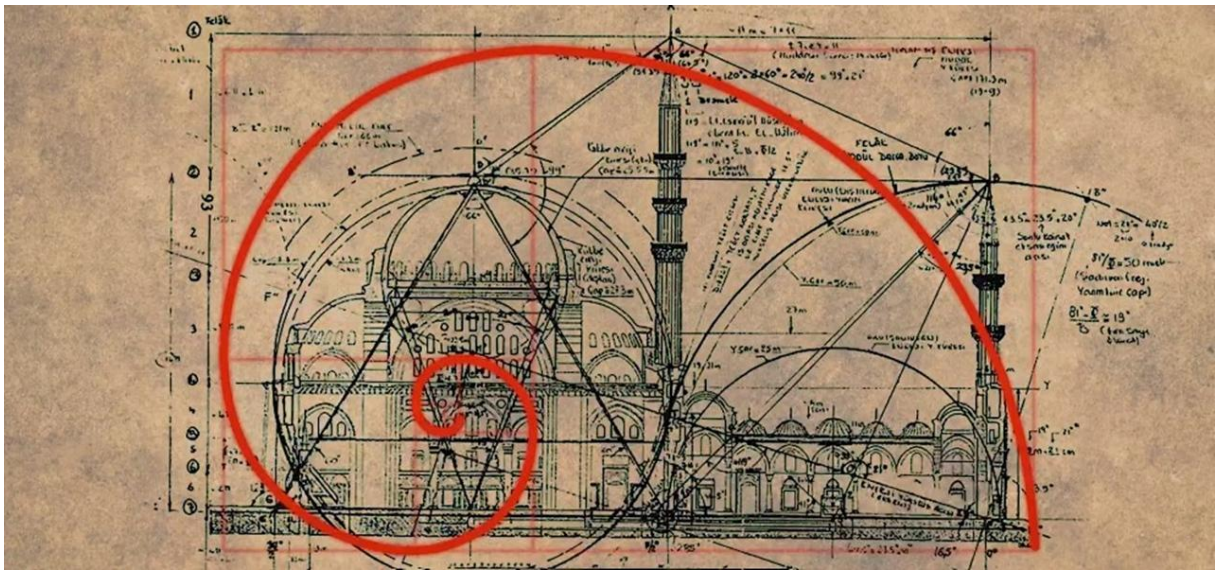

Görsel-058- Süleymaniye Camiinin altın spirale göre sadece 0,005'lik bir sapma ile altın oranı tutturduğu görülmektedir.

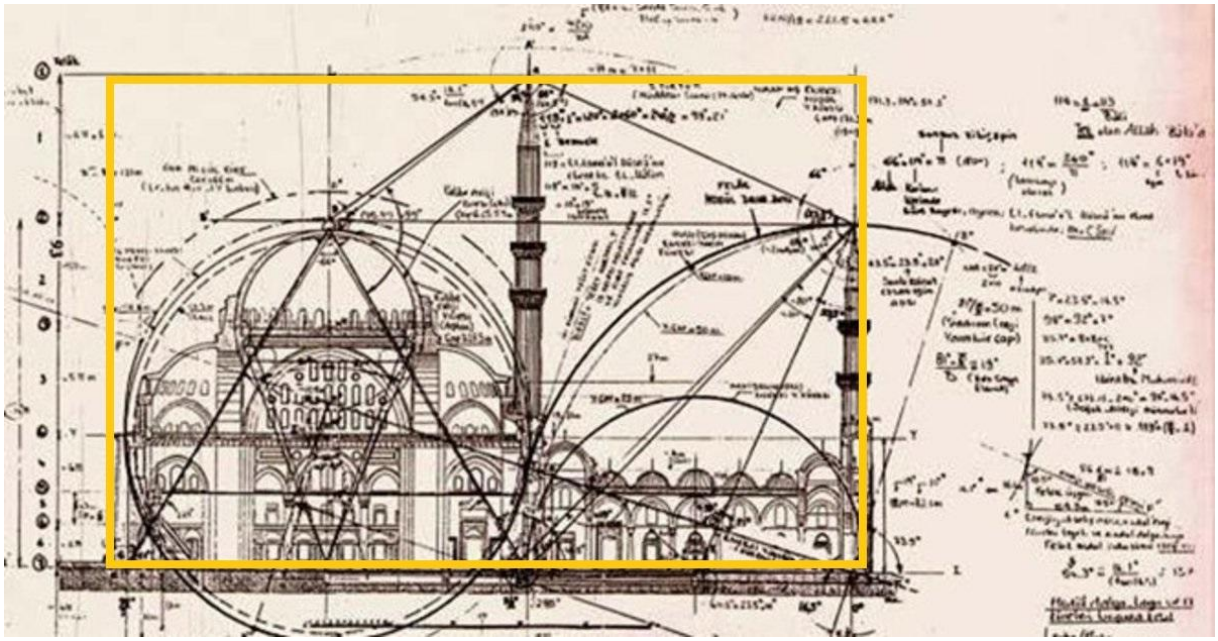

Görsel-059- Süleymaniye Camii, Uzunlamasına Kesit

Üzerinde bazı nispetler ve hendesî şekiller denenmiştir. Cami, altın oran olan 1/1,618 nispetine uymaktadır.

Günümüz, Asimetrik Tasarım BAŞA DÖN

(Dekonstrüktivizm)

Görsel-060- Konsol Ev
(http://www.dekohane.com/dekorasyon-ornekleri/ilginc-ev-modelleri/#prettyPhoto erişim tarihi: 10.05.2014)

Bundan önce gösterdiğimiz Zaha Hadid'e ve diğer mimarlara ait yapılar ile dünya üzerinde yer alan **asimetrik** yapılar Vahşi Kapitalizmin boyunduruğundaki **modern** mimarlığın, mimarinin en temel hususlarından biri olan **simetri**den tamamen vazgeçtiğini bizlere göstermektedir.

Görsel-061- Günümüz yüksek binalarından

Görsel-062- Günümüz yüksek binalarından

Görsel-063- Günümüzde yapılan yüksek binalardan bazıları

Görsel-064- Günümüz yüksek binalarından

Günümüzde yüksek bina yapmak moda halindedir. Gerekçe nedir? Geçerli bir gerekçe yoktur.

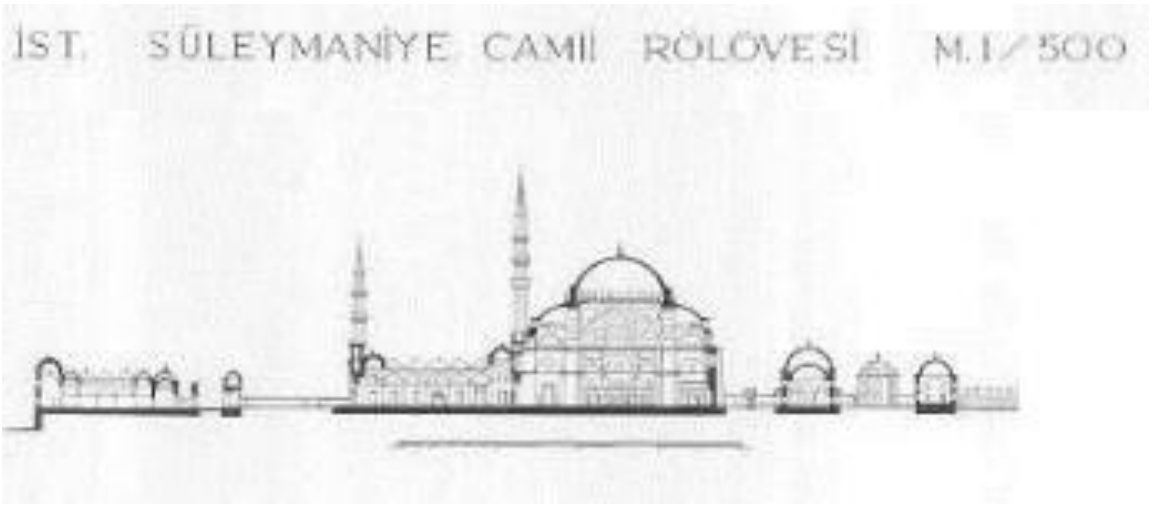

Görsel-065- İstanbul, Süleymaniye Külliyesi (Üniversite Kampüsü) Boyuna Kesit
Daha önce ifade ettiğimiz gibi bir üniversite kampüsü olan yerleşkenin en yüksek ve hâkim yapısı camidir, fakülteler (medreseler) ve diğer bileşenler kamet-i kıymetince yer almıştır.

Görsel-066- İstanbul, Süleymaniye Külliyesi Havadan Görünüş (maket)
Bugünkü tabirle Süleymaniye Üniversitesinin tamamının kitle etkisi, cesamet, hiyerarşi olarak yukarıdan görünüşü.

Görsel-067- Süleymaniye Külliyesi Havadan Görünüşü

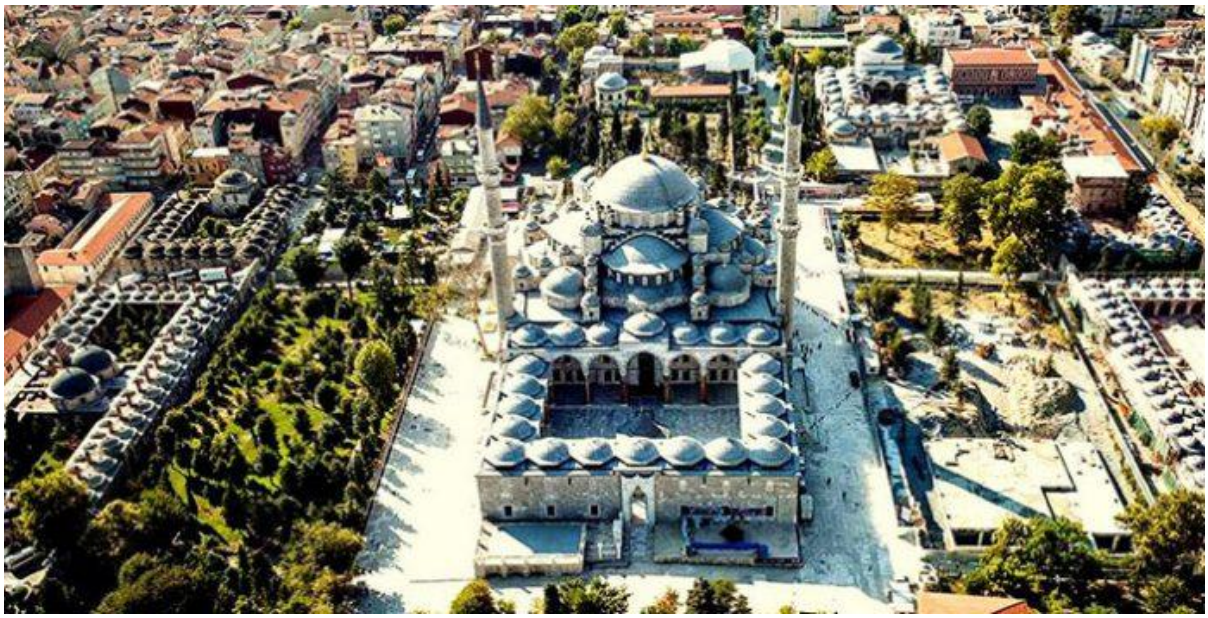

Görsel-068- İstanbul, Fatih Külliyesi, Havadan Görünüş

Görsel-069- İstanbul, Fatih Külliyesi, Havadan Görünüş-Yakın Plan

Bugünkü tabirle Fatih Üniversitesinin merkezindeki caminin, etrafındaki fakültelerin (medreseler), türbe, hazire ve sair bileşenlerin vaziyetini görüyoruz.

Görsel-070- İstanbul-Ataşehir, Mimar Sinan Camii ve etrafındaki yüksek kuleler. (2012)
Yüksek kuleler arasında ezilen hem de ismi verilen Sinan'ın kemiklerini sızlatan bir tercih.

Görsel-071- Şehrin kimliğinin değiştiğini, hakimiyetin Allah'ı adresleyen cami ve minarelerden vahşi kapitalizmin eline teslim edildiğini gösteren kuleler.

Medeniyet telakkiniz ne ise manzara odur. Mimari şaşmaz ve şaşırtmaz bir göstergedir. Karikatürist de gördüğünü resmetmiş zaten.

Görsel-072- Tarihi yarımadanın silüetinin delinmesi hususunda Yeni Asya gazetesi karikatüristi İbrahim Özdabak'ın mevzuyla alakalı karikatürü.

Vahşi kapitalizmin kulelerin fazlaca ileri giderek şehre kimlik kazandırmış tarihi eserlerin tıraşlanmasını isteyecek kadar yüzsüzleştiğini hissetmiş sayın karikatürist. Katılmamak mümkün mü?

Görsel-073- Ankara, Kızılay Semti ve kavşak, 2000'li yıllar.
Mabedsiz şehir olarak da bilinen Ankara'nın merkezinde cami zaten yok idi. Önceden Kızılay'a adını veren 3 katlı tatlı şirin Kızılay (Hilal-i Ahmer Cemiyeti) binası var iken, vahşi kapitalizme yenik düşerek yerini AVM'ye terketti.

Görsel-074- Edirne, Bezzazistan-Bezistan-Bedesten

Önceki adıyla, bezzazistan, bezistan yani manifatura kumaş satılan, aynı zamanda zamanın para, banka, kambiyo, kıymetli maden, döviz gibi işlemlerinin yapıldığı ticari bina.

Görsel-075- Edirne, Merkez, Selimiye Arastası, Batı Giriş Kapısı

Görsel-076- Selimiye Arastası iç mekan görünüşü.

Arastalar, aynı cins zanaatkâr ve esnafın yer aldığı çarşılardır. Selimiye Arastasının kavafiyeciler (kundura) ve saraçların bulunduğu bir ticari yapı olduğu rivayet edilmektedir.

Kapalı Çarşı-Edirne Alipaşa Çarşısı

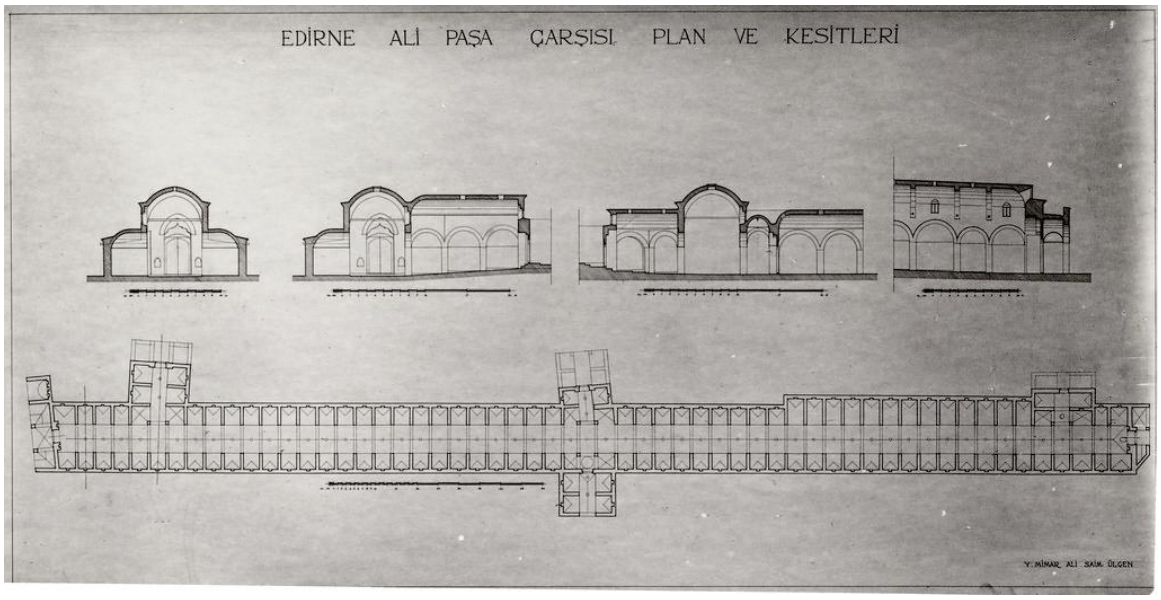

Görsel-077- Edirne, Merkez, Ali Paşa Çarşısı, Planı ve Kesitleri.

Görsel-077-b- Edirne, Merkez, Ali Paşa Çarşısı, içinden görünüm

Vezîriâzam/sadrazam olan Semiz Ali Paşa tarafından yaptırılan 300 metreyi aşan, 160 civarında ticari birimi olan bir yapıdır.

İstanbul-Kapalıçarşı (dünyadaki ilk alışveriş merkezi (AVM)'dir)

Görsel-078- İstanbul, Kapalıçarşı, dünyanın ilk alışveriş merkezidir (AVM)

Görsel-079- İstanbul, Kapalıçarşı, dünyanın ilk AVM'si

Görsel-080- İstanbul, Kapalıçarşı, dünyanın ilk AVM'sidir.

İstanbul, Kapalıçarşı (inşa tarihi: 1460), dünyadaki ilk alışveriş merkezi (AVM) olarak 565 yıldır (2025 yılı itibariyle) hizmet vermektedir.

Osmanlı AVM’lerinin belli başlılarını bir arada görmek istersek:

Görsel-081- İstanbul, Kapalıçarşı

Görsel-082- Edirne-Merkez, Bedesten (Bezzazistan, Bezistan)

Görsel-083- Edirne-Merkez, Selimiye Arastası

Görsel-084- Edirne, Merkez, Ali Paşa Çarşısı

Görsel-085- İstanbul'da ilk Bon Marché (Fransızca "ucuz" anlamına gelmektedir) Kırım Savaşından (1853-1856) sonra açıldı.

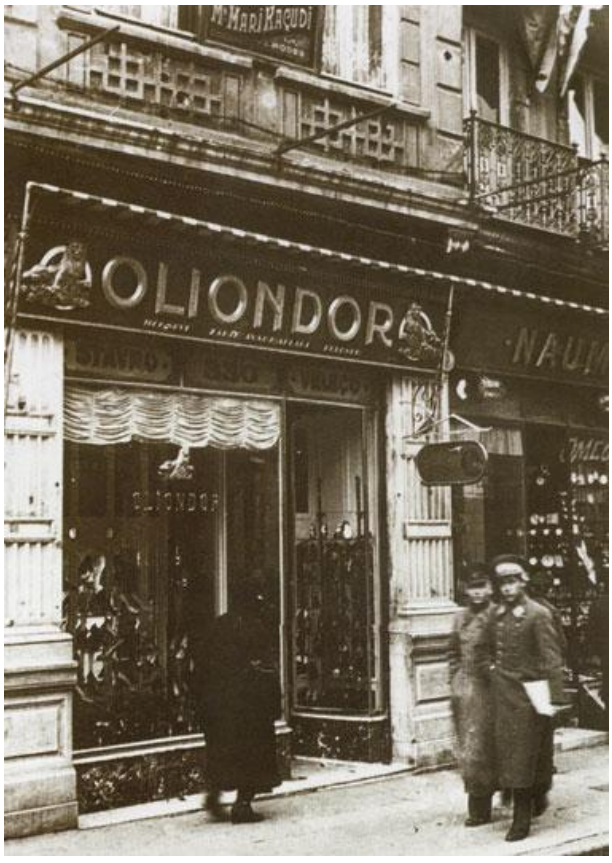

Görsel-086- Bon Marché, Au Lion Dor, Mir et Cottereau vd. mağazaların hepsini İstanbullular Bon Marché olarak adlandırdılar.

İlk Bon Marché 1852'de Paris'te açıldı
Osmanlı'dan1852-1460=**392** yıl sonra

Görsel-087- Le Bon Marché Rive Gauche dünyadaki ilk büyük mağazaydı. Aristide Boucicaut ve eşi Marguerite'nin teşvikiyle 1852'de Paris'te açıldı. Her ikisi de *"tüm duyuları heyecanlandıracak yeni bir mağaza türü"*nden yanaydı.

Buradan da anlaşılacağı üzere alışveriş merkezleri (AVM)'ler çoğunun bilip itikad ettiği gibi vahşi kapitalizmin değil kapitalizmden 392 yıl önce Osmanlı coğrafyasında hizmetlerine başladılar.

Aşağılık kompleksi hoş bir şey değildir. Tarihimizi doğru bilirsek lüzumsuz üzüntülere gark olmayız. Tarih her zaman can sıkıcı değildir. Hususan bizim tarihimiz teknik, inovasyon, şan ve şerefle doludur. Yeter ki okuyalım.

Görsel-088- Meydan, Prag, Çek Cumhuriyeti

Görsel-089- Meydan, Roma, İtalya

Asıl meydanlar[194] ortaçağda yapılmış Avrupa şehirlerindeki meydanlardır. Üç ya da dört tarafı binalarla kapatılmış, taşıtın giremediği yahut zaman sınırlamasıyla girebildiği, içinde havuzlar heykeller olan, insanların toplandığı, insan haklarının savunulduğu, kimi zaman idamların ibret olarak infaz edildiği siyasi, sosyal ve sivil itaatsizlik mekanlarıdır.

[194] Ortaçağdan geriye gidilmek istenilmediği için Yunan Agorası ve Roma Forumuna yer ve müzakere fırsatı verilmemiştir.

Meydan-2-Osmanlı-Sportif BAŞA DÖN

Görsel-090- Sultanahmet Meydanı / At Meydanı, Sultanahmet Camii ile birlikte görünümü. Eski çağlardan Türk hakimiyetine geçen sportif bir meydandır.

Meydan-3-Osmanlı-Sportif

Görsel-091- Sultanahmet Meydanı / At Meydanı, bir diğer görünüm.

Meydan-4-Osmanlı-Sportif BAŞA DÖN

Görsel-092- Ok Meydanı, Osmanlı dönemi

Tarihte **Ok Meydanı**'na bilinen ilk müdahale II.Abdülhamit döneminde bakıma muhtaç kişilerin barınması için yapılan Darülaceze'dir.

Meydan-5-Osmanlı-Sportif

Görsel-093- Ok Meydanı, 1970-1980'ler, mahalleler meydana gelmiş.

Görsel-094- Ok Meydanı, 1970-1980'ler, mahalleler meydana gelmiş.

Ok Meydanı, 1970-1980'ler. Tamamen binalarla doldurularak mahalleler oluşturulmuş.

İstanbul, Ok Meydanı

Görsel-095- Ok Meydana, 1970-1980'ler

Görsel-096- Ok Meydana, 1970-1980'ler

Ok Meydanı, 1970-1980'ler. Okmeydanı artık İstanbul'un önemli bir semtidir.

Meydan-6-Osmanlı-Sportif BAŞA DÖN

Görsel-097- Ok Meydanı, eski (1930-40)

Görsel-098- Ok Meydanı, eski (1930-40) [sol] ve günümüz-(2000'ler) [sağ]

Ok Meydanı, eski (1930-40) ve günümüz-(2000'ler) görüntüleri. Menzil ve nişan taşlarının nasıl da binaların arasında kaldığını üzülerek görüyoruz. Elbette kaybolanlar da olmuştur, koskoca patitahtın mühim bir idman alanı. Üzülsek ne çare? Ama ileriye dönük ibret alıp elimizdekileri korumak için bir şevk, bir gayret olabilir.

İstanbul, Ok Meydanı

Görsel-099- Ok Meydanı, eski (1930-40) [üst] ve günümüz-(2000'ler) [alt]

Görsel-100- Ok Meydanı, günümüz (2000'ler)

Görsel-101- Ok Meydanı, günümüz (2000'ler)

Ok Meydanı, eski (1930-40) ve günümüz-(2000'ler) vaziyetini görüyoruz.

İstanbul, Ok Meydanı

Görsel-102- Ok Meydanı, eski (1930-40) [üst] ve günümüz-(2000'ler) [alt]

Görsel-103- Ok Meydanı, eski (1930-40) [üst] ve günümüz-(2000'ler) [alt]

Ok Meydanı, eski (1930-40) ve günümüz-(2000'ler) halini görüyoruz.

Görsel-104- Süleymaniye Camii ve Dış Avlu/Ziyade/Muhavvata - Osmanlı Dönemi, gravür yahut resim.

Görsel-105- Süleymaniye Camii, Dış Avlu/Ziyade/Muhavvata - Günümüz, fotoğraf.

Bu iki görselden anladığımız; Osmanlı döneminde camilerin dış avlularında günlük hayat oldukça canlı ve hareketli iken aynı yerlerde günümüzde herhangi bir hareket ve faaliyetin olmadığını gözlemliyoruz. Bu da caminin, maneviyatın içtimai hayatımızdaki yerinin azaldığını, ticari yapılara, AVM'lere ve kafelere kaydığını söyleyebiliriz. Mimarinin zamanla insanı dönüştürüp değiştirdiği gibi; değişen hayat tercihleri de zamanla mimariyi dönüştürür, değiştirir.

Meydan-9-Osmanlı-Sosyal BAŞA DÖN

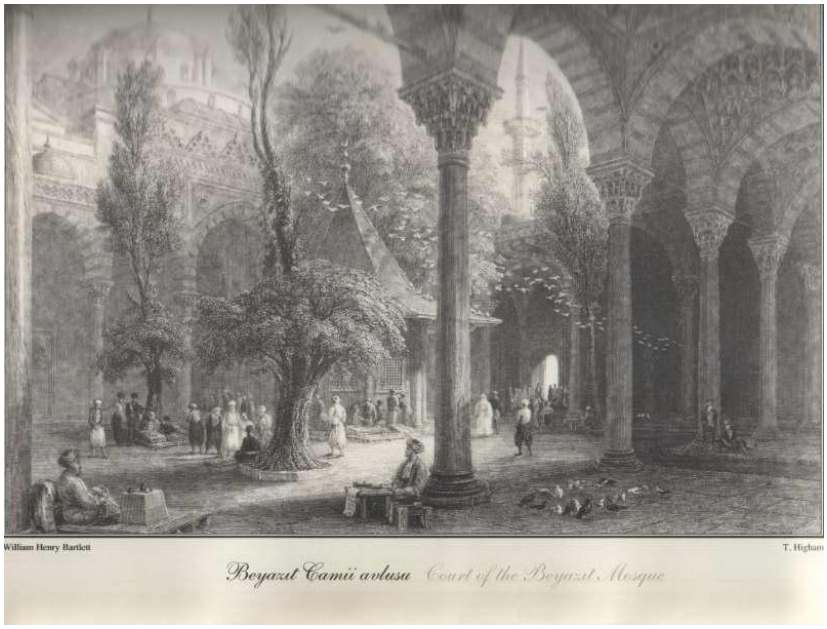

Görsel-106- Bayezid[195] Camii, Son Cemaat Avlusu

Meydan-10-Osmanlı-Sosyal

Görsel-107- Bayezid Camii, Son Cemaat Avlusu

Yeşillendirilmiş bu son cemaat avlusunda sosyal hayatın son derece hareketli ve faal geçtiğini söyleyebiliriz. Günümüzde ise camiye girip çıkanlar dışında kimseyi pek göremiyoruz.

[195] Avam arasında kullanıldığı gibi niçin “Beyazıt” değil de “Bayezid” olarak kullanılıyor sualine karşı:
1. “Bayezid ismi Arapça’daki “eba yezid”den gelir. Yezid’in babası demektir. Hz Ali’ye yaptıklarından dolayı Muaviye ismi yerine kullanılmıştır.”
2. “Ba"öneki, Farsça'da "değil", "olmayan" gibi anlamlar katar. Yezid ve Muaviye ismi konulmak istenilmediği için Yezid karşıtı, Yezid değil anlamında “Bayezid” olarak kullanılmıştır.

Meydan-11-Osmanlı-Ticari_Osmanlı AVM'leri BAŞA DÖN

Daha önceden gördüğümüz;

- İstanbul Kapalıçarşı,
- Edirne, Merkez, Bedesten (Bezzazistan/Bezistan),
- Edirne, Merkez, Selimiye Arastası,
- Edirne, Merkez, Ali Paşa Çarşısı
- Ve burada gösteremediğimiz Osmanlı AVM'leri de geniş alanlar ve insanların bolca bulunduğu kalabalık yerler olarak meydan konseptinde/kavramında sayılmaktadır.

Ayrıca yine;
Osmanlı Döneminden ticari alanların vakıflara yani hayır kuruluşlarına ayrıldığını, özel mülkiyete ticari alan/bina için izin verilmediğini biliyor muydunuz?
Özel/Gerçek şahıslar ticari nitelikli yerlerde ancak kiracı olabiliyorlardı.

Günümüzde ise özelleştirme rüzgârı ve vahşi kapitalizmin etkisiyle olsa gerek Osmanlı vakıflarının eskiden gelen elindeki ticari fonksiyonlu binalar dışındaki yeni ticari alanların tamamen özel sektörün elinde olduğunu, ranta yönelik ekonomik işlemlerin de artık Osmanlı dönemindeki gibi vakıflarda olmadığını müşahede ediyoruz.

Görsel-108- İstanbul, Beyoğlu, Taksim Meydanı

Görsel-109- Ankara, Çankaya, Kızılay Kavşağı

Cumhuriyet dönemine ait bilinen ilk, belki de tek meydan İstanbul, Taksim Meydanıdır. Bunun dışındaki tüm yerler Kızılay da dahil aslında kavşaktır. İdari tasarrufla, trafiğe kapatılarak mesela miting meydanı, konser alanı olarak kullanılması ve buralara daima meydan denilmesi mimari cihetten meydan olduğunu göstermez. Meydan, daha önceki slaytlarımızda gördüğümüz üzre üç ya da dört tarafı binalarla çevrili alanlardır.

Vakıflar;
Eğitim, Sağlık, Su Tesisleri, İbadet, Tasavvuf, Hayır-Hasenat, Ticari, Zirai, Ulaştırma vd. hizmetler vakıflar tarafından gerek bina gerek personel, teçhizat gerekse diğer işletme giderleri yönünden finanse ediliyor ve vakıfları[196] tarafından yönetiliyordu.

Devlet;
Sadece Milli güvenlik ve Cihad ile i'lâ-yı kelimetullah ile muvazzaf idi.

Vakıfların bina ve hizmetlerini sektörler halinde görmek gerekirse;

Dini: Cami, mescid, namazgah,

Hayri: İmaret, aşevi, mutfak, fırın, sebil, sadaka taşı,

Eğitim: Sıbyan mektebi, darulkurra, darulhuffaz, darulhadis, medrese, medrese-i etibba, kütüphane,

Ulaştırma: Han, kervansaray,

Sıhhi: Hamam, bimarhane, darüşşifa, hastane,

Ticari: Dükkân, işyeri, Alış Veriş Merkezi (AVM), Bedesten, Arasta, Çarşı,

Zirai: Tarla, bahçe, bostan,

Tasavvufi: Tekke, zaviye, mevlevihane,

Sportif: At Meydanı, Ok Meydanı,

Su: Çeşme, su bendleri, su kemerleri,

Gezi: Mesire yerleri,

Ölüme dair: Türbe, hazire, mezarlık,

Diğer: Ormanlık alanlar, korular, yitik taşı, dinlenme taşı,

Bizim medeniyetimiz bir **Vakıf Medeniyeti**'dir. Dünya Kültür Mirasına dahil olmuş olmamış binlerce mimari kültür varlığı ecdadımız tarafından tesis edilmiş vakıflar marifetiyle inşa ve ibka edilmiştir. (UNESCO dünya mirasına dahil edilmiş Sivas-Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, İstanbul Tarihi Alanları, Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi vakıfları tarafından inşa edilmiş kültür varlıklarıdır.) Vakıf müessesesi hakkında daha fazla bilgi almak için şu[197] kitaba başvurulabilir.

[196] Vakıflar meselesinde kısa da olsa nicelik itibariyle bilgi vermek gerekir:
Osmanlı'dan intikal edenler; 52.000 mazbut, 255 mülhak vakıf, 167 cemaat vakfı olmak üzere toplam 52.422 vakıf bulunmaktadır. Selimiye, Süleymaniye, Fatih Külliyeleri (Üniversite Kampüsleri) başta olmak üzere yaklaşık 20.000 vakıf kültür varlığı bu vakıflar tarafından inşa edilmiş ve kendi gelirleriyle işletilmiş ve halen işletilmektedir.
Günümüzde ise; (Cumhuriyetten sonra kurulan) 5769 Yeni Vakıf mevcuttur. Bunlardan 74'ü üniversite vakıflarıdır.
Yukarıdaki bilgiler 2022 yılı sonu itibariyledir.
[197] Nazif Öztürk, Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi, TDV Yayınları, Ankara 1995.

Görsel-110- Edirne, Eski Cami, Dış Cephesi.

Görsel-111- Edirne, Eski Cami, İç Görünüm

Görsel-112- Edirne, Eski Cami, İç Görünüm

Görsel-113- Edirne, Eski Cami, İç Görünüm

Kâgir yahut kârgir, taş/mermer ve tuğladan yapılmış anlamındadır.
Yığma ise: Taşları veya tuğlaları taşıyıcı olacak şekilde üst üste koyup harçla bağlayarak yapılmış yapıdır. Yapının tipine, durumuna göre taşlar arasında yatay ve gerekirse dikey olarak çelik kenetler zıvanalara kurşun akıtılmak suretiyle sabitlenerek kullanılır.

Kârgir yapı, niteliği itibariyle dolu kısımları açıklıklardan fazla olan bir yapı sistemidir. Taşıyıcılık vasfı, deprem kuvvetleri de nazara alındığında geniş açıklıklara imkân tanıyamaz. Resimlerini gördüğümüz Edirne, Eski Camiinde dediğimizi aynen görmekteyiz.

Görsel-114- İstanbul, Edirnekapı, Mihrimah Sultan Camii, İç Görünüm

Görsel-115- İstanbul, Edirnekapı, Mihrimah Sultan Camii, İç Görünüm

Görsel-116- İstanbul, Edirnekapı, Mihrimah Sultan Camii, Dış Cephe

Görsel-117- İstanbul, Edirnekapı, Mihrimah Sultan Camii, İç Görünüm

Çok ferah ve fazlaca ışık alan bir tasarım.

Görsel-118- Edirne, Eski Camii, iç görünüşü.

Mihrimah Camii ile rahat karşılaştırılsın diye konulmuştur.
Bu tip yığma tekniğindeki yapılar açıklıkları az olduğu için pek ışık almaz, fotoğraf tekniği yönünden fotoğraf anlaşılsın diye fotoğrafçılık tekniği olarak ışık artırılmıştır. Normalde hava şartları ve günün saatine göre karanlık yahut loş olmaktadır.

Görsel-119- Edirne, Selimiye Camii, foto: Enver Şengül
(fotoğrafı kullanmamıza izin veren fotoğraf sanatçısı Enver Şengül'e teşekkür ediyoruz.)

Görsel-120- Edirne, Eski Camii, İç Görünüşü

Görsel-121- Edirne, Eski Camii, İç Görünüşü

Eski Camiye ait iç görünüşler rahat karşılaştırılsın diye tekrar konulmuştur.

Modern Mimarinin Babası: Sinan

Her ikisi de Sinan yapısı olan gerek Mihrimah gerekse de Selimiye'de bol ışık ve ferah bir mekân izlenimini görüyoruz. Bu bize binlerce yıldır alışılagelen kârgirin az boşluklu, loş, karanlık vaziyetiyle, çoğu zaman insana iç daralması, iç sıkıntı veren karakteristiğinin sonu mahiyetindedir. Aydınlanma ve onun mimarideki izi olan, yapıları ve mimarları 20. yüzyılda meydana çıkan Modern Mimarideki tabiata açılma, binaların tabiatla iç içe olmaları, geniş pencere alanı hedeflerini yüzlerce yıl önceden getiren Sinan için yerli ve yabancı uzmanlar "Modern Mimarinin Babası" unvanını vermişlerdir.[198]

🌍 NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

Bölüm: Mimar Sinan ve Kargir Karkas Sistemi

Neler Öğrendik?

- **Modern Mimarini Öncüsü:** Mimar Sinan'ın, Batı'dan asırlar önce karkas (iskelet) sistemini keşfederek modern mimari ilkelerini başlattığını; statik dehasının tesadüf değil, bir **"hikmet arayışı"** olduğunu gördük.
- **Özgün Teknik:** Taşın ve tuğlanın sadece yığma değil, bir iskelet nizamı içinde nasıl özgürleştiğini ve bu yerli mühendisliğin günümüz betonarme mantığına nasıl öncülük ettiğini kavradık. Kendi köklerimizdeki teknik dehanın, Batı taklitçiliğine muhtaç olmadığımızı idrak ettik.

BAŞA DÖN

[198] Prof. Dr. Hakkı Acun beyefendi merhum dostum bu hususta sitayişle bahsederdi.

Birim Yaşam Maliyeti /

Taşıyıcı Sistem Birim Maliyeti BAŞA DÖN

İnşaat Sistemlerinin Yaklaşık Ömürleri:

- Betonarme : 50-100 yıl, (vasati 50-60 yıldır.)
- Ahşap : 250-1000 yıl, (bakım iyi ise süre uzar.)
- Çelik : 300-350 yıl,
- Kârgir (taş-mermer) : sınırsız. (bu çalışmada bir milyon yıl olarak alınmıştır.)

Birim yaşam maliyetini rakamlara dökeceğiz. Önce taşıyıcı sistem ve kullanılan malzemeleri görelim. Hesap kısmı ardından gelecek.

Görsel-122- Edirne-Merkez Selimiye Camii, iç mekân. 2012. Taş ve mermer kullanılmıştır.

(Kargir Karkas) (Fotoğraf sanatçısı Enver Şengül'e bu fotoğrafı kullanmamıza izin verdiği için teşekkür ediyoruz.)

Görsel-123-Edirne-Merkez Selimiye Camii, Batı Cephesi. 2012. Taş ve mermer kullanılmıştır. (Kârgir Karkas)

Sual: Taşıyıcı sistemde niçin taş ve mermer gibi kalıcı malzeme kullanılmıştır?
Cevap: Eser nitelik yönünden ve aidiyet kurulan Cenab-ı Hakk olduğu ve ebediyete işaret ettiği için.

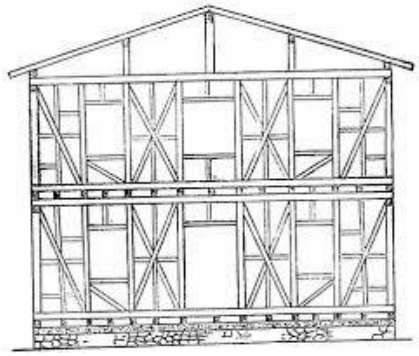
Görsel-124- Osmanlı, ahşap karkas inşaat sistemi

Görsel-125- Edirne-Merkez Kaleiçi, bir Ahşap Ev, 2011.

Ahşap Karkas,
Ahşap Konstrüksiyon+Kerpiç dolgu (Hımış)
ve/veya
Ahşap Konstrüksiyon+bağdadi çıta.
Bu binada her iki dolgu sistemi de kullanılmıştır.

Sual: Meskenlerde niçin geçici olan ahşap, toprak (kerpiç) kullanılmıştır?
Cevap: Kullanıcı olan beşer olduğu, onun da fenaya gidecek, fani ve muvakkat olduğuna işaret için.

Biliyoruz ki, Türkiye coğrafyasında Kayseri, Nevşehir, Urfa, Mardin, Diyarbakır gibi şehirlerde, buna mümasil yörelerde yörede taş çok olduğu için taş kullanılmıştır. Bu tamamen eldeki malzemenin taş olmasıyla ve iktisadi kaygılarla alakalıdır. Ancak her türlü malzemenin getirtilebildiği örneğin İstanbul için ahşap seçilmesinin üç ana sebebi vardır:

1. Şimdi bahsettiğimiz gibi beşerin fani oluşu,

2. İstanbul şehrinin mizacının soğuk olması sebebiyle, yine soğuk mizaçtaki taşın insana zarar vereceği, onun yerine dengeyi sağlamak için sıcak mizaçlı ahşabın kullanılmasının gerekliliği,

3. Zaman zaman vuku bulan depremlerde meskenlerde taş için kullanılan taşıyıcı sistemin abidevi yapılar gibi olmaması ve yıkıma daha elverişli ve neticede can kaybına sebep olacağı için depreme en mukavim[199] olan ahşap karkas sistemin kullanılması tercih edilmiştir.

[199] Ahşap karkas sisteminin depreme en dayanıklı sistem oluşu hakkında daha teferruatlı bilgiler için Metin Sözen, Anadolu'da Ev ve İnsan, Emlak Bankası Yayınları, İstanbul, Ocak 1996'dan nakleden https://dekortv.wordpress.com/2011/08/26/dunya'nin-depreme-en-dayanikli-yapisi-osmanli-karkas-evleri-ahsap-evler/ (erişim tarihi: 12.02.2025)

Günümüz, Taşıyıcı Sistem BAŞA DÖN

Görsel-126- Mardin-Kızıltepe, Şeyh Seyda Camii, betonarme 5 katlı olarak yeniden yapılıyor. (2014)

Görsel-127- Betonarme Karkas bir konut inşaatı

Günümüzde Cenab-ı Hakk'a ve ebediyete adreslenen caminin taşıyıcı sistemi ile beşere ve fenaya işaret eden konut için aynı, **betonarme karkas inşaat sistemi** tercih edilmektedir. Bir fark görünmemekle birlikte Cenab-ı Hakk'a adreslenen malzeme milyonlarca yıldan çok düşük (50-60 yıl) bir seviyeye düşürülürken; beşer kendisi için ise ahşap karkas gibi 250-1000 yıl bandından çok daha kısa (50-60 yıl) bir süreye tedenni etmiş bulunmaktadır.

🌎 **NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ**

💰 **Bölüm: Birim Yaşam Maliyeti ve İktisadi Planlama**

Neler Öğrendik?

- **Hakiki Ekonomi:** İnşaat maliyetini sadece "metrekare fiyatı" olarak değil; bakım, ömür ve çevreye olan maliyetiyle (ebedi ekonomi) hesaplamayı öğrendik.
- **İktisat vs. İsraf:** Osmanlı'nın "ihtiyaç kadar ve uzun ömürlü" inşa mantığı ile günümüzün "hızlı yap-yık" israf ekonomisi arasındaki derin farkı analiz ettik.

BAŞA DÖN

Görsel-128-Edirne-Merkez Selimiye Camii Batı Cephesi. 2019.
Taş ve mermer kullanılmıştır. (Kârgir Karkas)
Kullanım gerekçesi: biraz önce de bahsettiğimiz gibi caminin Cenab-ı Hakk'a ve ebediyete adreslenmesi.

Görsel-129- Edirne-Merkez Kaleiçi, bir Ahşap Ev, 2011.
Ahşap Karkas, Ahşap Konstrüksiyon+Kerpiç dolgu (Hımış) ve/veya Ahşap Konstrüksiyon+bağdadi çıta.

Kullanım gerekçesi: yine daha önce de izah ettiğimiz gibi meskenlerin beşere ve fenaya/muvakkat olan bir şeye adreslenmesi sebebiyle.

Görsel-130- Ankara, Kocatepe Camii

Görsel-131- Ankara, Kocatepe Camii

Görsel-132- Ankara, Maltepe Camii

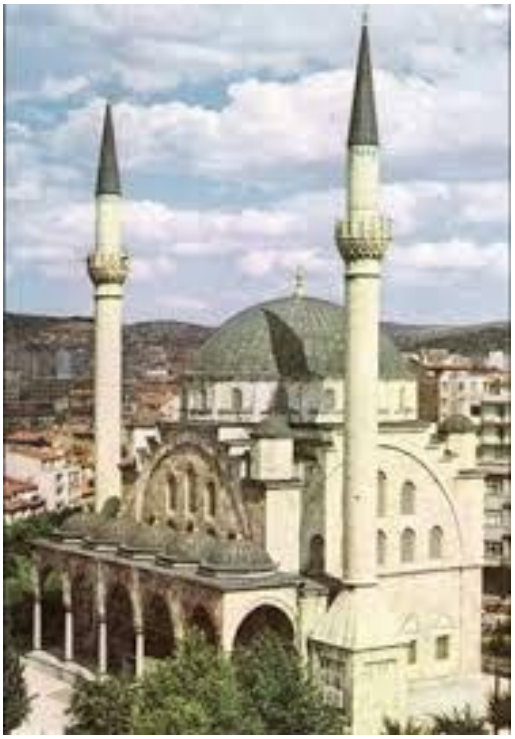

Görsel-133- Ankara, Maltepe Camii

Her ikisi de başkent Ankara'da bulunan ve 1950'li yıllarda inşaatlarına başlanan gerek Kocatepe Camii, gerekse Maltepe Camiinin taşıyıcı sistemleri betonarme karkastır. Ancak klasik görüntü verilmesini teminen genelde taş kaplama kullanılmıştır. Kocatepe camiinde bazı kasnaklarda brüt beton kullanılmıştır. Betonun kendisi bir kaplama malzemesi olmaması, o zaman da koruyucu katkıların bulunmaması sebebiyle daha sonra ortaya çıkan dökülmeleri önlemek için zaman zaman yapılan koruyucu boyaların rengi tabii taştan rahatça ayrılabilmektedir.

Görsel-134- İşyeri, Konut, Cephe giydirmeleri

Görsel-135- İşyeri, Konut, Cephe giydirmeleri

Görsel-136- İşyeri, Konut, Cephe giydirmeleri

Görsel-137- İşyeri, Konut, Cephe giydirmeleri

Görsel-138- İşyeri, Konut, Cephe giydirmeleri

Görsel-139- İşyeri, Konut, Cephe giydirmeleri

Günümüzde neredeyse bütün yapılar için kullanılan betonarme sistem işyerleri ve konutlar için de kullanılmaktadır. Yapının kabası bittikten sonra nasıl bir giydirme yapılacaksa ona göre taşıyıcıları ana binaya raptedilmekte, giydirilecek malzeme de buna tutturulmaktadır. Hatta ihtiyaçtan yahut değişiklik hevesiyle zaman zaman cephe kaplamasının değiştirildiği vakidir. Uzun zaman oraya gitmeyen birisi bu itibarla şaşırabilir. Az nispette yapılan çelik inşaatlarda da aynı şekilde cephe kaplaması yapılabilmektedir.

Klasik geleneksel mimarimizde kârgir inşaatta kullanılan içi dışı bir yöntemi, bina yapıldıktan sonra artık kaplama malzemesinin değiştirilmediği, ahşap/hımış meskenlerde ise sadece badananın yenilendiği nazara alınırsa günümüzdeki mimari ifade tarzının iki yüzlü/riyakâr

olduğu, bu sebeple **iki yüzlü/riyakâr mimari** denilebileceği; arada bir iskele masrafları ile birlikte değiştirilen cephe malzemesi nedeniyle israf edilmesi münasebetiyle israf mimarisi de denilebilir. Halbuki yeryüzünde Cenab-ı Hakk'ın halifesi olan insanın halifesi olduğu Zatın (cc) israfsız tasarımlarını örnek alarak israf etmemesi icab etmektedir. Bu itibarla halifelik vazifesinde aksaklıklar ve eksiklikler bulunduğu bir vakıadır.

Birim Yaşam Maliyeti-Karşılaştırma BAŞA DÖN

Süreçler nasıl işliyordu/işliyor:

- **Osmanlı**
- Mimari tasarım, Statik tasarım, Depreme dayanıklılık, Kaba İnşaat, Akustik Tasarım ve uygulamaları, İç ve Dış Kaplama Malzemesi,
- Bir kerede tasarlanıp eş zamanlı olarak tatbik ediliyor.
- **Çok Fonksiyonlu Eş Zamanlı Tasarım ve Uygulama** (Multifunctional and simultaneously)
- Üretimde zamandan ve masraftan tasarruf.
- Seçilen sistem ve malzemeden dolayı birim yaşam maliyeti çok ucuzdur. Bunu aşağıda karşılaştırmada teferruatlı ve niceliğe dayalı olarak göreceğiz.

- **Günümüz**
- Mimari tasarım,
- Taşıyıcı sistem/Statik proje,
- Elektrik-Makine-Isıtma-Sıhhi Tesisat
- Kaba İnşaat,
- Akustik Tasarım (işin karakteristiği gereği kaba inşaattan sonraki iç mekân ölçümlerine göre proje netleşmektedir.)
- Akustik Uygulama
- İç ve Dış Kaplama Malzemesi,
- Ayrı ayrı tasarlanıp,
- **Ardışık** olarak tatbik ediliyor.
- **Disiplinler arası Tasarım ve Uygulama** (Interdisciplinaire)
- Üretimde zaman ve kaynak fazla gidiyor.
- Seçilen sistem ve malzemeden dolayı birim yaşam maliyeti çok pahalıdır. Bunu aşağıda karşılaştırmada teferruatlı ve niceliğe dayalı olarak göreceğiz.

Birim Yaşam Maliyeti-Karşılaştırma-Örnekler-1 BAŞA DÖN

- **Osmanlı'da:**
- 1000 m² abidevî bir yapı.
- 39.500 TL/m² (V. Sınıf, C Grubu yapı-2025/1)
- Taş Binanın maliyeti: 39.500*1000=39.500.000 TL
- 39.500.000/1.000.000=**39,50** TL/yıl
- Cephe kaplaması sabittir değiştirmeye gerek yoktur.
- Yıllık bakım maliyeti eklenmemiştir.
- Arsa maliyeti hariçtir.

Günümüzde:

- 1000 m² anıtsal bir yapı.
- 39.500 TL/m² (V. Sınıf, C Grubu yapı-2025/1)
- Betonarme Binanın maliyeti: 39.500*1000=39.500.000 TL
- 39.500.000/100=**395.000** TL/yıl
- Cephe kaplamasının sıklıkla değiştirilmesi yıllık maliyete eklenmemiştir.
- Yıllık bakım maliyeti eklenmemiştir.
- Arsa maliyeti hariçtir.

Birim Yaşam Maliyeti-Karşılaştırma-Örnekler-2

- **Osmanlı'da:**
- 250 m² ahşap mesken.
- 39.500 TL/m² (V. Sınıf, C Grubu yapı-2025/1)
- Binanın maliyeti: 39.500*250=9.875.000 TL
- 9.875.000/250=**39.500** TL/yıl
- Cephe kaplaması sabittir değiştirmeye gerek yoktur.
- Yıllık bakım maliyeti eklenmemiştir.
- Arsa maliyeti hariçtir.

- **Günümüzde:**
- 250 m² betonarme konut.
- 18.200 TL/m² (III. Sınıf, B Grubu yapı, h<21,50 m.-2025/1)
- Binanın maliyeti: 18.200*250=4.550.500 TL
- 4.550.500/100=**45.500** TL/yıl
- Cephe kaplamasının değiştirilmesi yıllık maliyete eklenmemiştir.
- Yıllık bakım maliyeti eklenmemiştir.
- Arsa maliyeti hariçtir.

Birim Yaşam Maliyeti-Karşılaştırma-Örnekler-3

- **Osmanlı'da:**
- 250 m² ahşap mesken.
- 39.500 TL/m² (V. Sınıf, C Grubu yapı-2025/1)
- Binanın maliyeti: 39.500*250=9.875.000 TL
- 9.875.000/250=**39.500** TL/yıl
- Cephe kaplaması sabittir değiştirmeye gerek yoktur.
- Yıllık bakım maliyeti eklenmemiştir.
- Arsa maliyeti hariçtir.

- **Günümüzde:**
- 250 m² betonarme konut.
- 34.400 TL/m² (V. Sınıf, A Grubu yapı, h>51,50 m.-2025/1)
- Binanın/dairenin maliyeti: 34.400*250=8.600.000 TL
- 8.600.000/100=**86.000** TL/yıl
- Cephe kaplamasının değiştirilmesi yıllık maliyete eklenmemiştir.
- Yıllık bakım maliyeti eklenmemiştir.
- Arsa maliyeti hariçtir.

Birim Yaşam Maliyetinin Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi BAŞA DÖN

Yıllar önce bir jilet reklamında jiletin kaç para olduğu değil, bir tıraşın kaç para olduğunun mühim olduğu ifade edilerek- 50-60 sene öncesinden toplam harcamanın değil, aslolanın bir birimin kaça geldiğinin vurgulanması bu meselenin adeta temeli ve çekirdeği ortaya konulmuştur.

Geleneksel 1000 m² abidevi bir yapının yıllık maliyeti **39,50** TL/yıl,
Günümüzde 1000 m² anıtsal bir yapının yıllık maliyeti **395.000** TL/yıl, yani tam **bin** kat;

Geleneksel 250 m² bir meskenin yıllık maliyeti **39.500** TL/yıl,
Günümüzde h<21,50 m. binada 250 m² bir konutun yıllık maliyeti **45.500** TL/yıl, günümüz gelenekselden yaklaşık **%15** fazla;

Geleneksel 250 m² bir meskenin yıllık maliyeti **39.500** TL/yıl,
Günümüzde h>51,50 m. binada 250 m² bir konutun yıllık maliyeti **86.000** TL/yıl, günümüz gelenekselden **iki** kattan daha fazla;
olduğu müşahede edilmektedir. Günümüz teknolojisinde bina yükseldikçe sanılanın ve reklam edilenin aksine örneklerde de görüldüğü üzere birim başına maliyet katlanarak yükselmektedir. Sağlık, huzur, mutluluk, psikolojik, sosyolojik çıktılar eşit kabul edilse bile vahşi kapitalizm fazla masraf yaptırarak insanlara maddi olarak da zarar vermektedir.

Özellikle abidevi/anıtsal yapılarda günümüz teknolojisi arsa ve yıllık bakım giderleri hariç geleneksele göre **bin** kat daha pahalıya mal olmaktadır. Bu da akıllı ve iktisatlı bir insanın tercih edeceği bir durum değildir.

Isı Ekonomisi, Tecrit/Yalıtım/İzolasyon ve Yakacak/Yakıt Giderleri Karşılaştırması BAŞA DÖN

İnsanın mantolama lafını duyunca ister istemez gülesi geliyor. Modernite, vahşi kapitalizm bizi öylesine kandırıp ilave masraflar çıkartıyor ki, buna mı yanalım, yoksa iki de bir binaya yapılan eklemelerle zaten olmayan estetiğin elden gittiğine mi yanalım? Halbuki ecdad binalarını adam gibi yapmış, hiçbir eksiği yok. İşte kim ileri, kim geri? Buyurun!

Aynı ısı konforunu vermede #kerpiç'in tartışılmaz bir üstünlüğü ve kârı var. Kökü toprak olduğu için dolu #tuğla ona daha yakın. tabii olan taş bile daha soğuk. #KüreselÇete'nin dayattığı ve fıtratı değiştirilmiş sun'i bir ürün olan betonarme ise en kötüsü. #TercihSizin
Bu durumda geçmiş ve halihazır zaviyesinde en kârlı inşaat sistemi Hımış'tır (ahşap konstrüksiyon+kerpiç dolgu).

AYNI ISI KONFORUNU VEREBİLMEK İÇİN MALZEME VE KALINLIK MÜNASEBETİ (cm)

Kerpiç	Dolu tuğla	Taş duvar	Betonarme
60	120	175	315
30	60	87,5	157,5
20	40	58,3	105

#KüreselÇete bu ucuz ve kârlı toprağı, #kerpiç'i hiç ister mi?
Isı konforu ve ısı ekonomisi bakımından en kârlı olan kerpici ardından tuğlayı ecdad kullanmıştır. İthalat yapıp yani dövizle borçlanıp niçin milyarlarca, trilyonlarca kaynağımızı sokağa atıyoruz? Bu cendereden, bu **israfî** tatbikatlarından kurtulma zamanı gelmedi mi? İsraf etmemek sadece sofrada dökülen ekmeği yemek midir? Her nevi israf **haram** değil midir? Makro ölçeğe ne zaman geçeceğiz? Mahkeme-i Kübra'daki mürafaada ne diyeceğiz?

Ecdadın yaptığı ne, depreme en dayanıklı sistem olan ahşap karkas ile en iyi ısı yalıtımını yapan kerpiç dolgulu meskenler yapmak. Bahçeli, müstakil, sağlıklı, huzurlu oluşu ise bonusları.

Modernitenin, vahşi kapitalistlerin bizi kandırmalarına, çok para harcatmalarına rağmen, sağlıksız ve mutsuz olmamıza sebep olmalarına daha ne kadar müsaade edeceğiz?

Görsel-139- Eskişehir, Odunpazarı Evleri

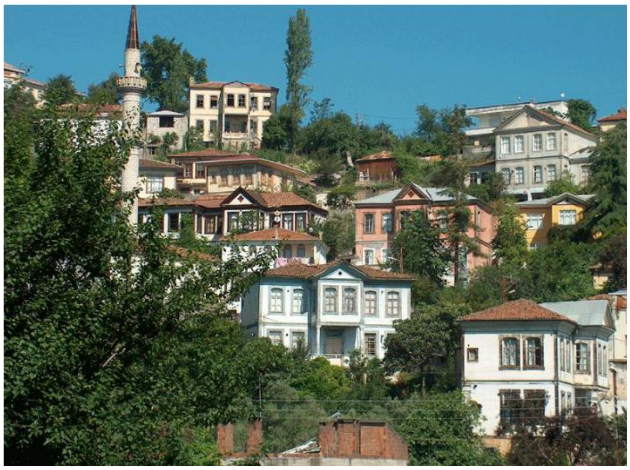

Görsel-140- Trabzon, Akçaabat Evleri

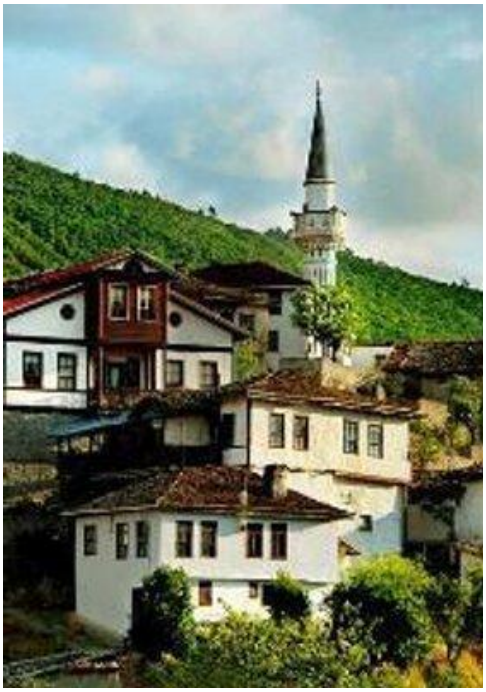

Görsel-141- Sakarya, Taraklı Evleri

Görsel-142- İstanbul, Süleymaniye Camii ve Külliyesi

Gerek abidevi/anıtsal yapılarda gerekse sivil meskenlerde ve bütün olarak şehrin tamamında silüet ve şehrin genel intibaı insana rahatlık ve iç huzuru veren bir karakterdedir. Sağdan soldan birden fırlayan, kimisi kimisine üstünlük/kibir taslayan yapı ve dokulara rastlanılmaz. Bu itibarla Osmanlı mimarisi bir fıtrat, kanaat ve tevazu mimarisidir.

Fıtrat mimarisidir, ahşap gibi, toprak gibi fıtri, tabii olanı kullanır, topraktan yaratılan ve toprakla huzur bulan insanoğluna, tevazuyu da simgeleyen toprağa yakın olmasını temin eder.

Kanaat mimarisidir, elindekiyle yetinir, israfa, lükse ve lüzumsuz şeylere meyletmez, meylettirmez, hadisçe tavsiye edilen sadeliği[200] öne almıştır.

Tevazu mimarisidir, tevazu yakışan insanı toprağa yakın tutarak kibrini engeller, kul olduğunu daim hatırlatır. Komşusunun güneşine, rüzgarına mâni olmaktan tevazu içerisinde korkar, kul hakkından, ahirette hesap vermekten çok çekinir.

[200] "Siz işitmiyor musunuz? İşitmiyor musunuz? Sade yaşamak imandandır; sade hayat sürmek imandandır." İbn Mâce rivayet etmiştir- Ebû Dâvûd rivayet etmiştir.

Görsel-143- Edirne, Selimiye Camiinin çörteni

Görsel-144- Edirne, Selimiye Camii ve kırmızı daire ile işaretlenen çörtenleri

Gerek Selçuklu gerek Beylikler ve gerekse Osmanlı mimarisinde abidevi yapılarda dikey su tahliye elemanı, yağmur iniş borusu bulunmaz. Sular kubbelerden, damlardan doğrudan ya da belli bir seviyede toplandığı kottan çörtenler marifetiyle aşağıya/toprağa/bahçeye indirilir. Bu tercihte hem estetik yönden güzellik hem de boşa gidecek suyun bahçeyi sulaması sebebiyle iktisadi ciheti vardır.

Eserin genel tasarımı ve baninin şanına yakışır ve ayırdığı bütçe nispetinde çörtenler de sade, müzeyyen ve fevkalade müzeyyen olabilmektedir. Burada fevkalade müzeyyen yani çok süslü olan Selimiye camii çörtenlerini görüyoruz.

Günümüz, Estetik **BAŞA DÖN**

Görsel-145- Isparta-Merkez, Hastane Caddesi

Aynı yapı adasında zamanla kat artışları verilmesi sebebiyle bitişik nizamda yapılan binaların 2, 3, 4 ve 5 kat olarak yapıldığını görüyoruz. Bu durum estetik yönden facialara sebep olduğu yetmiyormuş gibi, aynı adada aynı haklara sahip olması gerekenlerin mağdur edilmesi nedeniyle hak gasbına sebebiyet verilmesinden dolayı adaletsizlik yani zulümdür. İmar kanunu sebebiyle meclisin, yönetmelikler nedeniyle ilgili bakanlığın; imar planını hazırlayanların, ilgili komisyonun, belediye meclisinin, onaylıyorsa bakanlığın ayrı ayrı sorumlulukları vardır. Buradaki haksızlıkların dünyada iken telafi ve tazmin cihetine gidilmesinin ahiret saadeti bakımından yerinde olacağı düşünülmektedir. Değilse zerre kadar bir şerrin ve hayrın mukabele göreceği Mahkeme-i Kübra'nın mürafaasında/duruşmasında Hâkim-i Hakîm-i Âdil'in huzurunda hükmü verilecek ve orada haklar müstehaklarına; tecziyeler de mücrimlerine verilecektir. Bu bakımdan;

1. Yapılan işlerde ahirete bırakmadan düzgün ve adil iş yapılmalı,
2. Şayet yapıldı ise, ahirete göçülmeden telafi ve tazmin cihetine gidilmelidir.

Biz burada çok katlılığı ve fazla emsal kullanımını savunmuyoruz. Sadece tercih edilen sistemdeki haksızlıklara vurgu yaparak ahirette başa iş açılmadan dünyada telafi ve/veya tazmin edilmesinin. helalleşilmesinin yerinde olacağı hususunu izah ediyoruz. Yoksa bizim tercihimiz bir-iki katlı, bahçeli, müstakil, ahşap meskenlerdir.

Günümüz, Estetik-2

Görsel-146- Isparta, Merkez

Antenler, balkon kapatmalar, farklı kayıt boyutları, çarşaf çarşaf çamaşırlar…

Günümüz, Estetik-3

Görsel-147- Ankara, Altındağ, Ulucanlar Caddesi
Ankara'nın göbeğinde, meskenden ziyade işyerinin olduğu bir yerde yine çarşaf çarşaf çamaşırlar.

Günümüz, Estetik-4

Görsel-148- Isparta, Merkez
Anten, sıva dökülmesi, balkon kapatma.

Görsel-149- Isparta, Merkez, teferruat/detay
Balkonun korkuluğunun tuğladan yapılması ve bu sebeple farklı vibrasyonlar, titreşimler sebebiyle dökülen sıva. Halbuki balkon tabliyesinden filiz bırakılarak, betonarme korkuluk yapsa idi bu dökülme olmazdı. Küçük bir şey yoktur.

Günümüz, Estetik-5

Görsel-150- Ankara, Cebeci, Yeni Ankara Sokağı
Çatı kotunda kapatma, üçgen balkonlar, çarşaf çarşaf çamaşırlar.

Günümüz, Estetik-6

Görsel-151- Ankara, Cebeci, Yeni Ankara Sokağı
Mescid yeraltına itilmiş, türbe yeşili boyalı saçlar ile mescide giriş ve merdiven alanı kazanılmış, yine çamaşırlar.

Günümüz, Estetik-7

Görsel-152- Isparta, Merkez
Güya 3 kat ama kaçak olarak toplam 6 katı buldurmuş, silüet çok kötü, adaletsizlik diz boyu.

Görsel-153- Isparta, Merkez
Çarşaf çarşaf çamaşırlar. Muhtelif çamaşırlar fetişizme yol açıyor, buna mâni olunmalı.

Görsel-154- Isparta, Merkez
Balkon kapatma, klima ünitesi, çarşaf çarşaf çamaşırlar.

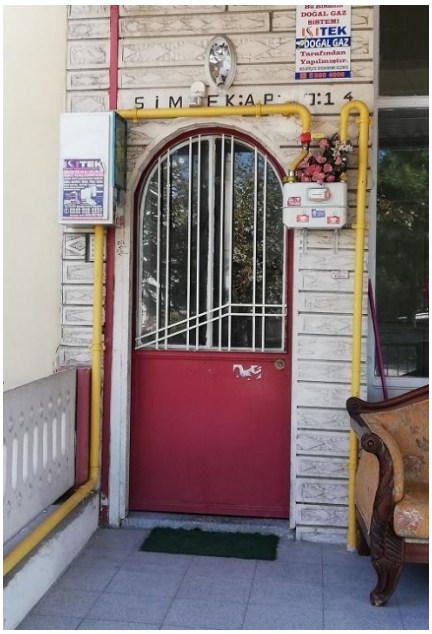

Görsel-155- Isparta, Merkez
Tesisat boruları meydanda, mevzuat gereği bile olsa çirkinliği kapatacak şekilde estetik olarak yapılandırılmalı idi.

Görsel-156- Isparta, Merkez, Gülistan Mahallesi
Kimine yağlı börek, kimine kuru ekmek. Muhit 3 katlı iken 7 kat verilmiş. Adalet nerede, kul hakkı ne olacak? Ahirete varılmadan haklar verilmeli, yahut tazmin edilmeli.

Görsel-157- Isparta, Merkez, Gülistan Mahallesi

Bölge iki katlı iken bir bölümüne iki katlılar yıkılarak 12 kat verilmiş. Yüksek taraf alçak tarafı eziyor. Mutluluk, rüzgâr ve sıhhat için az katlı kalınması gerekirdi. Adalet ve hak tevzii bakımından ise iki katlı yere niçin 12 kat verilmedi, bu zulüm değil mi? Dünyada telafi yahut tazmin edilmeli. Yoksa ahiret hesabı daha çetin ve şiddetlidir.

Görsel-158- Isparta, Merkez, Çayboyu, Vanlı (Kurtuluş) Camii

Geleneğimizde mahallenin baş eseri cami iken yanına camiyi geçen neredeyse minaresini de geçecek bir apartman dikilmiş. Ayrıca beş vakit ezan, hususan sessizliğin hâkim olduğu sabah ezanında bitişik ve yakın daireler dinden çıkar mı? Planlama çocuk oyuncağı değildir. İstanbul'da Sultanahmet Camiine çok yakın olan Firuz Ağa Camiinin minaresi komşunun talebi üzerine gelenek sağ taraf olmasına rağmen sola yapıldığı anlatılmaktadır. Ki o zaman ezanlar çıplak sesle okunuyordu.

Görsel-159- Isparta, Merkez, Karabilal (Camlı) Camii

Bir slayt önce zikrettiğimiz Vanlı (Kurtuluş) Camiindeki sıkıntılar aynen bu cami için de geçerli. Temel sıkıntımız planlamada geleneğimizdeki gibi mahallenin merkezine müstakil bir ada şeklinde cami yapmıyoruz. Hatta çoğu zaman parsele de yapamayıp bodrumlarda sürüdürüyoruz. Telakkimiz sadece dünyaya evrilmiş. Daha önce bir örneğini Ankara, Yeni Ankara Sokağındaki mescidde görmüştük.

Görsel-160- Isparta, Merkez, Valide Camii

Yüksek apartmanların arasında ezilmiş, ama Allah'tan yola bitişik yapıldığı için görülebilen mahalle camii. Konya Merkezinde de camiler hep böyle yola yapışık yapılarak en azından görülmeleri temin edilmiştir.

Görsel-161- Isparta, Merkez

Soldaki üç dönem inşaatı gösteriyor. İkinci kat harman tuğlası, üçüncü kat ve kaçak çatı katı blok tuğla. Balkon pvc olarak bembeyaz adeta gözünüze patlıyor. Para ele geçtikçe yapılmaya devam edilmiş olmalı. Ortadaki ise üç kat imara rağmen 5 kat yapmayı başarmış. Çatı katı da tam kat hatta çıkma olmayan kısım da kapatılarak azami alan kullanılmış. Sağdaki bina ise sadece kaçak çatı katı dışında yine de en masumu.

Görsel-162- Isparta, Merkez

Farklı tiplerde balkon kapatmalar, çatının camekanla kapatılarak kat elde edilmesi, değiştirilen doğramalarda farklı kayıtlar yapılarak sanki farklı apartmanlar üstüste giydirilmiş havası var. Anten ve çamaşırlar standart olarak geliyor.

Görsel-163- Isparta, Merkez, Eski Çarşamba Pazarından Belediye istikametine bakış (Hacı İbrahim Parlar Caddesi)

Geleneğimizdeki mahalle mescidi mevzuat ve telakki nedeniyle yapılamamış olmakla birlikte binanın bodrumunda mescid olduğunu ifade eden şematik ve temsili minare “oh cami buldum” diye sevinmenize sebep oluyor. Biraz tabi uzaktan bakmalısınız ki, görebilesiniz.

Görsel-164- Isparta, Merkez

Bölge tamamen bir-iki katlı geleneksel bahçeli müstakil ahşap evlerden müteşekkil iken yola cepheli parsellere 5 katlı apartmanlar yapılmış.

Görsel-165- Isparta, Merkez

Soldaki izahatımızın benzeri bir durum.

Görsel-166- Isparta, Merkez

Bir önceki bahsettiğimiz durum. Silüet meselesi, hak gasbı var. Tazmini ve telafisi gerekir. Ahirete kalmadan halledilmeli.

Arada bir ahirete kalmadan halledilmesi önerimiz ahiret saadeti bakımındandır. Yoksa, herkes yapacağını bilir zaten. Müminin vazifesi kardeşlerini uyarmaktır. Emr-i b'il-ma'ruf Nehy-i an'il-münker (iyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak) farzdır.[201]

Kim ki kardeşinin yakasında akrep var hatırlatsa iyi olur. Mümin kardeşinin ancak iyiliğini arzu eder, etmelidir de.

[201] ''Sizden hayra çağıran, marufu emreden, münkerden vazgeçirmeye çalışan bir ümmet bulunsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir'' (Âl-i İmrân , 3/104)

Görsel-167- Isparta, Merkez, Tabakhane Camii ve Müftülük Sitesi
Geleneğimizde resmî kurumlar ve meskenler camiyi/mescidi geçmezdi. Burada hem de bir dini kurum olan müftülük binası caminin beden duvarlarını kat kat geçerek neredeyse minarelerini de geçme durumuna geliyormuş. Telakki sadece dünya olunca elbette böyle oluyor. Tut kelin perçeminden.

Görsel-168- Isparta, Merkez
Farklı balkon kapatmaları, çanak antenler, çarşaf çarşaf çamaşırlar.

Görsel-168-b- Isparta, Merkez
Soldakilere ilaveten sivri biberler de çok cazip durmuyor mu?

Halbuki geleneksel mimarimizde meskenler içe yani avluya dönük olduğu için sokakla herhangi bir işi yoktur. Günlük hayat kışın genelde avluya bakan sofada, yazın avluda geçer. Bugün binlerce liraya aldığımız derin dondurucular ve servet ödediğimiz elektrik faturaları yerine tabii soğutma ile avludan rahatça kullanabildiğimiz kilerde yahut erzak deposunda gıdalarınızı rahatça saklayabilirsiniz, tandırda hamur işi, kebap pişirebilirsiniz. Çocuklarınız sokakta araba çarpma riski olmadan, köpek ısırma riski olmadan, kötü insanlar tarafından uyuşturucu satılma, kaçırılma riski olmadan avluda rahatça fıtri toprağın üzerinde oynar, statik elektriğini atar, siz de rahatça evde işinizi yaparsınız. Müsait olunca beraber vakit geçirebilirsiniz. Aile burada özellikle uygun mevsimde yemek, sohbet, misafir ağırlama gibi faaliyetleri rahatça yapabilir. Pikniğe gitmeye gerek yoktur, daim pikniktesinizdir. Balkon denilen saçmalığa da lüzum yoktur.

Bugün fetişizmi tetikleyen balkonlara asılan çamaşır fetişizmi yerine avluda yahut sofada çamaşırlarınızı gönül rahatlığı ile kimseye maddi-manevi ağırlık vermeden kurutabilirsiniz.

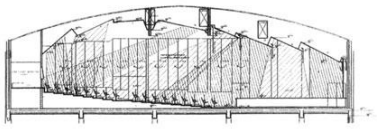

Görsel-169- Salon kesiti

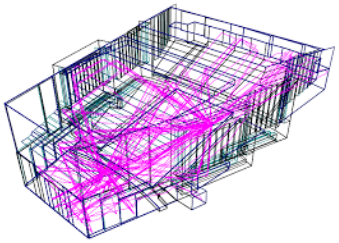

Görsel-170- Ses dağılımı tetkikleri, etüdleri

Görsel-171- Akustik ahşap eleman

Görsel-172- Akustik levhalar

Görsel-173- Muhtelif akustik levhalar

Görsel-174- Çeşitli akustik elemanlar

Görsel-175- Sünger vb. akustik levhala

Görsel-176- Muhtelif akustik levhalar

Görsel-177- Levhaların duvara tespiti detayı

Birazdan tarihçesini de vereceğimiz üzere günümüzde akustik ayrı bir bilim dalı olarak hizmet etmekte ve araştırmalarına devam etmektedir. Hamamda herkesin sesi güzeldir, niçin? Çoklu yankı (reverberasyon[202]) süresi çok uzun olduğu için sesiniz kulağınıza gelir. Avam için bu iyi olsa bile akustik yönden bu son derece kötü bir durumdur. Akustikte çınlama süresi ne kadar az olursa başarı o kadar yüksek, yani sesin dağılımı ve anlaşılması o kadar iyi ve net olur.

İşte günümüzde mimari, statik, tesisat, elektrik ve diğer projelere ilaveten akustik tasarım da yapılmaktadır. Salonun konser, konuşma/toplantı, ders ve hangi fonksiyona hizmet etmesi düşünülüyorsa o doğrultudaki kabuller ve hesaplamalar ile akustik proje hazırlanır. Ayrıca akustik proje ve uygulamadan önce binada ölçüm de yapılabilmektedir. Yukarıda bilgi olarak bir kısmının fotoğraflarını koyduğumuz muhtelif malzeme ve şekillerdeki akustik elemanlar binaya monte edilir.

[202] Reverberasyon süresi ifadesinin tam teknik bir tanım olarak: "Ses kaynağı sustuktan sonra ses şiddetinin almış olduğu en yüksek değerin bir milyonda birine düşmesi veya ses düzeyinin en yüksek değerinde 60 desibel aşağı düşmesi için saniye cinsinden geçen süreye o hacmin **reverberasyon süresi** denir." şeklinde geçmektedir. Kaynak: https://tr.wiktionary.org/wiki/reverberasyon_süresi (erişim tarihi: 06.02.2025)

Akustik, Günümüz-2

Milliyet MENÜ

Konser salonlarımızda görüntü var ses yok!

İstanbul yıllardır klasik müziğin yerli-yabancı önemli temsilcilerini ağırlıyor ama konser salonları akustik açıdan yetersiz bulunuyor. Durumun nedenlerini klasik müzik dünyamızın otoritelerine sorduk

SELAY SARI selay.sari@milliyet.com.tr 17.11.2013 - 02:30

Klasik müzik severlerin İstanbul'da yaşadığı başlıca sorun, konserlerin düzenlendiği salonların akustik açıdan oldukça zayıf olması. Geçtiğimiz sene dünyanın en önemli klasik müzik topluluklarından Berlin Filarmoni, Hollanda Royal Concertgebouw ve Floransa Maggio Musicale orkestralarını Haliç Kongre Merkezi'nin "sağır akustiğinde" dinlemek zorunda kalan, keman virtüözü Itzhak Perlman'ın ünlü Stradivarius'unu İstanbul

Görsel-178- Konser salonlarında görüntü var, ses yok-2013

Milliyet MENÜ

İzmir Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi, konser akustiği açısından olumlu bir örnek.

"İstanbul'da baştan konser amacıyla tasarlanmış salon yok"

Filiz Ali
Piyanist, müzikolog

İstanbul'daki hiçbir salon, Atatürk Kültür Merkezi ve Cemal Reşit Rey (CRR) salonları da dahil, sıfırdan konser salonu niteliklerini taşıyacak projelere dayanarak yapılmadı. Salonların tümü, "çok amaçlı salon" denen, ne idüğü belirsiz tanımla projelendirilmiş

Görsel-179- İstanbul'da baştan konser amacıyla tasarlanmış salon yok-2013

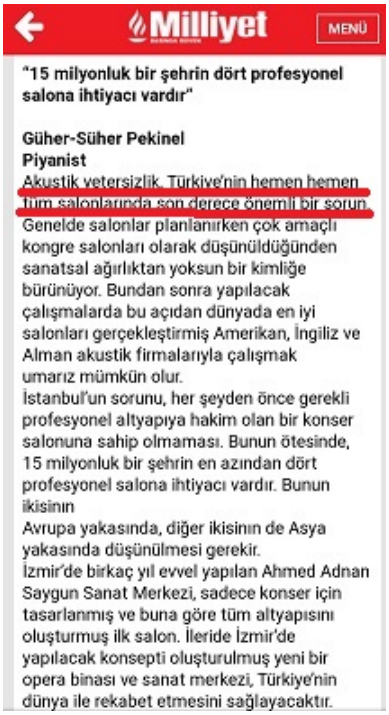

Milliyet MENÜ

"15 milyonluk bir şehrin dört profesyonel salona ihtiyacı vardır"

Güher-Süher Pekinel
Piyanist

Akustik yetersizlik Türkiye'nin hemen hemen tüm salonlarında son derece önemli bir sorun. Genelde salonlar planlanırken çok amaçlı kongre salonları olarak düşünüldüğünden sanatsal ağırlıktan yoksun bir kimliğe bürünüyor. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda bu açıdan dünyada en iyi salonları gerçekleştirmiş Amerikan, İngiliz ve Alman akustik firmalarıyla çalışmak umarız mümkün olur.

İstanbul'un sorunu, her şeyden önce gerekli profesyonel altyapıya hakim olan bir konser salonuna sahip olmaması. Bunun ötesinde, 15 milyonluk bir şehrin en azından dört profesyonel salona ihtiyacı vardır. Bunun ikisinin

Avrupa yakasında, diğer ikisinin de Asya yakasında düşünülmesi gerekir.

İzmir'de birkaç yıl evvel yapılan Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi, sadece konser için tasarlanmış ve buna göre tüm altyapısını oluşturmuş ilk salon. İleride İzmir'de yapılacak konsepti oluşturulmuş yeni bir opera binası ve sanat merkezi, Türkiye'nin dünya ile rekabet etmesini sağlayacaktır.

Görsel-180- Akustik yetersizlik Türkiye'de her yerde-2013

İstanbul'da baştan konser amacıyla tasarlanmış salon olmaması sebebiyle klasik müzik severler ve tabii ki müzisyenlerin mağdur olduğu basına yansıyan haberlerdendir. Bu durum manşetlere haklı olarak "**görüntü var, ses yok**" ibaresiyle verilmektedir. Halbuki sanatçılar ayrıca 15 milyonluk bir şehrin en az 4 konser salonuna sahip olması gerektiğini ifade etmektedirler.

Günümüzde akustik yapılanmanın süreci şu şekilde olmaktadır:
Kaba İnşaat + Akustik Planlama + Akustik Uygulama (Akustik panel vb.)+ Nihai Satıh Kaplaması yahut;

Kaba İnşaat + İnce İnşaat + Binada Akustik Ölçüm Yapılması + Akustik Planlama + Akustik Uygulama (Akustik panel vb.)+ Nihai Satıh Kaplaması

Akustik, günümüz-3

Dünyanın Akustik Olarak Kusursuz İlk Konser Salonu Almanya'da Açıldı

Orçun Ayata 22 Ocak 2017 no comment

Almanya'nın **Hamburg** kentinde açılan **Elbphilharmonie** konser salonu görsel anlamda muhteşem dalga biçimli cephesi, eğimli asansörleri ve görünürde sonsuz merdivenleri ile harika bir tasarım perspektifine sahip. Bununla birlikte, **843 milyon dolarlık** binanın merkez noktası, konser salonu boyunca dengeli bir ses için özel olarak tasarlanmış bir tür merkezli oditoryum.

Görsel-181- Dünyanın akustik olarak kusursuz ilk konser salonu Almanya'da açıldı-2017

Wired'ın belirttiğine göre, İsviçreli mimarlık firması **Herzog and De Meuron**; tavan, duvarlar ve korkulukları kaplayan 10.000 benzersiz akustik panelin mercan kayalığına benzer yapısını oluşturmak için One to One Studio ile çalıştı.

10.000 panelin içerisinde, oditoryumda sesi şekillendirmek üzere tasarlanmış olan bir milyon "hücre" ya da çim parçası bulunmaktadır. Ses dalgaları bir panele çarptığında pürüzlü yüzey, oditoryumun tamamında **dengeli bir yankı yaratmak için** sesi emer veya yansıtır.

Görsel-182- Onbin akustik panel bir milyon hücre var-2017

Günümüzde baştan akustik düşünülerek planlanmış, hesabı kitabı yapılmış, akustik projesi muvacehesinde dünyanın ilk konser salonu ve oditoryumu 2017 yılında Almanya'nın Hamburg şehrinde hizmete açıldı. Nitelikli ve kaliteli olarak sesin dinleyiciye ulaştırılabilmesi için tavan, duvarlar ve korkuluklarda kimisi sesi emen, kimisi yansıtan 10.000 (onbin) panel ve bu panellerin muhteviyatında bir milyon hücre yahut çim parçası bulunmaktadır.

Akustik, Günümüz-4

Herzog ve De Meuron, en iyi akustik dengeyi ve güzel tasarımı yakalayabilmek için ünlü akustik mühendisi **Yasuhisa Toyota** ile işbirliği yaptı. Sonrasında, One to One'ın kurucusu **Benjamin Koren**, fiber akustik panellerin her biri için farklı bir şekil üretmek amacıyla bir algoritma geliştirdi.

Merkezi salonda **2150 kişilik koltuk** bulunuyor ve fütüristik yapıyı vurgulayan **1000 adet cam ampul** ile aydınlatılıyor.

youtube.com/user/ElbphilharmonieHH

Görsel-183- En iyi akustik, denge ve güzel tasarım yapılmış

Dünyanın baştan düşünülerek/planlanarak yapılan ilk akustik hesaplı salonunda en iyi akustik dengeyi ve güzel tasarımı yakalayabilmek için ünlü akustik mühendisiyle ve firması ile çalışıldığı, fiber akustik panellerin her biri için farklı bir şekil üretmek amacıyla algoritma geliştirildiği, 2150 kişi kapasiteli merkezi salonda, fütüristik yapıyı vurgulayan 1000 adet cam ampul ile aydınlatıldığı belirtilmiştir.

İlk Defa Rezonatör Kullanan Kim? BAŞA DÖN

Akustik manada çoklu yankı (reverberasyon) süresini kısaltmak için sesin yutulması gereken yerlerde avam tarafından küp olarak bilinen akustik elemanlara ilgili uzmanlar **rezonatör** adını vermişlerdir.

Çok gelişmiş bir akustik sistem olan boşluklu rezonatörlerin ilk defa 1862 yılında Alman bilim adamı Helmholtz tarafından ele alındığı literatürde belirtilmektedir. İngiliz Fizikçi Rayleigh "Theory of Acoustics" adlı eserinde bu çalışmaya izafeten boşluklu rezonatörlere **Helmholtz** rezonatörü adını vermiştir.

Boşluklu rezonatörlerin (basit ifadesiyle topraktan pişirilmiş küpler) fiziksel tanımlaması tam olarak ancak 1953 yılında Ingard tarafından yapılabilmiştir. Bu tip rezonatörlerin, **Selçuklu**'lardan itibaren Türkler tarafından, küplerden yararlanılarak yaygın olarak kullanıldığının görüldüğü ifade edilmiştir.[203]

Yabancı uzmanların dahi beyan ettikleri üzere akustik manadaki rezonatör/küplerin ilk defa Selçuklu Türkleri tarafından kullanıldığı hakikatine istinaden, Avrupa'daki ilk akustik konser salonu 2017 yılında açıldığına ve Büyük Selçuklu devletinin M.1037-1157 tarihleri arasında yaşadığına binaen modern dünyaya göre Selçuklu Türkleri
Kuruluş tarihine göre: 2017-1037=**980** sene,
Yıkılış tarihine göre: 2017-1157=**860** sene önce neredeyse yuvarlak hesap **1000** yıl önce akustikte kullanılan rezonatörleri/küpleri kullanmışlardır. Ne kadar büyük bir medeniyet olduğumuzun göstergesi olarak ne kadar öğünsek azdır.

[203] Mutbul Kayılı," Mimar Sinan'ın Camilerindeki Akustik Verilerin Değerlendirilmesi", Mimarbaşı Koca Sinan Yaşadığı Çağ ve Eserleri 1, İstanbul, 1988, s. 548-549.

Akustik, Osmanlı BAŞA DÖN

Peki, dünyada ilk defa Almanya'da 2017 yılında açılan, son bilgisayar programları, algoritmalar, modellemeler ve hesaplamalarla yapılan bütün bu işleri,
2025-1575=**450** yıl önce hem de elektrik, mikrofon, seslendirme cihazları ve bilgisayar donanım ve yazılımları, algoritma, sun'i/yapay zekâ dahi yok iken yapabilene ne denilebilir?

Uzmanlara göre dünyada ilk ideal konser salonu önceki slaytlarımızda gösterdiğimiz konser salonu olup 2017 yılında yapılmıştır.
Yani 2017-1575=442, yani Sinan'dan **442** yıl sonra yapılabilmiştir.

Akustik, Osmanlı-2

Görsel-184- Selimiye Camii iç görünüş

Selimiye Camii, Genel Tasarım, Kubbedeki mukarnaslı aslangöğsü (pandantif) geçiş ögeleri ve fevkalade müzeyyen şebekeli mermer minber.

Sinan'ın uygulamalarında;

- **Statik,**
- **Estetik,**
- **Akustik**

Fonksiyonlar bir arada aynı zamanda birçok fonksiyon aynı elemanda iş gördürülmesi sebebiyle iktisadi, israfsız olarak, kısa zamanda ve sade bir teknikle yapılmıştır.

Akustik, Osmanlı-3

Görsel-185- Selimiye Camii, Mihrap

Sinan uygulamalarında;

- **Statik,**
- **Estetik,**
- **Akustik**

Hususiyetleri Mihrapta da aynı zamanda birçok fonksiyon aynı elemana iş gördürülmesi sebebiyle **iktisadi**, **israfsız** olarak ve sade bir teknikle yapılmış olduğunu yinelememiz icap etmektedir.

Akustik, Osmanlı-4

- Camilerin akustiği konusunda Sinan'ın akustik sorunlara çözüm getirmek amacı ile **önceden hazırladığı** akustik tasarımın sonucunu uyguladığı belirlenmiştir.

- Uygulandığı teknolojiler Sinan öncesinde de görülmekle beraber **akustik bir tasarıma dayanan uygulama ilk defa Sinan'da görülmektedir.**[204]

Akustik, Osmanlı-5

Görsel-186- Sinan'ın Heykeli

Görsel-187- Sinan ve Baş Eseri Selimiye

Sinan'ın Edirne Selimiye külliyesi Darülhadis Medresesinde faaliyet gösteren Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Edirne Türk-İslam Eserleri Müzesinde yer alan heykeli

Sinan, gerçekten pek az bir faniye nasip olacak imkanları sunan Cenab-ı Hakk'a karşı ilim, hikmet ve tevazu ile bu işin hakkını vermiş ve göğsümüzü kabartmıştır. Ancak bizler geçmiş başarılarla sevinmeyi "biz başardık" olarak algılayıp İmam Gazali'nin sözüyle "Atalarının yediği ekmekle doyduğunu sanmak" garabetinden kurtulma gayretinde olarak bizler de bir şeyler yapmamız gerektiğini artık anlamalıyız.

"Biz Sinan'ı **mimar** sanıyorduk ama o bir **matematik** **dehası**ymış."
Prof. Dr. M. Cemil Karadeniz

Görüldüğü üzere sadece şurada akustik konusunda Selçuklu ecdadımızın Avrupa'dan yaklaşık **bin yıl önce**, Osmanlı ecdadımızın da yaklaşık **beşyüz yıl önce** bilimde öncülük ettiklerini, tüm dünyaya harika bir şekilde gösterdiklerini görüyoruz. Bize düşen aynı ivmeyi yakalayabilmek

[204] Mutbul Kayılı," Mimar Sinan'ın Camilerindeki Akustik Verilerin Değerlendirilmesi", Mimarbaşı Koca Sinan Yaşadığı Çağ ve Eserleri 1, İstanbul, 1988, s. 548-549.

ve bizi geçen Avrupa/Batı'yı tekrar geçebilmek için var gücümüzle çalışmak olmalıdır. Ha gayret…

🌎 NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

📢 Mimari Akustik ve Sesin Estetiği

Neler Öğrendik?

- **Gönül Titreşimi:** Akustiğin sadece bir fizik kuralı değil; harimdeki (cami içindeki) zikrin, duanın ve sessizliğin insanın ruhuna en saf haliyle ulaşması için kurulan manevi bir köprü olduğunu anladık.
- **Huzur Mimari:** Sesin yankılanmadığı, yorulmadığı ve insanı fıtri bir sükunete davet ettiği bir mekânın ancak **"ihlaslı bir geometri"** ile mümkün olduğunu gördük.
- **Bir Matematik Dehası:** Sinan'ın sadece bir mimar değil aynı zamanda bir matematik dehası olduğunun farkına vardık.
- **Bilimde Öncü Türkler:** Selçuklu ecdadımızın bin yıl, Osmanlı ecdadımızın beş yüz yıl evvelinden akustik konusunda Avrupa'ya üstadlık ettiğini müşahede ettik.

BAŞA DÖN

Osmanlı Edebi BAŞA DÖN

Osmanlı döneminde;

* Pencerenin önünde sarı çiçek varsa "bu evde hasta var. Evin önünde hatta bu sokakta gürültü yapmayın" anlamına gelirdi.

* Pencerenin önünde kırmızı çiçek varsa "bu evde gelinlik çağına gelmiş bekâr kız var. Evin önünden geçerken konuşmalarına dikkat et ve kötü söz konuşmayın" mânâsındaydı.

* Kız istemeye gelindiğinde damat adayının namaz kılıp kılmadığını anlamak için pantolonunun diz izine bakılırdı.

* Misafir geldiği zaman, ikram olarak kahvenin yanında su gelirdi. Şayet misafir tok ise önce kahveyi alır, aç ise suyu alırdı. Ona göre ya yemek sofrası hazırlanır veya meyve ikram edilirdi.

* Peygamber efendimiz aleyhissalatu vesselam'ın 63 yaşında vefatından sebep, 63 yaşını geçmiş büyüklerimiz yaşları sorulduğunda "haddi aştık" derlerdi.

* Yolda küçük, büyüğünün önünden yürüyemezdi.

* Cuma namazına esnaf -ki buna kuyumcular da dâhil- kapıya kilit vurmadan giderlerdi.

* Fitre ve zekât, Ramazan'dan önce Şaban ayında verilirdi. Fakir fukara kimseler Ramazan'a erzaksız girmesin diye...

* Esnaf, Ramazan ayında toplanıp gerçek bir ihtiyaç sahibinin borç defterini kapatırdı.

* Zimem Defterinin (Veresiye Defteri) kapatılması: Özellikle Ramazan ayında varlıklı ve hayırsever kişiler tarafından fakirlere ait borçların gizlice ödenmesi.

* Beyler, hanımlara hediye olarak "ayna" alırlardı. Ki, bunun mânâsı da "sana senden daha güzel verebilecek bir hediye yok" demekti.

Görsel-188- Kapı tokmakları (soldaki erkek, sağdaki kadın için)

Görsel-189- Kapı tokmakları soldaki erkek, sağdaki kadın için)

Buradaki incelik erkek misafir iri olan, kadın misafir küçük tokmağı kullanır ve gelen sese göre kapıyı erkek yahut kadının açar. Ne kadar bir incelik değil mi? Konferanslarımdan birinde bir hanımefendi günümüzde zillerin tek ses olduğunu bu anlatılan inceliğin icrasının mümkün olmadığını, nasıl yapılabileceğini sual etmişti. Halbuki mesele sadece kapı tokmağı meselesi değil; inanç, idrak, medeniyet telakkisi, dünya-ukba dengesi gibi kavramların hamulesinden sonra ortaya çıkan bir neticedir. İnşallah böylesi bir manaya ulaşırız da teknoloji de meselelerimize edebli çözümler bulur.

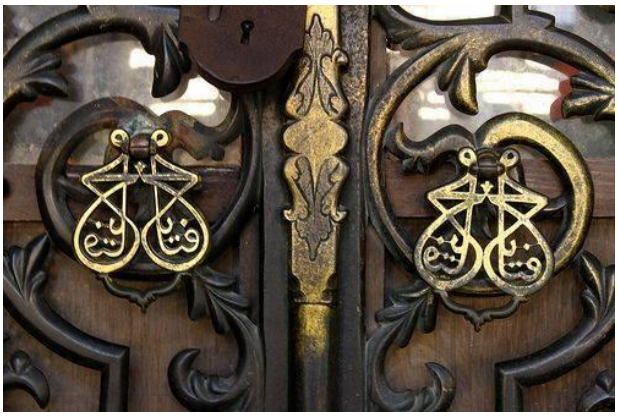

Görsel-190- Yâ Fettah yazılı bir kapı tokmağı Yâ Fettah:Ey Hikmetiyle Tüm Kapıları Açan (Allahu Tealâ)

Görsel-191- Nuruosmaniye Camii, kapı tokmağı

Görsel-192- İstanbul, Cağaloğlu Hamamı girişi

Bu hamamın kapısında ve daha birçok binada;

- **Yâ Mufettiha'l-Ebvâb, İftah Lenâ hayr'al-Bâb**
- (Manası: Ey kapıları açan Allah'ım! Bize hayır kapılarını aç.)

Yazılıdır.

Günümüz edebinde ise kapılarda;

Görsel-193- İtiniz yazılı levha

"İtiniz" yazılıdır.

Görsel-194-İtiniz/Push yazılı levha

"İtiniz/Push" yazılıdır.

Hürmet/Saygı Zinciri BAŞA DÖN

Görsel-195- Edirne, Selimiye Külliyesi ve Camii, Hürmet/Saygı Zinciri.
Dışarıdan içeriye bakış.

Görsel-196- Edirne, Selimiye Külliyesi ve Camii, Hürmet/Saygı Zinciri.
İçeriden dışarıya bakış.

Görsel-197- Selimiye Külliyesi ve Camii, Hürmet/Saygı Zinciri

Zincir vasat boylu bir insana göre bile çok düşük seviyededir.

Görsel-198- Selimiye Külliyesi ve Camii, Hürmet/Saygı Zinciri

Normalden düşük olan zincirden geçebilmek için mutlaka eğilmek gerekiyor.

MAĞRUR OLMA PADİŞAHIM, SENDEN BÜYÜK ALLAH VAR

SULTANAHMET CAMİİ KAPISINDAKİ ALÇAK ZİNCİRLER HUZUR MAKAMINA GİRİŞTEKİ İLK ADIM OLARAK İFADE EDİLİR VE 'MAĞRUR OLMA PADİŞAHIM, SENDEN BÜYÜK ALLAH VAR' SÖZÜNÜN SEMBOLİK HALİ OLMUŞTUR.

OSMANLININ ince ruhunu yansıtan eserlerden biri olan Sultanahmet Camii, Mimar Sedefkâr Mehmed Ağa'nın eseridir. Mimarisinde sakladığı müthiş detaylar bir başka hava katıyor camiye. Peygamberimiz Muhammed'e (asm), çok düşkün olan Sultan I. Ahmet, hayır anlayışıyla İstanbul'u nakış nakış süslerken, bu caminin yapımını da titizlikle takip ediyor.

Allah'ın huzurunda herkes eşittir

KAPISINDAN ilk girildiği anda dikkat çeken alçak zincirler ziyaretçileri meraklandırıyor. 'Enaniyet zinciri' olarak da adlandırılan bu zincir, mabede girenlerin başını eğerek camiye girmelerini sağlıyor ve Allah'ın huzurunda herkesin eşit olduğu duygusunu veriyor. İnsanlara enaniyet ve benliklerini kapının önünde bırakmaları gerektiğini, çünkü birazdan Allah'a en yakın olan secdeye gideceklerini hatırlatıyor. Bu zincirler huzur makamına girişteki ilk adım olarak ifade edilir. Ayrıca 'padişahım sen büyüksün, ama unutma ki senden büyük Allah var' sözünün sembolik hali olmuştur. Bazı zamanlar bu sözleri padişah camiye girerken kenara dizilmiş küçük talebelerden işitirlerdi "Mağrur olma padişahım, senden büyük Allah var." Bu zincirler her ne kadar bir insan boyutundan çok yukarıda ve istenilen amaca ulaşmayacak seviyede olsa da, asıl amacı padişahların ve saray ahalisinin camiye girerken atlarından inmek zorunda kalmaları içindi. Bazı zincirlerin seviyesi ise sonradan yükseltilmiş. Boyutu eskisi gibi kalıp eğilerek geçmek zorunda kalınan zincirin olduğu bir örnek ise, Edirne Selimiye Camii'ndedir. **İstanbul** - Şeyda Sultan Zengin

Görsel-199- Hürmet/Saygı zinciri hakkındaki yazı.
Bu yazı Yeni Asya gazetesinin 20 Temmuz 2017 tarihli nüshasında[205] neşredilmiştir.

Baş eğerek girin ilahi emri

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِيثَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمُ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا

Söz vermeleri (ni takviye) için Tûr'u başlarına diktik de onlara, «Baş eğerek kapıdan girin» dedik, «Cumartesi günü sınırı aşmayın» dedik. Kendilerinden sağlam söz aldık.
(Nisa:154)

[205] Haberin netteki versiyonuna https://www.yeniasya.com.tr/kultur-sanat/magrur-olma-padisahim-senden-buyuk-allah-var_438432 adresinden ulaşılabilir. (Erişim tarihi: 28.01.2025)

Türbelerin Kapısı Alçak Olur BAŞA DÖN

Görsel-200- Bolu-Göynük Akşemseddin Hz. Türbesi

Görsel-201- Isparta-Eğirdir Babasultan Türbesi

Türbelerin kapısı genelde alçak olur. Orta boylu birisi bile eğilerek girmek zorundadır.

Külliyelerde ise mutlaka eğilerek girmeyi icab ettiren, Hürmet ya da Saygı Zinciri diye bilinen bu uygulamaların gerekçesi için birkaç husus söylenilebilir:

- Birincisi biraz önce bahsettiğimiz eğilerek girilmesini emreden ayet-i kerime,
- İkincisi eskinin üniversite kampüsü olan külliyenin ki içerisinde merkezinde ve en büyük olarak inşa edilen cami, fakülteler (medreseler), türbe, hamam, imaret, hazire vs. olan teşkilatça geniş bir alana girilirken hem ilme saygı hem kulluğun en mühim kısmı olan namaz ve onun da içinde bulunan ve Allah'a en yakın olunan secdeye gitmeyi hatırlatmak,
- Üçüncüsü padişah da olsa eğileceği için enaniyet, kibir, gurur gibi hasletlerin törpülenmesi, insanı daha iyi bir kul olmaya sevketmesi,

  gibi amaç ve gayeler sayılabilir.

Cemiyetin huzurlu olması bakımından da her beş vakit bir uyarıcı, bir nâsih/nasihat edici olarak kullanılması, hazirelerin cami ve tekkelerin bünyesinde olması gibi kimseye zararı olmayan bilakis faydası olan bir gelenektir. Edirne Selimiye Külliyesinde zincirler hâlâ alçak olup yaya bir insan eğilmeden külliyeye giremez. Bunun gibi zincirleri yukarıya kaldırılan diğer külliyelerde de yükseklik eski ayarına getirilerek bu güzel uygulamadan faydalanmaya devam edilebilir.

Görsel-202- Kabe-i Muazzama, Mekke, Suudi Arabistan

- **“Kaza-yı hacet ve bevl sırasında ön ve arkanızı kıbleye çevirmeyin (…).”**[206]

Bu hadis gereğince hela/tuvalet yönlerine dikkat edilir. Kıbleye yahut tersi istikamette hela taşı konulmaz. Klozet de aynı şekilde konulmaz. Bu hürmet aslında Cenab-ı Hakk’adır. Edeb dersinde gördüğümüz üzere **“Allah ve Resulüne uyun.”**, **“Peygamber size ne verdi ise onu alın”** mealindeki ayetler nazara alındığında kaza-yı hacet ve bevl sırasında ön ve arka cihetin kıbleye çevrilmemesi emrinin Peygamberimizin (asm) tarafından emredilmesi kendine olan ilintiden değil Yüce Mevla’ya olan saygı sebebiyledir. Çünkü bir şeyin kutsal sayılması, helal kılınması, haram kılınması yetkisi Allahu Teala’ya aittir. Kutsal olarak, bize kıble olarak emredilen Kabe-i Muazzama’ya saygı çok önemli bir husustur. Ecdadımız bu hususa fevkalade gayret göstermişlerdir. Günümüzde de riayet edilmektedir. Hürmette daha ileri giden ebeveynler çocuklarını yetiştirirken kıbleye doğru giyinip soyunmayı yasaklayıp diğer yönlere doğru giyinip soyunmalarını salık verirler.

[206] Buharî, Vudû 11 (1, 48); İbnu Mâce, Tahâret 17 (1, 115, 317-321 H.)

Görsel-203- Feraceli, peçeli. şemsiyeli Osmanlı hanımları

Görsel-204- Feraceli, peçeli Osmanlı hanımları

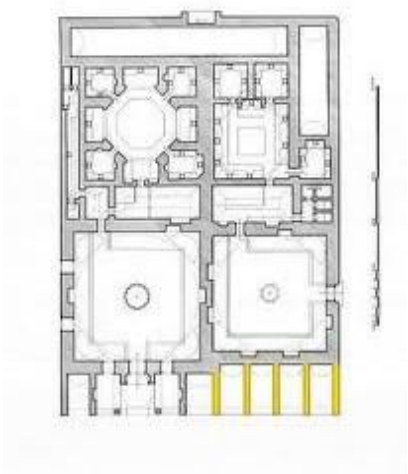

Görsel-205- Edirne, Sokullu Hamamı planı

Görsel-206- Edirne, Sokullu Hamamı ve Taşhan'ın Üç Şerefeli cami minaresinden görünümü.

- **Hakiki Temizlik –**''Schweigger'in **bizim hakkımızda çok ilginç gözlemleri vardır:'Adamlar hamamda bile bir örtü kuşanıyorlar. Ne kadar edepli insanlar.'**

Bir Sinan eseri olan Edirne-Merkez Sokullu Hamamında planda sarı ile boyalı kısımlar hamama bitişik olarak yapılan Taşhan'ın odaları olup fotoğraftan da görüleceği üzere yol açma bahanesiyle yıktırılmıştır.

Burada esas demek istediğimiz ise hamamın erkekler girişinin ana yolda, hanımlar girişinin ise tali yolda kalmasıdır. Bunu şimdiki nesle nasıl anlatırız bilmem ama, hamamda yıkanmış yüzü pembeleşmiş bir anneyi, bir gelini, bir kızımızı ana yola çıkarmadan ara yollardan hamama girmesini ve evine dönmesini temin etmek gibi bir incelik ve nezaket vardır. Yani;
"Yüzünde göz izi var,
Sana kim baktı yârim?" dizeleri sanırım edeb-i Osmani hakkında bir fikir verir.

Görsel-207- Sultanahmet Camii, MS 1616

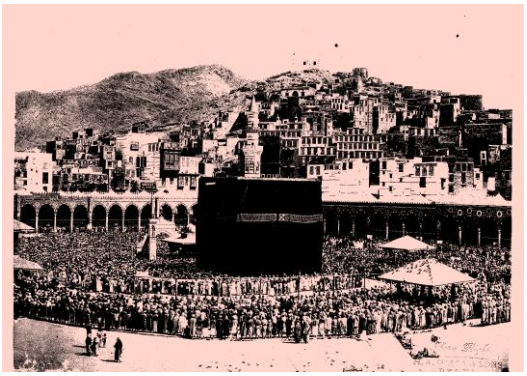

Görsel-208- Kabe-i Muazzama, Mescid-i Haram

Görsel-209- Mescid-i Nebi, MS 622, İlk Halinin Tasavvuru

Görsel-210- Mescid-i Nebevi, MS 2015

Rivayet odur ki, 16. Osmanlı padişahı Sultan Ahmed, Mimar Sedefkar Mehmed Ağa'ya Ayasofya ile yarışacak bir cami yapmasını ister. Osmanlı geleneğinde padişahlar seferde paylarına düşen ganimet malı/parası ile külliye yaptırırlar idi. Hiç sefer/savaş yapmayan, 14 yaşında tahta çıkıp 19 yaşında bu talimatı veren Sultan Ahmed bu hususstaki tenkidatı mühimsemeyerek külliyenin yapılmasını ister. Ayrıca padişahlık sırası sayısınca şerefe yapmak geleneğine göre 16 şerefe 3+3+3+3+2+2 olmak üzere ancak 6 minare ile hallolmaktadır. Böyle olunca Mescid-i Haram'ın yahut bir başka rivayete göre Mescid-i Nebevi'nin minare sayısının 6 olması sebebiyle edeben onu geçmek caiz olmadığı için öncelikle oraya 7. minare yapılmış böylelikle hem sultanın sıra sayısı hem de **edeb** kurtarılmıştır.

Osmanlı Edebi

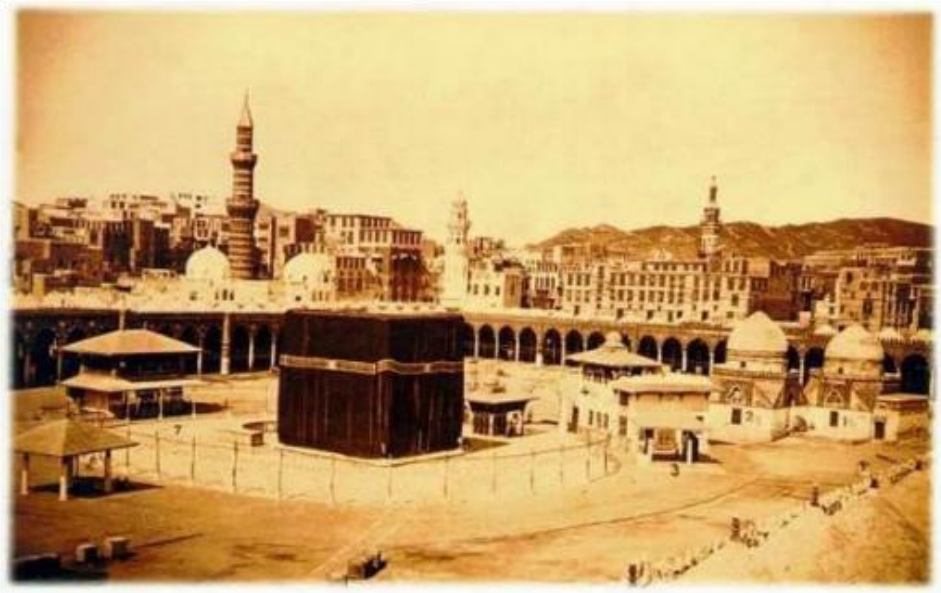

Görsel-211- Kabe-i Muazzama ve Mescid-i Haram, 1909 yılı Osmanlı Dönemi.

Sinan'ca planlanıp yaptırılan Osmanlı revakları Kâbe duvarının çok altında kalarak hem dini hem de mimari hususiyeti olan Kâbe-i Muazzama'ya olan hürmet temin edilmiştir.

Suudi/Vehhabi Edebi BAŞA DÖN

Görsel-212- Mescid-i Haram ve Zemzem Kule, 2012
Kabe artık görünmemekte ve ezilmiş vaziyettedir maalesef.

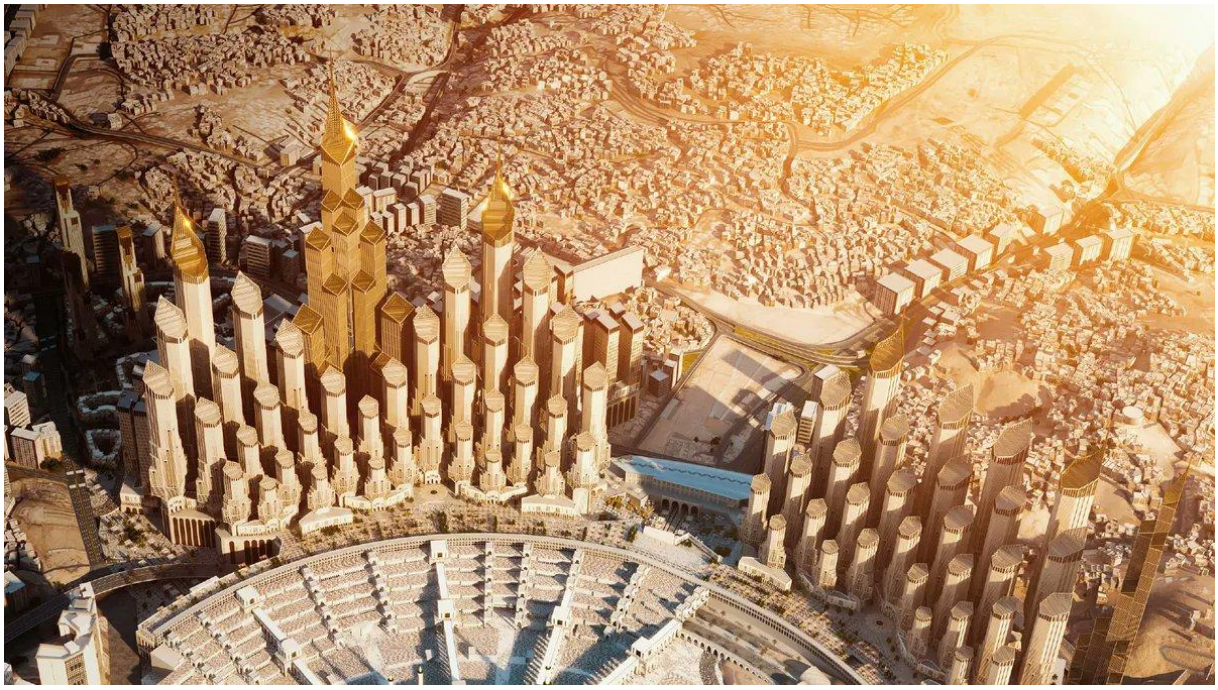

Görsel-213- Kabe-i Muazzama, Mescid-i Haram çevresinin mutasavver hali.

Suudi Arabistan veliaht prensinin düşüncesine göre Kabe-i Muazzama'nın içinde bulunduğu Mescid-i Haram'ın çevresine yapılmak istenilen yeni kuleler bölgesi, Zemzem Kuleye rahmet okutturacak cinsten. Kabe, bu proje gerçekleştirilirse tamamen yok edilmiş olacak. Dahası bu projenin bütün görsellerinde sanırım bilinçli olarak Kabe-i Muazzama daima kadraj dışında bırakılmaktadır. Bunun da yorumu vardır elbette.

Görsel-214- Kabe civarına yapılmak istenilen mezkur proje için X'te @binler kullanıcısının attığı ikaz tweeti.

@binler kullanıcısı bu tweetinde;

"kudsî ve tarihî eserlerin bulunduğu çevreye saygılı olmak ve yapılaşmamak bir ilkedir.
1- tamamen saygılı ve korunmuş #Osmanlı Kabesi
2- 2- kulelerle ezilip bastırılmış #vehhabi kabesi.
3- 3- tamamen yok edilmiş küresel elitokrasi + vehhabi konsorsiyumunun kabesi
yazıktır, yapmayın!"[207]

Koruma anlayışında korunması gerekli esere hem fazla yanaşılmaz hem de eserin saçak kotu, korunacak eserin saçak kotundan aşağıda yapılır. Sıradan bir eser olmayan, ilk inşaasını meleklerin, bir başka rivayete göre Hz. Adem'in (as) yaptığı, Cenab-ı Hakk tarafından kudsi olarak kabul edilen, yeryüzünün ilk binası ve ilk mabedine[208] 600 metre tepesinden bakmak ve etrafını kulelerle doldurmak ne kadar acı ve ne kadar basiretsizlik değil midir?

[207] X (Twitter) kullanıcısı @binler'in ikaz tweeti. https://x.com/binler/status/1989321331628753243?s=20 (erişim tarihi: 14.12.2025)
[208] "Şüphesiz âlemlere bereket ve hidayet kaynağı olarak insanlar için kurulan ilk ev -mâbed- Mekke'deki Kâbe'dir." (Âl-i İmrân, 3/96)

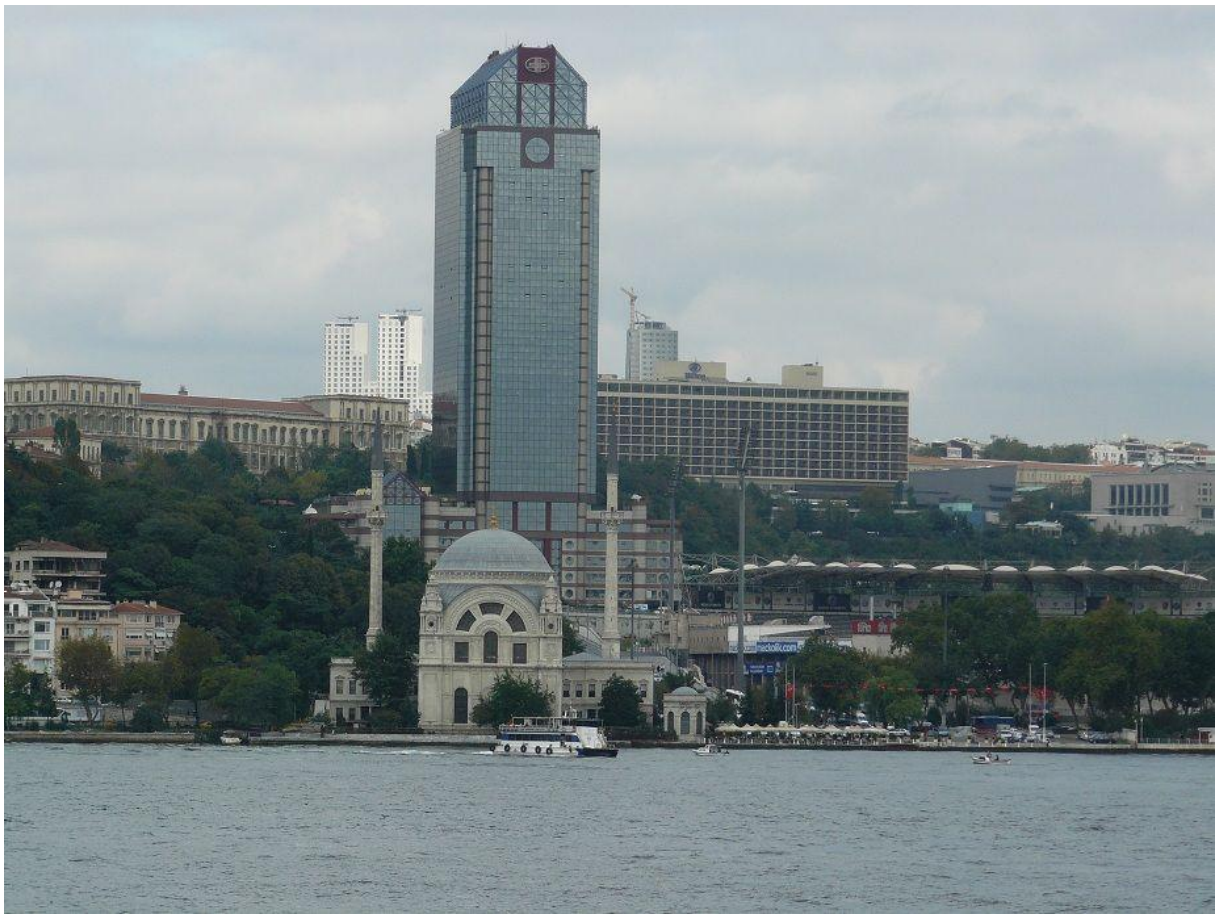

Görsel-215- İstanbul, Dolmabahçe Camii ve Gökkafes.

Bizim de vahşi kapitalizmin boyunduruğunda Vehhabilerden pek de aşağı kalır yanımız yok. Fotoğraf her şeyi anlatıyor.

Görsel-216- Edirne, Selimiye Arastası, Dua Kubbesinin içten görünüşü

Görsel-217- Edirne, Selimiye Arastası, Dua Kubbesinin dışarıdan görünüşü

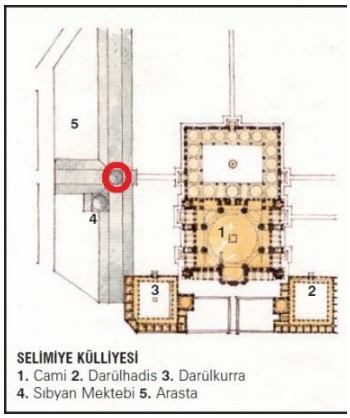

Görsel-218- Edirne, Selimiye Arastası, Dua Kubbesinin vaziyet planındaki yeri

Osmanlı'da günlük hayat İslamiyet'in getirdiği ibadetlerin kalan sınırları arasında cereyan ediyordu. Öyle mesaiye saat 9'da gitmek yoktu. Sabah namazı cemaatle kılınıp eve gelinip yatılmazdı. Çünkü o vakit kerahet vakti idi ve o vakitte uyumak rızkın daralmasına sebepti. O yüzden cemaatle kılınan namazdan sonra esnaf dua kubbesinin altında yapılan bereket, helal kazançlar, bol bereketler, doğru ölçüp tartılması tavsiyesi, iyilik ve hayır temennilerinden sonra besmele ile dükkanını açar, işine başlardı. Şimdilerde bu adet Pazar duası olarak birçok yerde sürdürülmektedir.

- Hiçbir süs edep kadar güzel değildir.
  Hz. Ali (KV)

- Gezdim Halep ile Şam'ı
- Eyledim ilmi talep
- Meğer ilim bir hiç imiş
- İllâ edep, illâ edep

  Yunus Emre (KS)

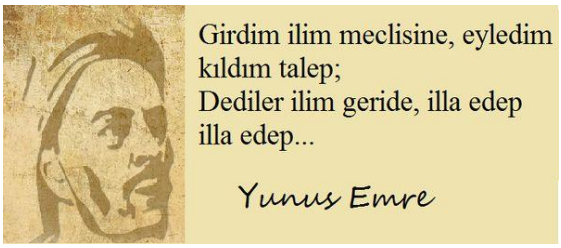

Görsel-219- Girdim ilim meclisine, Yunus Emre

Görsel-220- Edebim el vermez, Yunur Emre

Görsel-221- İlim ilim bilmektir, Yunus Emre

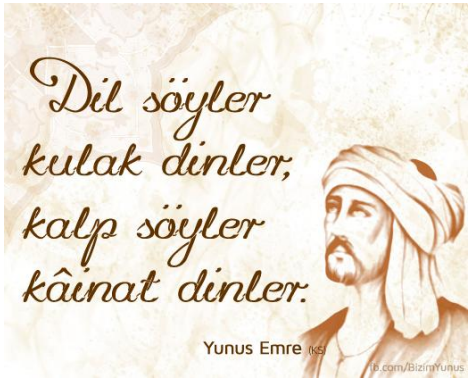

Görsel-222- Dil söyler kulak dinler, Yunus Emre

Osmanlı Medeniyet Telakkisi BAŞA DÖN

Görsel-223- Bursa, 118 yıl önce (2025 yılı itibariyle).

Şehre bakıldığında telakkisi ortaya çıkar. Lisan-ı hal, lisan-ı kalden üstündür. Mimari, lafügüzafa meydan vermeyen sadık bir göstergedir. Cami ve minarelerin şehre hâkim olduğu, bol ağaçlar ve yeşillikler içerisinde alçak olarak yapılmış meskenler, sükûnet, sıhhat ve selamet bize Osmanlı'nın **fıtrat**, **kanaat** ve **tevazu** telakkisinde olduğunu gösterir. Buna **tevhid. fıtrat, tevazu** telakkisi de diyebiliriz. En kısası ise **tevhid** telakkisi, şehre de **tevhid şehri** denilebilir.

TOKİ Medeniyet Telakkisi BAŞA DÖN

Görsel-224- Bursa-Merkez, Doğanbey/Şehreküstü TOKİ blokları, 2013

Görsel-225- Bursa-Merkez, Doğanbey/Şehreküstü TOKİ blokları, 2013

Yeşil Bursa'nın kalbine bir hançer gibi saplanan beton, Berlin duvarları bize ecdadın telakkisinin terkedildiğini beton sertliğinde ifade ediyor.

Görsel-226-Yüksek katlı Toki blokları

Görsel-226-b- Yüksek katlı Toki blokları

Görsel-227- Bursa, Doğanbey Toki blokları çürüyor.

Osmanlı’da
ve
Günümüzde
Bursa

Görsel-228- Osmanlı’da ve günümüzde Bursa

Üst taraf: Osmanlı Bursa’sı,
Alt taraf: Toki Bursa’sı.

Bu iki resim sayfalarca izahata bedeldir.

Mimari, lafügüzafa meydan bırakmayan aleni bir mikyastır.

Şehri **retorik** değil, **fıtrat** telakkisine bağlı tatbikatlar kurtarabilir ancak.

TOKİ Medeniyet Telakkisi-2

Görsel-229- Çok katlı birçok benzeri uygulamadan sadece birisi, 2013

TOKİ Medeniyet Telakkisi-3

Görsel-230- Birçok benzeri uygulamadan sadece birisi.

Görsel-231- Birçok benzeri uygulamadan sadece birisi.

Görsel-232- Birçok benzeri uygulamadan sadece bir tanesi.

Görsel-233- Birçok benzeri uygulamadan sadece biri.

TOKİ Medeniyet Telakkisi-4

Görsel-234- Yüksek kulelerden ikiz olanı

TOKİ Medeniyet Telakkisi-5

Görsel-235-İstanbul, Boğaziçi, yüksek kuleler

TOKİ Medeniyet Telakkisi-6

Görsel-236- İstanbul, Yüksek Kulelerin olduğu bölge, Gece Görünüşü

TOKİ Medeniyet Telakkisi-7

Görsel-237- İstanbul, yüksek kulelerin olduğu bölge, gece görünüşü
Las Vegas'ı aratmayan manzara.

TOKİ Medeniyet Telakkisi-8-NewYork

Görsel-238- ABD, New York, Hürriyet Abidesi ve Manhattan adasının yüksek kuleleri.

New York'un şu resmine bakınca İstanbul'un New York'u yakalamasına az kalmış diye düşünebiliriz.

Gelinen noktada ecdadın;
Fıtrat, **Kanaat** ve **Tevazu** telakkisinden,
Vahşet, **Hırs** ve **Kibir** telakkisine
Veya
Beton, **Rant** ve **Yüksek Kule** telakkisine
evrildiğimizi müşahhas mimari örnekler bize ifade etmektedir.

Mimari, lafügüzafa hacet bırakmayan sadık bir göstergedir.

NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

Bölüm: Medeniyet Telakkisi (Osmanlı vs. Günümüz)

Neler Öğrendik?

- **Yatay** yapılaşmanın fıtrata ve ekonomiye uygun olduğunu, aynı zamanda iktisatlı davranıldığı için israftan gelen haramiyet noktasında Cenab-ı Hakk katında bizi mesuliyetten kurtarabileceğini idrak ettik.
- **Dikey** yapılaşmanın kibrin, firavuniyetin bir göstergesi olduğunu, çok katlı ve yüksek teknoloji ile yapılaşmanın bir-iki katlı yapılaşmaya göre çok daha pahalı olması sebebiyle milli servet zayii olduğunu; bu israfi yapılaşmanın ise haram olması sebebiyle huzur-u ilahide bizi sıkıntıya sokabileceğini anladık.
- Gelinen noktada ecdadın;
  Fıtrat, **Kanaat** ve **Tevazu** telakkisinden,
  Vahşet, **Hırs** ve **Kibir** telakkisine
  Veya
  Beton, **Rant** ve **Yüksek Kule** telakkisine evrildiğimizi teessüfle müşahede ettik.
- Mimari gibi sanat ve bilimlerin retorikle ifadesinin beyhude olduğunu,

  “Mimari, lafügüzafa hacet bırakmayan sadık bir göstergedir.”
  Vecizesinin ne kadar yerinde olduğunu idrak ettik.

BAŞA DÖN

Günümüz, Beton Aşkı **BAŞA DÖN**

Görsel-239- Rize-Çamlıhemşin, Ayder Yaylası.
Üst görsel: eski, tabii hali.
Alt görsel: günümüz, betona bölenmiş hali.

Günümüz, Beton Aşkı

Görsel-240- Trabzon-Çaykara, Uzungöl Yaylası
Sol görsel: günümüz, betona bölenmiş hali. **Sağ** görsel: eski, yeşil hali.

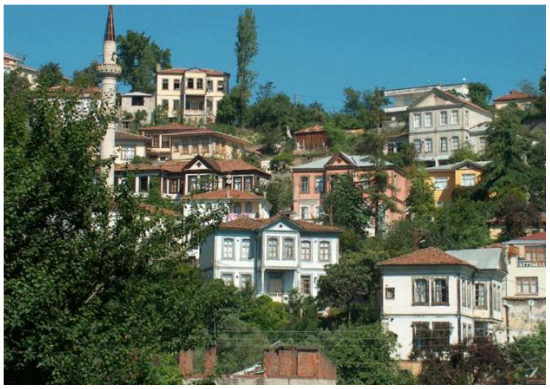

Görsel-241- Trabzon-Akçaabat, Umumi Görünüm.

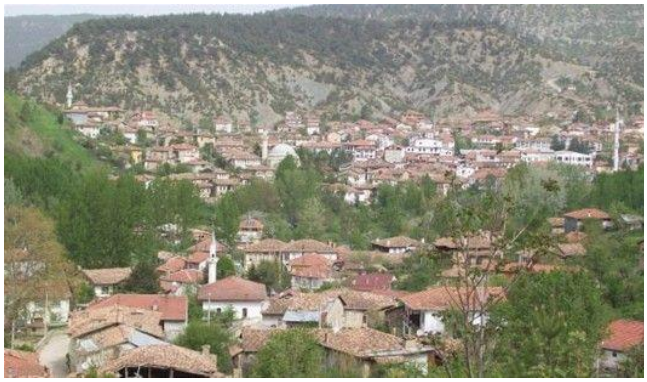

Görsel-242- Sakarya, Taraklı, Muhtelif Görünümler

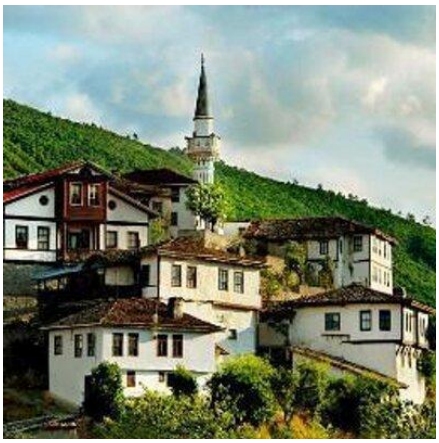

Görsel-243- Sakarya, Taraklı, Muhtelif Görünümler

Görsel-244- Sakarya, Taraklı, Muhtelif Görünümler

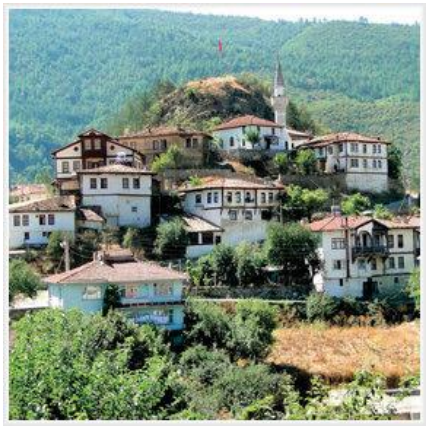

Görsel-245- Sakarya, Taraklı, Muhtelif Görünümler

Görsel-246- Sakarya, Taraklı, Muhtelif Görünümler

Birbirini ezmeyen, birbiriyle herhangi bir yarış içerisinde olmayan; birbirinin güneşine, havasına mâni olmayan; müstakil, ahşap, toprak, sıhhat, sağlık, huzur ve bahtiyarlık veren geleneksel Türk evleri, ecdadımızın yuvaları.

Görsel-247- Günümüz Yeşil Mimarisinden

Görsel-248- Günümüz Yeşil Mimarisinden

Görsel-249- Günümüz Yeşil Mimarisinden

Görsel-250- Günümüz Yeşil Mimarisinden

Görsel-251- Günümüz Yeşil Mimarisinden

Görsel-252- Günümüz Yeşil Mimarisinden

Görsel-253- Günümüz Yeşil Mimarisinden

Günümüz Yeşil Mimarisinden muhtelif örnekler.

Yerde yer mi bitti de betonarme inşaat yapıp, yalıtımlar yapıp, para harcayıp, topraktan kaçıp, böcü börtüyü evin içine kadar sokup, çocukları, insanı beton mağarada yaşatmanın nasıl bir mantığı var acaba? Yerde yeşilin içinde fıtri olarak yaşamak varken milyarlarca israf edip yeşili yukarıya taşımak nasıl bir ruh halidir, nasıl bir telakkidir? Allah akıl fikir versin.
#YeşilBeton #BetonluYeşil #GökdelenVeYeşil

Günümüz,Yeşil ve İsrafi Planlama-2

Görsel-254- Günümüz Yeşil Mimarisinden

Görsel-255Günümüz Yeşil Mimarisinden

Görsel-256- Günümüz Yeşil Mimarisinden

Görsel-257- Günümüz Yeşil Mimarisinden

Görsel-258- Günümüz Yeşil Mimarisinden

Görsel-259- Günümüz Yeşil Mimarisinden

Günümüz Yeşil Mimarisinden bu örneklere de Allah akıl fikir versin diyoruz.

#YeşilBeton #BetonluYeşil #GökdelenVeYeşil

🌍 NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

Bölüm: Yeşil, İktisadi ve İsrafi Planlama (Osmanlı ve Günümüz)

Neler Öğrendik?

- **Fıtri Yeşil:** Osmanlı'nın meyve veren, gölge sunan ve "sadaka" hükmünde olan yeşil dokusunun yerini; günümüzde sadece göz boyayan, aşırı su tüketen ve ruhu olmayan "israf yeşiline" bıraktığını analiz ettik.
- **Yeşil Şehir:** Osmanlı'da yeşilin bir "süs" değil, hayatın bir parçası ve iktisadi bir üretim alanı olduğunu gördük.
- **Bereketli Yeşil:** Osmanlı'nın "meyve veren ve sadaka hükmünde olan" yeşil dokusu ile günümüzün aşırı su tüketen "israf yeşili" arasındaki farkı gördük.
- **İktisadi Tercih:** "İhtiyaç kadar ve uzun ömürlü" inşa mantığının, gerçek birim maliyet ekonomisi olduğunu anladık.
- **İsrafi Planlama:** Modern şehircilikteki "yeşil alan" makyajının arkasındaki su ve bakım israfını, Osmanlı'nın meyve ağaçlı, meyvelerinden herkesin istifade ettiği "bereketli" planlamasıyla kıyasladık.

BAŞA DÖN

Görsel-260- Eskişehir-Merkez, Odunpazarı Mahallesinden bir evin içi.

Görsle-261- Karabük, Safranbolu, bir evin içi

Görsel-262- Karabük, Safranbolu, evin bir odası

Görsel-263- Karabük, Safranbolu, beşikli bir oda.

Görsel-264- Karabük, Safranbolu, mangallı bir oda.

Geleneğimizdeki bu meskenler mimari sıhhat ve iktisadi yapılışlarının yanı sıra iç mekân tasarımı ve möble/mobilya hususlarında da sade ve iktisadidir, israfa mahal yoktur.

Sabit sedirlere minder ve yastık ile rahatça oturabilirsiniz, sedirin altı dolaptır, eşyanızı koyabilirsiniz;

Odada bulunan ocak hem odayı ısıtır hem de sacayağı üzerine konmuş olan güğüm size 24 saat sıcak su temin eder,

Odanın içinde bulunan gusülhane sayesinde dışarı çıkmadan gusül abdesti alabilir, yıkanabilirsiniz,

Sergenlere (raf) tabak ve çanağınızı koyabilirsiniz,

Mangalda ocaktan gelen közler ile ısınmaya devam eder, kahvenizi pişirebilir, ekmek kızartabilirsiniz.

Bütün bunları odadan çıkmadan yapabilirsiniz.

Günümüz, At arabasından TIR'a BAŞA DÖN

Görsel-265- At arabası, 1910-20.

Görsel-266- Kamyonet, 1950-60.

Görsel-267- Küçük Kamyon, 1980-90.

Görsel-268- Günümüz, Çift kamyon

Görsel-269- Günümüz, Tır, treyler

Görsel-270- Günümüz, Çift tır, treyler

Görsel-271- Günümüz, Asansörlü taşıma

Ecdadın her şeyi sade, israfsız, sabit möble ile yaptığı sistem; her şeyin taşınılıp götürüldüğü bir duruma evrilince at arabasından tırlara geçiş dönemi başlamış oluyor.

Görsel-272- Dünyayı taşıyan adam heykeli

Adeta insan bu vaziyetiyle dünyayı taşıyan bir adam haline getirilmiştir.
Vahşi kapitalizm işte böyledir.
Hem sizi sıhhat ve huzur yuvası olan müstakil ahşap evinizden çıkarır, beton mağaraları cazip gösterir,

Hem de basit, sade sisteminizi tırlarla taşınacak bir hale getirerek sizin sırtınızdan para kazanır ve sizi de hamal yerine koyar.
Yine bu vahşi kapitalizm mecburi olmayan ihtiyaçları kat kat artırarak mecburi ihtiyaçlar arasına aldırarak insanları kandırmakta ve insanlar moda, algı, görenek ve mahalle baskısı gibi unsurlarla daima eşyaya çalışmakta ve hamallığını yapmaktadırlar.[209]

Ne diyelim, hayat tercihlerin bir neticesidir.

[209] "Bir mes'ele daha var. O da çok ehemmiyetlidir. Hükm-ü Kur'ana göre, bu zamanda mimsiz medeniyetin îcabatından olarak hâcat-ı zaruriye dörtten yirmiye çıkmış. Tiryakilikle, görenekle ve itiyadla hâcat-ı gayr-ı zaruriye, hâcat-ı zaruriye hükmüne geçmiş. Âhirete iman ettiği halde, zaruret var diye ve zaruret zannıyla dünya menfaati ve maişet derdi için dünyayı âhirete tercih ediyor."
Bediüzzaman Said Nursi, Emirdağ-2 Lahikası, s. 242.

🌎 NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

Bölüm: Ulaşım ve "Dünyayı Taşıyan Adam"

Neler Öğrendik?

- **Hız ve Hamallık:** At arabasının istiap edebileceği çok az bir eşya ve fitri hızından TIR'ların devasa yüküne geçişin; bizi **"dünya hamalı"**na dönüştürerek ruhi sükûnetimizi nasıl yok ettiğini ibretle izledik.
- **Hal-i Pür Melal:** Lojistiğin ve nakliyenin devasa boyutlara ulaşmasının, mahalle ölçeğini ve yerel bereketi nasıl yok ettiğini ibretle müşahede ettik.
- **Sade Hayattan Sıkıntıya:** Eski evlerde sabit möble ve az eşya ile huzurlu ve sakin yaşarken, modernitenin getirdiği moda ve mahalle baskısı ile tırlar dolusu eşya ile hem daima paramızın eşyaya gittiğini hem de huzurumuzun kaçtığının farkına vardı.

BAŞA DÖN

Görsel-273- Eskişehir, Odunpazarı Evleri

Görsel-274- Eskişehir, Odunpazarı Evleri

Görsel-275- Eskişehir, Odunpazarı Evleri

Görsel-276- Eskişehir, Odunpazarı Evleri

Mükemmel güneş alan, birbirinin güneşine ve havasına mâni olmayan Eskişehir-Merkez Odunpazarı Mahallesi evleri herkesin hayalini süslüyor. Hem şehrin merkezinde hem ahşap, hem bahçeli müstakil ve hem de sıhhatli. Bu güzelim evleri niçin yüksek kulelerin beton mağaraları ile değiştik? Akıl alır gibi değil.

Görsel-277- İstanbul'un güneş almaz sokaklarından sadece birisi.

Güneş girmeyen eve doktor girer.

Görsel-278- Isparta, Merkez, Gülistan Mahallesi

Blokları yakın yerleştirmişler, deprem için çok kötü, statik tehlike var, ilave olarak birbirinin güneşini kesiyor.

Görsel-279- Isparta, Merkez, Gülistan Mahallesi

Bloklar birbirinin güneşini kesiyor.

Görsel-280- Isparta, Merkez, Gülistan Mahallesi

Bloklar birbirinin güneşini kesiyor.

Görsel-281- Edirne, Merkez

Bloklar birbirinin güneşini kesiyor.

Birbirinin güneşini kesen evler. Ne uğruna? Belli değil. Kuru bir gürültüye güzelim sıhhatli, güneşli evleri bırakıp izbevari hastalık yapıcı mağaraları niçin tercih ettik acaba? Akıllı bir tercih mi bu?
#HerYerAynı

Araçların Sevmediği Çıkmaz Sokak

BAŞA DÖN

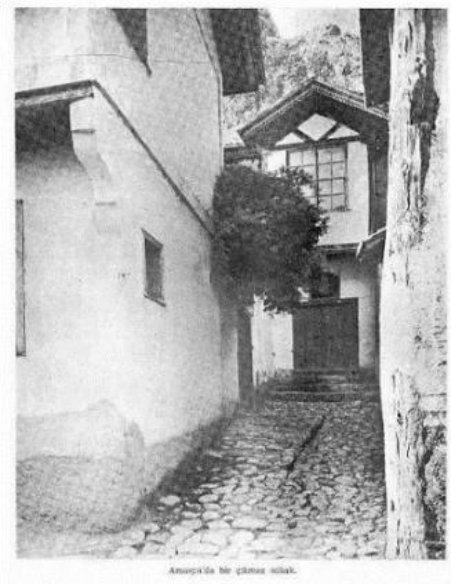

Görsel-282- Amasya'da bir çıkmaz sokak.

Görsel-283- Bir çıkmaz sokak.

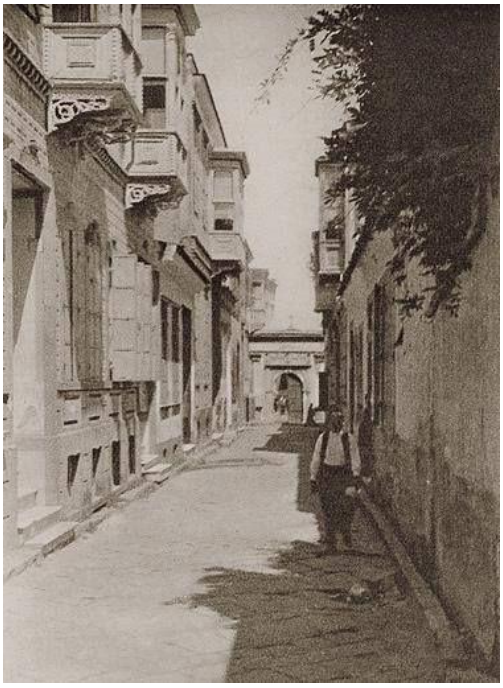

Görsel-284- İzmir, Eski İzmir, Konak 2. Beylerdeki Çıkmaz Sokak

Görsel-285- Çıkmaz Sokak trafik levhası

Görsel-286- Çıkmaz Sokak İkaz

Osmanlı şehrinde bolca kullanılan çıkmaz sokaklar, mahallenin bir teneffüs noktası, çocuklara sokakta emin bir oyun alanı, bir sosyal alan idi. Bu sokakta oturanlar belli olduğu için bir yabancı girdi mi hemen belli olurdu. Bıçkın delikanlılar falan buralara giremezlerdi.
Günümüzde ise imar mevzuatı mucibince çıkmaz sokak yapılması yasaktır.

Beylikler, Şifaya Verilen Ehemmiyet BAŞA DÖN

Görsel-287- Mengücekoğulları'ndan, Sivas-Divriği, Turan Melik Darüşşifası taçkapısı.

Beylikler, Şifaya Verilen Ehemmiyet-2

Görsel-288- Divriği süslemeler

Görsel-289- süslemeler

Görsel-290- süslemeler

Görsel-291-Divriği süslemeler

Görsel-292- süslemeler

Sivas-Divriği, Turan Melik Darüşşifası taçkapısı süslemeleri.

Hasta olan insanın en muhtaç olduğu şey moral, iyi ilgi ve güzel, estetik şeylerdir. Bunlar, bu güzellikler psikolojiyi düzelterek hastanın daha çabuk iyileşmesine yardımcı olur. Ecdad bunu şuurlu olarak kullanmış ve dünya sağlık tarihine altın harflerle geçmeyi bilmiştir.

Günümüz, Hastaya Verilen Ehemmiyet

BAŞA DÖN

Görsel-293- Tekirdağ-Malkara, Devlet Hastanesi

Görsel-294- Antalya-Gazipaşa, Devlet Hastanesi,

Görsel-295- Burdur-Gölhisar, Devlet Hastanesi,

Görsel-296- Isparta-Gelendost, Devlet Hastanesi,

Buradaki 4 hastane ile bir önce gösterdiğimiz darüşşifayı karşılaştırdığımızda öncelikle isimlere dikkat:
Darüşşifa: şifa bulunan yer,
Hastane: hasta bulunan yer.
İsimlerin insanda etkisi vardır.

Öte yandan bir darüşşifanın giriş cephesine, girişteki güzel bitki, çiçek motiflerine ve estetiğe bakın, bir de bu ruhsuz yurtvari binalara bakın. Hangisi insanın ruhuna işler, iyi olmasını hızlandırır, hangisi yavaşlatır?

Görsel-297- Isparta, Şehir Hastanesi

Görsel-298- Isparta, Şehir Hastanesi

Görsel-299- Isparta, Şehir Hastanesi

Semt polikliniklerini bir araya toplayıp tek yerde şehir hastanesi kurmak ve bununla övünmek tıbbın sıhhatin, şifanın anlaşılmamış olduğunu gösterir. Bir kere büyük hastaneler yapılması, poliklinik ve ameliyat sayısının artması o milletin gitgide hastalandığını gösterir. Bu övünülecek bir şey değildir. İlçe devlet hastanelerinin yurt gibi algılandıklarını söylemiştik, şehir hastaneleri ise tıpkı AVM gibi, çok teşkilatlı ticari bir yapı gibi albenili duruyor. Buradaki ticari havanın Divriği'ndeki gibi sıhhate, sükûnete ve insani ölçeği irca edilmesi gerekir.

İkincisi, insanlar araç gibidir. Nasıl araca yanlış yakıt konulursa gitmez, yahut arıza verir. İşte insanın yakıtı da yiyecek, içecek, su ve havadır. Doğru ve fıtratı bozulmamış yiyecekler yiyen insan, hafif de hareketli ise hastalanmaz. Katkılı gıdalar, çevre şartlarının, havanın, suyun bozulması insanı hasta eder.

Doğru gıda ve doğru beslenmenin temin edilmesi ile birlikte, koruyucu hekimlik halka öğretilirse hem poliklinik hem de ameliyat sayıları düşecek; hem devletin sağlık giderleri azalacak, hem de millet hastane ve ameliyathanelerde geçirdiği zamanları üretime, sosyal faaliyetlere ayırabilecektir.

Bütün bunlarla birlikte eskiden olduğu gibi hekimlerin hastanın ayağına gelip evini, şartlarını görmesi, beslenmeye dair önerilerde bulunması ehemmiyet arz etmektedir. Semt poliklinikleri kaldırılmayıp aile hekimi, dahiliye gibi uzmanların bulunması sağlık trafiğinin kolay yürümesini temin edecektir.

Osmanlı, Kuş Sarayları/Kuş Evleri

BAŞA DÖN

Görsel-300- Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri

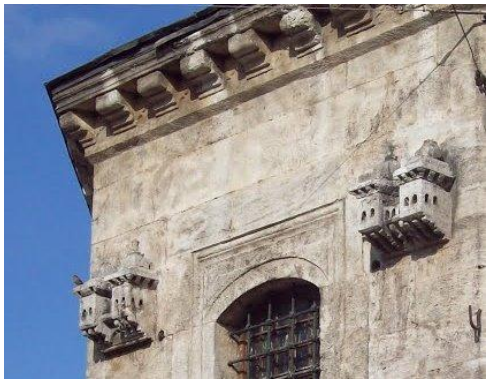

Görsel-301- Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri

Görsel-302- Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri

Görsel-303- Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri

Görsel-304- Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri

Görsel-305- Kuş Evi

Görsel-306- Kuş Evi

Sadece insana değil, mahlukatın her nev'ine yardım eden, onların da hizmetine koşan ecdadımız kendisine yaptığı eserlerde aynı malzeme ve üslup ile kuşlara da adeta saraylar, evler yapmıştır. Eserlerin münasip yerlerine konulan bu kuş sarayları ecdadımızın ne kadar merhametli ve diğergâm olduğunu tüm dünyaya ibret-i âlem olarak göstermektedir.

Osmanlı, Kuş Sarayları/Kuş Evleri-2

Görsel-307- Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri

Görsel-308- Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri

Görsel-309- Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri

Görsel-310 Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri

Görsel-311- Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri

Görsel-312- Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri

Ecdadın bu merhametli davranışı sadece memleketimizde değil tüm dünyada hayranlık uyandırmış ve bütün âlemin takdir ve tahsinini kazanmıştır.

Günümüz, Kuş Savarlar/Kuş Kovarlar BAŞA DÖN

Görsel-313- Kuşsavar, dikan

Görsel-314- Kuşsavar, diken

Görsel-315- Kuşsavar, diken

Görsel-316- Kuşsavar, diken

Görsel-317- Kuş kovucu sistem

Görsel-318- Kuşsavar, çiviler

Mahlukatın her cinsine merhamet edip kendisine yaptığının aynısını onların ölçeğinde yapan ve tüm cihanın takdirini kazanan ecdadın torunlarına dikenler, elektronik sistemler ile kuş kovarlar, kuş savarlar yapılması hiç yakışık alıyor mu? Dünya-ahiret telakkimiz dünyaya evrilmiş ki, ecdadın tam tersini yapıyor, bu sevimli, bize hizmet eden, mekanlarımızı şenlendiren kullara maalesef zarar veriyoruz. Bu telakkiden behemehal kurtulup fabrika ayarlarımıza, imana, İslam'a, tevhide, fıtrata, şefkate yönelmeliyiz.

Görsel-319- Amasya yalıboyu ev ve konakları

Görsel-320- Amasya yalıboyu ev ve konakları

Görsel-321- Amasya yalıboyu ev ve konakları

Görsel-322- Amasya yalıboyu ev ve konakları

Görsel-323- Amasya yalıboyu ev ve konakları

Amasya Yalı Boyu evleri, küçük evinden konağına kadar muhtelif evler bir hizada yer almaktadır.

Bütün Osmanlı coğrafyasında üst derecede bir bürokrat ile herhangi bir esnafın evleri aynı sokakta bulunur, arada sadece ailenin durumuna göre oda sayısı ve büyüklük farkı olurdu. Sokakta oynayan çocuklar birbiriyle arkadaş olur, “çocuktan al haberi”, “çocuklar asla yalan söylemezler” kaideleri muvacehesinde fakir ailelerin bilgileri çocuklar üzerinden de varlıklı aileye gider ve yardımlaşma için bu iyi, doğru ve hızlı bir vasıta idi. Evlerin müstakil olması nedeniyle komşuluk münasebetleri de mükemmel seviyede idi.

Görsel-324- Muhtelif çok katlı konutlar

Görsel-325- Muhtelif çok katlı konutlar

Görsel-326- Muhtelif çok katlı konutlar

Görsel-327- Muhtelif çok katlı konutlar

Görsel-328- Muhtelif çok katlı konutlar

Görsel-329- Muhtelif çok katlı konutlar

Vahşi kapitalizmin boyunduruğu altındaki zavallı insanoğlu kendi ecdadından kalan müstakil, bahçeli, sıhhatli, güzel, estetik, huzurlu meskenleri görmesine rağmen “en iyi yaşam tarzı apartmandır”, “en iyi konutlar toplu konuttur, rezidanstır” görüşlerinin baskısı ile yüksek kulelerin inlerinde, beton mağaralarında hayat sürdüğünü sanarak sürünmeye, hastalıklarla boğuşmaya devam etmektedir. Bu akıl tutulmasının düzeltilmesi öncelikle insanın üzerindeki medya, reklam, f/bilim gibi aslı büyücülük ve kandırmak olan uyuşturucu sistemlerin etkisinden kurtulmaya başlaması ve hakikatleri perdesiz olarak fırsat verilip de bulabilirse, bakabilirse algılamaya çalışmasına bağlıdır. Bu hususdaki gayretler sürmekte ise de küresel bir algı, aldatma, kandırma sürecinin ağır biçimde devam etmesi sebebiyle uzayacağı anlaşılmaktadır.

Görsel-330- Isparta, Merkez, muhtelif

Görsel-330-b- Isparta, Merkez, muhtelif

Görsel-330-c- Isparta, Merkez, muhtelif

Görsel-330-d- Isparta, Merkez, muhtelif

Görsel-330-e- Isparta, Merkez, muhtelif

Görsel-330-f- Isparta, Merkez, muhtelif

Çok katlı bloklarda, apartmanlarda fiziki mekânın yapısı gereği irtibat, alaka olamamaktadır. İnsanlar nadiren de olsa merdivende, asansörde karşılaşmakta, zaman yetmezliğinden, birbirlerini tanıyamamalarından kaynaklanan çekingenlikle ve daha başka gerekçelerle kuru bir merhaba ile kalmaktadırlar. Bu böyle sürüp gitmektedir.

Günümüz, Komşuluk, Silüet

Görsel-331- Isparta, Merkez, muhtelif

Görsel-332- Isparta, Merkez, muhtelif

Görsel-333- Isparta, Merkez, muhtelif

Görsel-334- Isparta, Merkez, muhtelif

Görsel-335- Isparta, Merkez, muhtelif

Görsel-336- Isparta, Merkez, muhtelif

Silüet düzensiz ve adaletsiz bir vaziyet arz etmektedir. Olağan veçhile apartmanlarda komşuluk ve alaka pek yürümemektedir.

Günümüz, Komşuluk, Silüet

Görsel-337- Muhtelif gecekondular, komşuluk münasebetleri sıkı-fıkı

Görsel-338- Muhtelif gecekondular, komşuluk münasebetleri sıkı-fıkı

Görsel-339- Muhtelif gecekondular, komşuluk münasebetleri sıkı-fıkı

Görsel-340- Muhtelif gecekondular, komşuluk münasebetleri sıkı-fıkı

Adı gecekondu ama 400 m2 alana oturan, 3+1 tuğladan yığma olarak yapılmış, bahçesinde meyve ağaçları bulunan tek katlı müstakil gecekondular gündüz yapılanlardan tek farkı hazine arazisine yapılmış olmalarıydı. Buralara gidenler bilir, komşular birbirine çok bağlı ve fevkalade muhabbetli yerlerdi. Egemen güç dedi ki, sizi bu gecekondularda sürüdürmeyeceğiz, sizi beton mağaralarda yaşatacağız. Apartman hayali birçok gecekonducunun hayalini süslemekteydi. Dahası hazine arazisini muhdesat yaparak işgal edene imarla birlikte 5-10 daire hakkı verilmiş oldu. Bu çok ciddi manada kanunlara, hakka, hukuka saygılı vatandaşların içini sızlattı. Çünkü onlar hukuksuzluk yapmadan helal gelirleriyle yıllarca çalışıp bir yuva sahibi olmaya uğraşırken, devlet baba işgalciye 5-10 daireyi hediye ediyordu. Böyle sonradan hak etmeden daireleri olanlar oldu. Daha sonraki fasılda kentsel dönüşümle bu biraz düzeltilmeye çalışıldıysa da adamın tapusu olunca mecburen tapusu karşılığında daireleri yine aldı. Gecekondular, kendilerin devletin lütfedip beton mağaralara teşriflerinin rica edildiği gündüzkondu kulelere göre silüet ve komşuluk bakımından elbette daha iyi idiler. İşgalciye tapu verilip 5-10 daire edinmesindeki hukuksuzluklar halihazır konumuzla alakalı bulunmamakla birlikte bir hakkın ifadesi sadedinde bahsedilmek zorunda kalınmıştır. Böyle de ifade caizdir.

Günümüz, Komşuluk, Silüet

Kırk Katır mı, Kırk Satır mı? BAŞA DÖN

Yatay Gecekondudan Dikey Gecekonduya daha doğrusu Dikey Gündüzkonduya

Görsel-341- Yatay Gecekondu Meskenleri

Görsel-342- Dikey Gündüzkondu Konutları

Görsel-343- Yatay Gecekondu Meskenleri

Görsel-344- Dikey Gündüzkondu Konutları

İktidarlar zaman zaman aflar çıkararak izin verdikleri gecekondularda vatandaşın yaşamasına üzülmüş ve rahatsız olmuşlar ki, onları modern ve yaşanabilir (!) konutlara nakledebilmek için dönüşüm, değişim projeleri ile mecburen yüksek kulelerde yer alan betonarme konutlara taşınmalarına zorlamışlardır. Vatandaş da çoğu sevinerek modern ve yaşanabilir konutlara koşmuşlardır. Ancak gecekondudaki yani tek katlı müstakil bahçeli evlerdeki sıhhat, sağlık, huzur, komşuluk, sosyal münasebetleri gündüzkondularda bulamayınca fevkalade pişman olmuşlardır. Ama geriye dönüş olmadığı için pişmanlık faide vermemektedir.

Günümüz, Komşuluk, Silüet

Kırk Katır mı, Kırk Satır mı?

Yatay Gecekondudan Dikey Gecekonduya daha doğrusu Dikey Gündüzkonduya

Görsel-345- Kırk Katır mı Kırk Satır mı, yatay gecekodudan dikey gündüzkonduya

Kısmen gecekondu, kısmen apartman olan bölgenin hemen bitişiğindeki 35 katlı kuleler. Buna karşı denilebilecek en iyi şeyi:
"**geri gelmeyecek bir geçmişin ızdırabını duymuyoruz, çünkü neyi kaybettiğimizi bilmiyoruz.**" sözüyle Dücane Cündioğlu ifade etmiştir.

Görsel-346- Bursa-Merkez Doğanbey Tokileri

Buna karşı denilebilecek şey:
'Ey millet! Sizi gecekondularda süründürmeyeceğiz, yüksek kulelerin beton mağaralarında yaşatacağız.' olabilir.

Mahalle ve Şehrin Yönetimi_Osmanlı BAŞA DÖN

Şehirlerde oturan halkı hükümetle olan ilişkilerinde temsil etmek üzere, mahalle düzeninin başındaki kişiye Selçuklular devrinde "**İğdişi**", Osmanlılar devrinde ise "**Kethüda**" denilirdi. Bütün mahalle kethüdalarının başında bir de şehir kethüdası vardı. Bunlara "**Şehir Emini**" denilirdi.[210] Osmanlı'da halk şûrası, halk meclisi ve mahalle şûrası ile halkın şehrin yönetimine katılımı sağlanıyordu.

Enver Hoca Arnavutluk'ta (1946-1985) hâkim olunca, mahalle teşkilatlarının işlediğini görüyor ve bundan müthiş etkileniyor. Stalin'in başadamı Jdanov ise bütün Doğu Avrupa ülkelerinde Stalin yasalarını yerleştirmeye çalışıyordu.

Enver Hoca bu konuda çevresine, ***" 'İşçi Partisi diktatoryasını kuracağız, bu devam edecek ve daha sonra insanlar kendi kendilerini idare edecekler' diyoruz. Ancak bu insanlar kendi kendilerini idare ediyorlar."*** diyor.

İtalyan Komünist Partisi Arnavutluk'ta çalışan Osmanlı Mahalle Teşkilatını kendilerine göre revize ederek halka sunduğu seçim programıyla 1980 yerel seçimlerinde %70 gibi bir oranla büyük zafer kazanmıştı.[211]

H. 1245 / M. 1829'dan itibaren Türkiye'de birkaç yüzyıllık ferdi mahalle idari sistemi toplumsallaştırılmıştır. H. 1287 / M. 1870 yılına gelinceye kadar, İstanbul'dan başka Türkiye'nin şehir ve kasabalarında Batı tarzında belediye teşkilatı yoktu. H. 1293 / M. 1876'dan itibaren belediye müessesesi Anadolu'ya yayılmaya başlamıştır.[212]

1928-1933 yılları arasında Bursa'da sokakta tek bir çöp yoktu ve tertemizdi. Osmanlı'dan kalma kırık-dökük de olsa mahalle teşkilatı çalışıyordu. Ancak 1928 yılında çıkan Belediyeler Yasası ile İçişleri Bakanlığı Yerel Yetki Yasası mahalle teşkilatlarının yapmakta oldukları işleri de devlet/belediye uhdesine aldı.[213]

Muhtelif Türk Mahallelerinin Bulunması
Muhtelif meslek gruplarının ve aşiretlerinin oluşturduğu ayrı ayrı mahalleler bulunurdu. Bu tür mesleki ayrışmalar cemiyette mesleki dayanışmayı desteklemesi nedeniyle insani yönden de birbirlerine destek ve dayanışmayı getiriyordu.

Türk ve etnik cemiyetlere ait ayrı mahallelerin bulunması
Çoğunluğu teşkil eden Türklere ait mahallelerinin yanı sıra kentin içinde bulunan Rum, Ermeni, Yahudi ve sair etnik topluluklara ait ayrı ayrı mahalleler bulunuyordu.
Tanzimat'a kadar Gayrimüslimler birçok alanda Müslümanlara nispetle kısıtlamalara tabiydiler. Bir gayrimüslim; Müslümanın yanından geçerken Müslüman selam vermeden ona selam veremez, Eyüp Sultana yerleşemez ve giremez, yüksek sesle ibadet yapamaz, ata binemez, binecekse eğersiz ata binebilir, üç çifte kayığa sahip olamaz, gösterişli cenaze

[210] M. Akdağ, Türkiye'nin İkdisadî ve İçtimaî Tarihi, II. C. (1453-1599), İstanbul, 1974, s. 41.; Ortaylı, 1974, s. 95-96'da mahalleyi imamın yönettiğini belirtir.; ayrıca bkz.: Hakkı Acun, Manisa'da Türk Devri Yapıları, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999, s.14.
[211] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.276-277. Bu konu hakkında buradan daha teferruatlı bilgi alınabilir.
[212] Hakkı Acun, Manisa'da Türk Devri Yapıları, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999, s.14.
[213] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.275-276.

törenleri düzenleyemez ve gösterişli mezarlıklara sahip olamazlar, kendi mahalleri hariç Müslümanların bulunduğu alanlarda alenen şarap içemezler, saç kesimleri Müslümanlara benzeyemez, berberlerde ehl-i İslam'a verilen havlular onlara verilemez, köle sahibi olamazlar, evlerinin rengi siyah ve lacivert olmalıdır, açık renk olamaz.

Nitekim III. Selim bir gün tebdil gezerken Müslüman evlerinin siyah ve laciverte boyandığını görmüş ve bundan rahatsız olarak bir hat kaleme alıp Mimarbaşı Ağa'yı tembih etmesi için kaymakam paşayı ikaz etmiştir: "Şimdiden sonra bina olunan evler tenbih idesin gavurlarınki gibi siyah ve lacivert boyamasınlar. Hem pek yüksek yapıyorlar âdetten ziyade yapmasunlar Müslüman evleri siyah olmasın gavur ve Yahudi evleri siyah olsun, gavur ve Müslüman belli olsun, mimar ağalarını çağırıp tembih idesin"

Gayrimüslimlerin Müslümanlarla aynı hamamda yıkandıkları zaman aynı renk peştemal giymeleri dahi yasaktı. II. Ahmet döneminde İstanbul kaymakamı olan Kalaylıkoz Ahmet Paşa, gayrimüslimlerin Hamama girerken takunya giymemesi ve peştemallarına ehl-i islamdan olmadıklarını belli etmek için zil takılmasını emretmiştir. Gayrimüslimler camilerin olduğu alanlarda yerleşim sahibi olamazlardı. Zira her mahalle mensubu olduğu dinin ibadethanesi etrafında şekillenmekteydi.

Ortaköy'de çıkan bir yangında yanan birkaç yahudinin evi tekrar inşa edilmek için müracaat edilince civarın ehl-i islam dolduğunu bu yüzden evlerin yeniden inşa olunamayacağı ifade edilerek, evleri yanan yahudiler başka yere sevk olunmuşlardır. *"Mevki-i mezbûr cemaât-i müslimin salât-i hamse ve salât-i cum'a eda eyledikleri cami-i şerif ile etfâl-i mü'minînin kıraât-i Kur'ân-ı mecîd eyledikleri mekteplerine ziyade karib olduğundan ma'ada muhterik olan mahall-i merkûmun İstanbul tarafı, vüzerâ-yı 'izâm ve ulemâ-yı kirâm ve ricâl-i devlet-i âliyye yalıları ve bilcümle ehl-i islamın sâkin oldukları mahaller olmasına mebni binaların yeniden inşaası külliyen memnûdur."*[214] Genel anlamda var olan bu kısıtlamalar Divân-ı Hümâyûn'un verdiği imtiyazlarla istisnai olarak aşılabilmekteydi.

Mahallede sosyal sınıf farkı yoktu. Zengin ve fakir aynı yerde oturur; dışarıdan bakıldığında, evlerin mimarisinde bile zenginlik göze çarpmazdı. Geçmiş ve geleceğin birlikte yaşandığı; insanların aynı mektepten eğitim, aynı dergâhlardan feyz aldığı; sosyal mesafelerin ve iletişim bozukluklarının olmadığı mahallede, dingin bir hayat sürülürdü.

Aynı zamanda imam, kadıların bir nevi yardımcısı konumundaydı ve padişah beratıyla tayin edilirdi. Maaşları ise bölgedeki mevcut vakıf gelirlerinden ödenirdi. Mahallenin huzurundan, asayişinden sorumlu olup bunları bozmaya yönelik tutum ve davranış içerisinde olanları, ahalinin de yardımı ve de şikayetiyle tespit ederek mahalleden sürmek, ihraç etmek imamın başlıca görevleri arasındaydı.[215]

[214] Burada özetle, eskiden Yahudi mahallesi olup halihazırda Müslüman Türklerin kalabalıklaştığı bu yerde dini hassasiyetler sebebiyle Yahudilerin başka yere naklinin uygun olduğu ifade edilmiştir.
[215] https://hyetert.org/2015/03/28/osmanlida-gayrimuslimler/ (Erişim Tarihi: 18.02.2025)
Ayrıca https://www.muratcenk.com/2018/05/osmanl-mahalle-teskilat_28.html (Erişim Tarihi: 18.02.2025)
Yine ayrıca https://www.fikriyat.com/tarih/2018/06/27/osmanlida-mahalle-yapisi-nasildi (Erişim Tarihi: 18.02.2025)

Selam-Kefil-Mesuliyet_Osmanlı BAŞA DÖN

Osmanlı mahallesinde herkes birbirini tanısın tanımasın birbirine selam verirdi. Mahallenin sakinleri zincirleme olarak birbirine kefildi. Mahallede meydana gelen vukuatların failleri bulunamadığı takdirde bütün mahalleli bundan sorumlu tutulurdu. Bu durum bir otokontrol meydana getirmişti. Osmanlı mahallelerinde soygun, cinayet, hırsızlık, yaralama, gasp, kavga gibi olaylar pek yaşanmazdı.

Nakilde kefalet_Osmanlı BAŞA DÖN

Mahalleye yeni taşınan yerleşmek isteyen biri veyahut bir aile öncelikle mahalleden kendilerine kefil bulmalıdır. Bu da yeterli olmayıp imamın da hepsine kefil olması gerekirdi. Yine mahalleye yabancıların takibi, ikamet yerleri, süreleri, nikah, boşanma, doğum ve ölüm kayıtları, mahalle temizliği vb. işler imamın görevlerindendi.

Müslüman Türk Mimarisinin Asırlar Boyu Temel İlkesi

"Müslüman Türk mimarisinin asırlar boyu temel ilkesi: Kimsenin ışığına, suyuna ve havasına mani olmamaktı.."

Görsel-347- Müslüman Türk Mimarisinin asırlar boyu temel ilkesi zulmetmemekti

Müslüman Türk mimarisinin asırlar boyu temel ilkesi:

Kimsenin ışığına, suyuna ve havasına mâni olmamaktı.

Yani kul hakkına girmemek, kimseye zulmetmemekti. Komşuluk hukuku nazara alınırsa ecdadın en güzelini yaptığını söylemeliyiz.

YENİ ASYA 26 OCAK 2020 PAZAR GÜNCEL

Komşuluk yerine AVM'ler tercih ediliyor

PROF. DR. EBULFEZ SÜLEYMANLI, FERTLERİN KOMŞULARINI TANIMAK VE İLİŞKİLERİNİ GÜÇLENDİRMEK YERİNE AVM'LERDE ZAMANLARINI GEÇİRMEYİ TERCİH ETTİKLERİNİ SÖYLEDİ.

ŞEHİRLERİN gelişip metropolleşmesi, eski mahalle ve sokak kültürünün giderek azalması ile komşuluk olgusu da yok olmaya devam ediyor. Üsküdar Üniversitesi Sosyoloji Bölümü İstanbul'da çat kapı misafir kavramı üzerine bir araştırma gerçekleştirdi. Araştırma sonuçlarına göre günümüzde komşular arasında hâlâ hoş geldin ziyaretleri sürüyor. Aylık gelir arttıkça komşuluklarda samimiyette azalma yaşanırken, eğitimi seviyesi yüksek olanlar çat kapı misafire daha olumsuz bakıyor. Prof. Dr. Ebulfez Süleymanlı, çağdaş toplumda fertlerin komşularını tanımak ve ilişkilerini güçlendirmek yerine AVM gibi tüketim mekânlarında zamanlarını geçirmeyi tercih ettiklerini söyledi.

Prof. Dr. Ebulfez Süleymanlı

GELİR ARTTIKÇA KOMŞULUK AZALIYOR

PROF. DR. EBULFEZ Süleymanlı ve Sosyolog Fatma Makaraç, Beyoğlu ve Fatih ilçelerinde 172 kişiyle rastlantısal seçim yöntemiyle 'çat kapı misafir' kavramı üzerine yüz yüze anket gerçekleştirdi. Araştırmada fertlerin aylık geliri ile samimî olunan komşu sayıları arasında bir ilişki olup olmadığı da analiz edildi. Alt gelir grubunda komşuluk ilişkilerinin daha yoğun olarak yaşandığı görülürken; fertlerin aylık geliri arttıkça samimî olunan komşu sayısının azaldığı sonucu ortaya çıktı. Araştırma sonuçlarına kişiler en fazla özel günler çay ve kahve içmek üzere çat kapı yapıyor. 'Komşularınıza çat kapı gidiyor musunuz?' sorusuna katılımcıların yüzde 51,4'ü 'hayır', yüzde 29,2'si 'evet', yüzde 19,4'ü ise 'çoknadir' cevabını verdi. **İstanbul** – Yeni Asya

Görsel-348- Komşuluk ve AVM münasebeti hakkındaki haberin kupürü.
Bu haber Yeni Asya gazetesinin 20.01.2020 tarihli nüshasında yer almıştır.[216]

Yukarıdaki haber/araştırmadan çıkan özet neticeler:

- apartman ve sitelerde komşuluk münasebetleri azalıyor.
- aylık gelir arttıkça samimiyet azalıyor.
- çat kapı misafirlik azalmış, çat kapıya özellikle yüksek tahsilliler daha fazla karşı.
- komşuluk yerine AVM'lere gidiliyor.
- Komşuluk azaldıkça suça yönelim artıyor.

Komşuluk hk. Hadis-i Şerifler **BAŞA DÖN**

Komşulukla ilgili olarak daha önce epey bir hadis-i şerif zikretmiştik. Şimdi hatırlamak için bir miktar bakalım:

"Her kim, Allah'ın ve Peygamberinin kendisini sevmesinden mutlu olursa, komşularına ikram etsin. Onlarla iyi geçinsin."

"Hiçbiriniz kendisi için istediğini komşuları için de arzu etmedikçe iman etmiş olamaz."

"Allah'a ve ahiret gününe inanan kimse komşularıyla olan ilişkisini en güzel biçimde düzenlesin. Onlara yardımcı ve ikram edici olsun."

[216] Gazetenin Internet versiyonuna: https://www.yeniasya.com.tr/aile-saglik/komsuluk-yerine-avm-ler-tercih-ediliyor_511171 adresinden ulaşılabilir. (erişim tarihi: 29.01.2025)

"Komşusunun aç olduğunu bildiği halde komşusu aç kendisi tok olarak geceleyen kimse iman etmiş olamaz."

MAHALLE KÜLTÜRÜ CANLANDIRILMALI

TEMİZ Toplum Derneği Genel Başkanı Bilal Ay, "Yok olmak üzere olan mahalle kültürünün yeniden canlandırılması gerekiyor. Komşuluk bağlarının, yardımlaşmanın, diğergâmlığın yeniden toplumumuzda yükselen değerler olması gerekiyor" dedi.

BİLAL AY

TOPLUM OLARAK HEPİMİZ SUÇLUYUZ

SON günlerdeki intihar olaylarını değerlendiren Ay, "Toplum olarak hepimiz suçluyuz. Manevî değerlerimizi her geçen gün yitiriyoruz. Gerek manevî alanda, gerekse ekonomik alanda atılması gereken adımların da hızla atılması gerekiyor" şeklinde konuştu. ▶**HABERİ SAYFA 3'TE**

Görsel-349- Komşuluk bağlarının güçlendirilmesine dair haberin kupürü.
Haber Yeni Asya gazetesinin 11.11.2019 tarihli nüshasında yer almıştır.

Temiz Toplum Derneği Başkanı Bilal Ay'ın **"Komşuluk Bağlarını Güçlendirmeliyiz"** başlıklı haberi ehemmiyet arz ediyor. X (Twitter) kullanıcısı @binler bu haberi alıntılayarak meselenin mühim bir tarafına işaret etti.[217]

Görsel-350- X, @binler kullanıcısının habere yaptığı yorumu muhtevi tweet

@binler, tweetinde:

"15-20 yıldır eski 8-10 mahalleyi birleştirerek tek mahalle yaptılar. Neredeyse ilçe ölçeğinde mahalleler vücuda geldi. Böyle komşuluk mu kalır? Fiziki mekan içtimai hayatı etkiler.
(haber 2019'dan.)"

diyerek mahalle ölçeğinin büyütülmemesi hususuna dikkat çekti.

[217] https://x.com/binler/status/1855885081199435792?s=20 (erişim tarihi: 14.12.2025)

Bahçeli, müstakil, birbirinin güneşine havasına mâni olmayan saadet meskenlerini bırakıp "en iyi hayat tarzı apartmandadır" lafına kanarak yüksek kulelerin beton mağaralarında komşumuz olup olmadığı belli bile olmayan ki geçici gelmiş bir misafir veya başka niyetle gelmiş biri bile olabilir, bu kişiye asansör holünde, merdivende lütfen bir merhaba diyebiliyoruz. Böylesi seviyesi düşük bir komşuluğa bizi iten "mekân insanı şekillendirir" kaidesince komşuluğa münasip olmayan mimari şekildir. Osmanlı ecdadımızda mahalledeki ev sayısı ağırlıklı olarak ortalama 50 (elli)'dir. Günümüzde ise sadece bir sitede 150-500 hane bir mahallede binlerce hane bulunmaktadır. Başkent Ankara'nın kalabalık mahallelerine bakar mısınız? Adeta ilçe, hatta il büyüklüğünde olanlar var:

Altındağ ilçesine bağlı **Karapürçek Mahallesi**, TÜİK'in 2018 nüfus sayım raporuna göre 76 bin 519'luk nüfus sayısıyla başkentin en kalabalık mahallesi oldu. Karapürçek, 12 kilometrelik yüz ölçümüyle büyük bir mahalle olma özelliğini de taşıyor. Karapürçek 76 bin 519'luk nüfusuyla Türkiye genelinde ise en kalabalık mahalleler arasında 9'uncu sıraya yerleşti.

Yenimahalle ilçesinde bulunan **Turgut Özal Mahallesi**, 48 bin 822'lik nüfusuyla, Karapürçek Mahallesi'nin ardından ikinci sırada yer alıyor. Turgut Özal Mahallesi bu nüfus sayısıyla Türkiye genelinde ise 43'üncü sırada yer almıştır.

Gelelim ilk üçümüzün son sırasına, **Kuşcağız Mahallesi** 46 bin 283'lük nüfusuyla Ankara'nın en kalabalık ilçeleri sıralaması listemizde üçüncü sırada kendine yer buluyor.

Atapark Mahallesi, **Ankara'nın Keçiören** ilçesine bağlı bir mahalledir. Atapark Mahallesi, 46 bin 205'lik nüfusuyla Ankara'nın en kalabalık mahalleleri sıralamasında dördüncü sırada yer almaktadır.

Pınarbaşı Mahallesi, **Ankara'nın Sincan** ilçesine bağlı bir mahalledir. Pınarbaşı Mahallesi, 44 bin 960'lık nüfusuyla Ankara'nın en kalabalık mahalleleri sıralamamızda beşinci sırada yer almaktadır.[218]

Bundan kurtulunmalıdır. Bahçeli müstakil evlere belirli bir program dahilinde geçilmelidir. Gerek maddi gerek manevi zaviyeden problemlerin halli için bu mesele belirli bir plan dahilinde düzeltilme cihetine gidilmelidir.

[218] İlçe hatta il vüs'atindeki mahalleler böyle uzayıp gitmektedir. Bu bilginin tamamına erişilebilecek sayfa: (https://www.gazeteilksayfa.com/ankaranin-en-kalabalik-mahalleleri-belli-oldu-iste-nufuslari-210549h.htm erişim tarihi: 19.12.2024)

Görsel-351- Ankara-Altındağ, Tacettin Camii Haziresi.

Görsel-352- Süleymaniye Haziresi

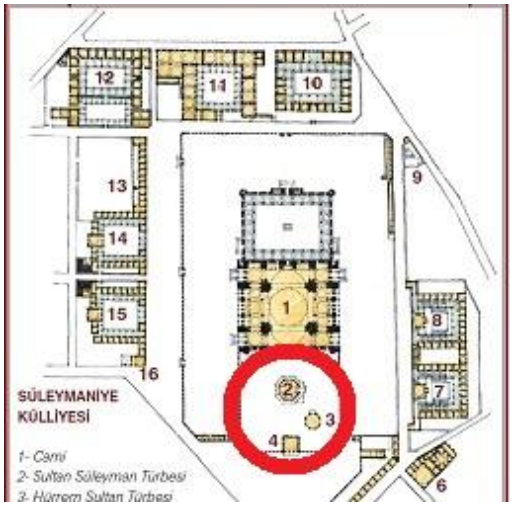

Görsel-353- Süleymaniye Haziresinin Süleymaniye külliyesi vaziyet planındaki yeri kırmızı çember ile işaretlenmiştir.

Osmanlı'da umumi mezarlıklar hem de birden fazla olurdu. Ama bir de tekkenin, caminin, türbenin münasip yerlerinde bir tarikat şeyhi, bir alim zat, bir başka kişi defnedilirdi. Bunun temel nedeni Osmanlı'nın bir tasavvuf cemiyeti olmasıydı. "Ölmeden önce ölünüz", "Lezzetleri yok eden ölümü sık zikrediniz" gibi hadisler muvacehesinde herkes ölümle adeta arkadaş gibiydi. Bir kişinin ölümü hatırlaması için şehir mezarlıklarına gitmesi gerekmezdi. Gittiği caminin, tekkenin, türbenin ve bazı eserlerin bünyesinde hazire bulunmakta idi. Ölüm aklına gelmese bile gittiği mezkûr yerlerde görüp hatırlardı. Bundan maksat cemiyete insaflı, imanlı, iyi insanlar yetiştirmekti. İyiler de haliyle daha iyi olmaya gayret etmekteydiler.

Günümüzde ise ölüm hakikati neredeyse hayatımızda çıkmıştır. Ölümü anan kişiler "sus, kötü şeyler konuşma", "şom ağızlı" gibi laflarla susturulmak istenilmektedir. #vehn

Tefekkür-İbret-2-Musalla Taşı BAŞA DÖN

Görsel-354- Edirne-Merkez, Eski Camii Son Cemaat Mahalli ve Musalla Taşı.

İnsan doğduğu zaman kulağına ezan ve kamet okunur ve ismi kulağına söylenir. Bu ezan ve kametin namazı ise kişi öldüğünde duyurulan selanın ardından işte bu musalla taşında ezansız ve kametsiz olarak kılınır. Burası adeta **Ahiret Turizmin Hareket Peronu**'dur. Kişi buradan ahirete yolcu edilir. Bu edebde ayrıca yine bir incelik vardır, insanın ömrü iki rekâtlık bir namaz kadar kısacıktır. Bu kısacık zamanda insanları kırıp incitmeyelim, iyilikler ve güzellikleri yayalım diye düşünülmesi de vardır.

Kişini ölümü hatırlaması için hazireler gibi musalla taşları da hatırlatıcı durumundadır. Günde beş vakit camiye gelen kişi beş-on kez musalla taşı görerek, haziredeki kabirleri görerek, zaman zaman cenaze namazı kılarak ölümü bolca hatırlamaktadır.

Tefekkür-İbret-3-İrfan Saati BAŞA DÖN

Görsel-355- İrfan Saati

Yakın tarihlerde yapılmakla birlikte adeta bir galat-ı meşhur gibi ecdada atfedilen[219] **irfan saati**ni de anmadan geçmek olmaz. Tefekkürü ziyadeleştirmek, dini şuuru ve imanı tezyid etmek için aşağıda yer alan başlıkları muhtevi saatler yapılmıştır. Bunlar:
1 – Tevhid
2 – İlim
3 – İrfan
4 – Akıl
5 – Hikmet
6 – İnsan
7 – Amel
8 – Adl (Adalet)
9 – Ahlak
10 – Umran
11 – İslam
12 – Hakk
şeklindedir.

Saatin müellifince ana fikrin "**değişim**" olduğu ifade edilmektedir.[220]
Bizim de kullandığımız bu saat sayesinde tefekküre, ilme, irfana vurgu yapmak ve hatırlamak için işte ilim saati, irfan saati, ahlak saati gibi ibret alınarak buna göre mevzular üzerinde çalışılabilir ve/veya tefekkür edilebilir ve/veya sohbet edilebilir.

[219] https://www.ittifakgazetesi.com/ilemin-irfan-saati-makale (Erişim Tarihi: 18.02.2025)
[220] https://www.ittifakgazetesi.com/ilemin-irfan-saati-makale (Erişim Tarihi: 18.02.2025)

Osmanlı'da Eğitim/Liyakat/Sistem BAŞA DÖN

'Osmanlı eğitimi hepimizin dikkatini çekeceği üzere irsiyyete dayanan, bir seçkin zümre meydana getirmekten çok liyakat sahibi ve buna sahip olabilecek kabiliyetteki gençlerin seçilip, yetiştirildiği bir sistemi ifade eder.''[221]

Osmanlı Devleti'nin altı asrı mütecaviz ayakta kalabilmesinin temel sebeplerinden biri de hiç şüphesiz vazifelerin ana hatlarıyla liyakat ve ehliyete göre dağıtılmasıdır. Gerçekten de Nizam-ı Âlem ve İ'la-yı Kelimetullah ana başlığında ve sulh, sükûn, adalet, hakkaniyet, liyakat, kifayet, merhamet, hürmet ve muhabbet gibi alt başlıklarda toplayabileceğimiz Osmanlı devlet felsefesinin bu mücerret mefhumları, Devlet-i Aliyye'nin çok farklı coğrafyalarda, çok farklı inanç ve kültürlere mensup insanları ahenkle idare edebilmesinin temel dinamiğidir.

Habsburg İmparatorluğu'nun elçisi olarak 1554 senesinde osmanlı Devletinde elçi olarak vazifeye başlayan Busbecq'e kulak verelim:
"Bu muazzam kalabalığın içinde tek kişi yoktu ki, rütbesini şahsi meziyetlerine ve kahramanlıklarına borçlu olmasın. Çünkü burada herkes icra ettiği vazifeye, memuriyete göre rütbe alır. Bu yüzden burada asla koltuk kavgası olmaz. Sultan bu atamalarda ne kişinin zenginliğini ne de geldiği ailenin soylu olup olmadığını dikkate alır; ne falan kimsenin tavsiyesi ilgilendirir onu ne de elâlemin fikri. Sırf meziyetlere bakar; ahlaka, doğal yeteneğe ve tabiata. Herkes kendi liyâkati ölçüsünde mükâfatını alır, dolayısıyla memuriyetler de hakkıyla yerine getirecek kimselerce doldurulur. Burada herkes kendi soyunun, kendi ikbalinin mimarıdır ve bu ikbali istediği gibi inşa etmek kişinin kendi elindedir. Sultanın emrindeki yüksek rütbeli memurların çoğu çobanların, sığırtmaçların oğullarıdır. Bundan utanmak şöyle dursun, bunu bir iftihar vesilesi sayarlar. Kısaca, bu milletin gözünde rütbeler, makamlar, memuriyetler liyâkatlerin ve meziyetlerin mükâfatıdır; ahlaksızlık, tembellik, âcizlikse beş para etmez, itibar görmez, horlanır. İşte bu yüzden bu millet her teşebbüsünde başarılı oluyor, hâkimiyet kuruyor."[222]

🌎 NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

Bölüm: Eğitim, Liyakat ve Sadakat

Neler Öğrendik?

- **Emanet ve Ehliyet:** İşin ehli olmanın (liyakat) bir "emanet" meselesi olduğunu; her nevi işte işin gereğini en iyi yapabilecek olana vazife verilmesinin; içtimai, teknik ve estetik doğruların kişisel sadakatlere kurban edilemeyeceğinin ehemmiyetini kavradık.

BAŞA DÖN

[221] Ortaylı, İ., Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek, Timaş Yayınları, İstanbul 2006, s. 177.
[222] https://www.derintarih.com/osmanli-tarihi/ecnebi-gozuyle-osmanlida-liyakat/ (erişim tarihi: 05.10.2024)

Batılı Ne Dedi? BAŞA DÖN

Batılı sefir/elçi ve gezginlerin Osmanlı şehir hayatı ve insanlığı hakkındaki görüşlerini ilk yarıyıl da görmüştük. Şimdi makam münasebetiyle onları bir hatırlayalım:

- Lamartine, Doğu seyahati hatıratında: ***"Bu memleketin iki hususiyetini batılıların anlamasına imkân yok. Bu memleket fakir bir ülke fakat temizliğini ve ikinci olarak güzelliğini hiçbir batılının tasavvur etmesi mümkün değil."*** demiştir.[223]
- ***"Roma yeryüzünün hülasasıdır. İstanbul ise yeryüzünün kendisi."*** XVI. Yüzyıl, bir Venedik Büyükelçisinin sözü.
- *"İsfahan nısf-ı Cihan. Eğer İstanbul nabaşe."*

  (Türkçesi: **İsfahan dünyanın yarısı. Eğer İstanbul olmasaydı.**) Fars atasözü
- ***"Eğer New-York'u İstanbul ile kıyaslayacak olursak New York'un felaket, İstanbul'un ise bir yeryüzü cenneti olduğunu söyleyebiliriz."***

  Le Corbusier İstanbul'a ilk gelişi olan 1911 yılında söylemiş.
- Corbusier devam eder: ***"Bir atasözü der ki:* 'Kişi bina yaptığı yere ağaç diker.' *Biz ise onları söküyoruz! İstanbul bir meyve bahçesidir; bizim şehirlerimiz ise taş ocakları!"***[224]
- ''16. yüzyılda Alman seyyahı Salomon Schweigger, kendi bakış açısına göre,'Bunlar sadece Allah'ı kandırmak için ona büyük mabetler yapıyorlar' diyor. Bu tabii dindarlığın başka türlü bir değerlendiriliş biçimidir. Ve 17. yüzyılın insanı dindardır.''[225]
- **'**Divan-ı Hümayun üyeleri **sabah namazını genellikle** Ayasofya'da **kılarlar. Ayasofya bütün İslam dünyası için bir numaralı camiidir; protokoldeki yeri de böyledir.''**[226]

Görsel-355-b- İstanbul-Ayasofya Camii İç Mekân

Görsel-355-c- İstanbul-Ayasofya Camii Dış Görünüş

[223] Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002, s. 362.
[224] Mustafa Armağan, Şehir Asla Unutmaz, İstanbul, 1996, s. 104.
[225] Ortaylı, İ., Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek, Timaş Yayınları, İstanbul 2006, s. 57.
[226] Ortaylı, İ., Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek, Timaş Yayınları, İstanbul 2006, s. 137.

- Fransız gezgin A. Brayer:
  “Türk çocukları başka memleketlerdekilere benzemezler. Ne gürültü ederler, ne de ağlayıp dururlar. Şark’ta geçirdiğim üç seneye yakın zaman zarfında hiçbir Türk çocuğunun bağırıp çağırdığını işitmedim. Mektebe gittiklerini gördüğüm yavruların tavırları sakin, yürüyüşleri vakuraneydi (ağırbaşlıydı)”[227]

- Ünlü yazar Du Loir ise yıllarca incelediği toplumsal yapımız üzerine 1650’li yıllarda hazırladığı Seyahatnamesinde Türkler hakkında şu tespitlerde bulunmuştur;
  "Hıristiyan memleketlerinde, pek yaygın olan küfürbazlık, öfke ve intikam hissi, Türklerde yoktur. Türkler ve Osmanlı toplumu bazı kötülükleri değil işlemek o kötülüklerden haberdar bile değillerdir. **Hiç şüphesiz ki, ahlâk bakımından Türk siyasetiyle medenî hayatı, bütün cihana örnek olabilecek vaziyettedir.**"

- 1700'lü yıllarda İstanbul'da yaşamış olan Fransız müellif Motray, anılarını kaleme alırken Osmanlı’ya şu şekilde yer veriyor;
  "Türk dükkânlarında, hiçbir zaman tek meteliğim[228] kaybolmamıştır. Ne zaman bir şey unutsam, hiç tanımadığım dükkâncılar arkamdan adam koşturmuşlar, hattâ birkaç kere Beyoğlu'ndaki ikametgâhıma gelmişlerdir."

- 1740 yılında İstanbul’da bulunan İngiliz sefiri Sir James Porter, 1740'ların İstanbul'unu şöyle anlatıyor;
  "Gerek İstanbul'da, gerekse İmparatorluğun diğer şehirlerinde hüküm süren emniyet ve asayiş, hiçbir tereddüde imkân bırakmayacak şekilde ispat etmektedir ki, Türkler çok medenî insanlardır."

[227] Fransız gezgin A. Brayer'in “Neuf annees â Constantinople” isimli eserinden.
[228] Metelik: Osmanlı Devleti’nin son devirlerinde (1828) tedâvüle çıkarılan ve değeri beş kuruştan başlayıp iki buçuk kuruş, bir kuruş, yirmi para ve nihâyet on para olan akçe. Kaynak: https://lugatim.com/s/metelik (Erişim tarihi: 22.02.2025)

Görsel-356- İlber Ortaylı TV programında Ahmet Hakan'ı irşad ediyor.

Bu diyalog bize sayfalar dolusu bilgi aktarıyor. Ecdadı ve dünyayı daha iyi ve doğru tanımamız gerektiğini anlıyoruz. Hazar Denizinden Viyana kapılarına kadar medeniyet, temizlik, adalet gibi değerleri götürmüş bir ecdadın, İslam alemi alimlerinden araklanan bilgilerle bilim adamı olanların ve hâlâ daha temizlik idrakinde fevkalade nakıs olan Batıya olan hayranlık kendi değerlerimize ve Yüce Dinimiz İslam'a hürmetsizliktir. Önce kendimizi ve değerlerimizi iyice tanıyalım ve artık şu aşağılık kompleksinden kurtulalım. Şu an okumakta olduğunuz bu kitabın yazılma sebeplerinden biri de kendimize ait tarihimizi, mimarimizi, sanatımızı ve değerlerimizi muhtaç kesimlere ulaştırmaktır.

Hayalet Şehirler **BAŞA DÖN**

Çin, Şangay-Hong Kong_Terkedilmiş şehirler - **Dikey Gecekondular**

Görsel-357- Şangay, Hong Kong, metruk

Görsel-358- Şangay, Hong Kong, metruk

Görsel-359- Şangay, Hong Kong, metruk

Görsel-360- Şangay, Hong Kong, metruk

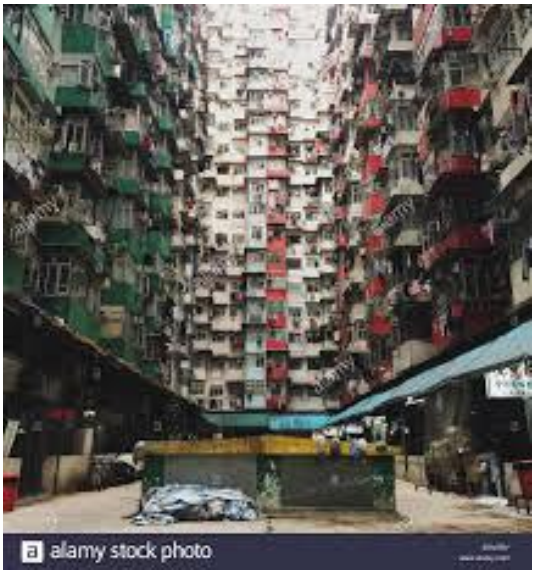

Görsel-361- Şangay, Hong Kong, metruk

Göğe baktıran Şair Turgut Uyar:
"Bu şehri nasıl yapmışlar böyle üst üste?
Ne gökyüzü koymuşlar, ne de günaydın."
diyerek adeta ileriyi görerek bugünler için hayıflanmış ve bunu mısralara dökmüştür.

Görsel-362- Şair Turgut Uyar

Üzüldüğümüz şey ise, Fikirtepe gibi yerlerde ve yine birçok yerde yüksek kulelerin yapılması sanki bir modernlik göstergesi gibi mebzuliyetle yapılmaya çalışılmaktadır. Halbuki #İstiapHaddi meselesi vardır, bu konuya dikkat edilmelidir.

Hayalet Şehirler-2

Görsel-363- Ordos kenti metruk

Çin, İç Moğolistan'daki Ordos kentinde, Kangbashi bölgesindeki terkedilmeye yüz tutmuş yüksek katlı toplu konutlar.

Terkedilmiş şehirler - **Dikey Gecekondular/Gündüzkondular**

Görsel-364- Çin hükümetinin 2020 hedefi

Soldaki haberin tercümesi:
Yeni Kent Gündemi: Çin Hükümeti, 2020'ye Kadar 100 Milyon Çiftçiyi Şehirlere Taşıyacağını beyan etti.

Görsel-365- Mezkûr haberde kullanılan fotoğraf.

Mezkûr haberde kullanılan fotoğraf.
Bu da çok ilginç.

İlginçlik de şöyle: hem yüksek blokların olduğu bölgeler terkediliyor, bunu göre bile yeni yerleşim alanları için yine yüksek bloklar planlanıyor. Tam bir akıl tutulması.

Komünist Çin'de terkedilmesine ve çöküntü alanları olmasına rağmen halen yüzbinlerle ifade edilen konutlardan müteşekkil sun'i kentler oluşturulmaya devam edilmektedir.

Görsel-366- Çin, Şangay, Tamamen Devrilmiş bir Apartman

Sizlere daha önce gösterdiğimiz Türkiye'de bulunan yüksek katlı toplu konutlardaki konut bloklarının birbirine ne kadar yakın olduğunu, birbirlerinin güneşine mâni oldukları gibi deprem vb. ile de statik meselelerde sıkıntı çıkarabileceğini ifade etmiştik. Burada henüz iskana açılmadan zemin, temel nedeniyle blok tamamen yere yatmış durumda olduğunu müşahede ediyoruz. Şayet bizdeki gibi birbirine yakın olsaydı ne olurdu? Temas ettiği bloğu da elbette yıkar yahut zarar verebilirdi. Bu bakımdan güneşi kesme durumuna da dikkat edilmeli, statik meselelere de dikkat edilmelidir.

Bu yapının yıkılış durumuna ve komşu blokların durumuna bakılırsa temelde, zeminde problem olabileceği düşünülmektedir.Zeminin durumuna göre temel seçiminde yahut tatbikattaki eksiklikler olabileceği gibi ileride deprem konusunda da geniş olarak işleyeceğimiz gibi hesap ve proje yapımından sonra zeminin sıvılaşması bu problemin zuhuruna en yakın ihtimallerden biridir.

Yükseklik Yarışı BAŞA DÖN

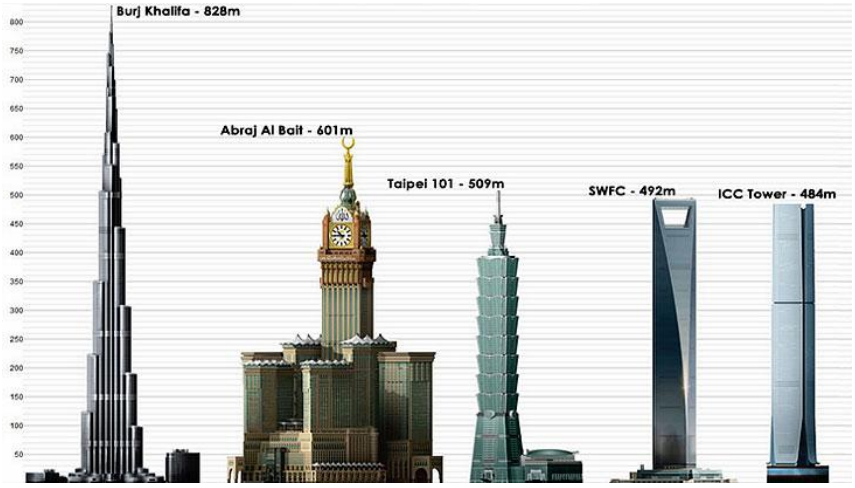

Görsel-367- Dünya gökyüzü yükseklik yarışı

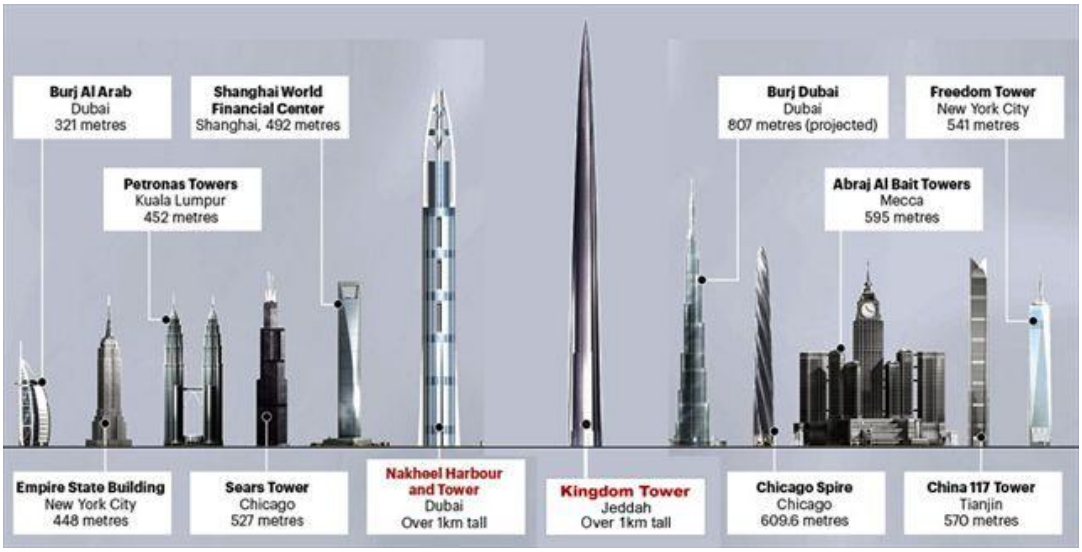

Görsel-368- Dünya gökyüzü yükseklik yarışı

Gökyüzü yarışını belli bir noktadan sonra Batı/ABD bırakmıştır. Parası çok Arap şeylerine 1,6-2 km'yi bulan kuleler planlanmış ancak peşpeşe gelen ekonomik krizler sebebiyle tatbikata geçilememektedir.

800 metreden yüksek olan Halife Dubai/Burj Dubai kulesinde yükseklikten dolayı 3 farklı zamanda iftar açılmakta, namaz vakti girmektedir.

Yükseklik Yarışı-2

Japonya'da dünyanın en uzun ahşap gökdeleni!

Japonya merkezli bir şirket, dünyanın en uzun ahşap gökdelenini inşa edeceğini açıkladı

20.02.2018 - 17:15 | Güncelleme: 21.02.2018 - 10:45İHA

İHA'nın haberine göre; Japonya merkezli ahşap ürünler şirketi Sumitomo Forestry, 2041 yılında 350. yıl dönümünü kutlamak için 350 metre uzunluğunda 70 katlı bir gökdelen inşa edeceğini açıkladı.

Tokyo'da inşa edilmesi planlanan yapının

Görsel-369-Japonya ahşap gökdelen

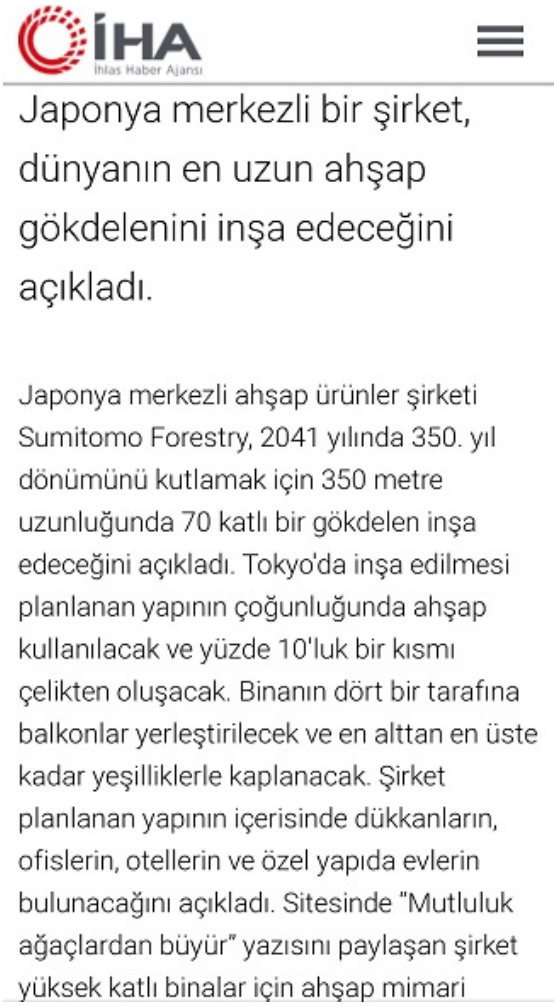

İHA İhlas Haber Ajansı

Japonya merkezli bir şirket, dünyanın en uzun ahşap gökdelenini inşa edeceğini açıkladı.

Japonya merkezli ahşap ürünler şirketi Sumitomo Forestry, 2041 yılında 350. yıl dönümünü kutlamak için 350 metre uzunluğunda 70 katlı bir gökdelen inşa edeceğini açıkladı. Tokyo'da inşa edilmesi planlanan yapının çoğunluğunda ahşap kullanılacak ve yüzde 10'luk bir kısmı çelikten oluşacak. Binanın dört bir tarafına balkonlar yerleştirilecek ve en alttan en üste kadar yeşilliklerle kaplanacak. Şirket planlanan yapının içerisinde dükkanların, ofislerin, otellerin ve özel yapıda evlerin bulunacağını açıkladı. Sitesinde "Mutluluk ağaçlardan büyür" yazısını paylaşan şirket yüksek katlı binalar için ahşap mimari

Görsel-370- Japonya ahşap gökdelen

Sanılanın aksine ahşaptan da gökdelen yapılabileceğini Japonlar göstermiş oldular.

Japon teknik heyetinin tespitine göre dünyadaki depreme en dayanıklı sistem Türklerin kullandığı ahşap karkas sistemdir. Bunu bize Bilge Mimar Turgut Cansever 1977–80 arasında İstanbul'un, Dünya Kültür Mirası olarak korunması çalışmaları sırasında Japonya'dan gelen uzmanların:

"Dünyada depreme en dayanaklı yapı sistemi Osmanlı ahşap karkas sistemidir"

hükmünü verdiklerini hatırlatıyor.[229]

[229] Daha teferruatlı bilgiler için Metin Sözen, Anadolu'da Ev ve İnsan, Emlak Bankası Yayınları, İstanbul, Ocak 1996'dan nakleden https://dekortv.wordpress.com/2011/08/26/dunya'nin-depreme-en-dayanikli-yapisi-osmanli-karkas-evleri-ahsap-evler/ (erişim tarihi: 12.02.2025)

Kaliforniya Üniversitesi'nden, 20 yıllık deprem araştırmacısı Prof. Stephan Tobriner de, Japonya'nın Kobe'de başına gelen felaketin, Osmanlı çatkı sistemi benzeri çapraz/verev/diyagonal taşıyıcıların olmaması yüzünden bu boyuta ulaştığını dile getiriyor.[230]

Ahşap karkas yani bizim yüzlerce yıldır ecdad tarafından kullanılan sistem. Kim bilir, deprem konusunda Sinan'dan Selimiye'den aldıkları bilgi ve tecrübelerle yıkılmayan gökdelenler yapan Japonlar Türk evlerinden aldıkları bilgilerle ahşap gökdelenler de yapmaları çok da makul.

[230] Daha teferruatlı bilgiler için Metin Sözen, Anadolu'da Ev ve İnsan, Emlak Bankası Yayınları, İstanbul, Ocak 1996'dan nakleden https://dekortv.wordpress.com/2011/08/26/dunya'nin-depreme-en-dayanikli-yapisi-osmanli-karkas-evleri-ahsap-evler/ (erişim tarihi: 12.02.2025)

Yükseklik Yarışı-3

Görsel-371_İstanbul dünyada 25. sırada

Görsel-372- İstanbul dünyada 25. sırada

Görsel-373- Metropol İstanbul Rezidans Index
300 metre yüksekliğinde

Görsel-374- Ataşehir'de bulunan bu gökdelen 70 kattan oluşuyor.

İstanbul'un yüksek bina bakımından dünya sıralamasında 25. olması elbette betoncuları, beton severleri memnun etmiyor. Bunun için bir şeyler yapmak lazım.

Yükseklik Yarışı-4

İSTANBUL KAT YASAĞI

İSTANBUL'DA KAT YASAĞI BITIYOR

Avcılar merkezli İstanbul genelinde kat yasağı uygulaması sona eriyor. Artık Avcılar'da da yüksek katlı binalar yapılabilecek. İstanbul Büyükşehir Belediye (İBB) Başkanı Kadir Topbaş, 2008 yılında aldıkları kararla deprem riski bulunan ilçelerden Avcılar'da 4 kattan yüksek binaların yenilenmesi önündeki en büyük engel olan 'kat yasağını' kaldıracaklarını açıkladı.

İstanbul kat yasağı kalkıyor artık kat serbestliği gelecek yeni binalar için. Marmara Depremi'nden etkilenen yerleşim birimleri arasında bulunan Avcılar'da kentsel dönüşümün sağlıklı yapılabilmesi amacıyla belediye bünyesinde oluşturulan Plan ve Proje Müdürlüğü, bilim insanlarının yanı sıra İBB'den

İstanbul'da kat yasağı bitiyor – Bilgi Kahini

Görsel-375- İstanbul'da kat yasağı bitiyor

SABAH

İstanbul'un ilk dönüşecek 18 ilçesi!

Haberler ▸ Galeri ▸ İstanbul'un ilk dönüşecek 18 ilçesi!

Pazartesi 27.02.2012

ATAŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI BATTAL İLGEZDİ:

Ataşehir Belediyesini oluşturmanın ardından, ilk olarak mahallelerin sorunlarını belirleme çalışmalarında, 17 mahallemizin neredeyse

paylaş

İstanbul'un ilk dönüşecek 18 ilçesi! - Galeri - Yaşa...

Görsel-376- İstanbul'un ilk dönüşecek 18 ilçesi

Görsel-377- Kule rezidans canlı destek hattı

Canlı destek hattını arayarak İstanbul'daki yükseklik yarışına katkıda bulunabilirsiniz.

İşte dünya 25.'liğinden kurtulmak için kat yasağının sonlandırılması bir fırsat.

Yükseklik Yarışı-5

Görsel-378- İstanbul'da A sınıfı ofis binalarının %35'i boş

A sınıfı ofis binalarının %35'i boş olmasına rağmen habire yüksek binaların yapılmasına ne demeli? Vahşi Kapitalizm doymuyor, doymak bilmiyor. Nerede tevazu, nerede sadelik, nerede kanaat?

Yükseklik Yarışı-6

Yapi.com.tr

Yüksek Binalar İstanbul'un Havasını Bozuyor!

13 Ara 2016

İTÜ Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesi Meteoroloji Mühendisliği Bölüm Başkanı Şahin, "Yüksek yapılar Karadeniz'den gelen rüzgarı engelliyor. Yazın yüksek nem ve rüzgar olmayınca insanların konfor seviyeleri düşüyor. Kış aylarında ise kirlilik oluşuyor" dedi.

İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesi Meteoroloji Mühendisliği Bölüm Başkanı Prof. Dr. Ahmet Duran Şahin, yüksek yapıların Karadeniz'den gelen hava akışını, rüzgarı engellediğini belirterek, "Yaz aylarında yüksek nem ve rüzgar olmayınca insanların konfor

Yüksek Binalar İstanbul'un Havasını Bozuyor!| Yapı

Görsel-379- Yüksek binalar, ısı adası

emlakkulisi.com

Toplu toplu yüksek binalar insanın sağlığını bozuyor!

2 Aralık 2014, Salı

Prof. Dr.Tahsin Yomralıoğlu, ' Toplu toplu yüksek binalar, insanın sağlığını bozuyor. Beton binalarla, etrafı ferah ve huzurlu binalarda yaşayanların sağlıkları daha farklı oluyor' dedi.

google.com

Görsel-380- Yüksek binalar, ısı adası

İNTERNETHABER

10 derece fazla hissediyoruz İstanbul'daki bunaltan sıcakların nedeni

İSTANBUL başta olmak üzere tüm yurtta bir hafta aranın ardından kavurucu sıcaklar yeniden başladı. Büyük kentlerde ise sıcaklığın 10 derece fazla hissedildiği açıklandı. Peki bunun nedeni ne? Uzmanlar bunaltan sıcaklar için ne diyor?

12.07.2017 10:02

Yüksek yapılardaki cam kaplamalar güneş ışıklarını yansıtarak çevresinde ısı artışını etkiliyor. Bununla birlikte hissedilen sıcaklığı 10 derece fazla hissediyoruz.

Görsel-381- Yüksek binalar, ısı adası

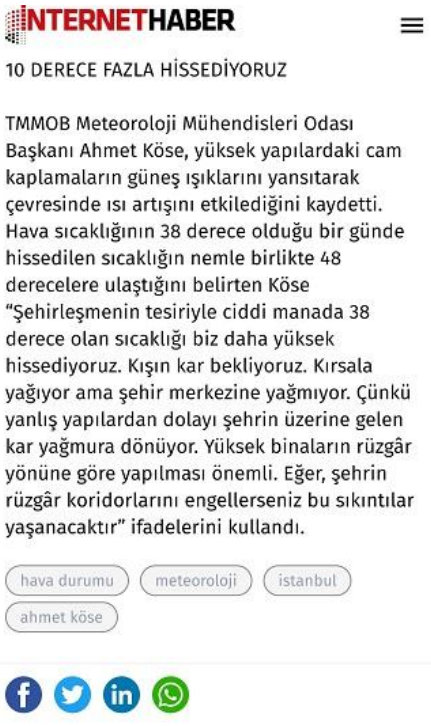
İNTERNETHABER

10 DERECE FAZLA HİSSEDİYORUZ

TMMOB Meteoroloji Mühendisleri Odası Başkanı Ahmet Köse, yüksek yapılardaki cam kaplamaların güneş ışıklarını yansıtarak çevresinde ısı artışını etkilediğini kaydetti. Hava sıcaklığının 38 derece olduğu bir günde hissedilen sıcaklığın nemle birlikte 48 derecelere ulaştığını belirten Köse "Şehirleşmenin tesiriyle ciddi manada 38 derece olan sıcaklığı biz daha yüksek hissediyoruz. Kışın kar bekliyoruz. Kırsala yağıyor ama şehir merkezine yağmıyor. Çünkü yanlış yapılardan dolayı şehrin üzerine gelen kar yağmura dönüyor. Yüksek binaların rüzgâr yönüne göre yapılması önemli. Eğer, şehrin rüzgâr koridorlarını engellerseniz bu sıkıntılar yaşanacaktır" ifadelerini kullandı.

hava durumu | meteoroloji | istanbul | ahmet köse

Görsel-382- Yüksek binalar, ısı adası

Haber kupürlerinde genişçe izah edildiği şekilde yüksek binaların olduğu bölgeler normalden 10 derece veya daha fazla sıcak olması nedeniyle fiziki ve psikolojik rahatsızlıklara sebep olmaktadır.

Yükseklik Yarışı-7

İstanbul'daki aşırı sıcakların nedeni gökdelenler

Giderek gökdelen adasına dönen İstanbul'da bunaltıcı sıcakların suçlusu bulundu. Gökdelenlerin rüzgarı engellediğini belirten uzmanlar, dev binaların cam kaplamalarının da güneş ışıklarını yansıtarak ısıyı daha fazla artırdığına dikkat çekiyor. İTÜ Meteoroloji Mühendisliği Öğretim Üyesi Prof. Dr. Orhan Şen, "Gökdelenler, asfalt yollar ve yeşilin olmaması şehirde 'ısı adası' etkisi yapıyor. Bu nedenle bu bölgelerde sıcaklık 3 derece daha yüksek oluyor" dedi.

Milliyet'ten Burcu Ünal'ın haberine göre, İstanbul'da beklenen yaz, boğucu sıcaklarla geldi. Gökdelenlerin arasında serinleyecek bir

Görsel-383- Yüksek binalar, ısı adası

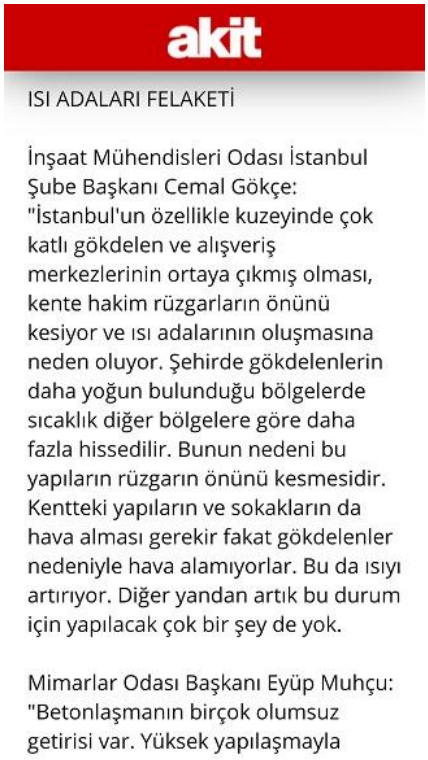

akit

ISI ADALARI FELAKETİ

İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şube Başkanı Cemal Gökçe: "İstanbul'un özellikle kuzeyinde çok katlı gökdelen ve alışveriş merkezlerinin ortaya çıkmış olması, kente hakim rüzgarların önünü kesiyor ve ısı adalarının oluşmasına neden oluyor. Şehirde gökdelenlerin daha yoğun bulunduğu bölgelerde sıcaklık diğer bölgelere göre daha fazla hissedilir. Bunun nedeni bu yapıların rüzgarın önünü kesmesidir. Kentteki yapıların ve sokakların da hava alması gerekir fakat gökdelenler nedeniyle hava alamıyorlar. Bu da ısıyı artırıyor. Diğer yandan artık bu durum için yapılacak çok bir şey de yok.

Mimarlar Odası Başkanı Eyüp Muhçu: "Betonlaşmanın birçok olumsuz getirisi var. Yüksek yapılaşmayla

Görsel-384- Yüksek binalar, ısı adası

"RÜZGAR TÜNELLERİ AÇILMASI LAZIM"

Gökdelenler dizayn edildiğinde rüzgar tünellerinin de açılması gerektiğini belirten Orhan Şen şunları söyledi;

"Bu gökdelenler yapılırken dizayn edilirken, ona göre yapılması lazım. Ona göre bu bölgelerde şehrin hakim rüzgarın olduğu bölgelerde rüzgar tünelleri gibi caddeler açılması lazım. Gökdelen yeri seçilirken çok dikkat edilmesi lazım. Şehrin güneyine yani İstanbul 'un güney kesimlerine yapılması lazım. İllaki kuzey bölgelere yapılıyorsa rüzgar tünelleri gibi yapılıp dizayn edilmesi lazım."

GÜNÜN ÖNEMLİ MANŞETLERİ

SEN DE YORUMUNU PAYLAŞ!

BAKMADAN GEÇME

Görsel-385- Yüksek binalar, ısı adası

Yüksek binaların olduğu yerlerde rüzgârın akışı kesildiği için sıcaklık normale göre fazla olmaktadır. Buralarda rüzgâr tünellerinin açılması gerektiği ifade ediliyor.

Gökdelen yeri seçilirken çok dikkat edilmesinin lüzumu beyan edilmiş.

Dikkat edilmesi bir yana ellerinden gelse şehirleri "Kuleler Şehri" yapacaklar.
Bu akıl tutulması ve insana verilen zararlar ve milli servet kayıpları durdurulmalıdır.

Yükseklik Yarışı-8

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından 1992 yılında Marmara Üniversitesi'ne yaptırılan ankette 60 bin denek ile yapılan görüşme sonucunda Türk halkının %96'sının tek veya iki katlı evde oturmak istediğinin anlaşıldığını biliyor muyuz? Peki bu nasıl bir hizmet anlayışıdır? Halka rağmen halk için mi?

Görsel-386- Türk halkı yüksek bina istemiyor

Görsel-387- Türk halkı yüksek bina istemiyor

Daha sonra yapılan ankette Türk halkının %76'sı yüksek binayı sevmemesine rağmen halka rağmen halk için mantığıyla yüksek kulelerin beton mağaralarında yaşatma istek ve arzusu sürüyor.

Yükseklik Yarışı-9

Görsel-388- Gökdelen Sendromu – Çelik Erengezgin makale

Y. Mimar Çelik Erengezgin'in Mimarlık dergisinin 353. sayısında yayınlanan **"Gökdelen Sendromu"** başlıklı makalesinde gökdelenlerin birçok zararı vurgulanmıştır. Bu makaleyi derginin web adresinden de okuyabilirsiniz.[231]

Burada başlıklar halinde kendi görüşlerimizi de katarak zararlarını sıralarsak:

1. Daha önceden gördüğümüz üzere yüksek binaların birim maliyetinin daha fazla oluşu. Yani gökdelenler pahalı yatırımlar olduğu.
2. Enerji kesintilerinde asansörlerin çalışmaması nedeniyle blok için normal ulaşımın imkansızlığına ilave olarak, doğum, ölüm, hastalık hallerinde hastane bağlantısının kurulamaması sıkıntısının telafisinin mümkün olmadığı.
3. Halkın büyük çoğunluğunun bir-iki katlı müstakil evlerde yaşamak istemesine rağmen yüksek apartmanlarda ısrar edilmesinin yanlışlığı.
4. Arsa yokluğu yalanı: her aileye 500 m^2 arsa verilse bile Türkiye yüzölçümünün %1,5-2'sini geçmediği.
5. Katlar arası ses izolasyonunun iyi yapılmaması,
6. Kanserojen radon gazının beton binalarda insana çok zarar vermesi. Ahşapta ve kerpiçte bu mahzurun olmaması.
7. Elektromanyetik kirlilik nedeniyle çok katlı binalarda herkese birden çok zararlar verdiği, halbuki müstakil evlerde bunun neredeyse ihmal edilebileceği.
8. Yüksek binaların rüzgârı kesmesi ve yüksek binalardan müteşekkil adalarda ısının 10 derece veya daha çok olması sebebiyle fiziki ve manevi hastalıkların tezahürü.
9. Yüksek katlı binaların enerji ihtiyacının bir-iki katlı binalara göre daha fazla olması ve dolayısıyla gereksiz bir enerji israfı yapılması.
   Sebepleriyle bundan kaçınılmalı, geleneğimiz, fıtrat; maddi ve manevi sıhhat dikkate alınarak ahşap, bahçeli müstakil ev modeline geçilmelidir.

[231] Y.Mimar Çelik Erengezgin'in "Gökdelen Sendromu" başlıklı makalesini http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=367&RecID=2394 adresinden okuyabilirsiniz. (Erişim Tarihi: 22.02.2025)

Yükseklik Yarışı-10

Görsel-389- Gökdelenler şehrin mezar taşlarıdır

Üsküdar'da yapılan fotoğraf yarışmasında bu fotoğraf

Gökdelenler şehrin mezar taşlarıdır

Sloganı ile birinci seçildi.

Göklerdeki Melekler Bu İşe Ne Diyorlar

BAŞA DÖN

Mesken mevzuunda israftan zecirle, yasaklamayla ilgili tâlimât Ahlâk-ı Alâiyye'de şu ifâdeye ulaşır.: "*... **İrtifa'ı binâ ve nakş ve zuhrufe'i sakf ve cidârda mübâlağadan hazer ede. Ahbârda vârid olmuştur ki bir kimseye menzilini altı zirâ'dan artık kaldırsa melâike-i âsiman ilâ eyne yâ mel'ûn derler.*** (Zuhruf: Yaldız, yalancı süs. Cidar: Duvar)
Anlamı: Binayı yükseltmekte, nakışta ve tavan ve duvarlarının yaldızlanmasında mübalağadan çekinsin. Haberlerde gelmiştir ki bir kimseye evini altı zira'dan daha yüksek yaparsa gökyüzündeki melekler nereye gidiyorsun ey mel'un, lanetlenmiş kişi derler.

Zira-i mimari, dönem ve coğrafyaya göre değişmekle birlikte 50 ila 75 cm. arasındadır. Yukarıdaki sözde bahsi geçen 6 zira 3 metre ile 4,5 metre arasında olmaktadır.

Türkiye

Ana Sayfa / /

Dere yatağına ev yapılmaz

Rize'deki sel felaketini değerlendiren KTÜ'den Prof. Dr. Hızır Önsoy, 'Doğu Karadeniz'de bitki örtüsü yok edilerek sele ve heyelana davetiye çıkarıldı. Ve dere yataklarına evler yapıldı' dedi.

TRABZON- Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) İnşaat Fakültesi Hidrolik Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Hızır Önsoy, Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki dere yataklarında yanlış ve plansız yapılanmalar olduğu sürüce, yöredeki sellerde can kaybının süreceğini söyledi. Prof. Dr. Önsoy, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Mayıs-Haziran ve Ekim-Kasım ayları olmak üzere 2 periyotta sel baskınları görüldüğünü belirtti. Bu yıl kışın aşırı yağışlı geçtiğini hatırlatan Önsoy, 'Zemin tamamen suya doydu. Mayıs-Haziran periyodundaki aşırı yağışlar nedeniyle toprak suyu ememiyor ve su hızla akışa geçerek sel oluşuyor. Bu yıl iki periyot arasında

Görsel-390- Dere yatağına ev yapılmaz
Dere yataklarına ev yapıldıkça ölümlerin sona ermeyeceği

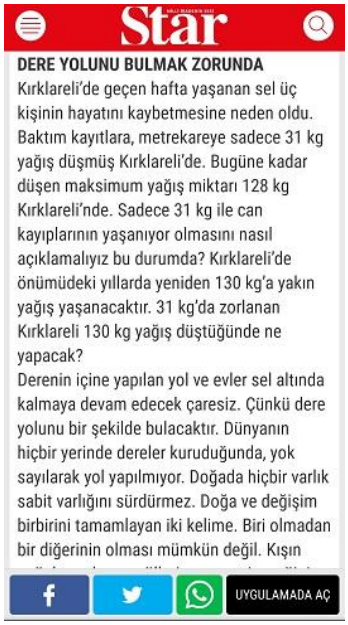

Star

DERE YOLUNU BULMAK ZORUNDA

Kırklareli'de geçen hafta yaşanan sel üç kişinin hayatını kaybetmesine neden oldu. Baktım kayıtlara, metrekareye sadece 31 kg yağış düşmüş Kırklareli'de. Bugüne kadar düşen maksimum yağış miktarı 128 kg Kırklareli'nde. Sadece 31 kg ile can kayıplarının yaşanıyor olmasını nasıl açıklamalıyız bu durumda? Kırklareli'de önümüdeki yıllarda yeniden 130 kg'a yakın yağış yaşanacaktır. 31 kg'da zorlanan Kırklareli 130 kg yağış düştüğünde ne yapacak?

Derenin içine yapılan yol ve evler sel altında kalmaya devam edecek çaresiz. Çünkü dere yolunu bir şekilde bulacaktır. Dünyanın hiçbir yerinde dereler kuruduğunda, yok sayılarak yol yapılmıyor. Doğada hiçbir varlık sabit varlığını sürdürmez. Doğa ve değişim birbirini tamamlayan iki kelime. Biri olmadan bir diğerinin olması mümkün değil. Kışın

UYGULAMADA AÇ

Görsel-391- Dere yolunu bulmak zorunda
2014. aşırı ve zirve yoğunlukta yağış olmadan bile ölümler oluyor. Zirve rakamlarda yağış geldiğinde ne olacak?

Hürriyet

MENÜ

GÜNDEM SPOR YAZARLAR EKONOMİ

DHA 03.08.2018 - 15:27

Binanın 25 yıl önce yapıldığını anlatan Yazıcı, "Güneşli havada gelip, derede 2 teneke su varken ölçüm yapıp, 12 metrelik dere yatağı üzerine, 6 metrelik köprü yaptılar. Yatağı daralan dere taşınca köprünün altını tıkıyor, her defasında çevreyi su basıyor" dedi. Belediye Başkanı Musa Süreyya Balcı ise binanın kaçak olduğunu belirterek, sahibinin ruhsat başvurusunun her defasında reddedildiğini açıkladı.

Uygulamada okumaya devam et.

Aç

Görsel-392- Dere yatağına bina yapılmaz

Rize, Muradiye Beldesi, Kömürcüler Köyü 03.08.2018. Dere yatağında ruhsatsız apartmana her defasında belediyece red verilmiş. Ama yıkmamışlar ne hikmetse?

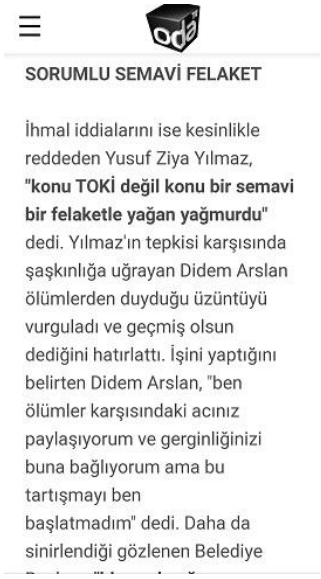

SORUMLU SEMAVİ FELAKET

İhmal iddialarını ise kesinlikle reddeden Yusuf Ziya Yılmaz, **"konu TOKİ değil konu bir semavi bir felaketle yağan yağmurdu"** dedi. Yılmaz'ın tepkisi karşısında şaşkınlığa uğrayan Didem Arslan ölümlerden duyduğu üzüntüyü vurguladı ve geçmiş olsun dediğini hatırlattı. İşini yaptığını belirten Didem Arslan, "ben ölümler karşısındaki acınız paylaşıyorum ve gerginliğinizi buna bağlıyorum ama bu tartışmayı ben başlatmadım" dedi. Daha da sinirlendiği gözlenen Belediye

Görsel-393- Sorumlu semavi felaket

Samsun, 04.07.2012.
Tedbir ve suçlu manasında bir manifestoya imza atılmış, suçlu **semavi afet** olarak tespit edilmiş. Başka memlekette yaşayamam…

Değişik İntihar Çeşitleri_Sel ve Dere Yataklarına Bina Yapmak BAŞA DÖN

Görsel-394- Dere yatağına bina yapılmaz

2019'daki bu habere göre Karadeniz'de dere yatağına yapılan 1950 binanın yıkılacağı belirtilmiş. Sonucu bilmiyoruz ama "yaptıkları yapacaklarının teminatıdır" sözüne göre birkaç tane dışında yıkımın yapılmadığını tahmin edebiliriz.

Görsel-395- Dere yatağının daraltılması

Isparta-Merkez Çay'da;
Kırmızı hat: çayın eski yatağı,
Turuncu hat: çaya biçilen yeni yatak.
Peki sel geldiğinde ne olacak?

RANT HIRSI YİNE FELÂKET GETİRDİ

ÖNCEKİ AFETLERDEN DERS ALINMAMASI VE YANLIŞ YAPILAŞMAYA DEVAM, MEGAKENT İSTANBUL'U BİR DEFA DAHA SEL FELÂKETİNE TESLİM ETTİ.

METREKAREYE 125 KG YAĞIŞ

BİLHASSA Başakşehir ve Küçükçekmece'yi etkileyen sağanak yağışlarda metrekareye 125 kilogram yağışın düştüğü belirtildi. İlk tesbitlere göre selde 2 kişi vefat etti, 12 kişi yaralandı. 1754 ev ve işyeri selden etkilendi. Karıkkale'nin Demirköy ilçesindeki selde de 3 kişi can verdi, kayıp 3 kişiyi arama çalışmaları devam ediyor.

YAŞANANLAR BİR SONUÇ

İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu: "Ne yazık ki bunlar zamanında yanlış yapılaşmanın bugünkü bize yansımaları. Derenin üstüne şehir kurmak bir tek bizde var. Elimizde sihirli değnek olsa da 4-4,5 senede bütün sorunları aşabilsek. Gerçekten çok güçlü yatırımları yaptık, ama yeterli olmadığını görüyoruz."

Görsel-396- Rant hırsı yine felaket getirdi

"Rant hırsı yine felaket getirdi" türünden yüzlerce, binlerce haber bulmak mümkün. Süreç söyle:

1. En baştan dere ve sel yataklarına ev-işyeri yapılıyor.
2. İlk sel gelip ağlaşılıyor.
3. İkinci olarak yine aynı yere aynı binalar hatta zaman zaman kat ve/veya inşaat alanı artışı da verilerek yapılıyor.
4. Yine sel geliyor yine mal ve can kaybı oluyor, yine ağlaşılıyor.

Bu döngü devam ettikçe bu haberler hiç biter mi?

"Aynı şeyleri yaparak farklı sonuçlar beklemek ahmaklıktır" Albert Einstein

İşin özü şu: "aynı şeyleri yaparak değişik neticeler beklemek ahmaklıktır" sözünü iyice idrak etmek ve icabını yapmak dışında bir çözüm yolu görünmüyor.

Politeknik – Halkın Mühendisleri Mimarları Şehir Plancıları

Bir seçim yatırımı: İmar affı ne getiriyor, ne götürüyor?

ersin 1 sene ago

Çok konuşuldu, çok yazıldı. AKP iktidarının 'barış' dediği, kentlerde işlenen organize imar suçlarının affedildiği bir seçim yatırımı: İmar affı. Düzenleme ile birlikte imar planlarına uymayan yapılar, özellikle büyük kentlerde yapılaşma kurallarını yok sayan, hakkında mahkeme kararları olmasına rağmen inşa edilen rezidans, AVM, lüks konut projeleri, mühendislik hizmeti almadan yapılan yapılar, 'İmar Affı' düzenlemesiyle birlikte 'affediliyor', ruhsat alıyor.

Görsel-397- İmar affı, kaçak yapılaşma

DW ▶ CANLI YAYIN

TMMOB Başkanı Muhçu: İmar Barışı kaçak yapılaşmayı özendirdi

09.06.2019

Marmaris

2018'de çıkarılan İmar Barışı ile kaçak yapıların kayıt altına alınması amaçlandı. Peki imar affı kaçak yapı sorununu çözdü mü, yoksa kaçak yapılaşmayı mı özendirdi? Uzmanlar ve yetkililer DW Türkçe'ye değerlendirdi.

Türkiye'de iskansız yapıların, belli bir ücret karşılığında kayıt altına alınmasına olanak

Görsel-398- İmar affı, kaçak yapılaşmayı özendirdi

Genelde bir seçim yatırımı olarak değerlendirilen imar affı kaçak yapılaşmayı özendiriyor.

İmar affı ruhsatsız, teknik hizmet almamış ve asgari güvenlik seviyesinde bulunmayan bir yapıyı sağlam hale getirmez. Sadece kanunlar önünde yasal bir yapı vasfı olur.

CNN TÜRK

İmar barışı başvuruları için süre uzatıldı!

02.07.2019 - 14:58

İmar affı olarak da adlandırılan imar barışı başvuruları 15 Haziran tarihinde tamamlanmıştı. Yapı kayıt belgesi ücretleri ile ilgili son ödeme tarihi ise 30 Haziran olarak belirlenmişti. İmar barışı ile ilgili beklenen açıklama Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'dan geldi.

Görsel-399- İmar barışı süresi uzatıldı

Görsel-400- İstanbulDtaki binaların yarısı kaçak

Görsel-401- İstanbul'un yarısı kaçak

Görsel-402- İstanbul'daki binaların yüzde 85'i ruhsatsız

https://mimdap.org/haberler/ystanbuldaki-binalaryn-yuzde-85i-ruhsatsyz/ adresinde yer alan ve 16 yıl önce neşredilen bu habere uzunca bir yorumumuz da vardır. (Erişim Tarihi: 22.02.2025)

Görsel-403- İstanbul'daki binaların yarısı kaçak

Yarısı kaçak olarak ifade edilmekte ise de 2009 yılında Bayındırlık ve İskân Bakanlığı müsteşarı Sabri Erbakan tarafından resmi olarak bu oran %85 şeklinde ifade edilmişti. Aradaki fark kaçak yapıların yıkılmasından değil (sadece %2'sinin yıkılabildiği ifade edilmektedir), imar aflarıyla meşruiyet kazanmasındandır. Böylelikle de afetlere, can ve mal kayıplarına sebep olunmaktadır.

Görsel-404- İstanbul'da 7 katlı bina çöktü, 3 katı kaçakmış

Görsel-405- Kaçak bina faciası

Görsel-406- Uzmanlar uyarıyor, şehirler mezarlık olabilir

Kaçak ve ruhsatsız yahut ruhsata aykırı ilaveleri olan binaların çöktüğüne, oluşan mağduriyetlere dair çokça haberler basında yer almaktadır.

Uzmanlar, imar affı ile Türkiye'de şehirlerin mezarlık olabileceğinden söz etmektedirler.

Bütün bu vakıa ve uyarılara rağmen "imam bildiğini okur" hesabı uzun vadeli intihar yahut uzun vadeli katl işleri tam gaz devam etmektedir.

Değişik İntihar Çeşitleri_İmar Afları ve Kaçak Yapılaşma BAŞA DÖN

Erdoğan, iki yılın bilançosunu çıkardı

"Kaçak yapılara ruhsat verip bağış alıyoruz"

● Fatma AKSU

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Tayyip Erdoğan, göreve gelişinin ikinci yılında İSKİ'de düzenlediği basın toplantısında kentin, trafik dışındaki tüm sorunlarını çözdüğünü ileri sürdü. Trafik sorunu da bu yıl çözümleyeceğini iddia eden Erdoğan, bu yıl metro inşaatının tamamlanacağını, yeni deniz otobüsleri alınacağını, akıllı kavşak uygulamasına geçileceğini anlattı. Televizyonlarda ancak canlı yayınlara katılacağını belirten Erdoğan, bant yayınlarında programların "kırpıp kırpıp yıldıza, kuşa çevrildiğini" öne sürdü. Erdoğan, olumlu ifadelerinin, olumsuz hale getirilerek, kendisini yıpratmak istediklerini iddia etti.

"SUYA ZAM YAPMAYACAĞIM DEMEDİM"

Seçim öncesi eski başkan Sözen'in suya enflasyona endeksli zam yapma kararına karşı imza kampanyası düzenleyen Erdoğan, göreve geldikten sonra suya enflasyona endeksli zam yaptığı hatırlatılması üzerine, şunları söyledi:

"Sözen Dünya Bankası'nın talimatı doğrultusunda zam yaptığı için karşı çıktım. 'Suya maliyet hesaplarını yaparak, maliyet üzerinden halkımıza satacağız' dedim. Hiç bir zaman zam yapmayacağız demedim. Suyun maliyeti artıyorsa, ben bu suyu o maliyeti ona ilave etmek suretiyle vermek zorundayım. Sözen, bize zammı dünya Bankası talimatıyla yaptığını söylemiştir"

Geçen dönemde kaçak yapılan binalara ruhsat verip bağış alındığını kabul eden Erdoğan, 27 Mart 1994'ten önce yapılmış binalarla ilgili herhangi bir yıkım düşünmediklerini daha önce açıkladığını söyledi. Geçmiş dönemde yapılan ve meşrulaşması sakıncıları olmayan binalara ruhsat verdiklerini, inşaat sahiplerinden de hibe aldıklarını belirten Erdoğan, bundan sonra da bu tür hibeleri kabul edeceklerini bildirdi.

Recep Tayyip Erdoğan

"MAYO REKLAMI ŞEHVET SÖMÜRÜSÜDÜR..."

Erdoğan, bir soru üzerine mayo reklamlarını "kadın sömürüsüne canak tutmak olarak" değerlendirdi. "Bu bir şehvet, kadın sömürüsüdür. Köle pazarında kadın alıp satarlardı. Bunlar ise modern bir şekilde, bu haliyle alıp satımını yapıyorlar" diyen Erdoğan, aynı reklamların erkek mayosuyla da yapılabileceğini söyledi.

Görsel-407- kaçak yapılara ruhsat verip bağış alıyoruz

Para Gelsin de
Tarih: 1996
"Kaçak yapılara ruhsat verip bağış alıyoruz."

Türkiye'de ilki 1948'de sonuncusu 2018'de olmak üzere yetmiş yılda toplam 20 imar affı ya da bu nitelikte yasal düzenleme yapıldı. Bu düzenlemelerin 6'sı 1980 öncesine, 5'i 1980'li yıllarda, 9'u ise 2000'li yıllarda yasalaştırıldı.

27 Ağustos 2017 Pazar

İstanbul'un Mimarlık ve Kültürel Kimlik Sorunları

Şehir planlamasında kültürel kimlik sorunları

İnşan yaşadığı yerle bir bütündür. Çevre yalnızca kilometrelerce ötemizdeki dağlar, ırmaklar, ovalar değil! Çevre dediğimiz yer oturma odamız, bahçemiz, mahallemizdir. Oturduğumuz binalar, parklarımız, mahallemiz ne halde? Tüm bunları derli toplu ifade etmemiz gerekmez mi?

İstanbul'un 2. gecekondulaşma dönemi

İstanbul ne yazık ki ikinci gecekondulaşma serüveninin zirvesinde. İstanbul, çirkinlik

İstanbul İstanbul olalı blog: İstanbul'un Mimarlık v...

Görsel-408- Şehir planlamasında kültürel kimlik sorunları

Görsel-409- İstanbul'un 2. Gecekondulaşma dönemi

Çok önemli bir tespit yapılarak kaçak yapıların yasal statüye alınmasıyla uzmanlar: "**İstanbul'un 2. Gecekondulaşma Dönemi**"nin meydana geldiğini vurguladılar. Bu beyanatın üzerinden 8 sene (2025 yılı itibariyle) geçti yapılaşma daha da arttı, bir imar affı daha gerçekleşti. **Yeni Gecekondulaşma Dönemi**, üzerinde durulması gereken en mühim meselelerdendir.

Değişik İntihar Çeşitleri_Fay Hatlarına Yapı Yapılması BAŞA DÖN

Yaz Kızım: Fay Ha...
ocakmedya.com web site

Ocak Medya

Yaz Kızım: Fay Hatlarının Yerinin Değiştirilmesine

Ali Ağcakulu 2 sene ago

Yargıtay'ın Bylock kararını duyunca Ceyhan Belediyesi Meclisi'nin fay hattının yerini değiştiren kararı aklıma geldi.

13 Temmuz 1998 tarihli Sabah Gazetesinde yer alan bir haberde, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Genel Başkanı Ensar Kılıç, Belediye Meclisi'nin fay hattının geçtiği yere konut yapım izni vermek için, fay hattının 1 km şehrin dışına taşınmasına karar verdiğini iddia ediyor.

Olur mu? Neden olmasın?

Görsel-410- Yaz kızım: Fay hatlarının yerinin değiştirilmesine

Fatih Altaylı: Kara...
hurriyet.com.tr web sitesi

FATİH ALTAYLI

Fatih Altaylı: Kararname ile fay nakli

Hürriyet Haber 19.11.1999 - 00:01

Fatih ALTAYLI

Turhan Altıner, yıllar önce başından geçeni yazınca gülmüştüm. Konya Belediyesi'nde genç bir mühendis olarak çalışırken, belediye binasının yapılacağı yerin fay hattında olduğunu söyleyince, belediye meclisi, **"O zaman fay hattını başka yere nakledin"** demiş.

Altıner de yıllar sonra bunu yazmıştı. Şaka gibiydi. Ama cehaletten kaynaklanıyordu.

Önceki gün aynı şakanın bilimselleştirilmiş biçimini gördük.

Marmara'da, İstanbul'un 15 kilometre güneyinde var olduğu öne sürülen fay hattı, Bakanlar kurulu tarafından çıkarılan kanun hükmünde bir kararname ile İstanbul'dan 60 kilometre güneye taşındı.

Görsel-410-b- Kararname ile fay nakli

Cumhuriyet

Hazal Ocak Cumhuriyet

Pendik Belediyesi, Güzelyalı'da yapılacak bir akaryakıt istasyonu için deprem ve zemin inceleme müdürlüğünden arazideki fay hattını plandan silmesini istedi. CHP'nin 'akla, mantığa ve hukuka aykırı' olduğu gerekçesiyle yaptığı itirazlara rağmen değişiklik AKP'li üyelerin oylarıyla kabul edildi. CHP dava açacak.

Görsel-411- Fay hattının yerinin değiştirilmesi istendi

Çok meşhur olmuştu:
Belediye meclis kararıyla fay hattının şehrin dışına çıkarılması kararı hafızalara kazınmıştı.

Buna benzer bir durum da solda haberini gördüğünüz Pendik belediyesinde meydana geldi. Güzelyalı'da yapılacak bir akaryakıt istasyonu için deprem ve zemin inceleme müdürlüğünden arazideki fay hattını plandan silmesini istedi. Meclis kabul etti, muhalefet buna dava açacak.

Bunca menfi neticelerden sonra hâlâ akıllanmadık mı?

Değişik İntihar Çeşitleri_Fay Hatlarına Yapı Yapılması BAŞA DÖN

Görsel-412- Fay hattına hastane yapılıyor

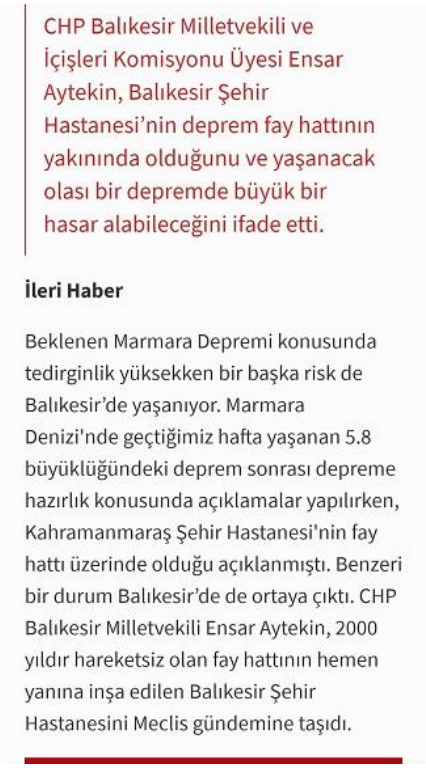

Görsel-413- Balıkesir Şehir hastanesi fay hattında kalıyormuş

Bir başka fay hattına yapı yapılması vaziyeti de Balıkesir'den geldi.

Acaba biz akıllanabilir miyiz?

Görsel-414- Fay hattının yerinin değiştirilmesi istenilmiş

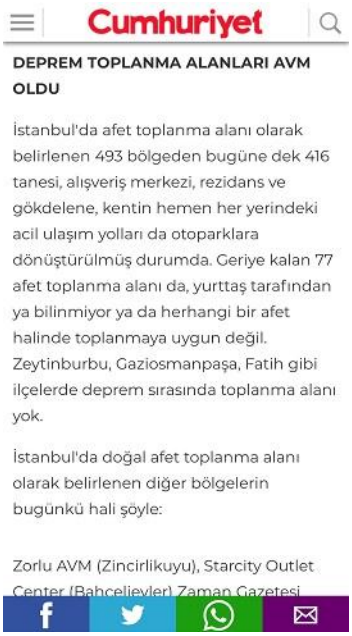

Cumhuriyet

DEPREM TOPLANMA ALANLARI AVM OLDU

İstanbul'da afet toplanma alanı olarak belirlenen 493 bölgeden bugüne dek 416 tanesi, alışveriş merkezi, rezidans ve gökdelene, kentin hemen her yerindeki acil ulaşım yolları da otoparklara dönüştürülmüş durumda. Geriye kalan 77 afet toplanma alanı da, yurttaş tarafından ya bilinmiyor ya da herhangi bir afet halinde toplanmaya uygun değil. Zeytinburbu, Gaziosmanpaşa, Fatih gibi ilçelerde deprem sırasında toplanma alanı yok.

İstanbul'da doğal afet toplanma alanı olarak belirlenen diğer bölgelerin bugünkü hali şöyle:

Zorlu AVM (Zincirlikuyu), Starcity Outlet Center (Bahçelievler) Zaman Gazetesi

Görsel-415- Deprem toplanma alanları AVM oldu

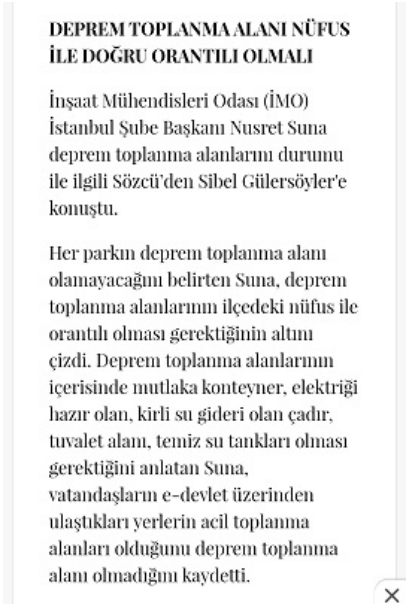

DEPREM TOPLANMA ALANI NÜFUS İLE DOĞRU ORANTILI OLMALI

İnşaat Mühendisleri Odası (İMO) İstanbul Şube Başkanı Nusret Suna deprem toplanma alanlarını durumu ile ilgili Sözcü'den Sibel Gülersöyler'e konuştu.

Her parkın deprem toplanma alanı olamayacağını belirten Suna, deprem toplanma alanlarının ilçedeki nüfus ile orantılı olması gerektiğinin altını çizdi. Deprem toplanma alanlarının içerisinde mutlaka konteyner, elektriği hazır olan, kirli su gideri olan çadır, tuvalet alanı, temiz su tankları olması gerektiğini anlatan Suna, vatandaşların e-devlet üzerinden ulaştıkları yerlerin acil toplanma alanları olduğunu deprem toplanma alanı olmadığını kaydetti.

Görsel-415-b- Deprem toplanma alanı nüfus ile doğru orantılı olmalı

bianet

"İstanbul'da 407 Olan Afet Toplanma Alanı 77'ye Düştü"

İstanbul Kent Savunması ve TMMOB, şehirde sadece 77 tane deprem toplanma alanı kaldığını açıkladı, afet toplanma alanlarının çoğunun imara açıldığı bilgisini paylaştı.

İstanbul - BİA Haber Merkezi
26 Eylül 2019, Perşembe 15:49

Haberin İngilizcesi için tıklayın .

Görsel-416- İstanbul'da 407 olan afet toplanma alanı 77'e düştü

"İstanbul'da 407 Olan Afet Toplanma Alanı 77'ye Düştü"

İstanbul Kent Savunması ve TMMOB, şehirde sadece 77 tane deprem toplanma alanı kaldığını açıkladı, afet

DEPREM TOPLANMA ALANLARI AVM OLDU

İstanbul'da afet toplanma alanı olarak belirlenen 493 bölgeden bugüne dek 416 tanesi, alışveriş merkezi, rezidans ve gökdelene, kentin hemen her yerindeki acil ulaşım yolları da otoparklara dönüştürülmüş durumda. Geriye kalan 77 afet toplanma alanı da, yurttaş tarafından ya bilinmiyor ya da herhangi bir afet halinde toplanmaya uygun değil. Zeytinburbu, Gaziosmanpaşa, Fatih gibi ilçelerde deprem sırasında toplanma alanı yok.

Görsel-417- İstanbul'da 493 deprem toplanma alanından 416'sı AVM yapıldı

İstanbul'da 407 olan Afet Toplanma Alanının 77'ye düştüğü ifade ediliyor

Bu haberde deprem toplanma alanlarının 493 tanesinden 416'sının AVM yapıldığı bildiriliyor.

Depremden kurtulanların kaçacağı yerlerin de ekseriyeti AVM olarak kullanılmaya başlamış. Ne diyelim artık bize ne kâr eder, bilemiyoruz?

Görsel-418- Deprem toplanma alanı olarak mezarlık kalmış

Görsel-419- Deprem toplanma alanları yok edilmiş, kimisi Twitter'da kimisi de WhatsApp'ta toplanmışlar

Görsel-420- Yeterli ceset torbası vardır, merak etmeyin

Görsel-421- Deprem değil bina öldürür

Bu karikatürler hal-i pür melâlimizi çok iyi izah ediyor.

Bu Vahşi Yoğunlukla Nereye? BAŞA DÖN

Görsel-422- Dersaadet vahşi yapılaşma, Allah muhafaza tahliyesi bile nasıl olur?

Dersaadet'teki bu vahşi yapılaşma Allah korusun bir depremde tahliyesi nasıl olur? İnşallah deprem olmaz diyelim.

Depremde yıkılan 12 katlı apartman projede 6 katlı gösterilmiş

yapi.com.tr

Depremde Yıkılan 12 Katlı Apartman Projede 6 Katlı Gösterilmiş

8 Ağu 2023

Diyarbakır'da depremde yıkılması sonucu 48 kişinin yaşamını yitirdiği Sözel Apartmanı ile ilgili bilirkişi raporu hazırlandı.

Diyarbakır'da, 6 Şubat'ta meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremlerde yıkılan ve 48 kişinin hayatını kaybettiği **Sözel Apartmanı** ile ilgili hazırlanan **bilirkişi raporu**nda, binanın "projelerde 6 katlı olarak belirtilmesine rağmen, mimari ve betonarme projelerine aykırı olarak bodrum ve terasla birlikte 12 katlı inşa edildiği" bilgisine yer verildi.

Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının, kentte **depremde yıkılan binalar**daki kusurların tespitine ilişkin başlattığı soruşturma "**Deprem Soruşturma Bürosu**"nda görevli bir cumhuriyet başsavcı vekili ve üç savcı tarafından sürdürülüyor.

Görsel-423- Depremde yıkılan 12 katlı bina projede 6 katlı gösterilmiş

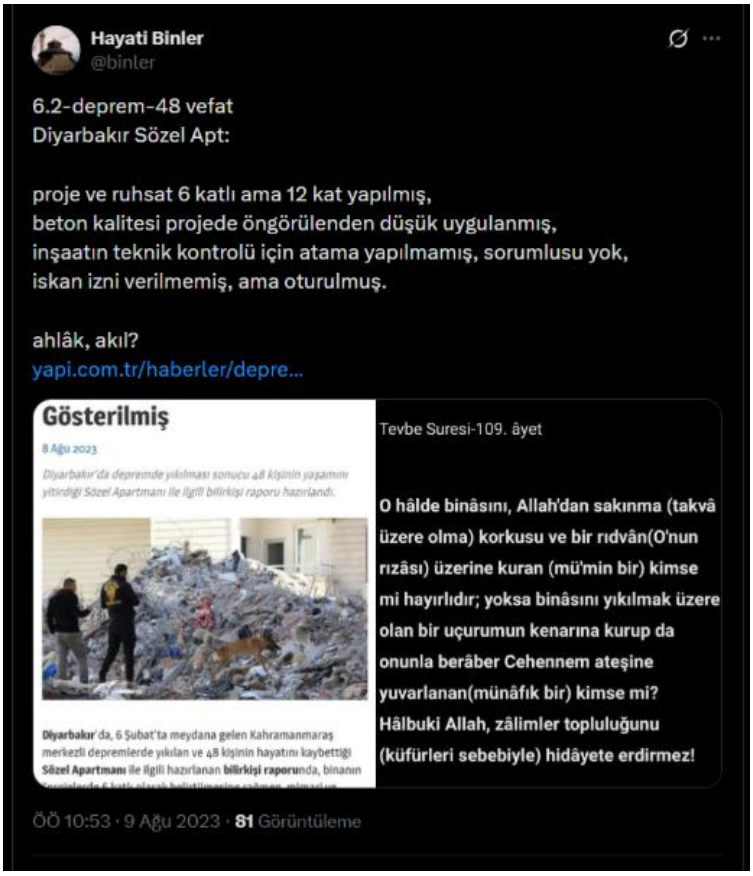

Görsel-424- @binler tweet, 6 katlı proje niçin 12 kat yapılmış tenkidi

6.2-deprem-48 vefat
Diyarbakır Sözel Apt:
proje ve ruhsat 6 katlı ama 12 kat yapılmış,
beton kalitesi projede öngörülenden düşük uygulanmış,
inşaatın teknik kontrolü için atama yapılmamış, sorumlusu yok,
iskan izni verilmemiş, ama oturulmuş.
ahlâk, akıl?

Kimse uzun yazıları okumuyor. X (Twitter) için 160 karakterlik bir tweet'le işi izah etmeye çalıştık.[232]

[232] https://x.com/binler/status/1689182985159864322?s=20 (erişim tarihi: 15.12.2025)

[Değişik İntihar Çeşitleri_Artçılar Sürerken Betonarme İnşaat Yapmak]

[Artçılar Sürerken B.Arme İnşaat Yapılmamalı-ikazlar – 3-4/2023_BAŞA DÖN]

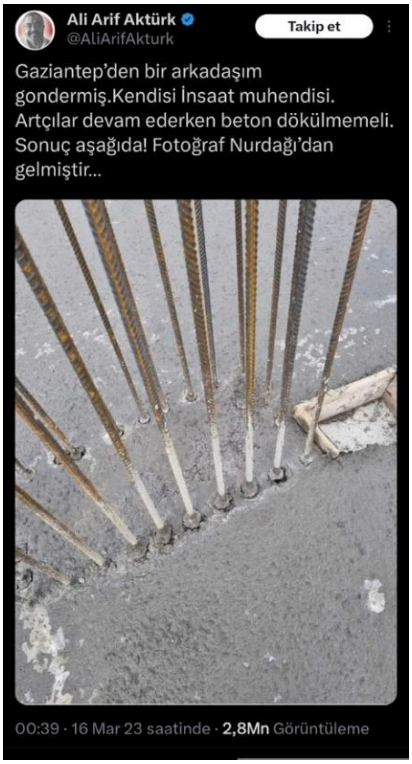

Görsel-425- Artçı depremler donatıyı ayırıyor

Ana depremden sonra yaklaşık bir yıl süren artçılar nedeniyle betonarme inşaatta vibrasyon sebebiyle demir donatı betondan ayrışmakta ve dolayısıyla taşıyıcılık vasfı fevkalade azalmaktadır. Yani ilk depreme kadar bile dayanamayabilir.
Soldaki 425_artcilar-donatiyi-ayiriyor.jpg tespiti sağdaki tweetimizle 426_artcilar-donatiyi-ayiriyor-binler-ikaz.jpg ilgili makama uyarı haline getirdik. Mart-Nisan 2023

Görsel-426- Artçı depremler donatıyı ayırıyor, @binler ikaz

Görsel-427- Artçı depremler donatıyı ayırıyor, @binler ikaz tweeti

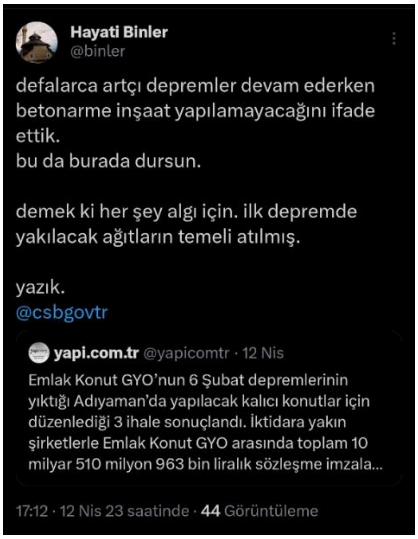

Görsel-428- Artçı depremler donatıyı ayırıyor, @binler yine tweet'le ikaz etti

Her şey kısa ama öz olarak tweet mesajlarında izah edilmiş durumda.
Bizler meslek adamları olarak gerekli ikazlarımızı yaptık. Yine de inşallah bir sıkıntı olmasın.
Duaya devam…

Yapi.com.tr
Yapı Sektörünün Haber Portalı

Diyarbakır'da Yıkımın Nedeni; Kolon Kesme, Zemin Suyu, Çıkma Balkon

22 Şub 2023

Kahramanmaraş merkezli depremlerde Diyarbakır'da 1'i boş 7 binanın yıkılmasıyla ilgili açıklamada bulunan Prof. Dr. Orhan Kavak, yıkım sebeplerinin kolon kesilmesinin yanı sıra yer altı suyu sorunu, çıkma balkonlar ve uygun malzemenin kullanılmaması olduğunu söyledi.

Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçeleri merkezli 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki depremlerden etkilenen iller arasından yer alan **Diyarbakır**'da 1'i boş 7 bina yıkıldı. **Yıkılan binalar**da 414 kişi hayatını kaybederken, 912 kişi de yaralandı. Binaların yıkımı ile ilgili **soruşturma**ların devam ettiği kentte, Gözaltına alınan 39 kişiden 15'i 'olası kasıtla öldürmek' suçundan tutuklanarak cezaevine gönderildi. 22'si adli kontrolle olmak üzere diğer şüpheliler serbest bırakıldı.

Görsel-428- Uzun vadeli bir intihar çeşidi olarak kolon kesme

6 Şubat 2023'te vukubulan Depremde Yıkımın Nedeni; Kolon Kesme, Zemin Suyu, Çıkma Balkon

"yapılan binalar eğer uygun teknikte yapılmış olsaydı, bina kalitesi de uygun olsaydı, hiçbirinin yıkılma riski olmazdı." diyor uzman.

Açgözlülük, insan kalitesi ve ahlak seviyesi fevkalade ehemmiyetli.

Daha önce vuku bulan İzmir depremi ve sair depremlerde mühim sıkıntıların başında kolon kesmek geliyor.

Bindiği dalı kesen insana de demeliyiz?

Ahlak yoksa hiçbir şey yoktur.

Görsel-429- Değişik bir intihar çeşidi olarak taşıyıcıyı zayıflatmak

Kontrol ve ahlak yoksa hüzün ve elem vardır, mevt ve ziyan vardır.

(Sarı daire içindeki kolonun betonlarının tesisat döşenmesi adına vahşiyane yok edildiğini görelim. 😡 😡 😡)

Yapının üretimi süresince göz açtırmadan adım adım takibi nasıl da mühim değil mi?

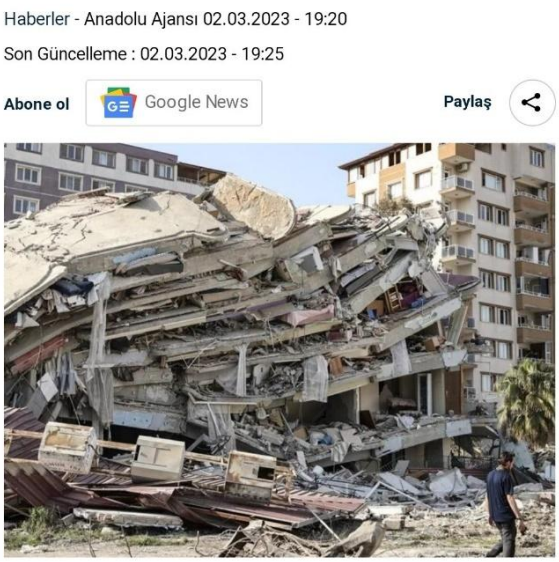

Görsel-430- Değişik bir intihar çeşidi: kontrol etmemek

Görsel-431- Değişik bir intihar çeşidi: kontrol etmemek

Görevli şahıs hiç kontrol etmemiş, inşaat takip edilmemiş, saldım çayıra... Kimi görevliler görevlerini yapmıyor.

Türkiye'nin mevzuat sıkıntısı yoktur, sıkıntı mevzuat ve şartnamelerin, projelerin yerine getirilmemesidir, bu süreçlerdeki ahlaki yoksunluktur.

Ahlak yoksa hiçbir şey yoktur.

İmzacı mimar, mühendislerden söz edilmektedir. Yani sorumlu olanlar inşaata gitmemekte, inşaatları başkaları yaptırmakta ama imzacılar yapmış gibi sorumluluk imzalarını atmaktadır.

Gülelim mi, ağlayalım mı?

Değişik İntihar Çeşitleri_Sıvılaşmış Zemine Bina Yapmak_Zeminin Sıvılaşmasına Mani Olmamak BAŞA DÖN

Jeoloji Mühendisleri Odası Başkanı: Zemin sıvılaştı, binalar yıkıldı

Kahramanmaraş merkezli iki büyük depremin ardından bölgede incelemelerde bulunan uzmanlar, Adıyaman ve Hatay'da birçok binanın yıkılma nedeninin zemin sıvılaşması olduğunu tespit etti. Oysa zemin sıvılaşma riski olan alanlar, binalar inşa edilmeden önce tespit edilebiliyor. Ancak ortaya çıkan tablo bu durumun dikkate alınmadığını gösterdi. Peki zemin sıvılaşması nedir? Sıvılaşma olan zeminler iyileştirilebilir mi?

Haberler - DHA 16.02.2023 - 15:33

Son Güncelleme : 16.02.2023 - 16:00

Görsel-432- Değişik bir intihar çeşidi: zeminin sıvılaşmasına seyirci kalmak

Zemin sıvılaşma riski olan alanlar, binalar inşa edilmeden önce tespit edilebiliyor. Ancak ortaya çıkan tablo bu durumun dikkate alınmadığını gösterdi. Bir diğer mühim husus da zemini sağlam olan yerlerde devam eden süreçte dikkatli olmak ve zeminin sıvılaşmamasına özen göstermek.

***

-bilim-hırs-insan-vicdan-ahlak-
-mahkeme-i kübra duruşması-

Oksijen

ANASAYFA / FİNANCİAL TİMES

Haber Giriş: 03.03.2023 04:39 | Son Güncelleme: 03.03.2023 11:36

Rönesans Rezidans vakası çürümüşlüğün simgesi

Financial Times geniş bir ekiple, uluslararası kurum ve uzmanların da görüşlerini alarak 249 haneli Rönesans Rezidans'ın depremde yıkılışının röntgenini çekti: Büyük hedeflerin simgesi olarak sunulan "Rönesans" Türkiye inşaat sektöründeki çürümüşlüğün simgesi oldu

Görsel-433- Değişik bir intihar çeşidi: çürümüşlük, ahlaki çöküş

Financial Times, "Rönesans Rezidans"ın Türkiye inşaat sektöründeki çürümüşlüğün simgesi olduğunu söyledi.

***

Ahlak, ahlak, ahlak!

Financial Times'a ve sair ecnebilere rezil olduk diye üzülenler oluyor, peki yarın Mahkeme-i Kübra'da huzur-u ilahi'deki rezalet ne olacak.

Klasik kullanımla:
#**ElalemNeDer** out,
#**AllahNeDer** in.
Şimdi genç nesle ulaşmanın kolay yolu bu.

Değişik İntihar Çeşitleri_Detaylara Tam Uymamak_Küçük Bir Şey Yoktur

Oksijen

Hatay'da 500 binayı inceleyen inşaat mühendisi: Küçük denilen teknik detay yıkıma sebep olmuş

Depremin yaşandığı Hatay'da 500 binayı inceleyen inşaat mühendislerinden Suat Torun, taşeron ve ustaların eğitilmesi gerektiğine değinerek, yıkıma sebep olan hataların zayıf kolon, düz demir kullanımı ve taşıyıcı elemanlara verilen zararlar gibi nedenler olduğunu açıkladı

Depremin yaşandığı Hatay'da 500 binayı inceleyen inşaat mühendislerinden **Suat Torun**, yıkıma sebep olan hataların zayıf kolon, düz demir kullanımı, taşıyıcı elemanlara verilen zararlar, kesit yetersizliği, uygunsuz etriye aralıkları, yumuşak kat etkisi, zemin sıvılaşması ve çerçeve süreksizliği gibi başlıklarda toplandığını belirtti.

Görsel-434- Değişik intihar, detaya uymamak

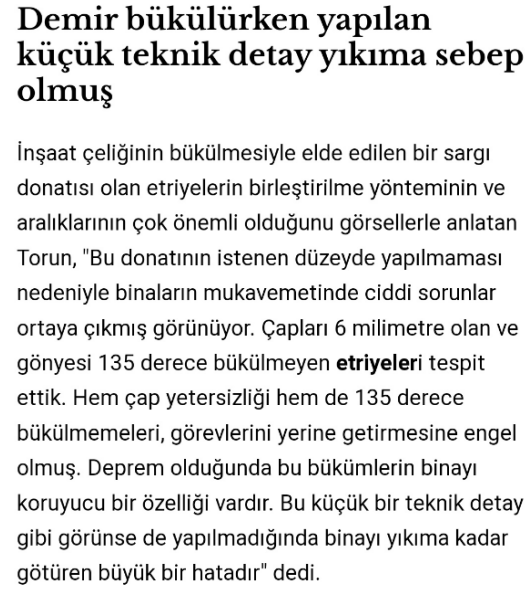

Demir bükülürken yapılan küçük teknik detay yıkıma sebep olmuş

İnşaat çeliğinin bükülmesiyle elde edilen bir sargı donatısı olan etriyelerin birleştirilme yönteminin ve aralıklarının çok önemli olduğunu görsellerle anlatan Torun, "Bu donatının istenen düzeyde yapılmaması nedeniyle binaların mukavemetinde ciddi sorunlar ortaya çıkmış görünüyor. Çapları 6 milimetre olan ve gönyesi 135 derece bükülmeyen **etriyeler**i tespit ettik. Hem çap yetersizliği hem de 135 derece bükülmemeleri, görevlerini yerine getirmesine engel olmuş. Deprem olduğunda bu bükümlerin binayı koruyucu bir özelliği vardır. Bu küçük bir teknik detay gibi görünse de yapılmadığında binayı yıkıma kadar götüren büyük bir hatadır" dedi.

Görsel-435- Değişik intihar, detaya uymamak

Taşeron ve ustalar eğitilmeli.

Yıkıma sebep olan hatalar:

- Zayıf kolon,
- Düz demir kullanımı (yani nervürlü/çıkıntılı demir kullanılmalıydı),
- Taşıyıcı elemanlara verilen zararlar,
- Kesit yetersizliği,
- Uygunsuz etriye aralıkları,
- Yumuşak kat etkisi,
- Zemin sıvılaşması,
- Çerçeve süreksizliği.

Küçük bir şey yoktur.
Şeytan detayda gizlidir.
Milyonluk arabada üç kuruşluk bijonlar olmasa araba hareket edemiz. Bu bakımdan hiçbir şey küçük değildir, her şeyin kendi makamında riyaseti olduğu gibi, küçük küçük şeyler bütünü meydana getirir ve sistemin sağlıklı işlemesi büyük-küçük her şeyin tam ve selim olmasına bağlıdır.

Yıkıma sebep olan küçük ama önemli teknik detay:
İnşaat çeliğinin bükülmesiyle elde edilen bir sargı donatısı olan etriyelerin birleştirilme yöntemi ve aralıkları çok önemlidir.
Çapları 6 milimetre olan ve gönyesi 135 derece bükülmeyen etriyeler tespit edildi.
Hem çap yetersizliği hem de 135 derece bükülmemeleri görevlerini yerine getirmesine engel olmuş. Bu küçük bir teknik detay hatası binayı yıkıma kadar götüren bir hatadır tespiti yapıldı.
Demek ki, küçük bir şey yoktur. Herşey son derecede mühim ve hayatidir.

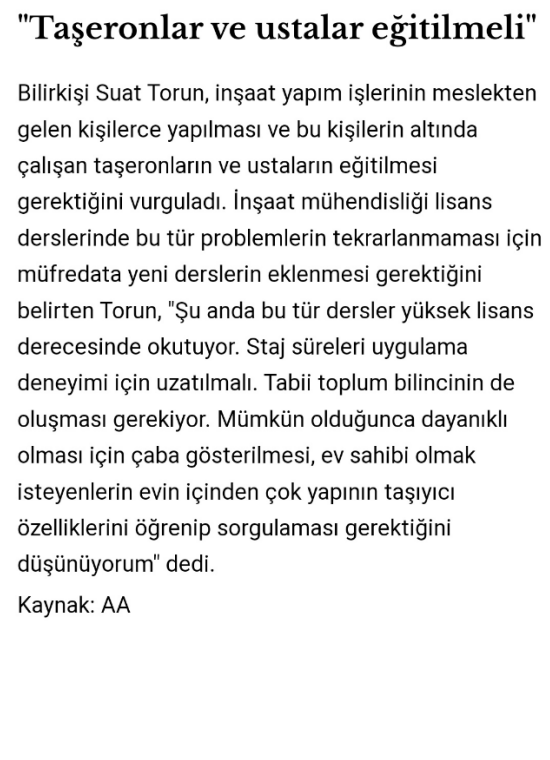

"Taşeronlar ve ustalar eğitilmeli"

Bilirkişi Suat Torun, inşaat yapım işlerinin meslekten gelen kişilerce yapılması ve bu kişilerin altında çalışan taşeronların ve ustaların eğitilmesi gerektiğini vurguladı. İnşaat mühendisliği lisans derslerinde bu tür problemlerin tekrarlanmaması için müfredata yeni derslerin eklenmesi gerektiğini belirten Torun, "Şu anda bu tür dersler yüksek lisans derecesinde okutuyor. Staj süreleri uygulama deneyimi için uzatılmalı. Tabii toplum bilincinin de oluşması gerekiyor. Mümkün olduğunca dayanıklı olması için çaba gösterilmesi, ev sahibi olmak isteyenlerin evin içinden çok yapının taşıyıcı özelliklerini öğrenip sorgulaması gerektiğini düşünüyorum" dedi.

Kaynak: AA

Görsel-436- Değişik intihar, taşıyıcılara zarar vermek

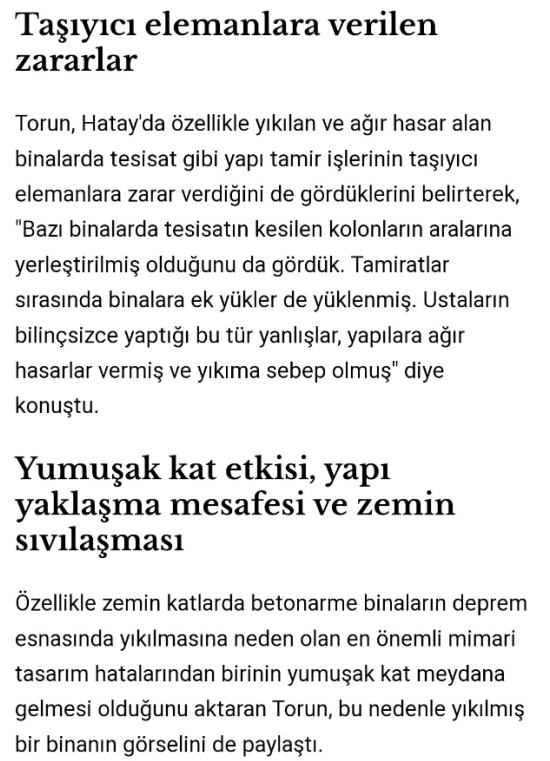

Taşıyıcı elemanlara verilen zararlar

Torun, Hatay'da özellikle yıkılan ve ağır hasar alan binalarda tesisat gibi yapı tamir işlerinin taşıyıcı elemanlara zarar verdiğini de gördüklerini belirterek, "Bazı binalarda tesisatın kesilen kolonların aralarına yerleştirilmiş olduğunu da gördük. Tamiratlar sırasında binalara ek yükler de yüklenmiş. Ustaların bilinçsizce yaptığı bu tür yanlışlar, yapılara ağır hasarlar vermiş ve yıkıma sebep olmuş" diye konuştu.

Yumuşak kat etkisi, yapı yaklaşma mesafesi ve zemin sıvılaşması

Özellikle zemin katlarda betonarme binaların deprem esnasında yıkılmasına neden olan en önemli mimari tasarım hatalarından birinin yumuşak kat meydana gelmesi olduğunu aktaran Torun, bu nedenle yıkılmış bir binanın görselini de paylaştı.

Görsel-437- Değişik intihar, taşıyıcılara zarar vermek

6 Şubat 2023 depremi sonrasında bilirkişilerin yaptıkları incelemeler sonunda tespit ettikleri hususlardan birisi de inşaat işini yapanların meslekten gelen kişiler olması, bu kişiler altında çalışan taşeronların eğitilmesi, bu konular için inşaat mühendisliği eğitiminde lisans seviyesinde dersler ve stajların yapılmasının gerektiğini vurguladı.

Yıkılan binalarda tesisatların taşıyıcı elemanların kesilerek yapılması, yapıya inşaatın bitiminden sonra ek yükler yüklenmesi, mimari tasarım hatalarından birisi olan yumuşak kat meydana gelmesinin de binaların yıkılmasına neden olduğunu ifade etti.

yapi.com.tr
Yapı Sektörünün Haber Portalı

Depremde Hasar Görmeyen Tarihi Hamam Hizmete Devam Ediyor

10 Mar 2023

Depremlerin merkez üssü Kahramanmaraş'ta afeti zarar görmeden atlatan tarihi Çukur Hamamı, müşterilerini ağırlamayı sürdürüyor.

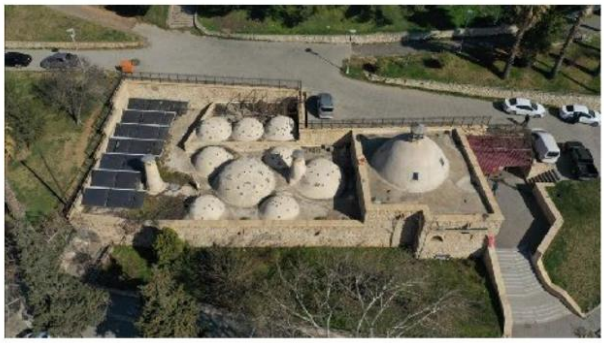

Kahramanmaraş Kalesi'nin güneyinde, 15'inci yüzyılda Dulkadiroğulları Beyliği döneminde yapıldığı değerlendirilen hamam, Pazarcık ve Elbistan ilçeleri merkezli 6 Şubat'ta meydana gelen 7,7 ve 7,6 büyüklüğündeki depremlerde hasar almadı.

Kent merkezinin sembol mekanlarından **Çukur Hamamı**, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkililerinin incelemesinin ardından **"sağlam" raporu** verilmesiyle yeniden müşterilerini ağırlamaya başladı.

Görsel-438- Depremde yıkılmayan ecdad yüzakımız

Edep ve ahlak şahikası ecdadımızdan alınacak çok dersler var.

Depremlerin merkez üssü Kahramanmaraş'ta afeti zarar görmeden atlatan tarihi Çukur Hamamı, müşterilerini ağırlamayı sürdürüyor.

Depremde Binaların Yıkılma Nedenleri_Özet BAŞA DÖN

Depremde yıkılmayı getiren hatalar;

- Zayıf zemin seçimi,
- Zeminin sıvılaşması,
- Proje harici kat ve diğer eklentiler,
- Kolon kesmek,
- Zayıf kolon,
- Düz demir kullanımı,
- Taşıyıcı elemanlara verilen zararlar,
- Kesit yetersizliği,
- Uygunsuz etriye aralıkları,
- Yumuşak kat etkisi,
- Çerçeve süreksizliği,
- Niteliksiz, vasfı zayıf beton,

olarak sıralanabilir.

Bizim doğrudan tespit ettiğimiz büyük hatalardan birisi de statik sistemin, taşıyıcı sistemin, temel sisteminin seçiminde yapılan yanlışlıklardır:

1. Japonların tasdikiyle dünyada depreme en dayanıklı taşıyıcı sistem ahşap karkas sistemidir.[233] Bunun yerine ahşaba göre taşıyıcı sistemde 15 kat, toplamda 5 kat ağır olan ve mezar olmaya en müsait betonarme sistem kullanılması. Betonarme sistem ağırlığı sebebiyle birkaç saniye içinde yıkıldığından kaçmak, kurtulmak mümkün değildir. Ahşap karkas yıkılmadığı için can güvenliği bakımından en iyi, favori sistemdir.
2. Statik sistemin fıtrata göre değil, belli kabullere göre yapılması.[234]
3. En büyük hatalardan biri de binanın zemine tam tespit edilmesidir. Atalet momentinin sıfır olması sebebiyle yıkımlar hemen ve çok zayiatlı olmaktadır.[235]

   Halbuki Japonların bizden örnek aldıkları hususlardan biri olan Sinan'ın kullandığı izolatör sistemi yahut ortostat döşeme sistemi kullanılsa depremdeki hasar riski yarıya kadar düşer, birçok bina Sinan'ın eserleri gibi depremlere karşı yıkılmadan dimdik ayakta durur.

---

[233] Daha teferruatlı bilgiler için Metin Sözen, Anadolu'da Ev ve İnsan, Emlak Bankası Yayınları, İstanbul, Ocak 1996'dan nakleden https://dekortv.wordpress.com/2011/08/26/dunya'nin-depreme-en-dayanikli-yapisi-osmanli-karkas-evleri-ahsap-evler/ (erişim tarihi: 12.02.2025)

[234] Kargır yapı statiği ve depreme dayanıklılık hususunda geniş bilgi:
Vahit Okumuş, Yığma Yapılar ve Kubbeler Statiği, İstanbul, Ocak 2012
kitabından edinilebilir.

[235] Sinan'ın depreme meydan okuyan sistemi hususunda geniş bilgi:
Vahit Okumuş, Yığma Yapılar ve Kubbeler Statiği, İstanbul, Ocak 2012
kitabından edinilebilir.

yapi.com.tr
Yapı Sektörünün Haber Portalı

Haberler Gündem

'Uygunluk' Raporu Verilen Beton 'Kullanılamaz' Çıktı; Binalar Yıkıldı

2 Eyl 2023

Uygunluk raporu aldığı betonda çatlamalar olunca projeyi durduran inşaat firmaya, belediye ceza kesip, yıkım kararı verdi. Firma, kullandığı betona 'sağlam' raporu veren laboratuvar ve yapı denetim firması hakkında suç duyurusunda bulundu.

Tekirdağ Malkara'da müteahhitlik yapan inşaat mühendisi İdris Karataş, geçen yılın mart ayında 3 blok, 27 daireden oluşan **konut inşaatı**na başlamadan önce Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'ne başvurup inşaatta kullanacağı malzemelerin kontrolünün yapılmasını istedi. Müdürlüğün ruhsatlı laboratuvar firmasından gelen ekip, betondan aldığı numuneleri inceledikten sonra uygun olduğu yönünde rapor verdi.

Görsel-439- Tuz koktu, ahlak çöktü, uygunluk raporu verilen beton kullanılamaz çıktı

Tuz koktu da denilen bu mevzuda test müessesesi de yanlış bilgi verince vasıfsız beton, malzeme kullanılması da yıkımın ve zararın sebeplerinden biri oluyor.

Çok defa ifade etmiştik. Ahlak yoksa hiçbir şey yoktur. Ahlak seviyesinin artırılmasına yönelik tedbirlerin alınması ve icrası elzemdir.

Ahlak yoksa hiçbir şey yoktur.

Yayınlanma: 22 Şubat 2023 08:25

Kahramanmaraş'ta pek çok yeni bina yıkılırken, vatandaşların yapımını kendilerinin üstlendiği binaların çoğu ise ayakta. Depremden hasarsız kurtulan bir Kahramanmaraş sakini, inşaat sırasında 'çok demir kullandı' diye kızdığı ve "Beni iflas ettireceksin, bu kadar demir döşenir mi?"'diyerek tepki gösterdiği kalıp ustasının peşine düştü.

Görsel-440- Proje ve şartnamelere tam uyulmaması

Kahramanmaraş'ta pek çok yeni bina yıkılırken, vatandaşların yapımını üstlendikleri binaların çoğunun ayakta olduğu, depremden hasarsız kurtulan bir Kahramanmaraş sakininin inşaat sırasında *'çok demir kullandı'* diye kızdığı ve *"beni iflas ettireceksin, bu kadar demir döşenir mi?'* diyerek tepki gösterdiği kalıp ustasının peşine düştüğü ifade edilmiş.

Yaşadıkları iki büyük depremden hasarsız ve kayıpsız çıkan vatandaşlar, kurtuluşlarının yaptırdıkları inşaatların deprem yönetmeliğine uygun yapılmasına borçlu olduğunu vurguluyorlar.

İnsanın çok demir kullanıldı diye az demir atması trajik komik bir hadise olarak gülesi ve ağlayası bir arada geliyor.

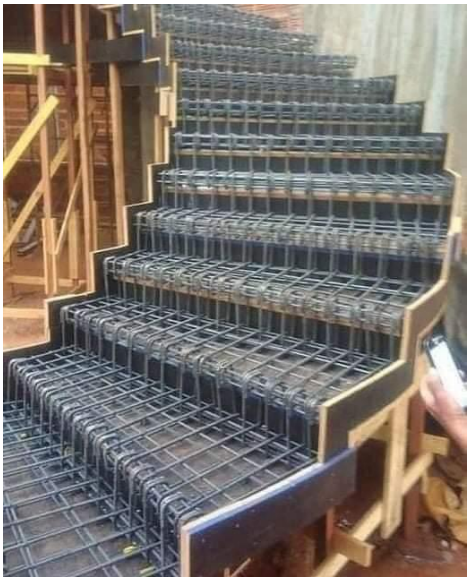

Görsel-441- Gayrimüslim Avrupa'dan bir merdivenin demir donatısı,

Görsel-442- Gayrimüslim Avrupa'dan, Almanya'dan bir kolonun demir donatısı

Görsel-443- Müslüman Türkiye'den bir kolonun ÇOĞU ÇALINMIŞ demir donatısı

Görsel-444- Şintoist Japonların zemine attıkları donatı.

Ahlak yoksa hiçbir şey yoktur.

Görsel-445- Projenin tam tatbik edilmemesi

Görsel-446- Projenin tam tatbik edilmemesi

Buradaki hata, kolon akslarının üst üste gelmemesidir. Dolayısıyla yük tam olarak şakül/çekülünde gidemediği için yapının muhtelif yerlerinde deformasyonlar meydana gelmektedir.

İnşaatlar ilgili mühendis ve uzmanlarınca çok iyi kontrol edilmeli, gayri etik davranışlara meydan verilmemelidir.

Ahlak, ahlak, ahlak.

Yüz Akımız_Meslek Odası ve Binası BAŞA DÖN

Görsel-447- Yüz akımız meslek odası

Görsel-448- Yüz akımız meslek odası

Etrafındaki birçok bina yıkılırken İnşaat Mühendisleri Odası Kahramanmaraş il Temsilciliği Binasının dimdik ayakta kalması da hem proje ve teknik hususlara uymanın hem de etik davranmanın gerektiğini ve neticenin mesut ve bahtiyarlık olduğunu gösteriyor.

Ne diyelim, temennimiz proje ve şartnamelere uyulsun, etik davranılsın.

Sismik Deprem Ölçer BAŞA DÖN

Kazakistan'da kaba inşaatı bitmiş her bina sismik deprem ölçerle test yapılıyor. Depreme dayanamayan bina kaba inşaat halindeyken yıkılmış oluyor.

bu usul bizde yapılsa sanırım doğru bina pek çıkmaz, birçok kamu binası da dahil. Ama pabuç pahalı olduğu için kısa zamanda yıkılmayan binalar elde edilmeye başlanılır.

Sitemin nasıl işlediğine dair videoyu aşağıdaki bağlantı adresinden izleyebilirsiniz.[236]

Görsel-449- Kazakistan sismik deprem ölçer sistemi, binler teklif

[236] https://x.com/binler/status/1628065782423863296 (Erişim Tarihi: 22.02.2025)

Sismik Deprem Ölçer-2

Rusya'da bitmiş binada 9 derece deprem testi.
bizde de uygulansın mesele kalmaz.

@csbgovtr
@yapicomtr

Rusya’daki bu sisteme ait videoyu ve bakanlık ile yapı sitesini etiketlediğimiz tweet’imizi aşağıdaki bağlantıda görebilir, videoyu izleyebilirsiniz.[237]

Görsel-450- Rusya sismik deprem ölçer sistemi, binler teklif

[237] https://x.com/binler/status/1714218520089612330 (Erişim Tarihi: 22.02.2025)

Hem Kazakistan hem de Rusya'daki sistemde kabası bitmiş yahut tamamen bitmiş binaya sismik deprem ölçer kuruluyor. Bina için verilen deprem katsayısına göre sismik deprem ölçer cihazı binayı sallıyor, sarsıyor. Bina yıkılırsa zaten yıkılmış oluyor, çatlak vs. olduğunda ise iskân verilmiyor. Bina yeniden yapılıyor.

Bizde de işte demiri tam koymuştu, koymamıştı; projeye/şartnamelere uymuştu, uymamıştı; etik davranışlar dışına çıkıldı, çıkılmadı gibi şüpheli işlemlerle, dedikodularla uğraşıp işin kesin neticesini depremde görene kadar huzursuz bir halde yaşamak yerine adam gibi sismik deprem ölçer sistemini getirelim. Ak-kara ortaya çıksın. Kimse mağdur olmasın, insanlar ölmesin, maddi kayıplar, ağıtlar, üzüntüler olmasın.

GELİN BU ÇAĞRIMIZI DEĞERLENDİRİN, KESİN SONUÇ ALIN. CAN VE MAL KAYBI ARTIK OLMASIN! @csbgovtr

Vazifeli makama sismik deprem ölçer sistemini yapı denetimine dehaletini teklif ettik. Aşağıdaki bağlantıdan teklifimizi görebilirsiniz.[238]
Teklif bizden, kabulünü bekleriz.

Görsel-451- Kazakistan ve Rusya sismik deprem ölçer sistemi, binler teklif

[238] https://x.com/binler/status/1888309016570278391?s=20 (erişim tarihi: 15.12.2025)

Deprem-Günümüz BAŞA DÖN

- Yer Seçimi: İmar planında neresi verildiyse. “Plancı istediği yere yağmur yağdırır, istemediği yeri kurutur” farklı hak ve mağduriyetlerden dolayı kul hakkı da söz konusudur. Bu hak kayıplarının telafisi yahut tazmini ahirete bırakılmadan mesullerince ifa edilmelidir.
- Yer altı suyu izolasyonla veya bohçalama ile bina dışında bırakılmaktadır. İzolasyondaki hatalar nedeniyle bina ve temeller su almakta, zarar görmektedir.
- Sağlam yapı yapılıp zemine iyice tespit edilmektedir. Bu durumda atalet momentinin sıfır olması sebebiyle yapı çabuk yıkılmakta, hasar fazla olmaktadır.

Sismik İzolasyon-İzolatörler BAŞA DÖN

Sismik izolasyon

Sismik izolasyon bir yapının, yapıya zarar verebilecek olan deprem hareketleri tarafından tetiklenen zemin hareketlerinden ayrıştırılmasıdır. Bu şekilde bir ayırma sağlayabilmek için farklı sismik cihazlar – yani sismik izolatörler – yapının belirli noktalarına stratejik şekilde yerleştirilir ve böylelikle deprem sırasında düzgün şekilde görev yapmaları sağlanır.

Sismik izolatörler yapıya yeterli düzeyde esneklik sağlar, böylece yapının titreşim süresi, depremin titreşim süresinden mümkün olduğunca farklı olur. Bu da yapıda ciddi hasarlara ve hatta çökmelere neden olabilecek rezonans oluşumunu engeller.

Görsel-452- Sismik izolasyon-1

Etkili bir sismik izolasyon sistemi aşağıdaki temel işlevleri sağlamalıdır:

- Dikey ve yatay tüm servis yükleri altında geleneksel yapı mesnetleri kadar performans göstermek
- İzole edilen yapıda hedeflenen titreşim süresini sağlamak için yeterli yatay esnekliği temin etmek
- Şiddetli bir deprem sonrası kalıcı yer değişikliklerinin yapının işlevselliğini etkilememesi için yeniden merkeze oturtma özelliği
- Diğer yapı elemanlarına hasar verebilecek yer değişikliklerini kontrol altında tutabilmek adına yeterli düzeyde enerji dağılımı sağlamak

Görsel-453- Sismik izolasyon-2

Memleketimizde çok yakında 100 yatak ve üzeri hastanelerde izolatör kullanılması mecburi hale getirilmiştir.

Şok sönümleyiciler

Two of the forty RESTON®SA shock absorbers installed on the façade of the building

Görsel-454- Sismik izolasyon, şok sönümleyiciler

Yüksek Sönümlü Kauçuk Mesnet

Görsel-455- Sismik izolasyon, yüksek sönümlü kauçuk mesnet

Kayar Sarkaç Tipi İzolatör

Görsel-456- Sismik izolasyon, kayar sarkaç tipi izolatör

Muhtelif tipteki sönümleyici ve izolatörlerle binanın zeminle alakası azaltılarak, bir bütün halinde kayması hedeflenmektedir, oldukça başarılı olunmaktadır. İzolatör bulunan binalarda deprem ya çok az ya da hiç hissedilmekte; maddi tahribat ve can kaybı olmamaktadır.

Deprem-Osmanlı/Sinan BAŞA DÖN

- Yer Seçimi: Şehre hâkim tepelerden birisi seçilir.
- Zemin Suyunun tespiti: yağmurlu mevsimlerde kontrol çubuğu ile tespit ediliyor.
- Arsaya kuyu açılır, su istenilen seviye düşmezse ya kuyu derinleştirilir ya da ikinci bir kuyu daha açılır.
- Kuyuya deşarj/tahliye kanalı açılarak suların yapıya doğru hareket etmesine mâni olunur.
- Deşarj/tahliye kanallarının üzerinde binaların/Külliyenin temel seviyesinin altında olacak şekilde kuru duvarla yapılmış insanın gezebileceği şekilde iki ucu açık havalandırma kanalları ve galeriler yapılır.
- Yeni su seviyesine göre külliye bileşenlerinin yerleştirilmesi planlanır.
- Zeminin tesviyesi yapılır.

Deprem-Osmanlı/Sinan-2

- Taş parçaları ile dolgu yapılarak yeni, taneli bir zemin meydana getirilir. Ortostat da denilen bu döşeme izolatör vazifesi görmektedir. Bunun deprem etkisini %50 azalttığı tahmin edilmektedir.
- Sinan'ın kullandığı malzeme bugün kullanılan malzemeden %40 oranında daha hafif olduğunu söyleyebiliriz. Bu sebeple yatay itki de bu oranda azaltılmış olur.
- Arsa bütün cihetlerinden istinat duvarı ile ihata edilir.
- Temel atılır ve binalar inşa edilir.[239]

Deprem-Osmanlı/Sinan-3

- Monoblok, dilatasyonsuz ve homojen yapı elde edilmesi.
- Fıtrata uygun hesaplama nedeniyle elde edilmiş ince ve narin kesitler, dolayısıyla hafif yapı, yaklaşık %40 daha hafif.
- Camide ve diğer yapılarda her taşın yatayda birbiriyle kenetlerle bağlanması, minarelerde buna ilaveten dikey bağlantıların da yapılması.
- Depremi kabul eden ve onunla iyi geçinen bir mantıkla işin çözümlenmesi.

[239] Kargır yapı statiği ve depreme dayanıklılık hususunda geniş bilgi:
Vahit Okumuş, Yığma Yapılar ve Kubbeler Statiği, İstanbul, Ocak 2012
kitabından edinilebilir.

Deprem Kontrol Sütuncesi BAŞA DÖN

Görsel-457- Diyarbakır-Merkez Mesudiye Medresesi

Görsel-458- Elazığ-Merkez İzzet Paşa Camii

Görsel-459- Kayseri-Develi, Sivasi Hatun Camii

Görsel-460- Kayseri-Develi, Sivasi Hatun Camii

Döner Sütunce yahut Deprem Kontrol Sütuncesi veya Yapının Statik Vaziyetini Kontrol Sütuncesi denilebilecek bu sütunceler adı üstünde mili etrafında dönmektedir. Kolayca dönmesi yapıda herhangi bir oturma olmadığını, yapıldığı zamanki gibi sağlam vaziyette bulunduğunu bize bildirir. Birinin yahut ikisinin birden dönmemesi ciddi temel, statik meselelere sebep olabileceğinden gerekli tahkikatlar yapılmalıdır. Anadolu ve Trakya'da deprem sütuncesi olan birçok eser bulunmaktadır.

Japonlar Nasıl Çözdü? BAŞA DÖN

1. 1950'li yılların ortalarında Selimiye Camii'ni inceliyorlar.
2. Buradan öğrendikleriyle gökdelenleri yapıyorlar.
3. Bundan sonra artık gökdelenleri yıkılmıyor.
4. Osmanlı'dan aldıkları
    a. izolatör sistemi/ortostat döşeme tekniğini,
    b. Kenet-zıvana tekniğini geliştirdiler.

Bir Ütopya – Havada Duran Ev

Görsel-461- Japonların ütopyası gerçek oldu: Havada Duran Ev

Adı üstünde ütopya ama bir sonraki bölümde gerçekleştiğini göreceğiz.

Japonların Yaptığı Havada Evler BAŞA DÖN

https://www.youtube.com/watch?v=_8A48rDMguk (Erişim Tarihi: 22.02.2025)
ve
https://www.youtube.com/watch?v=X6c36YlKZj4 (Erişim Tarihi: 22.02.2025)
Japonların havada yaptığı evlerin teknolojisini ve demosunu yukarıdaki iki videoda izleyebilirsiniz.

Japon "Air Danshin Systems" firmasının geliştirdiği "**depreme karşı havada duran ev**" projesi bunlardan biri ve uygulamaya da geçti. 2012 yılında Japonya'da 88 evde uygulanan sistem, "**hava yastığı**" ilkesine dayanıyor. Deprem anında otomatik olarak devreye giren bir hava kompresörü, evle temeli arasında özel olarak tasarlanan boşluğu, çok kısa süre içinde hava ile dolduruyor ve bina, sarsıntının enerjisini, hava boşluğu içinde yok ederek ayakta kalıyor. 2012

Görsel-462- Japonya, depreme karşı havada duran ev-1

Görsel-463- Japonya, depreme karşı havada duran ev-2

Aynı sistemle çalışan bu iki örnek de algılayıcılarla binanın alt kotundaki kısım hava sistemi, kompresör ile yükseltiliyor. Sarsıntının şiddeti ne kadar olursa olsun yapıya bir zarar gelmiyor. Hatta bu tam görünsün diye test yapılan alanda cephelere su dolu kaplar koymuşlar, kabın içerisindeki su neredeyse kaptan dışarı çıkacak şekilde sallanmasına rağmen binada milim oynama olmuyor. Videoları seyredince göreceksiniz.

🌎 NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

Bölüm: Deprem, Belâ ve İkaz-ı İlahi

Neler Öğrendik?

- **İkaz-ı İlahi/Fıtrata Dönüş İkazı:** Depremin sadece jeolojik bir olay değil; ihmal, hırs ve fıtrattan kopuşa karşı bir uyarı olduğunu idrak ettik.
- **Adalet ve Statik:** Malzemeden çalmanın veya yanlış zemin tercihinin, doğrudan "Adalet" sütununa saldırı ve kul hakkı ihlali olduğunu öğrendik.
- **Tevekkülün Şartı:** Mimari tedbiri (sebeplere riayet) almadan edilen duanın eksik olduğunu; gerçek tevekkülün **"sağlam inşa"** ile başladığını kavradık.
- **Fıtrata Uymak:** Fıtrat kanunlarına ve binamızı yerleştirdiğimiz zeminin fıtratına ve şartlarına uymanın bizim ondan zarar görme riskimizi azaltacağını; aksine çok zarar gördüğümüzü ve göreceğimizi idrak ettik.

BAŞA DÖN

Mimari ve Medeniyet Telakkisi/Anlayışı – Değerlendirme BAŞA DÖN

OSMANLI

- **Organik/fıtrata uygun tasarım**
- **Tevazu içerisindeki yükseklik/fıtri/insancıl/edebli**
- **Eskiye hürmet/korumak**
- **Özgün projeler**
- **Mütevazı/insancıl emsal**
- **Şehrin merkezi Külliye/Üniversite Kampüsü**
- **Külliyenin merkezinde cami**
- **Silüette camiler/minareler**
- **Özgün camiler**

OSMANLI

- **Kat mülkiyeti yok**
- **Rant vakıflarda/diğergâmlık**
- **Milli güvenlik dışında herşeyi vakıflar yapıyor.**
- **Ahşap, bahçeli, cennetten bir köşe, sıhhat, sükûnet ve huzur bulunan meskenler.**
- **Depreme dayanıklı sistem.**
- **Fıtrata uygun teknikler ile malzemeden eksiltmeden yapılan inşaatlar.**

- **GÜNÜMÜZ**
- **Anorganik/fıtrata zıt tasarım**
- **Yükseklik Yarışına kibirle katılım/vahşi/edeb dışı**
- **Eskiye saygısızlık/yok etmek**
- **Tip/taklit projeler**
- **Kibirli/vahşi emsal**
- **Şehrin merkezi AVM/Ticari Binalar**
- **AVM'nin merkezinde cami yok**
- **Silüette kuleler**
- **Kopya/Taklit Camiler**

GÜNÜMÜZ

- **Kat mülkiyeti var**
- **Rant şahıslarda/bencillik**
- **Herşeyi devlet yapıyor, yapmaya çalışıyor.**
- **Yüksek kulelerin beton mağaralarında, hastalık ve sıkıntı kaynağı sığınaklar.**
- **Depremde yıkılan binalar.**
- **Fıtrata zıt teknikler ile malzemeden eksilterek yapılan inşaatlar.**

Nihai Tahlil/Analiz/Netice BAŞA DÖN

- Orijinal,
- Mütevazı,
- Fıtrata uygun,
- Sade,
- Eskiyi koruyan;
- Kaliteyi, sanatı öne çıkaran,
- İnsancıl,
- İsraftan uzak,
- Ekonomik/iktisadi,
- Çağdaş,
- Estetik, edebli,

- Mimariyi, şehirciliği elde edebilmek için geçmişimizdeki kültürel bileşenlerin, âdâbın günümüz teknolojisi ve imkanlarından faydalanılarak yeniden yorumlanması ile daha yaşanabilir, mutlu mekanlar elde edebiliriz.
- Pes etmeden kendimizi daima yetiştirmeli ve çalışmalı, çalışmalı, çalışmalıyız.

Hoca nihayetinde;
“Bir Şah Eser ile veda edelim artık.”

Görsel-464- Bir Dünya Mirası Selimiye, eskilerden arşivden

Slaytı perdeye vurmuştu. Artık yarıyılın sonuydu ve hoca:
“Derslerime katıldığınız için teşekkür ederim. Bir yarıyılın daha nihayetine vasıl olduk. İnşallah sizlere faydalı olmuşumdur.
“Yeni ders yılında farklı derslerde de buluşabilmek niyazıyla…Allahaısmarladık. Hepinize muvaffakiyetler dilerim.” dedi. Ne kadar mütebessim dursa da yarıyılın bitmesi ve talebelerinden ayrılması onu da buruk bir halet-i ruhiyeye giriftar etmişti.

Talebeleri bir hüzün sarmıştı. Baştan pek anlayamadıkları hocalarına o kadar ısınmış ve onu benimsemişlerdi ki, adeta üzerlerinde bir baba şefkatini hissetmişlerdi.

- “Hocam çok sağolun, teşekkürler.”
- “Hocam bizi bırakıp nereye gidiyorsunuz?
- “Ulan bir de pedere söyleyecektim, ne aptal adammışım yahu? İyi ki hocayı sonuna kadar dinlemişim.”
- “Hocam, yeni yarıyılda yine derslerinizden alacağız, bizden kurtulamazsınız.”
- “Abi adam ne derya imiş be, kıymetini pek bilemedik.”
- “Mimari, edeb, medeniyet telakkileri de iyiydi ama, en çok ahiret hesabı noktasında çok kârdayız arkadaşlar.”
- “Hocam sizi çok özleyeceğiz.”
- “Hocam ne olur daha çok ders açın, ne olur.”
- “Arkadaşlar, keşke şu yarıyıl hiç bitmeseydi be.”
- “Abe kızanlar baştan hiç öyle demiyordunuz ama ocaya (Trakya ağzında hocaya oca derler)?”
- “Abi, şu şakır şakır yıkılan yapılar yerine keşke hocanın dediği sistemde yapılar yapılsa.”
- “Kanka mimar olduğumda ilk hedefim ahşap konstrüksiyonlu ve kerpiç dolgulu bir ev yapmak.”

🌎 NELER ÖĞRENDİK? BÖLÜM ÖZETİ

🏁 Sonuç Bölümü (Nihai Tahlil/Analiz/Netice)

Neler Öğrendik?

- **Karar Anı:** Mimariyi sadece bir "meslek" değil, bir "duruş" olarak seçtik.
- **Beş Esaslı Şartname:** Her projede; **Tevhid** (Bütünlük), **Risalet** (Edep), **Haşir** (Sorumluluk), **Adalet** (Hakkaniyet) ve **Ubudiyet** (Kulluk) süzgecini kullanmaya niyet ettik.
- **v.2.0 Daveti:** Bu kitabın bir son değil, birlikte inşa edeceğimiz **"Erdemli Şehir"** için bir başlangıç (v.1.0) olduğunu ilan ettik.
- **Hoca İle İrtibat:** Hocamız telefonunu vermedi ama kendisiyle dersler hakkındaki sualler için; okuyucuların da kitap hakkındaki görüş, tenkid ve önerileri için binler@gmail.com eposta adresi ile irtibat kurulabileceğini öğrendik.

BAŞA DÖN

2. Yarıyıl Dersleri Hakkındaki Talebe Görüşleri BAŞA DÖN

Hüseyin
Emanet, halifelik, mülk–tasarruf–adalet… Bir süre sonra “başlık” olmaktan çıktı, davranışa dönmeye başladı. Dışarıda sıradan bir projeye bakarken bile aklımda aynı soru dönüyor: “Burada hak nerede, ölçü nerede?” Ders bitti deniyor ama zihnimde bitmiyor; insan bazı cümleleri bir daha duymak için değil, bir daha “oturtmak” için tekrar ister.

Esat
İkinci yarıyılda fark ettiğim şey şu: Teknik bilgi artınca insan kibirlenebiliyor; ama ölçü olunca toparlanıyor. “Adalet” kısmı mimarlıkla bağını sonradan daha net gösterdi: Aynı hakka sahip iki kişiye farklı standart, aslında çizimde başlıyor. Yarıyıl bittiğinde notları kapatmak değil, açık bırakmak istiyor insan; çünkü kapanınca sanki bir şey yarım kalıyor.

Feyyaz
Tasarruf hakkı mevzusu beni en çok işin “sınır” tarafında tuttu. Sınır doğru çizilmezse, iyi niyet bile yetmiyor. “Sebep–müsebbib” çizgisi de zihnimi rahatlattı: her şeyi kendinden bilme yükü azalınca insan hem dikkatli oluyor hem daha az savruluyor. Ben bu dersleri “tamam, öğrendim” diye değil; “tamam, şimdi başlamalı” diye bitirdim.

Ömer
İlk yarıyıldaki “kalktı mı kalkmadı mı” sorumla şimdi arama mesafe girdi. Çünkü konu tarihî bir başlık değil; insanın kendi hâli. Son derste sınıfta bir garip hava vardı: kimse şakalaşmadı, kimse acele etmedi. Ben açık söyleyeyim: Hocanın anlatımını o kadar sevdim ki, “artık ders yok” denince içime oturdu. Keşke devamı olsaydı; çünkü insan tam anladığını sanarken bir cümle daha geliyor, başka bir kapı açılıyor.

Özlem
Sünnet–edep–adab kısmı başta “meslek dışı” gibi görünüyordu; ama sonra mesleğin içine girdi: üslup, dil, niyet, ölçü… Hepsi işi etkiliyor. Son derste bazı arkadaşların gözleri doldu; ben de “bu kadarını beklemiyordum” dedim. Ders bitince bir şey kapanmıyor; insanın içi “yine gelsin” diye bekliyor. Çünkü bu anlatım sadece bilgi vermiyor, insanı kendine getiriyor.

Ali
Bazı derslerde sınıftan çıkınca hemen konuşmak istemedim; çünkü insana düşünme payı bırakıyor. Son ders bitince, “tamamdır” diye kalkamadım; defterimi kapatamadım. Açıkça söyleyeyim: Biz hocanın dersini sevdik, alıştık; sonra bir anda “bitti” dendi. Keşke bir dönem daha olsaydı. Hatta keşke mezun olunca da arada gelip dinleyebilsek; çünkü bu dersin kıymeti, zaman geçtikçe daha çok anlaşılıyor.

Zeynep
Ben bu derslere başta “not için” girdim. Sonra not, işin en küçük tarafı kaldı. Son derste, hocanın “bugünlük bu kadar” demesiyle sınıfta bir sessizlik oldu; sanki herkes aynı şeyi düşündü ama kimse dillendirmedi. Ben dillendireyim: Maalesef bize artık dersi yokmuş; keşke olsaydı. Çünkü insan bazı dersleri bitirince rahatlar; bu ders bitince insanın içi biraz sızlıyor—hem teşekkür etmek istiyorsun, hem de “devam etseydi” diyorsun.

🏛️ Genişletilmiş ve Derinleştirilmiş Mimari-Tefekkür Kavramları

🌊🏛️🌎 1: Metodolojik ve Manevi Kavramlar (Zemin ve Şuur)

Bu bölüm, mimarın cetveli eline almadan önce kalbine yerleştirmesi gereken "nazar" (bakış açısı) ile ilgilidir.

- **Zülcenaheyn (Çift Kanatlılık):** Sadece teknik bilgi (maddi kanat) veya sadece manevi hissiyat (manevi kanat) ile mimarlık yapılamayacağı gerçeği. Medresetüzzehra modelinde fen bilimleri ile din ilimlerinin "meczolması" (birleşmesi) gibi; mimarın bir yandan statik hesap yaparken, diğer yandan o yapının mizan ve adalet içindeki yerini tefekkür etmesidir.
- **Emanet-i Kübra ve Halifelik:** İnsanın yeryüzündeki "imar" vazifesinin hukuki ve ahlaki dayanağı. Mimar, yeryüzünün sahibi değil, "Halife-i Arz" sıfatıyla bir emanetçidir. Tasarladığı her metrekarede, asıl mülk sahibinin rızasını ve yaratılış nizamını gözetmekle mükelleftir.
- **Mülk Lillah (Mülkiyet Hakikati):** "Mülk Allah'ındır" düsturunun mimari izdüşümü. Bu kavram, mimarı "firavunane" bir sahiplenme ve kibirden kurtarır. Yapı, mimarın egosunun değil, Sâni-i Zülcelal'in sanatının bir aynasıdır.
- **Esma-i Hüsna'nın Mimari Tecellisi:**
    - **Sâni (Sanatkar):** Yapıdaki her türlü ince sanat ve tasarım.
    - **Müzeyyin (Süsleyen):** Estetik, tezyinat ve güzellik.
    - **Adl (Adalet):** Geometrik ölçü, denge ve statik nizam.
    - **Kayyûm (Ayakta Tutan/Kıvam Veren):** Yapının ayakta durması, bekası ve dayanıklılığı.

🌊🏛️🌎 2: Dört Temel Esas ve Ubudiyet (Kur'anî İnşa Metodu)

Kur'an-ı Kerim'in dayandığı temel rükünlerin mimarlık ilmindeki izdüşümleridir. Bu dört sütun, ancak **Ubudiyet** (kulluk) bilinciyle ayakta tutulabilir:

- **Tevhid (Mimari Vahdet):** Şehrin ve yapının parçalanmış, birbirine yabancı kütlelerden değil; birbirini tamamlayan, tek bir yaratıcının sanatını haykıran bütüncül bir nizam (vahdet) içinde olmasıdır. Tasarımda karmaşadan kaçınıp "Bir" olanın birliğini yansıtan bir sadelik ve uyumdur.

- **Risalet/Nübüvvet (Nebevi Ölçü):** İnşa faaliyetlerinde "Sünnet-i Seniyye"nin rehber alınmasıdır. İnsanın fıtratına, edebine ve ihtiyaçlarına en uygun olan ölçü ve adabın, peygamberi bir vizyonla mekana taşınmasıdır.
- **Haşir (Ebedi Mesuliyet):** Mimarın attığı her çizginin, harcadığı her kuruşun ve kullandığı her malzemenin ebedi bir karşılığı olduğu bilincidir. Yapının sadece bu dünyaya değil, ahiret yurduna da bir hazırlık veya şahit olarak görülmesidir.
- **Adalet (Hakkaniyetli Tasarım):** Tasarımın; çevrenin, komşunun, tabiatın ve gelecek nesillerin hakkını korumasıdır. Güneşi kesilmeyen bir komşu, nefesi daraltılmayan bir şehir ve fıtratı bozulmayan bir toprak ancak adaletle mümkündür.
- **Ubudiyet (Kulluk Şuurunun Kuşatıcılığı):** Mimari işlerin, hayatın diğer tüm alanları gibi bu dört sütun üzerinde yükselen bir "ibadet" olarak görülmesidir. Mimarlık, bir egonun tatmini değil, "Sübhanallah" diyerek taşa ruh üfleme, maddeyi manaya hadim etme sanatıdır.

🌊🏛️🌎3: Medeniyet ve Şehir Tasavvuru

- **Kur’an Medeniyeti vs. Batı Medeniyeti (Mimari Kıyas):** Batı medeniyetinin "kuvvet, menfaat ve rekabet" üzerine kurulu, göze hitap eden (vizüel) ve doğaya hükmeden mimari anlayışına karşı; Kur’an medeniyetinin "hak, fazilet ve yardımlaşma" üzerine kurulu, ruha hitap eden ve doğayla barışık (fıtri) mimari duruşudur.
- **Erdemli Şehir (El-Medinetü'l-Fazıla):** Sadece binaların değil, ahlakın ve hukukun da inşa edildiği şehir. İnsanların birbirine "hukuk-u ibad" (kul hakkı) ile bağlandığı, caminin merkezde olduğu, her sokağın bir terbiye mekanı (edebgah) vasfı taşıdığı kentsel idealdir.
- **Temeddün (Dine Dayalı Şehirleşme):** Şehirleşmenin sadece teknik bir kalkınma değil, bir "din" (borç, kanun, inanç) etrafında toplanarak insanlaşma süreci olması. "Medine" kelimesinin kökenindeki nizamın mimariye yansıması.

🌊🏛️🌎4: Temel Felsefi Kavramlar (Ezel-Ebed Aksı)

- **Emanet-i Kübra ve Halifelik:** Yeryüzünün imar ve inşa sorumluluğunun insana verilmesi; mimarın tasarruf ettiği mekanı asıl sahibinin mülkü olarak görüp, ona zarar vermeden güzelleştirme yükümlülüğüdür.
- **Ezel-Ebed Zaviyesi:** Zamana ve mekana sığmayan bir bakış açısı; bir yapıyı sadece bugünün ihtiyaçlarına göre değil, geçmişin mirası (ezel) ve geleceğin/ahiretin hesabı (ebed) arasındaki bir köprü olarak görmektir.

- Mülk Kimindir? (Mülkiyet Şuuru): Mimari tasarımın ilk sorusu; yeryüzünde mutlak mülk sahibinin Allah olduğu bilinciyle hareket ederek, haddini aşan ve tabiatı tahrip eden yapılardan kaçınma ilkesidir.

🌊🏛️🌍 5: 🏙️ Şehir Silüeti ve İlim Merkezi (Yatay ve Dikey Hiyerarşi)

Şehrin mimari kurgusu, bir toplumun neye değer verdiğinin açık bir ilanıdır. Sizin ders notlarınızdaki bu muazzam tespiti şöyle formüle edebiliriz:

- **Yatayda Merkeze İlim ve Tevhidin Konulması:** Şehrin kalbi bir külliye (bilgi ve hikmet merkezi) olmalı; külliyenin tam merkezinde ise cami (Tevhid) yer almalıdır. Bu, sosyal hayatın merkezine "marifetullah"ı (Allah'ı bilmeyi) koymaktır.
- **Dikeyde Silüetin Tevhidle Taçlanması:** Şehir silüetine bakıldığında, egemen olan unsur dünyevi gücü temsil eden kuleler değil; külliyenin ilim fışkıran çatıları ve onların arasından göğe yükselen minare ve kubbeler olmalıdır. Bu, şehrin **"Lâ ilâhe illallah"** zikrini dikey düzlemde (silüette) şehadet parmağı gibi semaya kaldırmasıdır.

🌊🏛️🌍 6: Şehir Merkezi ve Medeniyet Silüeti (Yatayda İlim, Dikeyde Tevhid)

Şehrin fiziksel yapısının, toplumun önceliklerini ve inanç sistemini bir hiyerarşi içinde sunmasıdır:

- **Yatayda Külliye ve İlim Merkezi:** Şehrin kalbi, bir **Külliye** (üniversite kampüsü) olmalıdır. Bu, şehrin merkezine "ilmi" ve "hikmeti" koymaktır. Külliyenin merkezinde ise **Cami** yer almalıdır; yani ilmin merkezinde "Tevhid" bulunmalıdır. Bilgi, ancak Allah'ı bilmekle (marifetullah) kemale erer.
- **Dikeyde Silüet ve Tevhidin İlanı:** Şehrin silüetinde (uzaktan görünüşünde) en yüksek ve egemen olan unsur ticari kuleler veya güç sembolleri değil; Külliye bünyesindeki ilim yuvaları ve onun kalbinde yükselen, gökyüzüne Tevhid'i haykıran **kubbe ve minareler** olmalıdır. Bu silüet, o şehrin mülk sahibinin kim olduğunu ve sakinlerinin neye yöneldiğini gösteren manevi bir kimlik kartıdır.

🌊🏛️🌍 7: Ahlaki ve Duyusal Boyut

- **Edeb / Edep / Adab-ı Nebevi:** Mimarinin ahlaklanması; Peygamber Efendimizin (asm) ahlakıyla ahlaklanarak, komşu haklarını gözeten, israftan kaçınan ve her taşında "Allah'ın ahlakını" yansıtan bir yapı sanatıdır.

- **Duyular ve Kuvveler:** Mimariyi sadece gözle (görsel) değil, tüm insani duyular ve manevi yetilerle algılama; mekanın ruhunu hissetme kabiliyetidir.
- **Sünnet-i Seniyye ve Mimari:** Gündelik hayatın en ince ayrıntılarına kadar yerleşmiş olan nebevi metodun, ev ve şehir hayatındaki yansıması; insanın fıtratına en uygun olan tasarım rehberidir.

🌊🏛️🌎 8: Mekân ve Sosyal Hayat Kavramları (Şehir ve Hafıza)

Bu bölüm, soyut hakikatlerin taş ve toprakla buluştuğu, toplumsal hayatın şekillendiği alanı kapsar.

- **Ziyade / Muhavvata (Kayıp Mukaddes Boşluk):** Caminin dış avlusu. Sosyal hayatın maneviyatla en çok temas ettiği "geçiş alanı". Eserde, bu alanların apartmanlar ve ticari yapılarla işgal edilmesi, toplumun camiden (maneviyattan) fiziksel ve ruhi kopuşunun sembolü olarak işlenir.
- **Medine ve Temeddün (Din ile Şehirleşmek):** Medeniyet kelimesinin kökü olan "Medine" ve "Din" ilişkisi. Şehrin sadece binalar yığını değil, ortak bir inanç ve hukuk etrafında toplanmış insanların "insaniyetini" kemale erdirdiği mekan olması.
- **Nişan Taşları (Hafıza Şahitleri):** Okmeydanı'ndaki menzil taşları üzerinden "mekan hafızası". Bu taşlar sadece birer anıt değil; bir medeniyetin spora, sanata ve tarihe attığı imzalardır. Binalar arasına sıkıştırılmaları, medeniyetimizin "boğulma" emaresidir.
- **İçtimai Ruh ve Mimari Form:** Toplumun manevi değerleri zayıfladığında binaların "soğuk, köşeli ve egoist" (rezidans/AVM) formlara bürünmesi. Tersine, insanın iç dünyasındaki huzurun, Osmanlı mahallesindeki "yumuşak, kavisli ve tevazu sahibi" evlerde hayat bulması.
- **Edeb-i Mimari (Yapı Ahlakı):** Bir binanın komşusunun rüzgarını, güneşini ve mahremiyetini çalmaması. "Görüntü kirliliği" kavramının ötesinde, çevreyi taciz eden her türlü tasarımın bir "edepsizlik" olarak tanımlanması.
- **İkaz-ı İlahi (Deprem):** Depremi sadece levha hareketleriyle açıklayan seküler bakışa karşı; onu mimari kusurların, ahlaki zaafiyetlerin ve fıtrattan kopuşun bir "ikazı" ve "belası" olarak okuma biçimi.
- **Erdemli Şehir (El-Medinetü'l-Fazıla):** İnsanların birbirine sadece maddi menfaatle değil, "hukuk-u ibad" (kul hakkı) ve "muhabbet" ile bağlandığı, mimarinin bu bağı kolaylaştırdığı şehir ideali.
- **Meydan Kültürü (Osmanlı-Sportif ve Sosyal):** Bir kentin sadece binalardan değil, nefes alan boşluklardan ve ortak amaçlı (okçuluk gibi sportif veya dini) toplanma alanlarından oluşmasıdır.

- **İçtimai Hayat:** Toplumsal yaşam. Mimarinin zamanla insanı, insanın da mimariyi nasıl dönüştürdüğünü anlatan geniş etkileşim alanı.

🌊🏛️🌍9: Mesken ve Sosyal Ahlak

- **Edeb-i Mesken (Konut Ahlakı):** Evin sadece bir "barınak" değil, bir "mahremiyet kalesi" olması. Komşunun rüzgarını kesmeyen, sokağın hukukuna tecavüz etmeyen, dışarıdan mütevazı ama içeriden geniş (kalp genişliği gibi) bir hane tasarımıdır.
- **Tezyinat ve Esma Tecellisi:** Mimarideki süslemenin (tezyinat) bir "gösteriş" değil, Allah'ın **Müzeyyin** ve **Sâni** isimlerine bir ayinedarlık (aynalık) olması. Geometrik motiflerin, kainattaki sonsuz nizamı ve Tevhid'i sembolize etmesi.
- **Fıtrat-ı Eşya (Malzeme Ahlakı):** Taşın, ahşabın ve toprağın fıtratına uygun kullanılması. Suni ve fıtrata aykırı malzemelerle insanın ruhunu boğmak yerine; nefes alan, zamanla güzelleşen ve toprakla barışan malzemelerle "fıtri bir inşa" gerçekleştirmek.

🌊🏛️🌍10: 🌊 🏛️ 🌍 Üçlü Arınma Süzgeci (Mekândan Ruha, Tasarımdan Hakikate)

Bu kavram, kadim Osmanlı mimarisindeki "kademeli mekân geçişlerini" mimarın tasarım süzgeciyle birleştirir. Bir yapının veya şehre dair bir fikrin, "ham" halinden "kâmil" (olgun) haline gelme yolculuğudur:

1. Birinci Süzgeç: Dış Avlu (Dünyevi Gürültüden Arınma)

- **Mekânsal Karşılığı:** Kulun sokaktaki keşmekeşten, çarşı pazarın meşgalesinden sıyrılıp caminin dış avlusuna (ziyade/muhavvata) adım atmasıdır. Burada ruh, dış dünyanın karmaşasından bir nebze temizlenir.
- **Mimarın Süzgeci:** Tasarımcının piyasa kaygılarından, popüler trendlerin gürültüsünden, "ben" merkezli gösteriş arzusundan ve teknik hırslardan sıyrılma aşamasıdır. Sokrates'in süzgeciyle bakarsak; bu tasarım **"Gerçek"** (hakiki bir ihtiyaca ve fıtrata dayalı) midir? Mimar, zihnini "piyasa tozlarından" arındırarak tasarımın özüne odaklanır.

2. İkinci Süzgeç: Şadırvanlı Avlu / Revaklar (Niyet ve Abdestle Tazelenme)

- **Mekânsal Karşılığı:** Dış avludan bir adım daha içeri, revaklı avluya geçiştir. Burada su ile buluşulur, abdest tazelenir. "Abdest üstüne abdest nurdur" sırrınca, zihin daha da berraklaşır; kalp, huzura bir adım daha yaklaşır.
- **Mimarın Süzgeci:** Tasarım fikrinin "niyet" süzgecinden geçmesidir. Mimarın "abdesti", niyetinin halisliğidir. Sokrates'in süzgeciyle; bu tasarım **"İyi"** (ahlaki, estetik ve çevreye

saygılı) midir? Burada tasarımın ruhu, Sünnet-i Seniyye ve edep ölçüleriyle yıkanır. Mimari proje, sadece bir "çizim" olmaktan çıkıp bir "niyet-i salihe" (iyi niyet) halini alır.

3. Üçüncü Süzgeç: Harim (Huzur-u İlahi ve Tam Teslimiyet)

- **Mekânsal Karşılığı:** Artık kul, kafası, ruhu ve kalbiyle Rabbine durmaya hazırdır. Harime (ana mekân) girdiğinde dünya tamamen dışarıda kalmış, sadece "O" (cc) kalmıştır.
- **Mimarın Süzgeci:** Tasarımın artık "Ubudiyet" (kulluk) seviyesine ulaştığı, Sâni-i Zülcelal'in sanatına ayna olmaya hazır hale geldiği son aşamadır. Sokrates'in süzgeciyle; bu tasarım **"Faydalı"** (ebediye bakan bir hizmeti var mı?) mıdır? Bu süzgeçten geçen bir yapı, taştan bir yığın değil, içinde "Sübhanallah" zikrinin yankılandığı, her bir köşesiyle Tevhid'i haykıran bir "ruh meskeni"dir.

🌊🏛️🌍 11: Vakıf Ruhu Koruma ve Restorasyon Felsefesi

- **Vakıf Ruhu (Emanet Mülkiyet):** Bir yapının sadece bugüne değil, ebediyete vakfedilmesi. Mimarın bir restorasyon projesine bakarken, o taşın üzerindeki "vakıf bedduası veya duası" hassasiyetiyle hareket etmesi; yapıyı asıl sahibine (kamuya ve Allah'a) ait bir emanet olarak görmesidir.
- **Taşın Hafızası (Hüve'l-Bakî):** Restorasyonun sadece fiziksel bir onarım değil, taşın dilini çözme ve tarihsel hafızayı ihya etme süreci olması. Maddenin gelip geçiciliği içinde, mananın "Bâkî" olanın sanatına nasıl işaret ettiğini koruma çabasıdır.
- **İhya (Yeniden Diriltme):** Harap olmuş bir kültür varlığını ayağa kaldırırken, ona sadece eski şeklini vermek değil, o yapının temsil ettiği "manevi iklimi" de günümüze taşımaktır.
- **Koruma ve Restorasyon:** Bir yapıyı sadece fiziksel olarak tamir etmek değil, o yapının temsil ettiği "manevi ruhu" ve "tarihi hafızayı" geleceğe taşıma, yani bir nevi "ihya" faaliyetidir.
- **Restorasyon Uzmanlığı:** Taşın dilinden anlamak, çatlayan bir duvarın ardındaki "vaktin yorgunluğunu" teşhis etmek ve ona "şefkatle" dokunmaktır.

🌊🏛️🌍 12: Kriz, Mimari ve Edeb İlişkisi

- **Mimari Belâ ve Edeb İlişkisi:** Deprem gibi musibetlerin, sadece mühendislik hatası değil, aynı zamanda mülkiyet hırsı, israf ve doğaya karşı yapılan "edepsizliklerin" bir sonucu olarak okunması. Güvenli yapının ancak "ahlaklı bir imar" ile mümkün olacağı hakikatidir.

- **Belâ ve Mimari (Deprem):** Maddi bir doğal afet olmanın ötesinde, insanın fıtri ayarlardan kopuşuna karşı bir uyarı; yanlış inşa edilen binaların ve ahlaktan kopuk mimarinin faturasının "musibet" olarak ödenmesidir.

BAŞA DÖN

Kaynaklar-Seçilmiş Bibliyografya BAŞA DÖN

1. Kur’an-ı Kerim.
2. Muhtelif Kur’an Mealleri.
3. Ahmet Tekin Kur’an-ı Kerim Meali.
4. İbrahim Canan, Hz. Peygamberin Sünnetinde Terbiye, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980,
5. Erzurumlu İbrahim Hakkı, Marifetname (el yazması), Erzurum, 1806.
6. Erzurumlu İbrahim Hakkı Hz., Marifetname, Kit-San Matbaacılık ve Neşriyat, İstanbul, 1984.
7. Kur’an-ı Kerim ve Yüce Meali.
8. Muhyiddin Arabi hz., el-Futûhâtu'l-Mekkiye.
9. Acluni, Keşfü'l-Hafa. (hadis)
10. Bediüzzaman Said Nursi, Sözler.
11. Bediüzzaman Said Nursi, Şuâ‘lar.
12. Bediüzzaman Said Nursi, Mesnevi-i Nuriye.
13. Bediüzzaman Said Nursi, Asa-yı Musa.
14. Bediüzzaman Said Nursi, Mektubat.
15. Bediüzzaman Said Nursi, Lemalar.
16. Bediüzzaman Said Nursi, İşarat-ül İ'caz.
17. Bediüzzaman Said Nursi, Latif Nükteler.
18. Yeni Asya gazetesi
19. https://www.yeniasya.com.tr/
20. https://www.nurdersi.com/
21. Auguste Comte, Catechisme Posisitve, Famille et Habitation.
22. https://www.archdaily.com/
23. http://www.yapi.com.tr/
24. İbn Manzur, Lisânu’l-Arap, III. baskı, Beyrut 1994.
25. Rağıb İsfahanî, Müfredât-u Elfâzı’l-Kur’ân.
26. Firuzabadî, Kamus Tercemesi, İstanbul
27. Bedri Gencer, “Medine Nostaljisinden Medeniyet Ütopyasına Sezai Karakoç”, Mütefekkir Şair Sezai Karakoç Kitabı, İstanbul, Kasım-2023.
28. TDV İslam Ansiklopedisi, “medine” maddesi, C. 28, s. 305.
29. İskilipli Muhammed Atıf, Medeniyet-i Şer‘iye ve Terakkiyat-ı Diniye (İstanbul: Matbaa-i Ahmed Kamil, 1329.
30. Sultan Abdulhamid zamanında yaşamış Hasan Husnu Toyrani’nin (1850-1897) Hulasa-i Medeniyet-i İslamiyye (1304: 6) adlı risalesi.
31. Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi ve Şerhi.
32. Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur’an Dili (Kur’an Tefsiri)
33. Ömer Faruk Uysal, Beşeri Yaşama Devirleri: Muhtasar Dünya Tarihi, Köprü dergisi, Sayı: 91/Kış-2000.
34. Bediüzzaman Said Nursi, Sünuhat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 1993
35. Turgut Cansever, Kubbeyi Yere Koymamak, İz Yayıncılık, İstanbul, 2002.
36. Hakim, Müstedrek, M.Mesabih.
37. Ahmed b. Hanbel, el-Müsned.
38. Feyzü’l Kadir.

39. Müslim, Sahih-i Müslim.
40. İsmail Buhari, Sahih-i Buhari
41. Tirmizi. (hadis külliyatı).
42. Nesai Hadis Külliyatı.
43. Hakim, Müstedrek (Hadis Külliyatı).
44. Sefârînî, Gızâu'l-Elbâb li-Şerhi Manzûmeti'l-Âdâb, 2, Mısır, 1325 (Hadis Külliyatı).
45. Gürânî, Şemsü'd-din Ahmet, Kevseru'l-Cârî ilâ Riyâdı'l-Buharî, Yzm. Ayasofya, Nu: 686, 261/b.
46. İbnu Hamza el-Hüseynî, el-Beyân Ve't-Tâ'rif fî Esbâbı Vürûdı'l-Hadîsi'ş-Şerîf, Haleb, 1329.
47. İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları.
48. M. Edip Gökbakan, İslam'ın Çevre, Şehircilik ve Belediyecilik Modeli, Elazığ, 1995.
49. Kenzul Ummal (hadis)
50. http://www.lugatim.com/
51. Suyûtî, El-Havi Lil Feteva.
52. Fârâbî, el-Medînetü'l-Fâdıla.
53. Fârâbî, el-Medînetü'l-Fâzıla, Çev: Nafiz Danışman, 1990, MEB Yayınları.
54. Bediüzzaman Said Nursi, Barla Lahikası.
55. Mustafa Armağan, Şehir Asla Unutmaz, İstanbul, 1996
56. Ahmet Aydoğan (Önsöz ve yayına hazırlayan), Şehir ve Cemiyet, İz Yayıncılık, İstanbul, 2005.
57. İbn-i Kuteybe, Uyunu'l Ahbar.
58. Ayten Altıntaş, Osmanlı Tıbbında Sağlıklı Yaşam Kuralları, Milenyum Yayınları, İstanbul, Şubat-2017.
59. Prof. Dr. Hakkı Acun ile yapılan mülakatlar.
60. Yılmaz Öztuna, Büyük Türkiye Tarihi.
61. M. Akdağ, Türkiye'nin İktisadî ve İçtimaî Tarihi, II. C. (1453-1599), İstanbul, 1974.
62. Hakkı Acun, Manisa'da Türk Devri Yapıları, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.
63. Tosun, Y., 17-19.y.y.da Batı Anadolu'da Osmanlı Türk Şehir Dokuları, Basılmamış Doktora Tezi, İzmir (1983).
64. Aydın Yakup Kesici, Koruma İmar Planı Güncel Sorunları, Araştırılması ve Bir Çözüm Önerisi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ocak 1990.
65. Osman Nuri Ergin, Türkiye'de Şehirciliğin Tarihi İnkişafı, İstanbul, 1936.
66. Gülzar Haydar (Çeviren:Gürkan Sekmen), Şehirlerin Ruhu, İnsan Yayınları, İstanbul, 1991.
67. Bediüzzaman Said Nursi, Mucizat-ı Kur'aniye Risalesi.
68. https://www.haber7.com/
69. https://tr.wiktionary.org/
70. Mutbul Kayılı,"Mimar Sinan'ın Camilerindeki Akustik Verilerin Değerlendirilmesi", Mimarbaşı Koca Sinan Yaşadığı Çağ ve Eserleri 1, İstanbul, 1988, s. 548-549.
71. https://www.yeniasya.com.tr/
72. Ortaylı, İ., Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek, Timaş Yayınları, İstanbul 2006.
73. Fransız gezgin A. Brayer'in "Neuf annees â Constantinople" isimli eseri.
74. Metin Sözen, Anadolu'da Ev ve İnsan, Emlak Bankası Yayınları, İstanbul, Ocak 1996.
75. https://dekortv.wordpress.com/2011/08/26/dunya'nin-depreme-en-dayanikli-yapisi-osmanli-karkas-evleri-ahsap-evler/
76. Y.Mimar Çelik Erengezgin "Gökdelen Sendromu", Mimarlık dergisi, S. 353 (Mayıs-Haziran) 2010.

77. http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=367&RecID=2394
78. Vahit Okumuş, Yığma Yapılar ve Kubbeler Statiği, İstanbul, Ocak 2012.
79. Risale-i Nur Okuma Programı (Android Mobil Uygulama) v.8.6.3.7.
80. Hayrat Kur'an (Android Mobil Uygulama), Hayrat Neşriyat.
81. Hayrat Kitaplık (Android Mobil Uygulama), Hayrat Neşriyat.
82. https://www.kuranmeali.com/
83. https://sozluk.gov.tr/
84. https://yaklasansaat.com/
85. Hamer, Dean (2005). *The God Gene: How Faith Is Hardwired Into Our Genes*. Anchor Books. ISBN 0-385-72031-9
86. Bediüzzaman Said Nursi, Emirdağ-2 Lahikası.
87. Bediüzzaman Said Nursi, Tarihçe-i Hayat.
88. https://www.arkitera.com/
89. Sercan Yıldırım, Kuruluşundan XVIII. Yüzyıla Kadar Rumeli-Edirne Kent Kurgusu ve Yapı Grupları (Manzume, İmaret, Külliye) İlişkisinin Çağdaş Kent ve Mimarlık İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi, basılmamış doktora tezi, G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, 1991.
90. Nazif Öztürk, Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi, TDV Yayınları, Ankara 1995.

BAŞA DÖN

Görsel Listesi BAŞA DÖN

Görsel-001_A — Din-bilim sentezi çalışmasıyla büyük ödül alan Prof. Michael Heller
Görsel-001 — Din-bilim sentezine büyük ödül başlıklı haber. (Yeni Asya gazetesinin, 17.03.2008 tarihli nüshası.)
Görsel-002 — Ptolemy'nin kâinat modeli
Görsel-003 — Tycho kâinat modeli
Görsel-004 — Yaklaşan Saat grubunun kâinat modeli
Görsel-005 — Marifetname kâinat modeli-1
Görsel-006 — Marifetname kainat modeli-1
Görsel-007 — Marifetname kâinat modeli-2
Görsel-008 — Marifetname kâinat modeli-2
Görsel-009 — Nurdersi kâinat modeli-1
Görsel-010 — Nurdersi kâinat modeli-2
Görsel-011 — Nurdersi kâinat modeli-3 fizik ve metafizik alemlerin idrak edilmeye çalışılarak bir çizimde gösterilmesi hedeflenmiştir.
Görsel-012 — İstanbul tarihi yarımadanın görünüşü
Görsel-012 — İstanbul tarihi yarımadanın görünüşü adlı görsel.)
Görsel-013 — İtalya-Roma (Vatikan) San Pietro Kilisesi ve önündeki meydan
Görsel-014 — İtalya-Roma (Vatikan) San Pietro Kilisesi ve önündeki meydan-2
Görsel-015 — İstanbul Süleymaniye Külliyesi havadan görünüş
Görsel-016 — İstanbul Süleymaniye Külliyesi denizden bir silüet
Görsel-017 — İstanbul, Yıl 1959, nüfus 1.450.000, araç sayısı 153.000, Kabataş'tan Tophane'ye gidiş yönü
Görsel-018 — 17. Yüzyılda Edirne Kent Merkezinin Gelişimi
Görsel-019 — Edirne, Merkez haritadan bir bölümü (harita.yandex.com.tr, erişim tarihi:
Görsel-020 — İstanbul, Taksim, Harita. (harita.yandex.com.tr-erişim tarihi: 10.05.2014)
Görsel-021 — Ankara-Çankaya, Kızılay Harita (harita.yandex.com.tr-erişim tarihi: 10.10.2019)
Görsel-022 — Ankara, Kızılay semtine adını veren Kızılay Binası ve oldukça geniş olan bahçesi
Görsel-023 — Ankara, Kızılay semtine adını veren Kızılay Binasının bahçesi biraz daraltılmış, etrafındaki yapılar yükselmiş.
Görsel-024 — Ankara, Eski Kızılay Binası. Bina kendini korurken bahçenin bir kısmının kavşağa dahil edilerek küçüldüğünü müşahede ediyoruz.
Görsel-025 — Ankara, Kızılay Eski Binası, bahçe daraltılmış.
Görsel-027 — Ankara, Kızılay Eski Binası artık bir arsa.
Görsel-028 — Ankara-Kızılay, Kızılay
Görsel-029 — Ankara-Kızılay, başkentin ilk gökdeleni (Emek İşhanı)
Görsel-030 — Ankara-Kızılay, Kızılay AVM'nin gece görünüşü
Görsel-031 — Ankara-Kızılay, Kızılay AVM ve Gökdeleni birlikte görüyoruz
Görsel-032 — Ankara, Kızılay semtinin havadan görünüşü
Görsel-033 — Edirne, umumi görünüm 19. yüzyıl, (Kaynak: Anonim)
Görsel-034 — İstanbul, tarihi yarımadayı resmetmiş bir gravür
Görsel-035 — İstanbul, Tarihi Yarımada, Sultanahmet Camii ve Ayasofya Camii
Görsel-036 — İstanbul, Sultanahmet Camiinin silüetinin delinmeye başladığı safha.
Görsel-037 — İstanbul tarihi yarımadanın silüetinin Zeytinburnu semtinde 16/9 olarak bilinen kulelerle delinmesinin nihayete erme safhası. (mustafacanbaz.com, Erişim tarihi: 14.04.2012)
Görsel-038 — Tarihi Yarımada Silüetinin delinmesinin karikatürize edilmiş hali.
Görsel-039 — Malezya, Kuleler arasında yeraltı camii.

Görsel-040 — İstanbul-Boğazdan Görünüm.
Görsel-041 — İstanbul-Sirkeci'den Beyoğlu/Taksim'e Bakış
Görsel-042 — Avusturya, Viyana, genel görünüm.
Görsel-043 — Avusturya, Viyana Merkezi Kilise ve Viyana'nın umumi görünümü.
Görsel-044 — Edirne, Selimiye Külliyesi (Üniversite Kampüsü), Vaziyet Planı.
Görsel-045 — İstanbul, Süleymaniye Külliyesi (Üniversite Kampüsü) Vaziyet Planı
Görsel-046 — Ankara Üniversitesi, Cebeci Kampüsü.
Görsel-047 — Ankara Üniversitesi, Beşevler Kampüsü.
Görsel-048 — Ankara Üniversitesi, Dışkapı (Yıldırım Bayezid) Kampüsü (Ziraat Fakültesi vd.)
Görsel-049 — İstanbul, Şehzadebaşı semti, Şehzade Camii, Havadan Görünümü (maps.google.com, erişim tarihi: 18.03.2019)
Görsel-050 — Birleşik Krallık-Londra, Tate Modern Ek Binası. (http://v3.arkitera.com/h15797 direnislere-ragmen-tate-modern-ek-binasi-yapimi-devam-ediyor.html , (erişim tarihi: 12.05.2014)
Görsel-051 — Avusturya-Viyana Ekonomi Üniversitesi
Görsel-052 — Naomi Campbell House (evi)
Görsel-053 — Azerbaycan-Bakü, Haydar Aliyev Kültür Merkezi
Görsel-054 — Azerbaycan-Bakü, Haydar Aliyev Kültür Merkezi
Görsel-055 — Changsha Meixihu Uluslararası Kültür ve Sanat Merkezi
Görsel-056 — Mimar Zaha Hadid
Görsel-057 — Selimiye Camii, Kesit (Üzerinde bazı nispetler ve hendesî şekiller denenmiştir.)
Görsel-058 — Süleymaniye Camiinin altın spirale göre sadece 0,005'lik bir sapma ile altın oranı tutturduğu görülmektedir.
Görsel-059 — Süleymaniye Camii, Uzunlamasına Kesit
Görsel-060 — Konsol Ev
Görsel-061 — Günümüz yüksek binalarından
Görsel-062 — Günümüz yüksek binalarından
Görsel-063 — Günümüzde yapılan yüksek binalardan bazıları
Görsel-064 — Günümüz yüksek binalarından
Görsel-065 — İstanbul, Süleymaniye Külliyesi (Üniversite Kampüsü) Boyuna Kesit
Görsel-066 — İstanbul, Süleymaniye Külliyesi Havadan Görünüş (maket)
Görsel-067 — Süleymaniye Külliyesi Havadan Görünüşü
Görsel-068 — İstanbul, Fatih Külliyesi, Havadan Görünüş
Görsel-069 — İstanbul, Fatih Külliyesi, Havadan Görünüş-Yakın Plan
Görsel-070 — İstanbul-Ataşehir, Mimar Sinan Camii ve etrafındaki yüksek kuleler. (2012)
Görsel-071 — Şehrin kimliğinin değiştiğini, hakimiyetin Allah'ı adresleyen cami ve minarelerden vahşi kapitalizmin eline teslim edildiğini gösteren kuleler.
Görsel-072 — Tarihi yarımadanın silüetinin delinmesi hususunda Yeni Asya gazetesi karikatüristi
Görsel-073 — Ankara, Kızılay Semti ve kavşak, 2000'li yıllar.
Görsel-074 — Edirne, Bezzazistan-Bezistan-Bedesten
Görsel-075 — Edirne, Merkez, Selimiye Arastası, Batı Giriş Kapısı
Görsel-076 — Selimiye Arastası iç mekân görünüşü.
Görsel-077 — Edirne, Merkez, Ali Paşa Çarşısı, Planı ve Kesitleri.
Görsel-077-b — Edirne, Merkez, Ali Paşa Çarşısı, içinden görünüm
Görsel-078 — İstanbul, Kapalıçarşı, dünyanın ilk alışveriş merkezidir (AVM)
Görsel-079 — İstanbul, Kapalıçarşı, dünyanın ilk AVM'si
Görsel-080 — İstanbul, Kapalıçarşı, dünyanın ilk AVM'sidir.

Görsel-081 — İstanbul, Kapalıçarşı
Görsel-082 — Edirne-Merkez, Bedesten (Bezzazistan, Bezistan)
Görsel-083 — Edirne-Merkez, Selimiye Arastası
Görsel-084 — Edirne, Merkez, Ali Paşa Çarşısı
Görsel-085 — İstanbul'da ilk Bon Marché (Fransızca "ucuz" anlamına gelmektedir) Kırım Savaşından (1853-1856) sonra açıldı.
Görsel-086 — Bon Marché, Au Lion Dor, Mir et Cottereau vd. mağazaların hepsini İstanbullular Bon Marché olarak adlandırdılar
Görsel-087 — Le Bon Marché Rive Gauche dünyadaki ilk büyük mağazaydı. Aristide Boucicaut ve eşi Marguerite'nin teşvikiyle 1852'de Paris'te açıldı. Her ikisi de "tüm duyuları heyecanlandıracak yeni bir mağaza türü"nden yanaydı.
Görsel-088 — Meydan, Prag, Çek Cumhuriyeti
Görsel-089 — Meydan, Roma, İtalya
Görsel-090 — Sultanahmet Meydanı / At Meydanı, Sultanahmet Camii ile birlikte görünümü.
Görsel-091 — Sultanahmet Meydanı / At Meydanı, bir diğer görünüm.
Görsel-092 — Ok Meydanı, Osmanlı dönemi
Görsel-093 — Ok Meydanı, 1970-1980'ler, mahalleler meydana gelmiş.
Görsel-094 — Ok Meydanı, 1970-1980'ler, mahalleler meydana gelmiş.
Görsel-095 — Ok Meydana, 1970-1980'ler
Görsel-096 — Ok Meydana, 1970-1980'ler
Görsel-097 — _ Ok Meydanı, eski (1930-40)
Görsel-098 — Ok Meydanı, eski (1930-40)
Görsel-099 — Ok Meydanı, eski (1930-40) [üst] ve günümüz-(2000'ler) [alt]
Görsel-100 — Ok Meydanı, günümüz (2000'ler)
Görsel-101 — Ok Meydanı, günümüz (2000'ler)
Görsel-102 — Ok Meydanı, eski (1930-40)
Görsel-103 — Ok Meydanı, eski (1930-40)
Görsel-104 — Süleymaniye Camii ve Dış Avlu/Ziyade/Muhavvata - Osmanlı Dönemi, gravür yahut resim.
Görsel-105 — Süleymaniye Camii, Dış Avlu/Ziyade/Muhavvata - Günümüz, fotoğraf.
Görsel-106 — Bayezid Camii, Son Cemaat Avlusu
Görsel-107 — Bayezid Camii, Son Cemaat Avlusu
Görsel-108 — İstanbul, Beyoğlu, Taksim Meydanı
Görsel-109 — Ankara, Çankaya, Kızılay Kavşağı
Görsel-110 — Edirne, Eski Cami, Dış Cephesi.
Görsel-111 — Edirne, Eski Cami, İç Görünüm
Görsel-112 — Edirne, Eski Cami, İç Görünüm
Görsel-113 — Edirne, Eski Cami, İç Görünüm
Görsel-114 — İstanbul, Edirnekapı, Mihrimah Sultan Camii, İç Görünüm
Görsel-115 — İstanbul, Edirnekapı, Mihrimah Sultan Camii, İç Görünüm
Görsel-116 — İstanbul, Edirnekapı, Mihrimah Sultan Camii, Dış Cephe
Görsel-117 — İstanbul, Edirnekapı, Mihrimah Sultan Camii, İç Görünüm
Görsel-118 — Edirne, Eski Camii, iç görünüşü.
Görsel-119 — Edirne, Selimiye Camii, foto: Enver Şengül
Görsel-120 — Edirne, Eski Camii, İç Görünüşü
Görsel-121 — Edirne, Eski Camii, İç Görünüşü
Görsel-122 — Edirne-Merkez Selimiye Camii, iç mekân. 2012. Taş ve mermer kullanılmıştır.
Görsel-123 — Edirne-Merkez Selimiye Camii, Batı Cephesi. 2012. Taş ve mermer kullanılmıştır.

Görsel-124 — Osmanlı, ahşap karkas inşaat sistemi
Görsel-125 — Edirne-Merkez Kaleiçi, bir Ahşap Ev, 2011.
Görsel-126 — Mardin-Kızıltepe, Şeyh Seyda Camii, betonarme 5 katlı olarak yeniden yapılıyor.
Görsel-127 — Betonarme Karkas bir konut inşaatı
Görsel-128 — Edirne-Merkez Selimiye Camii Batı Cephesi. 2019.
Görsel-129 — Edirne-Merkez Kaleiçi, bir Ahşap Ev, 2011.
Görsel-130 — Ankara, Kocatepe Camii
Görsel-131 — Ankara, Kocatepe Camii
Görsel-132 — Ankara, Maltepe Camii
Görsel-133 — Ankara, Maltepe Camii
Görsel-134 — İşyeri, Konut, Cephe giydirmeleri
Görsel-135 — İşyeri, Konut, Cephe giydirmeleri
Görsel-136 — İşyeri, Konut, Cephe giydirmeleri
Görsel-137 — İşyeri, Konut, Cephe giydirmeleri
Görsel-138 — İşyeri, Konut, Cephe giydirmeleri
Görsel-139 — İşyeri, Konut, Cephe giydirmeleri
Görsel-139 — Eskişehir, Odunpazarı Evleri
Görsel-140 — Trabzon, Akçaabat Evleri
Görsel-141 — Sakarya, Taraklı Evleri
Görsel-142 — İstanbul, Süleymaniye Camii ve Külliyesi
Görsel-143 — Edirne,
Görsel-144 — Edirne, Selimiye Camii ve kırmızı daire ile işaretlenen çörtenleri
Görsel-145 — Isparta-Merkez, Hastane Caddesi
Görsel-146 — Isparta, Merkez
Görsel-147 — Ankara, Altındağ, Ulucanlar
Görsel-148 — Isparta, Merkez
Görsel-149 — Isparta, Merkez, teferruat/detay
Görsel-150 — Ankara, Cebeci, Yeni Ankara
Görsel-151 — Ankara, Cebeci, Yeni
Görsel-152 — Isparta, Merkez
Görsel-153 — Isparta, Merkez
Görsel-154 — Isparta, Merkez
Görsel-155 — Isparta, Merkez
Görsel-156 — Isparta, Merkez, Gülistan Mahallesi
Görsel-157 — Isparta, Merkez, Gülistan Mahallesi
Görsel-158 — Isparta, Merkez, Çayboyu, Vanlı (Kurtuluş) Camii
Görsel-159 — Isparta, Merkez, Karabilal (Camlı) Camii
Görsel-160 — Isparta, Merkez, Valide Camii
Görsel-161 — Isparta, Merkez
Görsel-162 — Isparta, Merkez
Görsel-163 — Isparta, Merkez, Eski Çarşamba Pazarından Belediye istikametine bakış (Hacı İbrahim Parlar Caddesi)
Görsel-164 — Isparta, Merkez
Görsel-165 — Isparta, Merkez
Görsel-166 — Isparta, Merkez
Görsel-167 — Isparta, Merkez, Tabakhane Camii ve Müftülük Sitesi
Görsel-168 — Isparta, Merkez
Görsel-168-b — Isparta, Merkez

Görsel-169 — Salon kesiti
Görsel-170 — Ses dağılımı tetkikleri, etüdleri
Görsel-171 — Akustik ahşap eleman
Görsel-172 — Akustik levhalar
Görsel-173 — Muhtelif akustik levhalar
Görsel-174 — Çeşitli akustik elemanlar
Görsel-175 — Sünger vb. akustik levhala
Görsel-176 — Muhtelif akustik levhalar
Görsel-177 — Levhaların duvara tespiti detayı
Görsel-178 — Konser salonlarında görüntü var, ses yok-2013
Görsel-179 — İstanbul'da baştan konser amacıyla tasarlanmış salon yok-2013
Görsel-180 — Akustik yetersizlik Türkiye'de her yerde-2013
Görsel-181 — Dünyanın akustik olarak kusursuz ilk konser salonu Almanya'da açıldı-2017
Görsel-182 — Onbin akustik panel bir milyon hücre var-2017
Görsel-183 — En iyi akustik, denge ve güzel tasarım yapılmış
Görsel-184 — Selimiye Camii iç görünüş
Görsel-185 — Selimiye Camii, Mihrap
Görsel-186 — Sinan'ın Heykeli
Görsel-187 — Sinan ve Baş Eseri Selimiye
Görsel-188 — Kapı tokmakları (soldaki erkek, sağdaki kadın için)
Görsel-189 — Kapı tokmakları soldaki erkek, sağdaki kadın için)
Görsel-190 — Yâ Fettah yazılı bir kapı tokmağı
Görsel-191 — Nuruosmaniye Camii, kapı tokmağı
Görsel-192 — İstanbul, Cağaloğlu Hamamı girişi
Görsel-193 — İtiniz yazılı levha
Görsel-194 — İtiniz/Push yazılı levha
Görsel-195 — Edirne, Selimiye Külliyesi ve Camii, Hürmet/Saygı Zinciri. Dışarıdan içeriye bakış.
Görsel-196 — Edirne, Selimiye Külliyesi ve Camii, Hürmet/Saygı Zinciri. İçeriden dışarıya bakış
Görsel-197 — Selimiye Külliyesi ve Camii, Hürmet/Saygı Zinciri
Görsel-198 — Selimiye Külliyesi ve Camii, Hürmet/Saygı Zinciri
Görsel-199 — Hürmet/Saygı zinciri hakkındaki yazı.
Görsel-200 — Bolu-Göynük Akşemseddin Hz. Türbesi
Görsel-201 — Isparta-Eğirdir Babasultan Türbesi
Görsel-202 — Kabe-i Muazzama, Mekke, Suudi Arabistan
Görsel-203 — Feraceli, peçeli. Şemsiyeli Osmanlı hanımları
Görsel-204 — Feraceli, peçeli Osmanlı hanımları
Görsel-205 — Edirne, Sokullu Hamamı planı
Görsel-206 — Edirne, Sokullu Hamamı ve Taşhan'ın Üç Şerefeli cami minaresinden görünümü
Görsel-207 — Sultanahmet Camii, MS 1616
Görsel-208 — Kabe-i Muazzama, Mescid-i Haram
Görsel-209 — Mescid-i Nebi, MS 622, İlk Halinin Tasavvuru
Görsel-210 — Mescid-i Nebevi, MS 2015
Görsel-211 — Kabe-i Muazzama ve Mescid-i Haram, 1909 yılı Osmanlı Dönemi.
Görsel-212 — Mescid-i Haram ve Zemzem Kule, 2012
Görsel-213 — Kabe-i Muazzama, Mescid-i Haram çevresinin mutasavver hali.
Görsel-214 — Kabe civarına yapılmak istenilen mezkûr proje için X'te @binler kullanıcısının attığı ikaz tweeti.
Görsel-215 — İstanbul, Dolmabahçe Camii ve Gökkafes.

Görsel-216 — Edirne, Selimiye Arastası, Dua Kubbesinin içten görünüşü
Görsel-217 — Edirne, Selimiye Arastası, Dua
Görsel-218 — Edirne, Selimiye Arastası, Dua Kubbesinin vaziyet planındaki yeri
Görsel-219 — Girdim ilim meclisine, Yunus Emre
Görsel-220 — Edebim el vermez, Yunur Emre
Görsel-221 — İlim ilim bilmektir, Yunus Emre
Görsel-222 — Dil söyler kulak dinler, Yunus Emre
Görsel-223 — Bursa, 118 yıl önce (2025 yılı itibariyle).
Görsel-224 — Bursa-Merkez, Doğanbey/Şehreküstü TOKİ blokları, 2013
Görsel-225 — Bursa-Merkez, Doğanbey/Şehreküstü TOKİ blokları, 2013
Görsel-226 — Yüksek katlı Toki blokları
Görsel-226-b — Yüksek katlı Toki blokları
Görsel-227 — Bursa, Doğanbey Toki blokları çürüyor.
Görsel-228 — Osmanlı'da ve günümüzde Bursa
Görsel-229 — Çok katlı birçok benzeri uygulamadan sadece birisi, 2013
Görsel-230 — Birçok benzeri uygulamadan sadece birisi.
Görsel-231 — Birçok benzeri uygulamadan sadece birisi.
Görsel-232 — Birçok benzeri uygulamadan sadece bir tanesi.
Görsel-233 — Birçok benzeri uygulamadan sadece biri.
Görsel-234 — Yüksek kulelerden ikiz olanı
Görsel-235 — İstanbul, Boğaziçi, yüksek kuleler
Görsel-236 — İstanbul, Yüksek Kulelerin olduğu bölge, Gece Görünüşü
Görsel-237 — İstanbul, yüksek kulelerin olduğu bölge, gece görünüşü
Görsel-238 — ABD, New York, Hürriyet Abidesi ve Manhattan adasının yüksek kuleleri.
Görsel-239 — Rize-Çamlıhemşin, Ayder Yaylası.
Görsel-240 — Trabzon-Çaykara, Uzungöl Yaylası
Görsel-241 — Trabzon-Akçaabat, Umumi
Görsel-242 — Sakarya, Taraklı, Muhtelif Görünümler
Görsel-243 — Sakarya, Taraklı, Muhtelif Görünümler
Görsel-244 — Sakarya, Taraklı, Muhtelif Görünümler
Görsel-245 — Sakarya, Taraklı, Muhtelif Görünümler
Görsel-246 — Sakarya, Taraklı, Muhtelif Görünümler
Görsel-247 — Günümüz Yeşil Mimarisinden
Görsel-248 — Günümüz Yeşil Mimarisinden
Görsel-249 — Günümüz Yeşil Mimarisinden
Görsel-250 — Günümüz Yeşil Mimarisinden
Görsel-251 — Günümüz Yeşil Mimarisinden
Görsel-252 — Günümüz Yeşil Mimarisinden
Görsel-253 — Günümüz Yeşil Mimarisinden
Görsel-254 — Günümüz Yeşil Mimarisinden
Görsel-256 — Günümüz Yeşil Mimarisinden
Görsel-257 — Günümüz Yeşil Mimarisinden
Görsel-258 — Günümüz Yeşil Mimarisinden
Görsel-259 — Günümüz Yeşil Mimarisinden
Görsel-260 — Eskişehir-Merkez, Odunpazarı Mahallesinden bir evin içi.
Görsel-262 — Karabük, Safranbolu, evin bir odası
Görsel-263 — Karabük, Safranbolu, beşikli bir oda.
Görsel-264 — Karabük, Safranbolu, mangallı bir oda.

Görsel-265 — At arabası, 1910-20.
Görsel-266 — Kamyonet, 1950-60.
Görsel-267 — Küçük Kamyon, 1980-90
Görsel-268 — Günümüz, Çift kamyon
Görsel-269 — Günümüz, Tır, treyler
Görsel-270 — Günümüz, Çift tır, treyler
Görsel-271 — Günümüz, Asansörlü taşıma
Görsel-272 — Dünyayı taşıyan adam heykeli
Görsel-273 — Eskişehir, Odunpazarı Evleri
Görsel-274 — Eskişehir, Odunpazarı Evleri
Görsel-275 — Eskişehir, Odunpazarı Evleri
Görsel-276 — Eskişehir, Odunpazarı Evleri
Görsel-277 — İstanbul'un güneş almaz sokaklarından sadece birisi.
Görsel-278 — Isparta, Merkez, Gülistan Mahallesi
Görsel-279 — Isparta, Merkez, Gülistan Mahallesi
Görsel-280 — Isparta, Merkez, Gülistan Mahallesi
Görsel-281 — Edirne, Merkez
Görsel-282 — Amasya'da bir çıkmaz sokak.
Görsel-283 — Bir çıkmaz sokak.
Görsel-285 — Çıkmaz Sokak trafik levhası
Görsel-284 — İzmir, Eski İzmir, Konak 2. Beylerdeki Çıkmaz Sokak
Görsel-286 — Çıkmaz Sokak İkaz
Görsel-287 — Mengücekoğulları'ndan, Sivas-Divriği, Turan Melik Darüşşifası taçkapısı.
Görsel-288 — Divriği süslemeler
Görsel-289 — süslemeler
Görsel-290 — süslemeler
Görsel-291 — Divriği süslemeler
Görsel-292 — süslemeler
Görsel-293 — Tekirdağ-Malkara, Devlet Hastanesi
Görsel-294 — Antalya-Gazipaşa, Devlet Hastanesi
Görsel-295 — Burdur-Gölhisar, Devlet Hastanesi
Görsel-296 — Isparta-Gelendost, Devlet Hastanesi
Görsel-297 — Isparta, Şehir Hastanesi
Görsel-298 — Isparta, Şehir Hastanesi
Görsel-299 — Isparta, Şehir Hastanesi
Görsel-300 — Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri
Görsel-301 — Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri
Görsel-302 — Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri
Görsel-303 — Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri
Görsel-304 — Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri
Görsel-305 — Kuş Evi
Görsel-306 — Kuş Evi
Görsel-307 — Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri
Görsel-308 — Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri
Görsel-309 — Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri
Görsel-311 — Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri
Görsel-312 — Muhtelif Kuş Sarayları/Kuş Evleri
Görsel-313 — Kuşsavar, dikan

Görsel-314 — Kuşsavar, diken
Görsel-315 — Kuşsavar, diken
Görsel-316 — Kuşsavar, diken
Görsel-317 — Kuş kovucu sistem
Görsel-318 — Kuşsavar, çiviler
Görsel-319 — Amasya yalıboyu ev ve konakları
Görsel-320 — Amasya yalıboyu ev ve konakları
Görsel-321 — Amasya yalıboyu ev ve konakları
Görsel-322 — Amasya yalıboyu ev ve konakları
Görsel-323 — Amasya yalıboyu ev ve konakları
Görsel-324 — Muhtelif çok katlı konutlar
Görsel-325 — Muhtelif çok katlı konutlar
Görsel-326 — Muhtelif çok katlı konutlar
Görsel-327 — Muhtelif çok katlı konutlar
Görsel-328 — Muhtelif çok katlı konutlar
Görsel-329 — Muhtelif çok katlı konutlar
Görsel-330 — Isparta, Merkez, muhtelif
Görsel-330-b — Isparta, Merkez, muhtelif
Görsel-330-c — Isparta, Merkez, muhtelif
Görsel-330-d — Isparta, Merkez, muhtelif
Görsel-330-e — Isparta, Merkez, muhtelif
Görsel-330-f — Isparta, Merkez, muhtelif
Görsel-331 — Isparta, Merkez, muhtelif
Görsel-332 — Isparta, Merkez, muhtelif
Görsel-333 — Isparta, Merkez, muhtelif
Görsel-334 — Isparta, Merkez, muhtelif
Görsel-335 — Isparta, Merkez, muhtelif
Görsel-336 — Isparta, Merkez, muhtelif
Görsel-337 — Muhtelif gecekondular, komşuluk münasebetleri sıkı-fıkı
Görsel-338 — Muhtelif gecekondular, komşuluk münasebetleri sıkı-fıkı
Görsel-339 — Muhtelif gecekondular, komşuluk münasebetleri sıkı-fıkı
Görsel-340 — Muhtelif gecekondular, komşuluk münasebetleri sıkı-fıkı
Görsel-341 — Yatay Gecekondu Meskenleri
Görsel-342 — Dikey Gündüzkondu Konutları
Görsel-343 — Yatay Gecekondu Meskenleri
Görsel-344 — Dikey Gündüzkondu Konutları
Görsel-345 — Kırk Katır mı Kırk Satır mı, yatay gecekodudan dikey gündüzkonduya
Görsel-346 — Bursa-Merkez Doğanbey Tokileri
Görsel-347 — Müslüman Türk Mimarisinin asırlar boyu temel ilkesi zulmetmemekti
Görsel-348 — Komşuluk ve AVM münasebeti hakkındaki haberin kupürü.
Görsel-349 — Komşuluk bağlarının güçlendirilmesine dair haberin kupürü.
Görsel-350 — X, @binler kullanıcısının habere yaptığı yorumu muhtevi tweet
Görsel-351 — Ankara-Altındağ, Tacettin Camii Haziresi.
Görsel-352 — Süleymaniye Haziresi
Görsel-353 — Süleymaniye Haziresinin Süleymaniye külliyesi vaziyet planındaki yeri kırmızı çember ile işaretlenmiştir.
Görsel-354- Edirne-Merkez, Eski Camii Son Cemaat Mahalli ve Musalla Taşı.
Görsel-355 — İrfan Saati

Görsel-355-b — İstanbul-Ayasofya Camii İç Mekân
Görsel-355-c — İstanbul-Ayasofya Camii Dış Görünüş
Görsel-356 — İlber Ortaylı TV programında Ahmet Hakan'ı irşad ediyor.
Görsel-357 — Şangay, Hong Kong, metruk
Görsel-358 — Şangay, Hong Kong, metruk
Görsel-359 — Şangay, Hong Kong, metruk
Görsel-360 — Şangay, Hong Kong, metruk
Görsel-361 — Şangay, Hong Kong, metruk
Görsel-362 — Şair Turgut Uyar
Görsel-363 — Ordos kenti metruk
Görsel-364 — Çin hükümetinin 2020 hedefi
Görsel-365 — Mezkûr haberde kullanılan fotoğraf.
Görsel-366 — Çin, Şangay, Tamamen Devrilmiş bir Apartman
Görsel-367 — Dünya gökyüzü yükseklik yarışı
Görsel-368 — Dünya gökyüzü yükseklik yarışı
Görsel-369 — Japonya ahşap gökdelen
Görsel-370 — Japonya ahşap gökdelen
Görsel-372 — İstanbul dünyada 25. sırada
Görsel-373 — Metropol İstanbul Rezidans
Görsel-374 — Ataşehir'de bulunan bu gökdelen
Görsel-375 — İstanbul'da kat yasağı bitiyor
Görsel-376 — İstanbul'un ilk dönüşecek 18 ilçesi
Görsel-377 — Kule rezidans canlı destek hattı
Görsel-378 — İstanbul'da A sınıfı ofis binalarının %35'i boş
Görsel-379 — Yüksek binalar, ısı adası
Görsel-380 — Yüksek binalar, ısı adası
Görsel-381 — Yüksek binalar, ısı adası
Görsel-382 — Yüksek binalar, ısı adası
Görsel-383 — Yüksek binalar, ısı adası
Görsel-384 — Yüksek binalar, ısı adası
Görsel-385 — Yüksek binalar, ısı adası
Görsel-386 — Türk halkı yüksek bina istemiyor
Görsel-387 — Türk halkı yüksek bina istemiyor
Görsel-388 — Gökdelen Sendromu – Çelik Erengezgin makale
Görsel-389 — Gökdelenler şehrin mezar taşlarıdır
Görsel-390 — Dere yatağına ev yapılmaz
Görsel-391 — Dere yolunu bulmak zorunda
Görsel-392 — Dere yatağına bina yapılmaz
Görsel-393 — Sorumlu semavi felaket
Görsel-394 — Dere yatağına bina yapılmaz
Görsel-395 — Dere yatağının daraltılması
Görsel-396 — Rant hırsı yine felaket getirdi
Görsel-397 — İmar affı, kaçak yapılaşma
Görsel-398 — İmar affı, kaçak yapılaşmayı özendirdi
Görsel-399 — İmar barışı süresi uzatıldı
Görsel-400 — İstanbul'taki binaların yarısı kaçak
Görsel-401 — İstanbul'un yarısı kaçak
Görsel-402 — İstanbul'daki binaların yüzde

Görsel-403 — İstanbul'daki binaların yarısı kaçak
Görsel-404 — İstanbul'da 7 katlı bina çöktü,
Görsel-405 — Kaçak bina faciası
Görsel-406 — Uzmanlar uyarıyor, şehirler mezarlık olabilir
Görsel-407 — kaçak yapılara ruhsat verip bağış alıyoruz
Görsel-408 — Şehir planlamasında kültürel kimlik sorunları
Görsel-409 — İstanbul'un 2. Gecekondulaşma dönemi
Görsel-410 — Yaz kızım: Fay hatlarının yerinin değiştirilmesine
Görsel-410-b — Kararname ile fay nakli
Görsel-411 — Fay hattının yerinin değiştirilmesi istendi
Görsel-412 — Fay hattına hastane yapılıyor
Görsel-413 — Balıkesir Şehir hastanesi fay hattında kalıyormuş
Görsel-414 — Fay hattının yerinin değiştirilmesi istenilmiş
Görsel-415 — Deprem toplanma alanları
Görsel-415-b — Deprem toplanma alanı nüfus ile doğru orantılı olmalı
Görsel-416 — İstanbul'da 407 olan afet toplanma alanı 77'e düştü
Görsel-417 — İstanbul'da 493 deprem toplanma alanından 416'sı AVM yapıldı
Görsel-418 — Deprem toplanma alanı olarak mezarlık kalmış
Görsel-419 — Deprem toplanma alanları yok edilmiş, kimisi Twitter'da kimisi de
Görsel-420 — Yeterli ceset torbası vardır, merak etmeyin
Görsel-421 — Deprem değil bina öldürür
Görsel-422 — Dersaadet vahşi yapılaşma, Allah muhafaza tahliyesi bile nasıl olur?
Görsel-423 — Depremde yıkılan 12 katlı bina projede 6 katlı gösterilmiş
Görsel-424 — @binler tweet, 6 katlı proje niçin 12 kat yapılmış tenkidi
Görsel-425 — Artçı depremler donatıyı ayırıyor
Görsel-426 — Artçı depremler donatıyı ayırıyor, @binler ikaz
Görsel-427 — Artçı depremler donatıyı ayırıyor, @binler ikaz tweeti
Görsel-428 — Artçı depremler donatıyı ayırıyor, @binler yine tweet'le ikaz etti
Görsel-428 — Uzun vadeli bir intihar çeşidi olarak kolon kesme
Görsel-429 — Değişik bir intihar çeşidi olarak taşıyıcıyı zayıflatmak
Görsel-430 — Değişik bir intihar çeşidi: kontrol etmemek
Görsel-431 — Değişik bir intihar çeşidi: kontrol etmemek
Görsel-432 — Değişik bir intihar çeşidi: zeminin sıvılaşmasına seyirci kalmak
Görsel-433 — Değişik bir intihar çeşidi: çürümüşlük, ahlaki çöküş
Görsel-434 — Değişik intihar, detaya uymamak
Görsel-435 — Değişik intihar, detaya uymamak
Görsel-436 — Değişik intihar, taşıyıcılara zarar vermek
Görsel-437 — Değişik intihar, taşıyıcılara zarar vermek
Görsel-438 — Depremde yıkılmayan ecdad yüzakımız
Görsel-439 — Tuz koktu, ahlak çöktü, uygunluk raporu verilen beton kullanılamaz çıktı
Görsel-440 — Proje ve şartnamelere tam uyulmaması
Görsel-441 — Gayrimüslim Avrupa'dan bir merdivenin demir donatısı
Görsel-442 — Gayrimüslim Avrupa'dan, Almanya'dan bir kolonun demir donatısı
Görsel-443 — Müslüman Türkiye'den bir kolonun ÇOĞU ÇALINMIŞ demir donatısı
Görsel-444 — Şintoist Japonların zemine attıkları donatı.
Görsel-445 — Projenin tam tatbik edilmemesi
Görsel-446 — Projenin tam tatbik edilmemesi
Görsel-447 — Yüz akımız meslek odası

Görsel-448 — Yüz akımız meslek odası
Görsel-449 — Kazakistan sismik deprem ölçer sistemi, binler teklif
Görsel-450 — Rusya sismik deprem ölçer sistemi, binler teklif
Görsel-451 — Kazakistan ve Rusya sismik deprem ölçer sistemi, binler teklif
Görsel-452 — Sismik izolasyon-1
Görsel-453 — Sismik izolasyon-2
Görsel-454 — Sismik izolasyon, şok sönümleyiciler
Görsel-455 — Sismik izolasyon, yüksek sönümlü kauçuk mesnet
Görsel-456 — Sismik izolasyon, kayar sarkaç tipi izolatör
Görsel-457 — Diyarbakır-Merkez Mesudiye Medresesi
Görsel-458 — Elazığ-Merkez İzzet Paşa Camii
Görsel-459 — Kayseri-Develi, Sivasi Hatun Camii
Görsel-460 — Kayseri-Develi, Sivasi Hatun Camii
Görsel-461 — Japonların ütopyası gerçek oldu: Havada Duran Ev
Görsel-462 — Japonya, depreme karşı havada duran ev-1
Görsel-463 — Japonya, depreme karşı havada duran ev-2
Görsel-464 — Bir Dünya Mirası Selimiye, eskilerden arşivden

BAŞA DÖN

Özgeçmiş_Hayati Binler_Kimdir BAŞA DÖN

(İlk Hazırlanan Özgeçmiştir)

Hayati BİNLER

1960 yılında Isparta'da doğdu.

EĞİTİM:
İlk-orta-lise tahsilini Isparta'da bitirdi.1977 yılında kazandığı Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Mimarlık Fakültesinden 1982 yılı Şubat ayında mezun oldu. Mimari koruma ve restorasyon alanındaki yüksek lisansını ise Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde 1990 yılında tamamladı. 1988'de İtalya'nın Venedik şehrinde bulunan Avrupa Merkezinde restorasyon alanında eğitim aldı. 2003 senesinde Amerika Birleşik Devletleri'nde sivil toplum kuruluşları, vakıflar, dernekler ve belediyeler üzerine davetli uzman ve vakıfçı olarak çalışmalarda bulundu.

İŞ HAYATI:
1982 yılı Mayıs ayında Vakıflar Genel Müdürlüğünde proje ve kontrol mimarı olarak çalışmaya başladı. 1993 yılında Bütün Türkiye'deki restorasyon işlerinin yapıldığı Abideler Şubesine müdür olarak atandı. Ardından 1998 yılında muhtelif emlak şube müdürlüklerinde görev aldı. 2008'de 22 milyon kilometre kare alanı ihtiva eden Osmanlı Devleti coğrafyasındaki Vakıf kültür varlıklarından sorumlu olan Dış İlişkiler Daire Başkanlığına kurucu başkan olarak atandı. 2010 yılında Edirne Vakıflar Bölge Müdürü olarak atandığı görevinden 2014 yılında emekli oldu.

EŞ ZAMANLI GÖREV
Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu görevleri sadedinde Ankara, Edirne, Nevşehir ve Erzurum Koruma Bölge Kurullarında üyelik ve başkanlık yaptı.

EŞ ZAMANLI EĞİTİM GÖREVİ
Edirne Vakıflar Bölge Müdürü olarak görev yaptığı zaman sürecinde Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulundaki üyelik görevine ilaveten Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak dersler verdi.

Mimari, şehircilik, restorasyon ve kültür varlıkları alanında gerek yurtiçi ve gerekse yurt dışında panel, seminer, konferans ve sempozyumlara katıldı. Basılmış tebliğ ve makalelerinin yanısıra 3 adet kitabı yayınlandı. Radyo ve TV programlarına konuk olarak katıldı. Bir süre program yapımcılığı da yaptı.

Evli ve iki çocuk babası olan BİNLER, muhtelif seviyelerde İngilizce, İtalyanca, Arapça ve Osmanlıca bilmekte olup halen mimari, restorasyon, medeniyet telakkileri, Osmanlı/İslam şehirciliği ve mimarisi, mutluluk mimarisi, kâinat mimarisi, tıbb-ı nebevi, fizik ve metafizik sıhhat, deccalizm ve teknoloji üzerine olan çalışmalarını çok katmanlı olarak sürdürmektedir.

Özgeçmiş

(Dijital baskı (PDF) için hazırlanan özgeçmiştir.)

HAYATİ BİNLER

Yüksek Mimar – Koruma ve Restorasyon Uzmanı

Hayati Binler, mimarlığı sadece mekân tasarlamak değil, bir medeniyet tasavvuru ve **"emanet-i kübra"** şuuruyla icra edilen bir **"ubudiyet"** sanatı olarak gören, otuz yılı aşkın bir tecrübenin temsilcisidir.

Mesleki Müktesebat ve Bürokratik Tecrübe: Kariyeri boyunca taşın hafızasına ve vakıf kültürüne hizmet eden Binler, **Vakıflar Genel Müdürlüğü** bünyesinde kritik görevler üstlenmiştir. Osmanlı Devleti coğrafyasındaki ata yadigârı eserlerin korunmasından sorumlu olan **Dış İlişkiler Daire Başkanlığı**'nın kurucu başkanlığını yürütmüştür. Ardından, payitaht Edirne'nin tarihi dokusunu koruma sorumluluğunu üstlenerek **Edirne Vakıflar Bölge Müdürü** olarak görev yapmış ve bu önemli makamdan emekli olmuştur.

Akademik ve Bilimsel Yetkinlik: Uygulamadaki birikimini teorik zeminle birleştiren Binler, **Kültür ve Turizm Bakanlığı** bünyesinde Ankara, Edirne, Nevşehir ve Erzurum **Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurullarında** üyelik ve başkanlık yaparak tarihi mirasın korunmasına dair hukuki ve teknik kararlara yön vermiştir. Sahadaki bu derin tecrübesini akademiye de taşıyarak, **Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi**'nde öğretim görevlisi olarak **"çift kanatlı"** mimarlık vizyonunu genç nesillere aktarmıştır.

Entelektüel Derinlik ve Eserler: Mimari, restorasyon ve medeniyet telakkileri üzerine yurt içi ve yurt dışında sayısız konferans, seminer ve panelde tebliğler sunan yazarın, yayınlanmış üç kitabının yanı sıra çok sayıda makalesi bulunmaktadır. Medya mecralarında da bu bilinci yaymak amacıyla program yapımcılığı ve konukluğu yürütmüştür.

Vizyon: Binler, bugün hâlâ **"Ezel-Ebed Zaviyesi"**nden bakarak; İslâm şehirciliği, restorasyon ahlakı ve **Medresetüzzehra** eğitim modelinin mimarlığa uyarlanması üzerine çalışmalarını sürdürmektedir. Elinizdeki bu eser, yazarın tüm bu bürokratik, akademik ve saha tecrübesinin süzülerek **"zülcenaheyn"** (çift kanatlı) bir manifestoya dönüşmüş halidir.

EZEL-EBED ZAVİYESİNDEN

MİMARİ

Bu eser, mimarlığı yalnız plan-kesit-detayla sınırlamayan; insanın yeryüzündeki emanet ve halifelik vazifesini merkeze alan bir “okuma biçimi” teklif eder. Zülcenaheyn (çift kanat) yaklaşımıyla madde ile mânayı birlikte ele alır; teknik bilgiyi ahlâk, edeb ve mesuliyetle tamamlar.

İki yarıyıla yayılan ders anlatımının dili korunmuş; talebe soruları, diyaloglar ve zengin görsel malzemeyle mimarlık eğitimine ezel-ebed zaviyesinden bakmanın imkânı gösterilmiştir.

Bu kitapta:

- Emanet-i kübrâ ve halifelik perspektifi
- Mülk, tasarruf, adalet-kıst kavramları
- Sünnet, edeb ve âdâb çizgisinde şahsiyet terbiyesi
- Tevhid–risalet–haşir–adalet–ubudiyet omurgası
- Ecdad mimarisinde ölçü, denge, iktisat ve güzellik

Eser, dijital neşir olarak paylaşılmaktadır: ücretsiz PDF (ücreti: dua).

Yazar: Hayati Binler
Neşriyat: Zülcenaheyn Neşriyat
Baskı: Dijital Baskı • Ankara • Aralık 2025
Dosya: PDF (yaklaşık 30 MB) • Ücretsiz (ücreti: dua)